

नसः। तन्मात्रेभ्यः। पंचमाहाभूतानि। तत्र शब्दतन्मात्रादाकाशशब्दगुणं शब्दतन्मात्रादाहोरात्रादसतन्मात्रादायः शब्दस्य शरसं नृपगुणाः। य
 दस्य शरसं नृपगुणातन्मात्रासहिताद्वेदः। तन्मात्रातः। शब्दस्य शरसं नृपगुणः। पृथ्वी जायते। एवं बुद्ध्यां इंजीविनां देहस्य जायते। तत्र प्रकृतिपुरुषयो
 र्भेदज्ञाने अभ्यासात् ज्ञानमुत्पद्यते। तथा च सारव्यप्रकृतमहान् महतीहकारः। तस्माद्गुणशेषोऽशकतस्मादपि षोडशकात्पचभ्यः पंचभूतानि अभिमानोहं
 कारः। तस्माद्विविधप्रवर्तते सगः। सात्विकरकादशः। तन्मात्रा पंचकश्चेति। सात्विकरकादशकः प्रवर्तते नैव कृताहकारः। भतादेस्तन्मात्रास्यः तस्मै जसा दुभ
 यं मूलप्रकृतिरविकृतिर्मदाद्याः प्रकृतिविकृतयस्मिन् षोडशकस्तु विकारो न प्रकृतिर्न विकृतिः पुरुषः॥ एतत्वाच्यं सन्नास्मिन्मताहेमित्यपि शेषः। अविषय
 याद्वि श्रद्धाकेवलमुत्पद्यते ज्ञान। एवं च ये विदितत्वा परं बुद्ध्या ज्ञानेपिकालस्यादि मध्यावसाने हीना इति। तथा चोक्तं ब्रह्मसिद्धांते। वैत्रिसिद्धादुरुद
 याज्ञानादिनमासर्वयुगकल्पा दृष्ट्या दोलकायां समप्रक्षिप्तानां वृत्तादिनकस्य॥ ॥ सृष्टितावद्ब्रह्मादिनादौ कल्पान्ते च प्रलय इति। तथा च जयलु
 नाः यदा सदेवो जागर्ति तदेव चेष्टते जगत्। यदा श्रम्येति सातात्मा तदा विश्वं प्रलीयते॥ ॥ ततो ग्रहनक्षत्राणां सप्तादौ निर्माणं ब्रह्मतिवशं ह्येव युगक
 ल्पा। दिव्यवस्था कृत्यते तेषां संहारो तमे। मयस्य कल्पप्रमानस्य रात्रिरुपस्य कालस्य सद्भावात्। कथं सृष्ट्यादौ कालस्यादिरिति। तथा च स नृपदेवज्ञा कानां
 च युगानां च सहस्रपरिचयः। आह्वयमेकमहाज्ञेयं तावती रात्रिरेव॥ ॥ षष्ठ्याधिकं तत्रयसंख्ये श्चाहोरात्रवराहयेव वर्ष। तातो वर्षशतायुः प्रह
 ति। यस्मिंश्च सदा ब्रह्मति। ब्रह्मनोपतितः संख्यागता गमिष्यति वा तस्यः कथं ब्रह्मदिनादौ भवसृष्टिः। आदिब्रह्मदिनादौ भवस्य। संहारो नो भवति
 तस्मान्निमो व्याधीकालः। इति अद्यसौ नित्यात्मा कालस्तुल्यस्तत्कथं जायत इत्याह। षणुसित इति। भानिश्च ग्रहाश्च। मग्रहाः। तैरनुमितं अनुमानेन
 ज्ञानं। यथा वकरणदसन्नेषु प्रसफुकरभावे। कालः। प्रणपरव्यतिकरयोग्यं यद्योग्यं यद्युत्थिरक्षीप्रत्ययलिङ्गं तेषु विस्त्रयेषु पूर्वप्रत्ययः विलक्ष
 णां नोत्पत्तावन्यनिमित्तासंभवासर्वकार्याणां। चोत्पत्तिविनासहेतुः। तद्वापदेशात्क्षणलवनिमेषकाया सुहृते यो माहोरातो सत्वे यस्य सत्वरस्य गम
 मन्वतरः प्रलयमाहाप्रलयः सुलब्धवहारहेतुश्च। अथार्थः। दिग्विधेष्टायेष्टाया यपरस्तस्मिन् न पर इति प्रत्ययस्यापरस्तस्मिन्। इति प्रत्ययः।

र.सु.टी.

2

परापरयोर्व्यति करोति तयः तथायुगपत्प्रत्ययः क्षिप्रः प्रत्ययोनिरुप्रत्ययः अकास्थलिङ्गः । ननु कालस्याप्रत्ययत्वान्ने न सहपरस्परप्रत्ययानां व्याप्तिग्रहणान्न कु
तो लिंगत्वमत आह तेष्वा मिति । तेषां युगपदादित्ययानां विशेषः स षड्वादिप्रत्ययविलक्षणानां इत्यादिः प्रत्ययविलक्षणानां । उत्पत्ता वन्त्या स्यामी
तस्याभावात् कालानुमीयते । सच भगवैः सूर्यादिग्रहनक्षत्रवारेणैत्यर्थः । कथं लोके चायकाले प्रकृतः । परापरवद्वहोरः ज्ञानपक्षादिपरिहृतः
दाल्घीयसमभ्यस्त्यनिवन्धनः । तथा हि । अल्पतरतपनादिरस्य दान्तरीतज न्नानि स्य विरेयुवानमवधिं हत्वा परत्वमुद्यमानं असमवायिकराक
मिति विज्ञायते । तच्चासमवायिकारणा । पारिशेषात्कालसंयोगस्य वा तद्यथा देशादिते । तेन कालेन उन्मत्तादीनां बाधदेशादुत्पत्तिकालो विनाशकाल
इति । निमेषस्य च तूथेभिर्गक्षीणद्वयेन अक्षी पुराणा बलक्षितो लघ्वक्षरे कारणमात्रा कालो निमेषः पंचदशनिमेषकाष्ठं त्रिंशत्काला । त्रिंश
त्काला मुहूर्तः कला दशान्ता भागस्त्रिंशन्मुहूर्तमहोरात्रं । तैस्त्रिंशद्दिमासाः द्वादशमासा संवत्सरः तैः पंचभिर्युगं खत्रयवेदाङ्गं गजसंख्येः चतुर्यु
गं सप्तमिति चतुर्युगेर्मेन्वन्तरेः । चतुर्दशमेन्वन्तरेः प्रलयकल्पसंज्ञा इति । अथ वा इति इत्येवं । इत्याः विष्णुः ब्रह्मरूपहेतुः मशरि रिराणा पारादिना
वस्था । वदो किं भूते कालः कालः कालः कालः कालरूपं तथा च भविष्यान्तरे । अनन्त ब्रतमाहात्म्ये । आदिन्यादिः भवारेण्यः कलोपहृते ।
कला काष्ठामुहूर्तदिदिनरात्रिशरीरयान् । पक्षमासवर्षादियुगकल्पव्यवस्थया ॥ सो ह कालो वतीर्नेयं भुयोभारापनुत्तयोः शेषवोरव्या प्राग्गतः अथ
स्वशास्त्रस्य च मितिमात्रा विधा विधाने निशकान्नप्रयोजनं चोपचात्माह ॥ १॥ ॥ विलोक्य गंगादिमुनिप्रणीतं वराहलक्षादिकृतं च शास्त्रं ॥ देवज्ञकं ठा
भरणार्थमेषा विरच्यते ज्योतिषरत्नमाला ॥ २॥ सधारत्नमाला बहुमाणा ज्योतिषरत्नमाला ज्योतिषा न्येवरत्नानि तेषां रत्नमाला यद्वि विरच्यते ज्योतिषज्ञा
नन्तद्विद्यते यः तत्र ज्योतिषं अर्शादित्वा दन् किमर्थः । देवज्ञो गणकः तेषां ज्योतिषानां कंठाभरणार्थं यानि किल पूर्वशास्त्राणि विलोक्य दृष्ट्वा न केवलं गंगा
दिमुनिप्रणीतं शास्त्रं गंगा वशिष्ठपाराशरसहिता तेषां वराहलक्षादिकृतं च शास्त्रं वराहवराहसंहिता लल्लोरत्नकोशः तेषां मादिशास्त्रं दृष्ट्वा ॥ अथ वक्ष्ये
तु मासपक्षदिनमुहूर्तादीनां शुभाशुभफलां न्यभिधातुमिह । आदौ तावत्प्रभवादिसत्सरादीनां सुपजात्माह ॥ ३॥ ॥ शकेद्रु कालः पृथगा कृतिघ्नः शशा

केनंदाश्विगौसमेताशरादिवश्विदुहृतश्चलच्चःपष्टोप्रशेषेप्रभवादयोद्याः॥शाशकनामास्तेकास्तेयस्मिन्कालेविक्रमादित्यरात्रेणाव्यापादिनाःसःशकस्यकाले
 शकाकालः॥शतिप्रसिद्धः॥ततःशकबंधकालमारभ्यगानिगतानिगतानिवर्षाणिनेषांयथकद्वितीयस्थानेधार्यःततःआकृत्यद्वाविंशतिरगुणयेत्सशाकेनद
 श्वीयुगेः॥४२९९समेतः॥एतेसज्योज्यःशरादिवश्विदुहृतः॥६७५यज्ञज्वेसमुपरिशककालमध्येक्षियेत॥अधःशरादिराश्यादिगुणकारेगुणयेत्तेनैवभागमपहारेणय
 ज्ञज्वेसमोगमाशदिनदराउपलाच्यत्रसंवत्सरःफलंभुक्तः॥तदुपरिमन्यसंवत्सरःप्रवेशः॥उपरिस्थाकमालामध्यवष्ट्या६०शधंप्रभवादिसंवत्सरलभत॥३॥
 अथप्रभवादिनामास्लोकषष्ट्यसार्गाप्रकेनाह॥॥प्रभवविभवारव्यञ्जकाप्रमोदानामाप्रजापतिरथाह॥परतंगिरावतश्चश्रीमुखभावोयुवारव्योत्पः॥४॥
 धातेश्चरदहधान्योप्रमाथिनामाथविक्रमोयवृषः॥अथचित्रभारस्मात्सुभानुरथतारगारव्यश्च॥५॥पार्थिवनामाव्ययइति सर्वजिदारव्योयसर्वधारिकः
 ॥तदनुविरोधीविकृतःस्वरनंदनविजयजयसजा॥६॥मन्मथदुर्मुखसंजावथापरोहेमलंबकविलंबौ॥तद्वद्विकारीनामाथसर्वधारीस्त्वमिति शुभकृत॥७॥
 शाभनहृदपरकोधीविश्वावसरनुपराभवारव्यश्च॥८॥रतस्त्वंगनामाकीलकइतिसौम्यसजश्च॥९॥साधारणाविरोधकृदथपरिधाविप्रमाथिनामान्यो॥आनं
 दराक्षसारव्योतलपिंगलकाकालकालयुक्ताश्च॥१०॥सिद्धार्थरौद्रदुर्मतिदुर्भयोवत्सराक्रमादपरे॥रुधिरौज्जारीरक्ताक्षःसक्तकक्रोधनक्षयकृत॥१०॥अथसं
 प्रथमेयुगे०उत्तमेयुगे०प्रभव०विष्णोधिपत्ये०परिवत्सराख्यवत्सरे०सूर्याधिपत्ये०विष्णुधिपत्ये०सम्बत्सराख्यवत्सरे०आग्न्याधिपत्ये०रुधिसमायेतिफलम्॥॥
 प्रथमे०२०उत्तमेयुगे०विभव०विष्णोधिपत्ये०परिवत्सराख्यवत्सरे०सूर्याधिपत्ये०प्रमूखाद्वितीयेतिफलम्॥॥॥॥॥॥॥॥
 प्रथमे०३०उत्तमेयुगे०शुक्ला०विष्णोधिपत्ये०इशवत्सराख्यवत्सरे०चंद्राधिपत्ये०प्रभूतजलतृतीयेतिफलम्॥॥॥॥॥॥॥॥
 प्रथमे०४०उत्तमेयुगे०प्रमोदा०विष्णोधिपत्ये०अनुवत्सराख्यवत्सरे०अस्त्राधिपत्ये०पञ्चाजलवतृतीयेतिफलम्॥॥॥॥॥॥॥॥
 प्रथमे०५०उत्तमेयुगे०प्रजापति०विष्णोधिपत्ये०इहवत्सराख्यवत्सरे०शीवाधिपत्ये०श्वन्योदकपंचमंतिफलम्॥॥॥॥॥॥॥॥

॥शरादिवश्विदुहृतश्चलच्चः॥

र. सु. टी.

द्वितीये युगे ०२	६ उन्नमे युगे ०	शुक्रिः ० जीवाधिपत्ये ० संवत्सराख्ये वत्सरे ० बह्याधिपत्ये ० वृषिसमाश्रयेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	७ उन्नमे युगे ०	श्रीमुखः ० जीवाधिपत्ये ० परिवत्सराख्ये वत्सरे ० सूर्याधिपत्ये ० प्रमृखाद्वितीयेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	८ उन्नमे युगे ०	भावाः ० जीवाधिपत्ये ० उदावत्सराख्ये वत्सरे ० चन्द्राधिपत्ये ० प्रभूततोयेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	९ उन्नमे युगे ०	युवाख्यः ० जीवाधिपत्ये ० अनुवत्सराख्ये वत्सरे ० आर्द्राधिपत्ये ० पश्चाजलचतुर्थेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	१० उन्नमे युगे ०	धाताः ० जीवाधिपत्ये ० श्वत्सराख्ये वत्सरे ० शिवाधिपत्ये ० स्वल्पजलचतुर्थेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥

३

तृतीये युगे ०३	११ उन्नमे युगे ०	इश्वरः ० शक्राधिपत्ये ० संवत्सराख्ये वत्सरे ० बह्याधिपत्ये ० वृषिसमाश्रयेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	१२ उन्नमे युगे ०	बहुधा ० शक्राधिपत्ये ० परिवत्सराख्ये वत्सरे ० सूर्याधिपत्ये ० प्रमृखाद्वितीयेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	१३ उन्नमे युगे ०	प्रमाथिः ० शक्राधिपत्ये ० उदावत्सराख्ये वत्सरे ० चन्द्राधिपत्ये ० प्रभूततोयेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	१४ उन्नमे युगे ०	विक्रमः ० शक्राधिपत्ये ० अनुवत्सराख्ये वत्सरे ० आर्द्राधिपत्ये ० पश्चाजलचतुर्थेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	१५ उन्नमे युगे ०	स्वर्षः ० शक्राधिपत्ये ० श्वत्सराख्ये वत्सरे ० शिवाधिपत्ये ० स्वल्पजलचतुर्थेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥

रामः

चतुर्थे युगे ०४	१६ उन्नमे युगे ०	चित्रभानुः ० दहनाधिपत्ये ० संवत्सराख्ये वत्सरे ० बह्याधिपत्ये ० वृषिसमाश्रयेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	१७ उन्नमे युगे ०	सुभानुः ० दहनाधिपत्ये ० परिवत्सराख्ये वत्सरे ० सूर्याधिपत्ये ० प्रमृखाद्वितीयेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	१८ उन्नमे युगे ०	तारणाः ० दहनाधिपत्ये ० उदावत्सराख्ये वत्सरे ० चन्द्राधिपत्ये ० प्रभूततोयेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	१९ उन्नमे युगे ०	पार्थिवः ० दहनाधिपत्ये ० अनुवत्सराख्ये वत्सरे ० आर्द्राधिपत्ये ० पश्चाजलचतुर्थेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥
	२० उन्नमे युगे ०	व्ययनामः ० दहनाधिपत्ये ० श्वत्सराख्ये वत्सरे ० शिवाधिपत्ये ० स्वल्पजलचतुर्थेति फलम् ॥	॥	॥	॥	॥	॥

३

पंचमयुगे०५	२१	समेयुगे०	सकृजित०	त्वष्टाधिपत्ये०	संवत्सराख्यवत्सरे०	आगत्याधिपत्ये०	वृष्टिसमाद्येतिफलम्॥	॥	॥	॥
	२२	समेयुगे०	सर्वधारि०	त्वष्टाधिपत्ये०	परिवत्सराख्यवत्सरे०	अकीर्णधिये०	अमुर्याद्वयेतिफलम्॥	॥	॥	॥
	२३	समेयुगे०	विरोधि०	त्वष्टाधिपत्ये०	इडावत्सराख्यवत्सरे०	वज्राधिपत्ये०	अभूततोयेतृतीयेफलम्॥	॥	॥	॥
	२४	समेयुगे०	विहृत०	त्वष्टाधिपत्ये०	अनुवत्सराख्यवत्सरे०	वज्राधिपत्ये०	पञ्चाङ्गलचतुर्थेतिफलम्॥	॥	॥	॥
	२५	समेयुगे०	विर०	त्वष्टाधिपत्ये०	इवत्सराख्यवत्सरे०	शिवाधिपत्ये०	स्वल्पोदकपंचमेतिफलम्॥	॥	॥	॥
षष्ठेयुगे०६	२६	मध्यमेयुगे०	नन्दन०	हिवुध्याधिपत्ये०	संवत्सराख्यवत्सरे०	वज्राधिपत्ये०	वृष्टिसमाद्येतिफलम्॥	॥	॥	॥
	२७	मध्यमेयुगे०	विजय०	हिवुध्याधिपत्ये०	परिवत्सराख्यवत्सरे०	रव्याधिपत्ये०	प्रमुर्याद्वयेतिफलम्॥	॥	॥	॥
	२८	मध्यमेयुगे०	जय०	हिवुध्याधिपत्ये०	इडावत्सराख्यवत्सरे०	सोमाधिपत्ये०	अभूततोयेतृतीयेफलम्॥	॥	॥	॥
	२९	मध्यमेयुगे०	सन्मय०	हिवुध्याधिपत्ये०	अनुवत्सराख्यवत्सरे०	विराधिपत्ये०	पञ्चाङ्गलचतुर्थेतिफलम्॥	॥	॥	॥
	३०	मध्यमेयुगे०	उर्मुख०	हिवुध्याधिपत्ये०	इवत्सराख्यवत्सरे०	शिवाधिपत्ये०	स्वल्पोदकपंचमेतिफलम्॥	॥	॥	॥
सप्तमयुगे०७	३१	समेयुगे०	हमलवक०	पितराधिपत्ये०	संवत्सराख्यवत्सरे०	आगत्याधिपत्ये०	वृष्टिसमाद्येतिफलम्॥	॥	॥	॥
	३२	समेयुगे०	पिलव०	पितराधिपत्ये०	परिवत्सराख्यवत्सरे०	अकीर्णधिये०	प्रमुर्याद्वयेतिफलम्॥	॥	॥	॥
	३३	समेयुगे०	विकारि०	पितराधिपत्ये०	इडावत्सराख्यवत्सरे०	वज्राधिपत्ये०	अभूततोयेतृतीयेफलम्॥	॥	॥	॥
	३४	समेयुगे०	सर्वरि०	पितराधिपत्ये०	अनुवत्सराख्यवत्सरे०	वज्राधिपत्ये०	पञ्चाङ्गलचतुर्थेतिफलम्॥	॥	॥	॥
	३५	समेयुगे०	प्रवंग०	पितराधिपत्ये०	इवत्सराख्यवत्सरे०	रव्याधिपत्ये०	स्वल्पोदकपंचमेतिफलम्॥	॥	॥	॥

रुसुदी.

अष्टमेयुगे०

३६ मध्यमेयुगे०	शुभकृत	विश्वाधिपत्ये	संवत्सराख्यवत्सरे	आग्नाधिपत्ये	वृष्टिसमाद्येतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
३७ मध्यमेयुगे०	शोभनकृत	विश्वाधिपत्ये	परिवत्सराख्यवत्सरे	रक्षाधिपत्ये	प्रभुरव्यादयेतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
३८ मध्यमेयुगे०	क्राधि	विश्वाधिपत्ये	इडावत्सराख्यवत्सरे	चन्द्राधिपत्ये	प्रभृततोयेतृतीयफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
३९ मध्यमेयुगे०	विश्वावसु	विश्वाधिपत्ये	अनुवत्सराख्यवत्सरे	वस्नाधिपत्ये	पञ्चाङ्गलवतुर्थेतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
४० मध्यमेयुगे०	पराभव	विश्वाधिपत्ये	इद्वत्सराख्यवत्सरे	शिवाधिपत्ये	स्वल्पोदकपंचमेतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥

४

नवमेयुगे०

४१ अधमेयुगे०	पुवंग	सोमाधिपत्ये	संवत्सराख्यवत्सरे	आग्नाधिपत्ये	वृष्टिसमाद्येतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
४२ अधमेयुगे०	कोलक	सोमाधिपत्ये	परिवत्सराख्यवत्सरे	रक्षाधिपत्ये	प्रभुरव्यादयेतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
४३ अधमेयुगे०	सोम	सोमाधिपत्ये	इडावत्सराख्यवत्सरे	चन्द्राधिपत्ये	प्रभृततोयेतृतीयफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
४४ अधमेयुगे०	साधारणा	सोमाधिपत्ये	अनुवत्सराख्यवत्सरे	वस्नाधिपत्ये	पञ्चाङ्गलवतुर्थेतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
४५ अधमेयुगे०	विरोध	सोमाधिपत्ये	इद्वत्सराख्यवत्सरे	शिवाधिपत्ये	स्वल्पोदकपंचमेतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥

राम

४

दशमेयुगे०

४६ अधमेयुगे०	परिधावि	इन्द्रज्वलनाधिपत्ये	संवत्सराख्यवत्सरे	आग्नाधिपत्ये	वृष्टिसमाद्येतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
४७ अधमेयुगे०	प्रमाधि	इन्द्रज्वलनाधिपत्ये	परिवत्सराख्यवत्सरे	रक्षाधिपत्ये	प्रभुरव्यादयेतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
४८ अधमेयुगे०	आनंद	इन्द्रज्वलनाधिपत्ये	इडावत्सराख्यवत्सरे	सोमाधिपत्ये	प्रभृततोयेतृतीयफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
४९ अधमेयुगे०	राक्षसा	इन्द्रज्वलनाधिपत्ये	अनुवत्सराख्यवत्सरे	वस्नाधिपत्ये	पञ्चाङ्गलवतुर्थेतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥
५० अधमेयुगे०	नले	इन्द्रज्वलनाधिपत्ये	इद्वत्सराख्यवत्सरे	शिवाधिपत्ये	स्वल्पोदकपंचमेतिफलम् ॥ ॥ ॥ ॥

रु. सु. टी.

५

प्रभवे प्रवृत्तेन दुःखमाप्नोति जनस्तथापि ॥ अथ विभवश्च प्रमोदप्रजापतिर्बंफलं अस्याह ॥ नृपतशालिष्कृपवादिशस्यो रोगे विमुक्तौ सुपशान्तवैरासरि
ल्लोकाकलिदोषमुक्तां क्षतः सदशान्तिनभूतधात्री ॥ अथांगिरा श्रीमुखभावन उन्नतः युवाधात्रीः मधुमे फलं त्रिष्टुङ्गी राखे धुनिको मधुमी देवो नि
तं कामयस्य लोकः ॥ अद्ददयो नो वि सभानपुष्टिः किल त्ररोगाः समरोग मथ्य ॥ अथ धाते श्वरवह धा न्योरगा योरुत्तमो ॥ प्रमाथि ना धमः वृष विक्रमो
मुम फलोक्त ॥ आद्या द्वितीये तु भवे ववर्धे कृतानु कारे नृपशालिः पूर्वोक्त कुरुत फलानां पापः प्रमाथी वृष विक्रमो तु सुमिक्षदो रोग मथ्य
दो वः ॥ अथ सुभान्या मथ्य सं चित्र भानुतारणः पार्थिव वयानां सुतम फलोक्त ॥ इला कटो अल्पं चतुर्थे स्य युगस्य पूर्वया चित्र भानुः कथयंति वधा
ततः परं देवस्त भानुसेनारोगः प्रदं मत्पुकरं ततश्च ॥ तारणांत दुर्भूरि वारिदं तस्य वृद्धिदमस्य पार्थिव ॥ पचमं वयस्य युगं त्रिशोभनं मन्मथः प्रवल सुत
वाकुलं ॥ अथ सध्वं जितसर्व धारी विशधी विकृत घराणा मध्ये सध्वं धारी रुतमः ॥ शेषानां मथ्य सुफलं ॥ कीर्तिमंत युगमादित त्रयो मन्मथः सम फलो
धमो परः कार्त्तमिति चिर विद्यो निरोगा वहु धान्या प्रकृत युगवद्वेतीत्यर्थः ॥ अथ हेमलं व विकारीः सर्वरीः प्लवः ॥ नाम मथ्य प्लवस्या धम फल म
रुदा हत ॥ मत्पुत्राय प्रचुर पवना वृष्टि शर्वे नु पूर्व ॥ मंदशशं नवह सलिलं वसरे ता द्वितीये ॥ अत्युद्देगः प्रचुर सलिल स्यात्प्रीतीये चतुर्थे दुःमिक्षाया
प्लव इति ततः शोभने भरितीय ॥ अथ शुभकृतः शोभन कृत रुतमः ॥ कोविधिश्चावसराम्भव अम फलोक्तं ॥ पूर्यो रो प्रिती करो प्रजानां दोषात्
तीयो वहु दोष दोक्तः ॥ अन्यो तमो किंतु पराभवो ग्रीडा स्त्रामया ति द्विज गो मथ्य व ॥ अथ प्लवंगो अ धमः साधरगाम धमः कीलक सौम्य विरोधी रेत्ये उत
मः फल मुक्त ॥ कष्ट प्लवंगो वहु शः प्रजानां साधारणो यं जन मीतरश्च ॥ यः पंचमो वैरुध कृदिता वृचित्रं जलं तस्य वशश्च सबर ॥ अथ परिधा विप्रमा
थिनोर धमः ॥ आनंद शोभन मः ॥ राक्षसन लयोर धमः फल मुक्त ॥ परिधा विमधो दशनाशनो नृपहानिर्जल मत्य मति कीयः ॥ अलसतु जन प्रमाथि सं
ज के मपर रक्त ज रोग विजनाशः ॥ नंदनः सकल नंदनो राक्षसः क्षय करः तथा परः ॥ गृध्र धा ना जन को त्र राक्षसो वहि को पमक रोद हो नलः ॥
॥ अथ विजु ल सिद्धार्थ सौतमः दुर्मते मध्यमः ॥ रौद्र काल योर धम फल मुक्तः ॥ अष्टौ लरुष्टिः महाती स चो रा म्वा शाह रुतं पशुतस्य कपः ॥ यका

रामः

लयुक्तं तदनेकपैदोषमिदं संप्रति बहवो गुणाश्च ॥ रोदेति रोदः क्षयकृत् अतिष्टोयादर्मति मध्यमवृद्धि कृत्सः ॥ ॥ अथ ददभेरुत्तमः रुचिरोद्गारी रक्ताक्षः क्रो
धिना मधमफलं ॥ ॥ यो दुदुभिः श्रोत्रं भुभस्य कारी शस्य सवृद्धिं सृही करोति ॥ उद्गारि संज्ञतं दनु क्षयाय नरेश्वरीणां विषमा च वृद्धिः ॥ रक्तक्ष संज्ञं कथि
तं तृतीयं तस्मिन् त्रयं देवि भुभस्य भंगः ॥ का वंचको धः कुचक चतुर्थं राष्ट्राणि भंगानि करोति रोदो रोधः ॥ ॥ अथ क्षयस्या धप फलं ॥ ॥ क्षयमिति युग
स्या त्रं स्या तं वहः क्षयकारकं ॥ उपरय कर विदुः श्राणां परस्य हं तं परं तथा ॥ ११ ॥ अथ यत्र वर्षे प्रभवस्य वृत्तिस्तमामा लिन्याह ॥ ११ ॥ तपसि खलु यदा
सा बुद्धं संयाति मासिः प्रथमं लव गतं सन्वा सवे वा सवे ज्य ॥ निरिव जन हिता थो वर्षं देवरिष्टः प्रथम इति सना म्ना जायते वृत्त दानी ॥ ११ ॥ खलु नि
निश्चय न तपसि मा घमा सयदा सूर्या मगरा सि उदयति वा सवे ज्यो जीवः प्रथमं लव गतः प्रथमं चरण गतः ॥ जनस्पति रिव ले भुभ कारि गोत्त
र्थः ॥ तस्मिन् वर्षे मा घमा से प्रभवना म संवत्सरो जायते ॥ ॥ तथा ववराहः ॥ आद्य चने षा समभिः प्रवृत्ता मा घयदा स्या बुदयं सरं ज्येः ॥ ॥ अथ प्रभवादि सं
वत्सरः प्राष्टि संख्या वर्षः पंचवर्षाणी युगानि द्वादश संख्या युनि मिंदे वज्र चार ॥ ॥ युग भवेद्दत्तर पच केन युगानि च द्वादश वर्षा ॥ भवति तपामधि
देवताश्च क्रमेण यक्ष्या मिमु नि प्रणीता ॥ १२ ॥ पंचवर्ष प्रमाणानि द्वादश युगानि युग संख्या द्वादशः ॥ अथ युगस्य देवता पुनर धि देवता वक्ष्यामी कथयेत्
का सो मुनी प्रणीतं त्रयं वर्षः ॥ ॥ अथ पूवा चार्य रुक्ता देवता धि पदे कल के नाह ॥ ॥ विष्णु जीवः शक्रो दहनः त्वष्टा वा हिर्बुध्नी पितरः ॥ विश्वे सोमश्च नृज
लनो नासं त्पारया वत्यश्च भगः ॥ १३ ॥ प्रथमे युगे विष्णो धि पतिः ॥ शक्रो द्वितीये युगे जीवा धि पतिः ॥ शक्रो तृतीये युगे दहनो चतुर्थे युगे धि पतिः ॥ प
चमे युगे विश्वकर्मा धि पति त्वाष्ट्रे ॥ षष्ठे युगे हिर्बुध्नाः ॥ सप्तमे पितरः ॥ अष्टमे विश्वः ॥ नवमे सोमश्च नृजः ॥ दशमे ज्वलने नृजः ॥ एकादशे नाशत्पा षो अश्विनी
कुमारः ॥ द्वादशे भगसूर्यः ॥ नामेकतमः प्रयोजनश्चैव तदेवता वैकृतेषु युगेषु तदेव तेन क्षेत्रे कर्म विभागे पिडा न भवती ॥ ॥ अथ ये षां युगे न पंच
भि वर्षे उक्तानि पंचवर्षे उक्तानि पंचवर्षे न स्वामिनो क्ता वसंत तिल के नाह ॥ ॥ सप्तत्तर प्रथमं कपरिवत्सरो न्यः तस्मादिशानिदिपूर्व्वं चरा परस्यु

र. सु. टी.

॥ एवं युगेषु सकतदीहनाथावन्मार्कशीतगुविरं विशिवाक्रमेण ॥ १४ ॥ पंचानां तथो प्रथमसंस्वत्सरः बन्दिनाथः ॥ द्वितीयपरिवत्सरः अर्कः ॥ आदिनाथः ॥ तृतीयो
पुडावत्सरः शीतगुः चतुस्रारधिनाथः ॥ अतपरं पूर्वावर्णः इडाञ्च अनुवृत्तः इति पूर्ववर्ण एतेषां चतुर्थः उवत्सरः ॥ विरंचिज्जस्मानाथः ॥ पंचमे इदं वत्सर
स्वामिशिवमहादेवः ॥ एवं सकले द्वादशयुगेनाथास्वामिनो भवति ॥ ॥ तथा च वराहः ॥ ॥ सवत्सरे निपरिवत्सरो र्कः इडापतिः शीतमयुषमाली
धजापतिश्चापानुवत्सरश्च इदं वत्सरः शैलसूतापतिश्च ॥ फलानिरुते वराहः ॥ एषि समाद्ये प्रथमे द्वितीये प्रभूततोयः कथितं तृतीये ॥ पञ्चाज
लं चतुर्थे चतुर्थे स्वल्पोदकं पंचमसमं चतुर्थः ॥ ॥ इति युगवर्षाणां लक्षणा फले ज्ञाते ॥ ॥ अथोत्तरयाम्या नयनौ शिशिरवसंतगणेशोत्तरः ॥ व
र्षा शरदे संतले दुतं वितेनाह ॥ ॥ शिशिरपूर्वमनुत्रयमुत्र ह्ययनमोहुरहस्यममरं भवति ॥ क्षणमन्यदनुत्रयं निगदितारजनीमरुता वसा ॥ १५ ॥
॥ शिशिरः वसंतः गृष्माः ये तत्र पञ्चतुः उत्तरायणं अमराणां देवतानां एतं दिवसं ॥ आहुः ॥ कथयति विषः शरदे संतः एतत्र यत्र तुः दक्षिणायनं ॥ सोर
मानेति एतत्तु जनीरात्रिः मरुतां देवतानां निगदिता कथिता तथा च भास्करव्यवहारे ॥ दिनं सुराणां मय नवमुत्तरं निशेतरत्सो हितिकैः प्रकीर्ति
तं ॥ दिनो न्मुखे र्के दिनमेव तन्मते निशां तथा तत्फलकीर्तनं यत् ॥ १४ ॥ ॥ अथायलक्षणाज्ञाते प्रयोजनमुपजात्याहः ॥ ॥ गुरुप्रवेशः त्रिदशः प्र
तिष्ठा विवारुचौ लवतवंधपूजा ॥ सौम्ययोगो कर्मशुभं विधेयं यद्गृहितं तत्त्वलु दक्षिणेन ॥ १५ ॥ गुरुप्रवेशः वेस्सप्रवेशः ॥ त्रिदशः प्रतिष्ठा देवा ल
यप्रतिष्ठाः विवाहमहोत्सवः ॥ चोलं चूडाकसीः ॥ वतवंधमौजिवंधः ॥ पूर्वोभकर्मणा मुत्तरायणं कुर्यात् ॥ आदिग्रहादुत्तमं हृत्य यात्राक्षिप्रवशात्
क्षिणायने शुभकर्मनकार्यं विश्वाग्निघाताभिचारादि एतदक्षिणायने कुर्यात् ॥ खलु निश्चयं न तथा भिन्नपराक्रमः ॥ कथयति वै वैश्वदेवतसौम्या
यने तत्र धर्मदानादि ॥ कुर्वति प्रवेशवेशोऽसवसर्माज्जनसरप्रजननादीनि ॥ १६ ॥ ॥ तथा च व्यवहारः ॥ मासादिनेन संख्या निमीमतेन यना
दिकं ॥ साम्यायनतदोषस्याकीयमानं न दुरव्यति ॥ ॥ अथ ऋतुलक्षणाज्ञानमुपजात्याहः ॥ मृगादिशिशिद्वयभानुभोगात्प्रउर्जवसुशिशिरो

रामः

६

[illegible]

देव्याश्वं आद्यषाढाः पूर्वाषाढाः। तोयदेवताः आबणो आवणो विदेवताः। नाइपदे पूर्वभाद्रः। अजया देवेश्वरदेवताः आश्विने अश्विनी दशकुमारदे-
 वताः। कार्तिके कार्तिका अग्निदेवताः मार्गसिर्षमार्गशीर्षः चंद्रदेवताः। पौषे पुरुषदेवताः। माघे मघा पित्रिदेवताः। फाल्गुने वोत्तरफाल्गुनि अर्य-
 मदेवताः॥ इत्येवं मासाः॥ पक्षा अपि देवपक्षौः अपि निश्चयपक्षौः देविकः कृष्णपक्षो पितृकः। उभयोर्द्वयोः रव्युनिश्चयेन उभा उभा कर्माणि-
 गृहप्रवेशत्रिदशाप्रतिष्ठामितिः देविकः शुक्लपक्षः। नष्टवौयगिमना नीचा वारा दोषैः त्रिककृष्णपक्ष इति प्रशस्तो मी सुभो इति। उक्तो भीमप-
 राक्रमः॥ यस्य हृक्ष भवेत्तर्ध्वक्षयो सुक्लृष्टे ह्यस्यो। तदृक्षदेवतासु कौता कुभावमिह सूरिभिः॥ ॥ इति श्रीमहोत्पलविरचिता यो रत्न-
 मालानामटीकायां सवत्सरः प्रकरणो नामः प्रथमोऽध्यायः॥ ॥ अथ युगवर्षमासपक्षानां लक्षणसंयोजने कृते सा प्रतितिथिप्राप्तावत्सरानि-
 रूप्यते तत्रा देवतिथिदेवताभ्रमरविलसितेनाहः॥ ॥ तिथिप्राप्तुर्मुखविधातु विह्वलवयमा शीतदिधिति विशासवज्रराः॥ वसुनागधर्मशिवति-
 गमरस्मयोर्मदनकलितमदनुविश्वइत्यपिः॥ १॥ तिथिप्राः तिथिश्च अधिप्राः। स्वामिनो भवन्ति चतुर्मुखो वं स्नाः विधात्रा प्रजापतिः। विह्वलविक्षुः अर्यम-
 सूर्यः। शीतदीधितिश्चंद्रमाः विशासस्वामिकार्तिकः। वज्रिणो इन्द्रः वसुश्च वसु। नागप्रशिद्धः। धर्मयमः। शिवईश्वरः। तिगमरस्मि सूर्यः। मदनकंदर्पः। क-
 लियमः विश्वे विश्वे देवा देवता इति॥ १॥ ॥ अथामावस्यात्तृतीयात्रयोदशीनामात्रेण धर्माणि कथ्याह॥ ॥ तिथौ हि दर्शसत्रके पित्रीनुशंत्य विश्वरात्-
 ॥ त्रयोदशी त्रितीययोस्मत्तत्तु वित्तयोपरैः॥ २॥ हि निश्चयः दशसंज्ञा मावास्याः पितृः धीश्वरान् पितरस्वामी उशंति कथयंतिः। अत्र त्रयोदशी त्रितियायां
 तिषातिथी वित्तयः धनेशः कुबेरः। अधिपस्मृतः कथितः॥ २॥ ॥ अथ ब्रतादितिथिस्वामिनो ज्ञाते सुपजात्याहः॥ ॥ वह्निर्विरचो गिरिजागणेशः फणिर्विशाषोदि-
 नहृन्महेश॥ दुर्गा त्रयोविश्वहरिस्मरश्च सर्वः शशिश्चेति पुराणदृष्ट्याः॥ ३॥ वह्निः प्रतिपदा वह्निनाथः। द्वितीया विरं विवं स्ना स्वामी तृतीया गिरिजापार्वत्या स्वामि-
 चतुर्थिस्वामिनाथो योगगणेशः पंचमी स्वामी नाथो फणिः। सप्तमिरधिपदिनहृत्सूर्यः। अष्टमी नाथो महेशमहादेव-
 ः। नवमी नाथो दुर्गा अपर्याः। दशमी नाथो त्रधर्मयमः। एकादशी नाथो विश्वे देवा। द्वादशी नाथो हरिर्नारायणः। त्रयोदशी नथः स्मरु कंदर्पः। चतुर्दशी र-

धिपर्वद्वयं चंद्रमापौरा मास्यामधिपः इति पुराणा दद्यापौराणोक्ताः । अथ प्रयोजनं चः सर्वाव्युत्तः । जगद्वर्धोर्द्वयं गीतकक्षयो । उपोष्याद्वादशी च पार
णा ॥ ३ ॥ ॥ अथ यं चंद्रमापौरा मास्यामधिपः इति पुराणा दद्यापौराणोक्ताः ॥ नंदाचमडाचजयावरिका पूर्णो तिसंज्ञातिथयः क्रमास्युः जघन्यमध्यप्रवराश्च शुक्ले
कृत्स्ने भवत्युत्तममध्यहीनाः ॥ ४ ॥ नंदाचमडाचजयावरिका पूर्णो तिसंज्ञातिथयः क्रमास्युः जघन्यमध्यप्रवराश्च शुक्ले तिथिपदषष्टीरुकादशी एते
नंदासंज्ञाः द्वितीया सप्तमी द्वादशो भद्रसंज्ञा तृतीया षष्ठी मीढा दत्रयोदशो इति जयासंज्ञाः चतुर्थि नवमि चतुर्दशी इति रिक्तासंज्ञाः पंचमी दशमी पौर्ण
मास्यां सितारसितः वसपूर्णा सज्ञा इति पक्षवारत्रयं भवेत् । तिथिसंज्ञा क्रमणः जयन्योतिनफलकतिदिनः । शुक्लि प्रतिपदादि पंचमी पर्यंतः षष्ठी
वधिदशमी पर्यंतमध्यमफलः । एकादशो वधिपूर्णिमा पर्यंतः प्रवराश्रेष्ठफलमिति शुक्ले । अथ कृत्स्ने कृत्स्नप्रतिपदादि पंचमी पर्यंतः षष्ठी वधिद
शमि पर्यंतमध्यमफलः । एकादशो वधिपूर्णिमा पर्यंतः प्रवराश्रेष्ठफलमिति शुक्ले । अथ कृत्स्ने कृत्स्नप्रतिपदादि पंचमी पर्यंततुत्तमफलः ॥ ४ ॥ षष्ठी व
धिदशमी पर्यंतमध्यमफलः । एकादशो वधिरसा वास्यः पर्यंतः हीनफलः । इति हृद्देन ॥ ४ ॥ अथ प्रतिपदा प्रतिभृतिनामां त्रयसिद्धसंततिलकेनाहः ॥
वृद्धिः सुमंगलपदा सबला खला वः लक्ष्मीवती लघुयशा परतलुमित्रा ॥ तद्वला सुग्रहीतिथिरुग्रकर्माः स्यात्तु मिश्री प्रतिपदादितथैव नंदा ॥ ५ ॥ अथ
द्वादशी दो फलज्ञानं ननु ज्ञातुं ॥ क्रमाद्यशो पुरा जयोग्रा स्यौ म्या कृत्वा यं च दशतिथिश्च ॥ फलानि नाम्ना शदशानि तासां महर्षिभिर्नूमुदाहृतानि ॥ ६ ॥
वृद्धिः रिति प्रतिपदा दयो वृद्धिरेकैकसुमंगलपदा प्रतिपदा वला सु अतिवला द्वितीया सबला तृतीया खला तृतीया खला चतुर्थि लक्ष्मीवति पंचमी षष्ठी
यशा सप्तमी सुमित्रा अष्टमी सु महावला नवमी उग्रा दशमी णी एकादशी नंदा ॥ ५ ॥ क्रमाद्यशो यत्न इति द्वादशी यशोवती त्रयोदशी जया चतुर्दशी तु
ग्राः पौर्णमास्यां सौम्या इति यथार्थाः । संज्ञाप्रतिपदोष्टिकथिलितादीनां नाम शदशफलदानि नूनं निश्चितं महर्षिभिः उदाहृतानि ॥ ६ ॥ अथ रत्न
कोशोक्तेः तानां रभा प्रतिपदोष्टिकस्थिरं च कर्त्तव्या शिल्पव्या शिल्पव्याया दोषधमंगलद्वितीयायां ॥ वीजोपि दस्यदा शौ गुरु कर्म तृतीयायां ॥ पौ

र. सु. टी.

८

रामः

८

योग्यकर्ममुक्ता न्यायकुर्याच्चतुर्थ्या तु ॥ मंगलमर्थापुष्पं पंचम्या कुवयात्रा मयिष्यं च ॥ सप्तम्या ध्रुवकर्मवयात्रा भरणा मंगल्या ॥ ॥ सेवा अयं प्रकर्मवाच्यम्या
या योग्यकर्मवन्म्या यां पौषिकं मंगलयात्रा विवाहसजलकर्मवयात्रा भरणा मंगलदिमा गल्या ॥ ॥ सेवा अयं प्रकर्मवाच्यम्या पापो यस्तु दशम्या
॥ ॥ ध्रुवकर्मकादश्यां सहानसंमंगलधनुकर्मः ॥ ॥ द्वादश्यां मत्रगां कुवमुद्वाहादिकर्मयात्रावः ॥ ॥ शिवसंगलमयो कुव सौभाग्यदत्रयोदश्यां
उग्राणि वतु देशां कुर्यात्तगसः प्रवेशौ व ॥ विदधीत पौर्णमास्यां पुरोहितं यज्ञकर्मसंगलं ॥ यज्ञकर्मैव कार्या कार्यापित्रिसदैवदर्शतु ॥ अथ नंदाभद्र
ज्ञानमुपजात्याहः ॥ ॥ नंदास वित्रोत्सववास्तुतंत्रक्षेत्रादिकुर्वीत तथैव नत्प ॥ विवाहभूषाशकटाध्यात्राभद्रासु कार्यन्यपि पौषिकानिः ॥ ॥ चित्रो
चित्रज्ञः ॥ उत्सवमंगलः ॥ वास्तुशौस्तुसंभादिरोपगां ॥ क्षत्रादिकृष्णादी ॥ सतत्कर्मनंदादि ॥ तिथौ कार्यं ॥ विवाहो महोत्सवः ॥ भूषालंकारः ॥ शकटेयारथेन
गमनं ॥ यात्रामार्गकर्मव ॥ अध्वर्युतं ॥ अन्यत्प्रातिपौष्यादि ॥ सतत्कर्मभद्रातिथौ कार्यं ॥ ॥ अथ जयारिक्तानां ज्ञानमुपजात्याहः ॥ ॥ जयास्तु सग्रा
मवलोपयोगिकार्याणि सिद्धिनिर्मितानि ॥ रिक्तास्तु विद्वद्बन्धघाता विषाग्नीशस्त्रादिषु वावसिद्धिः ॥ ॥ सग्रासोपयोनीशस्त्राणि शिवलो
पयोगिनी ॥ सैन्यादिषु पयोगिनी ॥ जयातिथौ सतत्कर्मकार्यं ॥ अथ रिक्तास्तु ॥ विहिंसाशत्रुसाधनं ॥ बधः ॥ घातनं ॥ बधनं ॥ घातास्ताउन ॥ विषाविषद
नं ॥ अग्निअग्नेदहनं ॥ शस्त्रादि ॥ दुरिषद्रुक्तापाशेन ॥ सतत्कर्मरिक्तातिथौ कार्यं ॥ ॥ अथ पूर्णातिथि कला मुपजात्याहः ॥ ॥ पूर्णास्तु मंगल्यविवाहयात्रा
सपौषिकं शांतिकर्मकार्यं ॥ सदैवदर्शपितृकर्ममुक्तः ॥ नान्यद्विदध्याहुभमंगलानि ॥ ॥ मंगल्यमहोत्सव ॥ अन्नप्रादोनादि विवाहयात्रा ग्रहणां ॥ यात्रा
गमनं ॥ सपौषिकादि ॥ ग्रहपिडोत्पातशांतये होमादिक ॥ एतच्छातिः ॥ आयुद्वयादि वृद्धार्थं पौषिकमिति ॥ पूर्णातिथौ सतत्कर्मकार्यं ॥ सदैवनिम्नमवः
दर्शरमावस्यापितृकर्मश्चाहुपर्वणोक्तः ॥ कथितः ॥ उभमंगलादिकर्मदर्शतिथिनकार्यं ॥ ॥ अथ पक्षारं ध्रुवक्रा मुपजात्याहः ॥ ॥ तिथिस्तु युगसारवतु
पक्षरं ध्रुववेदितोयावदमीव हि लो ॥ दर्शस्वतासां विषमावरिषास्तु तामुनिद्वैतवमि विहायः ॥ ॥ युगसासमातिथयः पक्षरं ध्रुवसां जाद्वितीयो व
शमी ॥ हिलाव ज्ञेयत्वा ॥ खलू निश्चयेन ॥ विषमामध्ये दर्शरमावस्या ॥ नवमि सुधीत विषमाय विहाय ॥ स्तुता कथयताः ॥ मुनिद्वैतमहारिभिः ॥ समा मध्ये हि

तीयां दशमि विषमा मध्ये अमा वास्या नवमि सते शुभ कर्मणि विवाहाय ॥ १० ॥ अथ क्रूर ग्रहा कांता राशि वशेन तिथि दोषमुपजात्याह ॥ ॥ आद्या शु
 तस्वकय पूर्व काणामेषां चतुर्णामपि पचपि स्यात् ॥ परापरेषां परस्तश्च तद्वत्सं क्रूर राशौ सुभातिथिः स्यात् ॥ ११ ॥ आदितस्मिन् तिथयो प्रतिपदा राशिना
 संवत्सधिन्यः ॥ प्रतिपदा मेष राशिः ॥ द्वितीया वृष राशिः ॥ तृतीया मिथुन राशिः ॥ चतुर्थी कर्कट राशिः ॥ पंचत्वार वृट् न ॥ पंचमी आद्य पाद मेष ॥ द्वितीय पाद
 वृष ॥ तृतीय पाद मीथुन ॥ चतुर्थ पाद कर्कट ॥ पराषष्ट्याद्याः ॥ षष्ठी सिंह राशिः ॥ श्रमि कन्या राशिः ॥ अष्टमी तुला राशिः ॥ नवमी वृश्चिक राशिः ॥ दश
 मी चत्वार भागः दशमी प्रथम पाद शी कुंभ राशिः ॥ द्वितीय पाद कन्या राशिः ॥ तृतीय पाद तुला राशिः ॥ चतुर्थ पाद कीट राशिः ॥ परतः स का दशमी ॥ धनु
 ष राशिः ॥ द्वादशिमकर राशिः ॥ त्रयोदश कुंभ ना राशिः ॥ चतुर्दश मिन राशिः ॥ सीता सितयो र्णिमा प्रथम पाद धन ॥ द्वितीय मकरः ॥ तृतीय पाद कुं
 चतुर्थ पाद मीनः ॥ स का क्रूर राशिमा अनुभातिथिः ॥ प्रतिपदा मेष ॥ षष्ठी सिंह स क्रूरः ॥ नवमी दशमी चतुर्थ पाद शकीट राशिः ॥ अनयोः क्रूरः ॥ द्वादशी त्रयो
 दशी पूर्णिमा द्वितीया तृतीय पादः ॥ सते क्रूर राशौ सुभातिथि स्यात् भवेत् ॥ ११ ॥ अथ ये त्र राशिस्थे सूर्ये या तिथयो दुष्टास्ता वह संततिल के नाहः ॥ ॥ स
 कां त्र रादि न करेति ययो द्वितीया पूर्वा धनुः सफरयो वृष कुंभयोश्च ॥ क क्वा ज योश्च मीथुना वलयो मृगे नै को ण्ये स्तु लाम करयोश्च भवन्ति द
 ग्धाः ॥ १२ ॥ स क स करं तरेति ययो द ग्धा भवति ॥ आद्यं द्वितीया पूर्वाः प्रथमाः ॥ सफरो मिनः धनुः धनुषये त जाशौ गते सूर्ये द्वितीया द ग्धाः ॥ षष्ठी कुं
 चतुर्थी च भवन्ति द ग्धाः ॥ क क्वा ज योश्च कर्कट अ जो ने प्ररं द्रे सूर्ये षष्ठी द ग्धाः ॥ मिथुना वलयोः कन्या अतयोर षमी द ग्धाः ॥ मृगे नु सिंहः को ण्य
 विश्वी को सूर्ये दशमी द ग्धाः ॥ तुला तुलः मकरयो द्वादशी द ग्धाः ॥ भवन्ति तथा वपर पाटः ॥ द्वितीया धन मीनेषु ॥ चतुर्थी वृष कुंभयोः ॥ मेष कर्कट की
 षष्ठी ॥ कन्या मिथुन वृश्चमी ॥ दशमी वृश्च के सिंहे ॥ द्वादशी मकरे तुले ॥ एतानि तिथयो द ग्धाः साश द ग्धा प्रकीर्तिता ॥ ॥ एवं शित वृक्षे पिता सुख
 भ मंगलं न कुया दिति दुष्टा यामपि तिथौ न क्षत्रे तु कले निशिकर्म कुर्यात् ॥ तथा च भास्करः ॥ तिथि विरुद्धा यदि भस्त्रु शस्तं ततो दिना दो नि
 शिकर्म कार्या ॥ धिष्टे विरुद्धे तिथि जीतायां दिनी शुभ कर्म दिने समाह ॥ १२ ॥ अथ या सु तिथि दं तथा वन म निरिबुद्धेना अफले चोपजात्याहः

प्रनयेद्विषयी प्रतिपत्सुधीमान न जतु दंतो कर्षणं विदधात् ॥ कुर्वन्वा प्रोतित दशस्त्रने लक्ष्मी कुलजातिजनोपघातं ॥ १३ ॥ नष्टे नृमा वास्या षष्ठी प्रतिप
 दा विमात्युरुषाणां दत्तधावनमन कुर्यात् ॥ किं फलं अमावास्या लक्ष्मी नाशः षष्ठी कुलनाशः प्रतिपदजातिर्न सो धे भवती नूनं निश्चितं तथा च
 प्रतिपददर्श षष्ठी पुनवम्यारवीवासरे तथा च गणेशेर्वशी आहुते दत्तधावने ॥ १३ ॥ अथ द्वितीया दशमी त्रयोदशी पुष्पातु फलं ॥ सप्तम्यामावास्या नवमी विष
 यं वसन्ततिल केनाहः ॥ द्वातुर्जनस्य दशमी तनया त्रयोदशार्थं तु भयमेव ततो द्वितीया ॥ सप्तम्यसिंदु नवमी पुनसंपदी दुःखाया कदाचिपि नामल
 के सतुष्यः ॥ १४ ॥ दशमी द्वा न तनया न्युत्रा न्दानयति त्रयोदशी स्यार्थं अर्थहानि द्वितीया तनय रथं दुःखं उभयं हन्ति अथ संपदी दुःसस्य संप
 दा मिच्छा तेषां सप्तमी नष्टे नृमावास्या नवमी अमला द्वा नं अमला द्वा नं लक्ष्मी नाशमित्यर्थं अन्यदिने आमले द्वा नं लक्ष्मी कारि सप्तम्यसि
 न्दु नवमी आमले द्वा नं श्री हारी तथा च दैवज्ञवत्त्वमे कुर्यान्नो मित्यर्थं न कद्वा नं सिता दिका म्यमेव च नित्यं यादक श्रेयथा भीरु विभावरेत् ॥ १५ ॥
 अथ तैलमांसक्षौरमेधुनतिथिनीषेधमुपजात्याहः ॥ षष्ठी पुतैलं पलमत्रिषु क्षौरः कुर्याच्चेव चतुर्दशीषु ॥ स्त्री सेवनं नष्ट कला सुपुंसां मायुक्षया
 र्थं मुनयो वदन्ति ॥ १५ ॥ षष्ठी पुतैलाभ्यगन कार्यं अष्टमी पलं मांसं भक्षणं न कार्यं नष्ट काला मावास्या स्त्री सेवनं मेधुनं न कार्यं पुसां पुरुषाणां श्री च
 तुर्दशी क्षौरं न कार्यं आयुक्षया वदेत्ती कोशो मुनयः तथा च कुह पूर्ण दशक्रांतौ चतुर्दश षष्ठी पुच सनरं बलहिनश्च तैलस्त्रिमाश भक्षणं ॥ १५ ॥ अथाष्ट
 म्या दौ त्रयोदशी पर्यंतं न भक्षणं मुक्तं कार्यं ग्राह ॥ अष्टम्या दिषु नाद्या दूर्ध्वगच्छ कदाचिदविद्वाद् शीर्षकपालात्तराणि न खचमं तिला निवृत्तमांसः
 ॥ १६ ॥ येनोर्द्धगती कुतैषां न भक्षणं किंतु तशीर्षकपालादौ सिता सितपक्षौ अष्टमी शीर्षनालिकेरं न भक्षेत् नवमी कालोत्तुवी न भक्षेत् दशमी अत्राणि
 विचंडन भक्षेत् रेका दशी न ख सद्देश न पुष्यं न भक्षेत् द्वादशी चर्म विल्वनिशाकरा कसान भक्षेत् त्रयोदशी तिलं न भक्षेत् क्रमेण तथा च आवसारे नारि
 के लफला लस्तु न लिपुष्यं शणो द्वे विल्वं तदनुवार्त्ती कमष्टम्या दिषु वज्रयेत् ॥ १६ ॥ अथ पौर्णमासी रमावास्या लक्षणं वोपजात्याह ॥ राका नुम
 त्या विति पौर्ण मास्यो रात्रे हि दृष्टे दुवसा भवेत् ॥ कुह सिनी वाल्य नष्ट दृष्टे च त्रे स्मृते चा सितपच दश्यौ ॥ १७ ॥ रात्रौ सूर्यास्तमंतरं राकाताम पूर्णिमा भ

१ स्वभू
 २ अक्षनमः
 ३ रोचन
 ४ रेभ्यः
 ५ वाहय
 ६ स्वरोचिषः
 ७ वेवश्चतः
 ८ स्वयंसावर्णिः
 ९ रुद्रसावर्णिः
 १० अक्षसावर्णिः
 ११ रुद्रसावर्णिः
 १२ देवसावर्णिः
 १३ रोच्य
 १४ भोच्य

वतिः दिवशेषचंद्रोदये अनुसृतिसंज्ञा-अष्टचंद्रेकहनामरात्रिरोषदृष्टचंद्रे सिनीवालीनामसंज्ञा-तथाचवर्णाः। दानजपहोमविधेयः कुहू विहिता
 भवतिलक्षगुणा भवतिसिनीवालीनामपिदानादिफलं सरस्वगुणं ॥१७॥ अथयुगादितिथौ मनुषु भसाहः माघपंचदशीकृष्णानभस्यचत्रयोदशी
 तृतीया माघवैशुक्लानवम्युजैयुगादयः ॥१८॥ माघमासकृष्णपंचदशीरमावास्यातिथौ आद्यं द्वापरयुगसंप्राप्तः नभभाइपदस्यातिथौ कलिप्र
 वर्त। वैशाखशुक्लतृतीयायां तिथौ त्रेतासत्सुखः नवमीउज्जैकातिकसितपक्षे कृयुगे-संप्राप्ते तथाचभविष्योत्तरे। नवम्यां शुक्लपक्षे तु कार्तिके नि
 रगाकृतिः। त्रेतासिततृतीयायां वैशाखे समपद्यते। दर्शतु माघमासस्य प्रकृतं द्वापरयुगं। कलिकृष्णत्रयोदस्या नभस्येमासि निर्गतः। कृतस्त्रेतासि
 ते कलिद्वीपरो अथचतुर्दशमनुनामाधिनोक्तो कत्रयेण मार्याहः ॥ आश्विजिष्ठशुक्लनवमीद्वादशुजैमधोतृतीयाच। भाद्रपदे च तृतीया
 आवणमासत्वं मावास्या ॥१९॥ एकादशीच पौषेषु विसित दशमी सप्तमी माघे। वैशाखे लाघमी नभस्येयाषाढी कार्तिके सप्त ॥२०॥ फाल्गुनासि
 तपंचदशीचैत्री ज्येष्ठस्य पौर्णमासि च। मन्वन्तरादयै माश्वतुर्देशोक्ता बुधे पुण्या ॥२१॥ आश्विने शुक्लनवमी प्रथमं सत्तु शुभुवभवती। उज्जैकातिक
 द्वादसि शुक्ला द्वितीया मनुअक्षतमः भवतिः मधोचैत्रशुक्लतृतीयां तृतीया मनु रौच्यत भवं भाद्रपदः शुक्लतृतीयां चतुर्थी मनु रौच्य भवति। आवणिअसि
 तामावास्यां पंचो मनु वाधुष भवति। पौषशुक्लएकादस्यां षष्ठो मनु स्वाराविषः। शुविआषाढे दशमी सितसप्तमी मनु वैवस्वतमवतिः। माघसप्त
 मी सितपक्षे अष्टमो मनु सूर्यसावर्णिः। भाद्रपदे बहुला अष्टमी कृष्णा अष्टमी नवमी मनु रुद्रसावर्णिः। आषाढे शुक्ली पौर्णमासि दशमी मनु
 अक्षसावर्णिः। कार्तिके पौर्णिमासि सितपक्षे एकादशे मनु दक्षसावर्णिः। फाल्गुने पौर्णिमासि द्वादशे मनु देवसावर्णिः। चैत्रे पौर्णिमा त्रयोदश
 नुरोच्यं भवति। ज्येष्ठे पौर्णिमा चतुर्दशे मनु भोच्यं भवति। एते मन्वन्तरादयश्चेतादत्र स्याक्षयकारिकारिका ॥ स्थिति भवति कति सरव्या चतुर्दशः।
 बुधे पंडितैः उक्ता कथिताः पुण्यापुण्यति यश्चेति मत्स्यपराणां क्तमन्वन्तरादयश्चेतादत्र स्याक्षयकारिका ॥ अथपिठविक्रमयवनुक्तं धितयज्ञ

१. तु. १.

९०

अधिकफलगजछायामनुभूयमानः ॥ रुक्मपक्षेत्रयोदशमघाश्चिनुकरेवः ॥ यदातदागजकायाआडेपुरोपरवाणोपरवायते ॥ २२ ॥ रासि
 कालेहस्तैर्वाश्विनेमासिकृष्णपक्षेअपरपक्षःमघानक्षत्रेऽतत्रयसंयोगगजकायाप्रोक्तातेषांदिनेआडेअतिपुरोपरवायतेप्राप्यतेपर
 पाठोक्तंतेक्षयाभार्गवदिनेमघायाचत्रयोदशीतत्रपिउत्तदातव्यंज्येष्ठपुत्रोविनश्यति ॥ अग्नौहुतचदेवस्थायितृस्थाद्विजतर्पणो नरकेपिशु
 दानेषुविकरेण्यगतिगता ॥ २२ ॥ अथावमत्रदिस्यशोलक्षणंप्रहर्षिग्राहः ॥ यत्रैकस्यशतितिथिद्वयावसानंतदुक्तमायैः ॥ यस्यशोभनवति
 तिथित्रयस्यवाहितिथ्येकस्यकसपुनरिदंद्वयंचनेष्टं ॥ २३ ॥ यत्रतिथीरेकवारैतिथिद्वयमवसानेतिस्थशति तदवमदिने उक्तमायैः ॥ आ
 चार्यैर्यदितिथिरकत्रीदिनंस्पर्शे सत्रिद्येकस्यक अवमत्रिदिकस्यशोरतद्वयंयात्रामंगलादोक्तनिष्टं तथाचपरपाठः ॥ तिथिद्वयंभवे
 त्रैकोवारयेदेवसंस्ततःत्रिवारस्यैकतिथिलेकत्रिदिनस्यैकतदुच्यते अहस्यशनामयदेवमुक्तमतःफलयकृतिभिर्विधेयं विवाहयात्रा
 शुभपुष्टिकर्मसर्वनकार्यत्रिदिनस्यशति ॥ २३ ॥ अथशुभाशुभफलात्यभिधासांतिथिनिर्णयमुपयात्याहः ॥ अवाप्ययामस्तमुपैति
 भानुस्तिथिमुहेतत्रयवाहिनिच ॥ धर्मस्यकृतेष्टखिललघुपूर्णावदंतितांकालविदःपुराणा ॥ २४ ॥ यातिथंप्राप्यरविरस्तयाति सासर्वध
 र्मकार्येषुपूर्णातेया दिनशेषेमुहत्रयवाहिनी यदिसूर्यास्तमनयावत्तथीघटिकाप्राप्नोति सातिथिधर्मार्थस्तस्यातिथोक्तंकर्मकर्तव्यं
 तथाचवाद्युयातिथिःसमनुःप्राप्यअस्तयातिदिवाकरः सातिथिःसकलाज्ञयाध्मानदानादिकर्मसु ॥ २४ ॥ अथतिथिनिर्णयः ॥ अमावास्याष
 ष्ठीषष्ठि त्रितीयाकादशीस्तथा ॥ त्रयोदशीचतुर्दशीदेवोकार्यपराचिता ॥ २५ ॥ पक्षपुराणनागविहृतुएषष्टीशिवविहृतुचमप्रमी ॥ भूतविहृ
 सितीवाल्यानन्वेतास्तुवतंचरेत् ॥ २६ ॥ भवीष्योत्तरे ॥ प्रतिपदसद्वितीयास्याद्वितीयाप्रतिपद्यता कार्याद्वितीययासाधुनतुयाकदाचन ॥ २७ ॥ चतु
 र्थिसंयुताकार्यातृतीयासर्वदेवहितातृतीयासंयुताकार्यानपंचम्याचतुर्थिका ॥ चतुर्थिसंयुताकार्यानकुवष्ट्यापंचमीतिथिः ॥ षष्ठीचमप्रमितातते

२. न. २
 ३. ५०
 ४. ५०
 ५. ५०

वाडितिथि
 त्रिद्येकभङ्गि

१. ५०
 २. ५०
 ३. ५०

एकेतिथीस्ते
 तिदिनकुयः

१५

९०

चात्मान्यसमाश्रिते ॥२८॥ नाष्टमी सप्तमी युक्ता नवम्या सहस्रमी ॥ न कुर्यान्न वसीता तदश्या च कदाचन ॥ ३० ॥ संपूर्णा दशमी कार्या पूर्वा वापरया तथा
 ॥ युक्ता तूदश्या कुर्याद्यतसा सर्वतो मुखि ॥ ३१ ॥ द्वादशैकादशी कार्या द्वादश्या च त्रयोदशी ॥ सदा कार्या त्रयोदश्या न युक्ता च तूदशी ॥ ३२ ॥ पूर्णिमा
 च युतास्तस्या चतुर्दश्या च पूर्णिमा ॥ प्रतिपद्युक्ता वा द्वादश्या तिथौ युक्ता महाफलं ॥ ३३ ॥ एवमेव विधिर्वैधा विदधे प्राग्निधाने चित् ॥ योन्यथा कुरुते साहा
 सनं प्रति तो धमः ॥ ३४ ॥ ततः स्मृतिवाक्यं षष्ठी कादश्या पोष्यः द्वाविंशत्युत्थि स्यात्परं भाततीया भूताष्टम्या पितृभ्यो लैस्मृतिपरयुता पूर्णिमा वा द्वितीया
 शेषा पूर्वाचिता सुवर्तवर्हः रिक्तप्रदोषतु न के जन्माष्टम्या अत्र निर्निविमुदुततो पोष्यत इति मुक्तिः ॥ ३५ ॥ इतो यवास नियमे गृहीयात्परसंयुता ॥ पित्र
 स्तमनवेलायां यथा पूर्णा निगद्यते ॥ ३६ ॥ यो दद्यान्निर्गमे पित्रोर्देवैर्दद्यात्तथा गते जन्मे महादुःखी दरिद्रि नष्टवांधवा ॥ ३७ ॥ दृष्टवदसिनी बाली कार्या
 विप्रैश्च साग्निकैः ॥ नष्टचंद्रकुह कार्या शुद्धैर्विप्रैर्निर्गमिकैः ॥ ३८ ॥ स्मृतिः दश्या अथोर्णिमा सच पितुः सवसरं दिनं ॥ एव वृद्धे सकुर्वीर्येण न कं प्रतिपद्य
 ते ॥ ३९ ॥ एक भक्तैश्च पितृ पूर्वैर्न करयेत् ॥ उपवासोपराजे या उदये या समं निता ॥ ४० ॥ आत्मनो द्विगुनी कार्या यदि भवति भास्को तत्र तं न कर्मि
 त्याहर्त्तुं न क्त्वा निशि भोजनं ॥ ४१ ॥ अथ जन्माष्टमी निर्णयः ॥ ४२ ॥ प्रजापत्यर्थं संयुक्ता कृत्वा न भवति सौख्यं ॥ मूर्तमपिलभ्येत सैवो पोष्या महाफला
 ॥ ४३ ॥ उदये निशा वसाने प्रजापत्यष्टमी भाद्रपदे पितृ पितृ लभति न योगा गविशाशी नियुता रुद्रवुरघुनाथ ॥ ४४ ॥ यदा त्रोगे हिणीष्टम्या कलाप
 काप्यविद्यते ॥ न तत्र मुनिशा दू लनां भोजनं निवेशवः ॥ ४५ ॥ कलुषमलिनवेद्यो भद्रायाति प्रनष्ट अभिरित मुनि रंदं अकृतो या च सिद्धिः ॥ निग
 दित फलमेतत्मेरु तुल्य प्रकाशं सुत धनं सुखं सपत्न्यं ह्यजन्माष्टमीषु ॥ ४६ ॥ जयंत्यो बुधवारं शाश्वते नापि विशेषतः ॥ किंपुन नवमी युक्ता कुल
 को द्योस्तु मक्तिदा ॥ ४७ ॥ काली न्दी सप्तमी यत्र गंगा वाष्टमी भाद्रपदे ॥ प्रयागे अर्द्धरात्रं तां पोष्यति विंगता ॥ ४८ ॥ द्वादशैकादशी यत्र सप्त
 म्या वाष्टमी युता ॥ योगे हरीहारश्चैव वैकुण्ठोपथं प्रक्षरः ॥ ४९ ॥ नवम्यां रोहिणी पोष्या शेषा परं दिनं भवेत् ॥ यो वै तत्रान्न प्राश्यं न्न मृतः स्वातोपि जा

यति॥४॥याचदाकदाचिन्निधिमपरेदिनंभुक्तान्नदोषकपिलानुसारिणागर्गःप्रमुरेवैर्मगुरंगिराणांचतुर्दशीचाष्टमीदोषनेत्रं॥पुणाइतिजन्माष्टमी
 ॥॥अथदुर्वाष्टमीनिर्णयः॥॥शुक्लिभाइपदेभासीदूर्वासंज्ञातुसप्तमीमैत्रक्षकीटचंद्रवनकन्यास्थनकैके॥५॥अगस्तिउदितोयेनकन्याया
 तुमयातुवा॥वेधंयंपुत्रशोकंचदशवर्षाणिपंचवः॥५॥अधिमासादिसेप्राप्तंनभस्यमुदितेरवौ॥आवणिहृदयपक्षेचपूजयेच्चजरासरं॥५॥
 चठमंनुदयादूर्ध्वमोहादोरीधपूजयेत्॥नारी॥तहामेहृदयायांस्तपनपुत्रापिकासेन॥५॥शुक्लादूर्वापुरापूज्यांकहनस्यात्यरभा
 धिणी॥जयाभद्रोभयोर्भेदाणवृत्तीसमनः॥५॥नस्यशोचानुराधायांचाष्टमीयत्रनस्यशोच॥शकलेंसप्तमीपूज्यातदुतंपतिनाशनी
 ॥५॥इतिदूर्वाष्टमी॥॥अथदशहरा॥॥ज्येष्ठेमासिसितेपक्षेदशमावुधरुस्तयोः॥यतिपातेगरानंदेकन्याचंद्रेद्वेरेवौ॥५॥अथहरिशय
 नी॥॥आषाढेचसितेपक्षेद्वादशीमैत्रशंयुता॥हरिसुस्तेचतैसंज्ञातुपोरयातोमहाफला॥५॥अथआशु॥॥आषाढीमवधीकृत्यय
 स्ययक्षसुपंचमः॥आजंतत्रप्रकुर्वीतकन्यायातुमयातुवा॥५॥अथनवरात्री॥॥आदौआर्द्रविजानीयात्परंदूर्गावल्लिहिने॥कन्यार्क्षे
 यवातोलोपुभूभेदोनकारयेत्॥६॥अथविर्यादशमी॥॥पूर्वापरमवायेतदशम्याआवणोदरं॥मुहूर्तेविजयोनामदुर्गाभारतमंडना
 त्॥६॥अथवार्णमासी॥॥आवणोआवणीप्रोक्ताभाइवभधितर्पणी॥तत्परंपार्वणंआर्द्रसिंहकन्यागतेयवा॥६॥अथमहाल
 क्ष्मी॥॥मासिनभसितेष्टम्यामरंभसविधियते॥षोडसादिनपर्यंतंमहालक्ष्मिपूजयेत्॥६॥अथएकादशी॥॥एकादशीय
 दाविद्धाद्वादशीसमुपेययेत्॥तत्रशक्रतुशतंपुण्यत्रयोदश्यानुपारणं॥६॥वेधपंचाशकोशल्यधःपदपंचाशकोमतः॥तजटीसप्तय
 चाशरष्टपंचाशभासुरि॥६॥एकोनषष्ठीमोहन्यावर्जितियाप्रयत्नतः॥अरुणोदयवेधस्यातहतिपुण्यपुराहृतं॥६॥गंगाकुमंरुवि
 हदशमेकादशीकला॥यथाविनस्यतेआर्द्रकोहिदृषालिपति॥६॥स्यशैतनुनाशायससंगारकुसिनि॥सशत्यनिःफलाधमीसवे

धो नरकं वजेत ॥६८॥ कलायेकादशी यत्र हार शिख कलाया ॥ न तत्रेक कुर्वीत नोपवासं कदाचन ॥६९॥ इंदुक्षयेर्कशं क्रान्तौ रुकादश्यां रवीर्दिने ॥
 उपवासं कुर्वीत यदि क्षेप्तं ताते क्रुवं ॥७०॥ आदित्ये हस्ति संक्रान्तौ आर्द्रा पितृजने सतः ॥ ग्रहाणां चतुर्मुखेण उपवासं कदाचन ॥७१॥ आभाका
 सितपक्षे स्येनैत्र अवगारेवती ॥ पारणां च न कर्षीत यावभयं तं हरि ॥७२॥ मेत्रस्य पथमेवा दे अर्द्धं भवति रेवती ॥ पारणां तं सकुर्वीत आवगं सकलं यदी
 ॥७३॥ रुकादशी यदा रामा पितुः सवत्सरं दिने ॥ रजसा च यदा नारिकोपि धर्मं प्रवर्तते ॥७४॥ आर्द्रा कुर्वातुं कुर्यात्पीडा प्राणमेव च ॥ अर्द्धरात्रिं तु दद्यात्
 यो धर्मं प्रवर्तते ॥७५॥ रुकादशी कलानष्टा द्वादशी सकला यदि ॥ पारणं च त्रयोदश्यां तदहं कोटी गोवधः ॥७६॥ दशमेकादशी बीजांग धोरी समुपेक्षिता ॥ तेन
 पुत्रशतं नष्टं कथं सो शिमुं हति ॥७७॥ दशमेकादशी पोष्या तत्र संनिहितो मुरः ॥ द्वादश्यां कादशी यत्र तत्र संनिहितो हरी ॥७८॥ रुकादश्यां नृपाणामिति लेपा
 यानि द्वादशी ॥ तिर्थं च रोमपायानि नखपायानि सूतके ॥७९॥ वर्द्धमाने द्वादशि बीजाकार्या ॥ क्षीयमाने यदि रुकादशी कलानष्टा तदा नक्तं भुज्यं ॥ दि
 नशेषे यदात्म ह्यादि गुणा भवति तत्र नक्तं भुज्यं ॥ इति ग्रहस्तधर्मखलवाकां ॥८०॥ ॥ इत्येकादशी अथ शिवरात्रिः ॥ नमाघेन च चैत्रे च शिवयोगे घटस्थो
 कदाचित् मधुमाघे च शिववत्स मधुपति ॥८१॥ कुम्भे रवौ शीतकरे सृगे वा पक्षे दुक्षीणे शिवयोगयोगा ॥ जयाचरित्तामुभयो च भेदापोष्यं शिवं जागर
 णं क्षयाया ॥८२॥ फल्गुणो रसिते पक्षे शिवयुक्ता चतुर्दशी ॥ शिवरात्री तु सांसेया सर्वयज्ञोत्तमोत्तमा ॥८३॥ त्रयोदशी गै भगाकारा लिंगकारा चतुर्द
 शी ॥ भगलिंग समायोगो सा तिथि संकरः प्रिया ॥८४॥ उषोषनं चतुर्दश्या चतुर्दश्या चतुर्दश्या चतुर्दश्या ॥ सिते रिक्ते फलं तस्य न जाने हं वरानने ॥८५॥ अमावास्या यो
 रासयिदोषः चतुर्दश्या पारणमति श्रेष्ठः ॥ इति खलु वचनं ॥ पूर्वविद्धा अथाष्टौ क्ता अथराश्या पिसुरिभिः ॥ तिथयश्च तथा कार्या ॥ अथथा कलनासि
 नी ॥८६॥ ॥ इति भद्रोत्पलविरचिता यास्तु ताला नामदी कार्या तिथी प्रकरणां द्वितीयो ध्यायः ॥८७॥ ॥ अथवारप्रकरणमारभ्यते ॥ वारस्य सावयं भ
 यरिवा त्तरव्य रवौ भगणो नाशवनादिस्यः ॥ अत्र सूर्यादयो ग्रहाणां देवता पुनरपि देवता जनमुपकंदमाह ॥ सूर्यादितः शिवशिवान्तिहविष्णु कंदकालात्क्रमण
 तयः कथ्यग्रहाणां च वेदो न्युभूमि हरिश्चक्र शचिविरचितेषां पुनर्मुनिवरेः ॥ इति देवताश्च ॥९॥ सूर्यति मुनिवरेः कथिताः केषां ग्रहाणां केषां तयः सूर्यादित

रव्यादितः सूर्याधिपतिः शिवः शुक्रस्याधिपतिः शिवायादेती भोमस्याग्निजः स्कन्दः बुधस्याधिपतिर्विष्णुः जीवस्याधिपतिः कबलाः अक्रुष्याधिपतिः इन्द्रः शनिश्चर
 स्याधिपतिः कालाद्यमः क्रमेण प्रत्ययः अथ प्रत्याधिदेवता आदित्यवह्निः अग्निः चन्द्रस्य अशुः भोमस्य भूमिः बुधस्य हरितारायणाः जीवस्य शक्रः इन्द्रः अक्रु
 श्पशचिः इन्द्राणिः शनेश्वरस्य विरंचिदंस्ना ॥ एते प्रत्याधिदेवता ॥ १ ॥ अथ रवीवारयावत्कर्म कार्यं कृत्यामुपजात्याहः ॥ राजाधिकोत्सवयानशे वागे वह्नि संजोषधस
 स्वकर्मः ॥ सुवर्णाताम्रादिकचर्मकाष्टाः संग्रामपाणादिरवो विदधात् ॥ २ ॥ राजाधिके कः नरपतिपद्यधिके कः ॥ स्ववपौष्टिकादयः ॥ यानंगमनं सेवास्वास्था अयं गो गोयात्रा
 वह्नि कार्यं धातुघटनादिकं ॥ संजोमंत्रसाधनः ॥ अथ भोज्यकर्म ॥ शस्त्रकर्मः ॥ कुतयाशवाधंदउहणाषड् कुरिकादिः सुवर्णाताम्रादिधात्वादिः सुवर्णाताम्रादिकपाठे उभिककं
 वलं ॥ चर्मधर्मकेनादिः ॥ काष्ठ संग्रामगमनादिपाणविज्रयादि ॥ एतत्कर्म रवौ सूर्यवारे कार्यं ॥ तथा तमास्करव्यवहारे ॥ व्यालो विंधरगोपकाननयशायुर्देगयकाग्निदुसः वग्दाव
 रिधनसायतास्रकनकास्तोषधाधीत्वक्रिया ॥ गोपण्यायुधकर्मणो नरपतेः शोवाभिके कक्षाणं कुर्याद्धारुणकर्मभानुदिवसे संजप्रयाणाहवान् ॥ ३ ॥ अथ सोमवारं कृत्यामुपजा
 त्याह ॥ गुरुवाङ्मुक्तारजतेक्ष्णभोज्यः स्त्रिभक्षकष्यस्त्रिभूषणाद्यागीतकृतुक्षीरविकारसंगी प्रघ्वावरंभणमिंदुवारे ॥ ३ ॥ भारवाशखा अश्वकमलाः मुक्ता मोक्तिका
 रजतरोष्य परिधानः ॥ इक्ष्णभोज्यशर्करादिरसः ॥ स्त्रीस्त्रीकार्यं वृक्षारोहणं ॥ कृषिकृष्यादि ॥ अनुजालादि ॥ विभूषणादि ॥ आभूषणादि ॥ गीतमंगलादि ॥ कृतयज्ञादि ॥ क्षीर
 विकारः दुग्धविकारदुग्धादि ॥ कुचिकादयः ॥ अंगीचतुष्पादादि ॥ पुष्पकुसुमादि ॥ एतदारंभणं ॥ इद्वारे सोमवारे एतत्कर्म कार्यं तथा च भीमपराक्रमे ॥ मुक्तावरीख
 मणिभूषणरुप्यवारीयज्ञक्षभोज्यवतितापयसांतनूणां ॥ सोभाग्यसेवाविधिसिद्धिपुष्टिसाल्यादिकानां पित्रिकर्मणां च ॥ आरंभसिद्धिदिवसे हिंसासोरयोदये कबु
 गतेथवास्मिन् ॥ ३ ॥ अथ भोमवारं कृत्यामुपजात्याह ॥ भोमवारं तस्मै सत्यविषाग्निशस्त्रावधाविघाताहवसाद्यदंभनशेनानिवेशकरधातुहमः प्रमालकायादिकुजे विद
 ध्यात् ॥ ४ ॥ भेदाभेदउपाययत्रुगादिविदारणां वा ॥ अतः असत्यमाषणं ॥ द्नेयः वौरितं दुव्यहारादि ॥ विषाविषदानादि ॥ अथवारस्य विषलयादि ॥ अग्निदहनोदि ॥ शस्त्रा
 द्वादिबंधवधनादि ॥ अभिघातकलहं ॥ आहतसंग्राम ॥ शाद्युगठकमिदं देभान् ॥ पांडुदि ॥ सेनासैन्यकरसं ॥ निवेशपरगठदृगाप्रवेशनादि ॥ करवित्रादि ॥ धातुकवणादि ॥ च
 टनं प्रमालादि ॥ एतत्कार्यं भोमवारं विदधात् कुर्यात् ॥ तथा च भोजः ॥ धात्वाकरादिकनकज्वलनप्रखालां शस्त्राभिघातकटुनिक्तविषाटविना ॥ कूरत्वरक्तकुसुमजुमय
 कचायः कूटादिपाशजनितस्यधनुर्भित्तं च ॥ दुर्गादुमहेदनकाननामिन्गच्छ कोशेयतयाह्वयाणां ॥ भिक्षुक्षयाधूर्तकुमारशाद्यदभारिनाशास्त्रपतिग्रहणां ॥

राजाभिषेकाहवदुष्टदन्तिशेतुद्विदाम्नाहृषिकर्मणावावादस्यवक्ष्मातनयस्यवारेप्रारभसिद्धिमुनयोवदंति॥४॥ ॥अथबुधवारकृत्यामुपजात्याह॥नेपथ्यप
 णधयनंकलाश्रित्यादिसेवालिलिलेखकानि॥धातुःकयाकाचनयुक्तिसंधिर्व्यायामवादाश्रुधेविधेया॥५॥नेपथ्योऽङ्गारःपण्येवित्रयः॥अथय
 नपठन॥कलाद्विसप्तसख्या॥॥गीतकला१वाद्यकला२नृत्यकला३संगलकला४पठितकला५लिखितकला६व्याख्यानकला७मध्यकला८नाट्यक
 ला९व्याकर्णिकला१०छन्दकला११शास्त्रकला१२अलंकारकला१३दर्शनकला१४अभिधानकला१५धातुकला१६धर्मकला१७अर्थकला१८कामकला
 १९वैवकालकला२०बुद्धिकला२१शौचकला२२विचारकला२३उच्चाटनकला२४मंत्रकला२५वस्तुकला२६कुस्मकला२७रत्नजातकला२८सैविक
 ला२९मौरुकला३०सारकला३१प्रयोगकला३२गंधकला३३वस्त्रकला३४रत्नकला३५पत्रकला३६देशकला३७भाषितकला३८अविनयकला३९वाणि
 ज्यकला४०आयुधकला४१नियुद्धकला४२समीपकला४३वर्तनकला४४हस्तिकला४५अश्वकला४६गोकला४७नरबैद्यकला४८हस्तिवैद्यकला४९अ
 श्ववैद्यकला५०खुकला५१पक्षिकला५२लेपकला५३चित्रकला५४काष्ठकला५५पाषाणकला५६पृथ्वीकला५७कुम्भकला५८द्रोहकला५९उत्तरकला६०
 सखकला६१शालिकला६२अंगारकला६३विचारकला६४नीतिकला६५शकुनकला६६क्रीडकला६७संयोगकला६८योगकला६९हस्तकला७०सू
 त्रकला७१परचित्तज्ञानकला७२इतिकलासंख्यास्त्रकोशोक्तः॥॥शिल्पबुद्धिरचनादि॥सेवास्वाम्याश्रयलिपिअक्षररचनाविलेखकादि॥चित्रकर्म
 दि॥धातुस्वर्णपितलादि॥काचनयुक्तिकाचनस्वरूपयुक्तिपद्मरागादि॥संधिदुभयसामान्यकरणादि॥मवादावाद्यादि॥बुधेबुधवासरतत्कर्मकायंत
 याचभोजः॥धातुकयाहारतरुमहीसुगंधिविज्ञानवस्तुलघुमध्यमदीर्घविद्याआयोधनेपणकलाउतयुक्तिमंत्रायाधराणिगमनायुधवातभूतान्॥॥सां
 ल्यकाक्रेवौषधिकर्मदुतौतुचौषधश्रवणादि॥बीजोपि साधारणानामकार्यः॥राजाभिषेकाहितमायुधश्च॥॥मंत्रीवरक्षेत्रविवाहशिल्पसेवाविवाहनलसधिकर्मः
 ॥तस्याद्रिचक्रागचदुराधिःप्रायासतुल्यान्यदेयवकुर्यात्॥५॥अथजीववासरहतामुपजात्याह॥धर्मकयापौष्टिकयज्ञविद्यामागल्यहेनावरवेस्मयात्रा॥रथास्व
 भैरव्यविभषणादिकार्यविदायास्तरमेविवार॥६॥धर्मकमारम्भःकयापौष्टिककर्मदिपौष्टिकरणप्रशनगर्भधानादि॥यज्ञकतुहोमादि॥विद्याउतवंधविद्या
 रभादि॥सांगल्यविवाहादि॥हमस्वरणादिधातुअवरपद्यवरधारणादि॥वैश्वदेवहकर्मदि॥यात्रागमनादि॥रथसकटादि॥अश्वगजादि॥भैरव्यवैद्यकर्मदि॥विभ

लपानेकादि
 ६

वल्लभाभराणादि॥ सतत्कर्मविद्वत्कृत्यात्॥ स्वरमंत्रिवारे॥ स्वरदेवताः मंत्रिपुरोहितः जीववारे इति॥ द्वा॥ ॥ अथ बुक्रवासरमुपजात्याह॥ स्त्रीगीतसंगलादि॥
 शोभामणिरत्नगंधवस्त्रोत्सवालकरणाकृतः॥ भूषणगोकोशकृषिकृत्याश्चसिध्यन्ति॥ बुक्रवादिनेसमस्ता॥ ॥ स्त्रीगीतसंगलादि॥ शोभाशयनवद्वादि॥
 मणिमार्गिकोरत्नहिरादि॥ गंधकपूरकस्तूरिपरिमलादि॥ वस्त्रोवस्त्रा॥ उभयविवाहा॥ अलंकरणादि॥ अलंकारभूषणादि॥ भूषणभूषणीकृत्याभाराः॥
 गीर्वाणीपशुकर्मव॥ कोशभण्डारसंचनादि॥ कृषिसन्नपार्जन्यादि॥ कृत्यानिष्ठादि॥ ॥ बुक्रवासरसतत्कर्मसीद्धि॥ तथाचभोजराजः॥ ॥ नानारत्नवि
 भूषणावरपुष्पाणिवर्षाभूषाहम्याहासविलासवारुनमणिपचोपचारेक्षवः॥ वर्णवृक्षुटीकाम्बुजानिगमनोदाहृदिप्रागो लिप्रग्नित्यंसंगलपौषिक
 ऊर्वमयस्यानंभूजीष्याजनः॥ ॥ प्राकाराः सारदाक्षित्यवर्षकाश्चभूगोर्दिने॥ सिद्धिप्राप्तिर्तथाज्ञेयदिनोक्तंलग्नेषु॥ ॥ ॥ अथशान्तिवासरक
 तामुपजात्याह॥ लोहाश्मशीशत्रयुशसुदामः वादान्ततस्तयविषाशमद्य॥ गुरुप्रवेशद्विपबंधदीक्षास्थिरवृत्तकर्मसिद्धिर्हिकृत्यात्॥ ॥ लोहालोह
 कर्म॥ अश्मपाषाणा॥ शीश॥ त्रपुरागंशत्रशत्रुदमनदाशकर्मकारादयः॥ पापानीलरजनादि॥ नतः शत्रुभाषणस्तययचौर्गमनं॥ विषाविषदानं स
 मद्यमद्यारभुः॥ गुरुप्रवेशः॥ वैश्वप्रवेशनः॥ द्विपबंधहस्तिबंधः॥ दीक्षादिद्विकर्मः॥ स्थिराणि विवाहादयः॥ अथवास्थिरकर्मः॥ अकस्मत्सनेश्वरवासरे
 सतत्कर्मकृत्यात्॥ तथाचभारकरववहारः॥ दोसीजश्चविराविनीतकरभाश्चोराखलासोरीभाक्षरास्तत्रपुशीशकाशववराणुवीपुटोहोदिनं नीलिव
 मंतिलास्तकेठकवयोद्गारप्रवेगं ऊर्वकरनोभतनीरवमंरिपुताद्वारंभवध्यादयः॥ ॥ पाशाशशीर्षभण्डादिदिक्षाभिक्षाविहंगमा॥ हेतवस्वातरायश्च
 सौरिसिद्धांतिवाशरे॥ ॥ ॥ आयुषोऽपिरोदिसज्ञासुपेद्रवज्जमारु॥ रवीस्थिरः शीतकरश्चरश्चमहीजउग्रः शशिजस्तमिअः॥ लघुः सुरेजोभृगाजो
 मृदुश्चशनिश्चतीक्ष्णः कथितोसुतिवृः॥ ॥ रवीवारेस्थिरः शीतकरः सोमवारेचरः महीजोभोमवसरेत्युग्रः शरितोवुधवासरेतिअः॥ सुरेजोजी
 ववाशरेलघुः॥ भृगुजोअक्रवाशरेमृदुः॥ शनैश्चरवासरेतीक्ष्णः॥ सुनीवृषिनांकथितः॥ यन्त्रशत्रयत्कर्मकार्यान्तद्वृत्तप्रकारोक्तः॥ तेषांवासरेतत्कर्मव
 क्षति॥ ॥ ॥ अथसूर्यवासरेतलाभ्यंगयत्कलेशिषरिण्यारु॥ रवीस्तापकान्तिवितरतिशशीभसीतनयोभृत्यलोक्ष्मीवात्रीस्वरपतिगुरोर्वितरुणा॥

रामः

१३

विपत्य दैत्यानां गुरुरखिलभोगा भवनं नृणां तैलाभ्यंगात्सपतिकुरुते सूर्यतनयः ॥ १० ॥ सप्रदिशब्दः प्रत्येकं संपद्यते ॥ रविस्तापं रवी सूर्यवासे तैलाभ्यंगं
शीघ्रमेव मनसो देहसात्पाप करोति ॥ वितरति शशिः चंद्रो देहं द्युतिं ॥ भौमो अल्पमृत्युः ॥ वाङ्मयं धवाशरे लक्ष्मी प्राप्तिः ॥ सूर्यपतिगुरो वितरहरणं ॥ सूर्यदेव
तापतिरिद्रा तस्यागुरो हस्तपतिवासरे वितरहरणं इत्यहारितं ॥ विपत्तिदैत्यानां गुरुः दैत्यदानवगुरुश्च क्रवासे विपत्तिहानि करोति ॥ सूर्यतनयशनेश्वर
वासरे अखिलभोगानुभवनं सर्वसहृदि नृणां भोगाणां ॥ तैलाभ्यंगात्सपदि शीघ्रफलकुरुते ॥ सततं विद्याया वक्तृत्वात् नृजितं द्रव्यान्तरयुते तैले
न दोषः ॥ तथा च भास्करे साधपगव्यतैलं वयेतैलं पुष्पवासितं ॥ अल्पद्रव्ययुतं तैलं न दुष्यति कदाचन ॥ विद्याहृदिकं द्युतं समन्वितं ॥ अद्रव्ययुतं वा दुष्पद्रु
णां वनात् ॥ १० ॥ ॥ अथ येषां तैलाभ्यंगानि धेयानि संपजात्याह ॥ नाकारवारेन वसं क्रमेऽपि न वै धृतेन व्यतिपातयोगे ॥ न पक्षमध्यं न च विधिषष्ठौ र
भ्यंग इहो न च पर्वसूक्तः ॥ ११ ॥ नाकारशब्देत्यजने किं नृणां तैलाभ्यंगं नृभूमित्यर्थः ॥ अकारदिशब्दवारे आरोभो नृवारेन वसं क्रमेऽपि पूर्वापरयो
पुण्यकालघटिकायाऽङ्गाकलापर्यंतं वै धृती व्यतिपातयोगो न वेति ॥ न पक्षमध्यं पक्षमध्ये अष्टम्यां दिनं च ॥ नष्टविधिषष्ठौ नष्टविधिषष्ठौ तिथौ न
च पर्वसूक्तयोर्मासी रसितरमावास्या सततं द्रव्यपर्वश्चेति तैलाभ्यंगं नृभूमित्यर्थः ॥ तथा च शनेश्वरदिनैः प्राप्ते तैलाभ्यंगं करोतियः ॥ नाल्पमृत्यु
भवेत्स्य यावद्यो भावे नंदनः ॥ पर्वोक्तं चतुर्दश्याष्टमी चैव नृमावास्या यो गीता ॥ पर्वोत्पत्तानि राजे नृवी संक्रांतिमेव च ॥ १२ ॥ ॥ अथ वा
रप्रवृत्तिश्लोकद्वये मुनयजात्याह ॥ वारप्रवृत्तिर्मुनयो वदंति सूर्यो दद्याद्वा शवराजधान्यां ॥ उर्ध्वं तथा धोषपरत्रतस्माच्च राहुं देशान्तरनाडिकाभिः ॥ १३ ॥
चराहुं देशान्तरयोर्विद्यो गोयोगाय वानीयं पलं च सम्यक् ॥ सूर्यो दद्याद्दुर्धर्मो धने धो वारप्रवृत्तिर्मुनयो वदंति ॥ १४ ॥ मुनयश्च भिक्षुराः वदंति कय
यंति किं तत्र वारप्रवृत्तिं रावराजधान्यं लंकायां सूर्यो दद्यात्काले चारे प्रवृत्तिं लंका उपलक्षणां लंका प्रभृति मेरुदयात् ॥ याम्योत्तररेषायां सूर्यो दद्यात्
कालं सववारप्रवृत्तिं तत्र रावराजकाद्यके ॥ उज्जलीयां योत्तररेषायां प्रागुक्तं धनं पश्चात् ॥ देशान्तरभूतिवधात् खवाष्टवैदेः कलाद्युप ॥ उज्जयिनी रो
हितकं कुरुयमुनिमनिवासमेरुणां ॥ देशान्तरं न कार्यं तद्देशां मध्यं सस्त्वत्वारं ॥ नद्योच्यते ॥ त्रिंशो मेघे तल्लङ्घि कन्या वषयो पीदो नंदताफलं यथाशा

येव हस्यवत् भागो गोवरत्रुष्टवर्गविशुद्धः॥ अथ साधं किं कार्यं राजभिषेकोत्तवर्गानमीति॥ योग्यहस्यवर्गविशुद्धः॥ तद्देहस्य दिवसे कार्यं सिद्धिः॥
येषां दिवसे येन कर्म कृत्यं तत्कर्म वक्ष्यामि स्थिरगोचरं अष्टवर्गसुभाश्रममिति विचार्यः॥ यद्वासरं अष्टवर्गहीना तद्देवसे अथ साधनं कार्यं मिति
जा॥ भेषकादि इति॥ १४॥॥ अथ यस्यावासरं सुभसा कर्मः॥ यस्यावासरं सुभकर्म तदुक्तं तस्यैव वारं कार्यं मयदा न्यस्य मिति रथा इत माह॥॥ सोमसो
म्यगुरुशुक्रवासरसर्वकर्म भवति सिद्धिदाः॥ भातुभौमशनिसेरुवषां क्रमेव खलुकर्म सिद्धिदः॥ १५॥ सोमवज्रवासरः सोमवधवासरः शुक्र
जीववासरः शुक्रभृगुवासरः सतत्वासरः सर्वकर्म सुक्रेपूयः अनुक्रेषु वा कार्यं सिद्धिं करा॥ भातुस्यो वासरः॥ भौमसंगलवासरः॥ शनिशने
वारवासरं पुत्रकर्म वकार्यं सिध्यति॥ नान्यत्वं लूनि श्रयत॥ अथुभकर्मणा वायवासरं सिद्धिदः॥ १५॥ अथ रवौ भौमशनिवारं पुत्रिषोपकृत्य सुपजायाह॥॥
शस्तो हिलाक्षारसरजने कौमोजिष्टकोशुभकारा गयोऽ॥ महीकृतः काचभूषणं पुयतगस्तुः खलु लोहकार्यं॥ १६॥॥ हनिश्रयः शस्तोऽभः कि
अकारि वासरः॥ लाक्षारसरजने मांजिष्टं रजने कसुमं रजने सतजने रवि वारं शस्तः महीकृतं भौमवारं काचं न भूषणं स्ववर्णं भूषणस्तः॥ पतं
गः सूर्यः तत्सनुशने अरवासरं खलु निश्रयत॥ शस्तो कार्यं शस्तः॥ १६॥॥ अथ रव्यान्वरवारिधाने यस्य वारं यत्फलं तद्देवसे तिलं देनाह॥ जीर्णरवौ
सततं मांजिष्टमिष्टो भौमे शुक्लं च दिने च भवेत्तु नायुः॥ जानाथ मंत्रिणि भृगौ यस्य संगमाय भदे मत्नाय वनं वा न्वरधारणं ग्याते॥ १७॥ स्या
द्वैतं रवौ सूर्यवासे नद्यान्वरवारिधाने जीर्णवारिहीतं सकला पिश्र्या रितं जीर्णं भवति॥ सोमवासरं अस्त्रं भिरेडं असौ वस्त्राने जलोद्भूतं लस्य
स्यात्॥ भौमवासरं पुत्रवेशा कस्यात्॥ बुधदिने धनं आयुर्वृद्धि स्यात्॥ मंत्रिणि जीववासरं जानाथ ज्ञानं प्राप्ति स्यात्॥ भृगौ अक्रवाशरे यय संगमा भीष्टजन
संगमाय॥ मदेशने अरवासरं मलिनता भवति॥ तद्देहवस्तु मलिनोक्तं॥ न व्यावराधारणं न भुक्तवस्तु परिधानमिति॥ १७॥॥ अथ क्षौरकार्यं यावासरं यावदो
शुक्लपयति पुनरायुर्वृद्धिं मदेकानयाह॥ भातुमास क्षपयति तदा सप्तमांशं सनुः भौमस्यो अष्टौ वितरति सुषो वधं ययं वसा सान्॥ सप्तं विदुदेशं सुरशुक्रः
शुक्ररुकादशेति ग्राहगर्ग प्रभृतिषु नयः क्षौरकार्येषु नूनं॥ १८॥ क्षौरकार्यं नूनं निश्चीतं॥ आयुषः सपयति घटयति हाना॥ सूर्यवासरं क्षौरमायुषः मासा
क्षीयते नूनं॥ मार्गश्रुशने अरवासरं क्षौरं सप्तमासा क्षीयते आयुषः॥ भौमवासरं क्षौरं अष्टमासानक्षपयति क्षीयति॥ अतोपरि वितरति वधयति॥

र.सु.टी.

९५

अंशुमवाशरे वोधनवचवासरपंचमासात् आयुषवृद्धिर्भवति गर्गादिमुनयः प्राज्ञाहः कथयन्ति सौरकार्यं नूतनं निश्चीतं तथा बलत्वाः क्षीरे क्षियेनाशमया
 मधोकेः शनैश्चरः संप्रकुजस्य चाष्टौ ॥ आचार्यशुक्रैश्च बुधोक्रमेण द्वादशैकादशसप्तपंचात् ॥ १८ ॥ अथ सुखवासरविद्यारंभकार्यं मुनिकार्यं स्नातं दार्क
 त्याह ॥ विद्यारंभः सूर्यातिसित्तैश्च भीष्मार्थदायी कर्तव्यः सुखवासरविद्यारंभः सुमानसश्च सौमित्रः ॥ नीहारंशो भवति जडता पचता ॥ मिपूत्रो ह्यायत्तना वपिवत्
 नयकः ॥ त्रयं चैव मायाः ॥ १९ ॥ विद्यारंभः सूर्यातिगुराः ॥ सूर्यादेवताः पतिरितुः ॥ गुरुहस्यति वासरः ॥ असुरास्मात्पुत्रो बुधो वासरविद्यारंभो नृभि
 र्थसिद्धिः ॥ निर्विघ्नं विद्यासमाधिकरोति ॥ आबुक्तेर्दीर्घायुस्तं च ॥ अरुमान् सूर्यः ॥ मध्यमसमेत्यर्थः ॥ नीहारंशुश्चंद्रवासरविद्यारंभजडता जाग्रम
 वति ॥ भूमीपुत्रो भोमवासरः ॥ ह्यायत्तु नुराशे च वासरः ॥ अपिनिशुयपंचत्वारः सुकरोति कीर्तयन्ने कथयन्ति के आद्या मतिना ॥
 अथाहं प्रहरावत्मा प्रज्यत्याह ॥ मणिधिराहं प्रहराद्वितीयादारभ्य सर्वविधि मंगलेषु ॥ भोमभारः सूर्यवृधार्किचंद्रः सौरैश्च वा
 वारेषु विवर्जनीयं यन्ति ॥ पुष्यमवतू चठिका परस्परं माद्यावचारघटिका दुष्टप्रहरा स्थिता ॥ भोमवारचतुः उपरश्च ह्यपयत्तं ॥ अष्टमोप
 रिह्य दशचठिका पर्यंतं शुक्रवारो दुष्टप्रहरा द्वादशयोपरिषो दसकला ॥ सूर्यं न सूर्यो वासरः ॥ दुष्टप्रहरा गोडशयोपरि विरातिकला
 २० पर्यंतं बुधवासरः ॥ दुष्टप्रहरा ॥ विशोपरि चतुर्विंशतिकला पर्यंतं शुक्रवारो द्वादशयोपरि विरातिकला पर्यंतं २०
 चंद्रवासरः ॥ दुष्टप्रहरा ॥ अथाविशोपरि द्वात्रिंशति ला पर्यंतं ३२ सूर्यो जीववासरः ॥ दुष्टप्रहरा मिति मंगल सर्वविषयं यति ॥ दिनमानाष्टमा भागाः ॥ दुष्टप्रहरा
 या ॥ भोमत्यरः शुक्रः शुक्रात्यरः सूर्यः सूर्यात्यरः ॥ बुधः बुधात्यरः ॥ अकिशनिः शन्यात्यरः सूर्यो जीवश्चेति ॥ १९ ॥ अथ कुलिक संज्ञा मुपजात्याह ॥ मन्व
 र्कादिष्टंति ॥ षड्विंशक्षैरकीमुहूर्तैः कुलिका भवति ॥ दिवातिरेकैश्च यामिनिषते गृहं ताकर्म सशोभनेषु ॥ २० ॥ अकातृश्रीदिमादयः कुलिकोजयः ॥ रवि
 वारे मनु १४ चंद्रवारे अर्क २२ भोमवारे दिक् ९ बुधवारे दत्ति ८ जीववासरैः ६ शुक्रवारे अवि ४ शनिवारे पक्ष २ अकातृसूर्ये यदि वासरः २० यदि न ॥ सहस्रोप
 कुलिकोजयाः ॥ इति दिवा ॥ विरेकारकरं यामिनीपुराह मुहूर्तः ॥ रविरात्रि १३ चंद्ररात्रि १९ भोमरात्रि २ बुधरात्रि २ जीवरात्रि ५ शुक्ररात्रि ३ शनिरात्रि १ रात्रं म
 मुहूर्ता विवाहादयः शुभकर्म गृहदयः वज्रो नयः ॥ तथा वधारे पाठे कुलिक फला ॥ उपनयना न्म प्राशन विवायात्रा भिषककायाणि ॥ कुलिकोदयविक्रयोरतत्र

रावः

९५

कृया नाशमपैति ॥ ॥ भग्नहस्यवारे हो वलपुत्रो यदा तदा ॥ कुलिकोन दोषस्यादरे हो वा विलत ॥ २० ॥ अथ काल होरायतनमुज्ज्वला ॥ वारप्रवृत्तेर्ध
टीकादिनिष्ठा कालारब्ध होरायतनः शराप्राः ॥ दिनाधियाघारवीश्रुक्तसोमशशोकसौजकुजाक्रमेण ॥ २१ ॥ वारप्रवृत्तिघटिकासूर्योदयादारभ्यः स
र्योदयादिवृघटिकादिनिष्ठादिशुभाकार्यः ॥ साराधप्रापंचभक्तायल्लवंतनिसरवाहोराधियाग्रहभूक्तावर्तमानादिना विवाहाकालहोराप्रव
नोरवीः ॥ द्वितीयो अक्रांततीयासोमवृधः ॥ चतुर्थो शशोकश्चंद्रमा ॥ पंचमो सौरिशनिधरः ॥ षष्ठो रज्यवहस्पतिः ॥ सप्तमो कुजेभोमः ॥ पुनः रविसौरवीः ॥ नव
मो अक्रः ॥ दशमो वृधः ॥ एकादशो शशोकश्चंद्रमा ॥ द्वादशो सौरः ॥ त्रयोदशो रज्यः ॥ पुनः पंचदशोरवीः ॥ अतुधाप्रकारेण दिनरात्रमध्यहोराधियाचतुर्व
शतिरक्षसख्या ॥ भुक्ता अथवा रक्षघटिगुणापंचभक्तायल्लवंसप्तविभक्ता शेषरविश्रुक्तसोमशशोकसौरः रज्यः कुजादेः क्रमेण गणानीयः ॥ प्रथमा
ष्टमपंचदशद्विंशोरवीहोराधिया ॥ २२ ॥ अथ कालहोराप्रयोजनमुभा ॥ यस्य ग्रहस्य वारं यशोयत्कीचिन्मकीहितं तत्सकालहोरायाम
वमेव विधीयते ॥ २२ ॥ राजाभिषेकोसेकादियस्य वारस्य यावत्सकर्मकृत्यः ॥ येषां वारस्य कृत्यं तेषां वारेस्य कृत्यं सर्वकार्यविधियते कृत्यते ॥ तथा च ॥
कालहोरेति पापानां विवाहादौ विवर्जयत ॥ वैधर्म्यपुत्रशोकंचतुर्शलीपितसंशयः ॥ दधिवंधनसंपारब्धातोयसिद्धयरोचना ॥ पिशाचकंदं धनकयात
द्व्यादौ कार्यसिद्धये ॥ २३ ॥ इति श्रीभट्टोत्पलविरचितायोरत्नमालानामटीकावर्णवारप्रकरणमस्तु तीर्थो धायः ॥ ३ ॥ अथ योगप्रकरण
व्याख्यायते ॥ तत्र रवीचतुर्थो र्जनेन योगप्रमाणः ॥ तेन योगापूर्वावोयै संप्राविशति संख्या कल्पिता तेषां नामानि मुक्तं कलाकत्रयणमायारु ॥ क्रमशो
भवति योगाविष्णुभक्तिरूपरिवायुष्मान् ॥ सोभाग्यसौभनाख्यो तावतिगं गेयधुक्ताव ॥ १ ॥ अतीउलगादेवृद्धिभुवनमानो भवतयोच ॥ व्या
घातहर्षणारव्यो वलसिद्धिर्व्यतीयातो ॥ तदतुवरियान्तरि घः शिवसिद्धिसाध्युभुक्ता ॥ वलशो वैधतीनामसमीन फेलंकृत्यः ॥ ३ ॥ क्रमशो भवति
क्रमेण परिघाद्या कतिसंख्या विष्णुभादयो संप्राविसतिसख्या आद्यविष्णुभः ॥ प्रीतिः ॥ आयुष्मान् ॥ सोभाग्यः ॥ शोमनः ॥ अभिगेडः ॥ सुकमा ॥ धृतिः ॥ पु
लः ॥ गडः ॥ रद्धिः ॥ भुवः ॥ व्याघातः ॥ रुधराः ॥ वज्रः ॥ सिद्धिः ॥ वेतिपादावरियान् ॥ परिघः ॥ शिवः ॥ शीघ्रः ॥ साध्यः ॥ अभः ॥ अलोः ॥ जलः ॥ रंइः ॥ वैधतिः ॥
नामसमानफलः ॥ विष्णुभः अतिगं ॥ मूलः ॥ गण्डः ॥ व्याघातः ॥ वज्रः ॥ व्यतिपातः ॥ परिघः ॥ वैधतिः ॥ रतेविरुद्धनामशोषा ॥ यस्य योगस्य यादृग्यामतस्य तादृ

र.मु.दी.
२६
सू.य.धा.त.

रवाज्पूरिचक्रः

शकलं॥विष्णुं नो कार्यसिद्धिः विलंबयति॥प्रीतियोगेनैव कार्यकार्यकर्तुः प्रीतिकरोतिरुवंमित्यादिफलं॥अथ विरुद्धयोगायथावर्णस्तानु आत्मा
हः॥॥विरुद्धराजाइरुयेवयोगास्तेषामनिष्टंखलुपादमाद्य॥सर्वे च तत्तत्कृत्यातिपातनामासर्वापनेष्टः परिघः सचाहुं॥तिअस्मयोगेप्रथमेवव
ज्रव्याघातसंज्ञेनवपंचश्रुते॥गडातिगंडेवषडेविनायः शुक्लेषु कार्येषु विवर्जनीया॥येयोगाः विरुद्धनामाः॥तेषांखलुतिअथेनआद्यपाद
प्रथमपादंअनिष्टः॥वेचतिव्यतिपातयोः सर्वोपनिष्टः॥॥६०॥घटिका मनिष्टः॥परिघयोगवाहु३०॥त्रिंशतिघटिका मनिष्टः॥प्रथमयोगविष्णु
भ.वज्रः अतयोस्तिस्त्रिंशतीकामनिष्टः व्याघातयोगेनवमनिष्टः श्रुतयोगेपंचघटिका मनिष्टः गणयोगेः षड्दसतदिनामआद्यपादं वज्रनियं
भकार्यविवाहादौ स्तजनिष्टः॥अथव्याघातवैवहितपातज्ञातवसततिलकशाहलोनाह॥॥व्याघातश्रुतपरिघव्यतिपातपूर्वगडातिगंडकुलिश
चवेचतेषु॥आदित्यचंद्रपितृसार्थभदस्रमूला मंत्रारव्यतिष्यसर्वदेकिभानिहर्दि॥॥४॥सकामूढगतात्रयोदशतथातीयगतास्थाप्रथरेषावक्र
मिदंबुधैरभिहितंरवाज्जूरिकवक्रतु॥व्याघातादिषुभूद्धिभंतकथितंतत्रैकरेषासथोसूर्याश्रमसोमियोनिगदितोदकातरेकागलः॥॥५॥सका
भूद्धिगतात्रयोदशतथातीयकपूर्वापरयोरेकरेखाकार्यः तिर्यकरेखात्रयोदशः कार्यः॥सर्वस्वाज्जूरिवक्र॥बुधैः पण्डितैः अभिहितं कथितं॥व्याघादयो
मूद्धिस्थाप्यतेआदौ.यदिचंद्रसूर्यसकरेखास्थितो.दक्षिस्थितोयातरेखास्थितो.एकागलः॥व्याघातयोगेपुनर्वसोगण्यते.श्रुलेमगरिगेगण्यते.
परिधेमघाकगण्यते.व्यतिपातेअश्लेषागण्यते.विष्णुभंअश्विनीगण्यते.गंडेचलगण्यते॥अतिअगंडेअनुराधागण्यते.वज्रपुष्पागण्यते॥वै
धतेत्रिंशगण्यते॥अस्मुरदानववधजयकरोद्गर्गासावित्रानामयदिरण्ययोगंतदायेदिवसेणयोगाव्यतिपाता॥व्याघाताअलादियोगाव्यतिपा
ता॥तस्ययोगस्ययत्रक्षत्रोक्तदवधिगण्य॥तथाच॥व्याघातरेकागलनंदयोगावत्वावधियत्रवसंधिचान्यत्र॥तदपतिकारणसाहचर्यश्रुतभ्रष्ट
मरणाविधातुः॥॥सर्ववैपाहिकपातः॥॥॥अथहविसंपातफलोक्तं.यदिरविचंद्रयोरेकरेखास्थोयदिभवतितन्नालिन्याहः॥॥दिनकरहिमरसो
दक्षिणपातुजन्माभवति विहृतमूत्रैः कोटिरोद्रोमनुष्णपततिभुवनमध्येमगलानामनिष्टो ज्वलनकपीलहृष्यानिर्दहवैजगति॥॥॥दिनकरस
र्यः हिमरसिचंद्रमाअनयोदृष्टपातोभवति तेनदक्षि.पातेनपातोतनुष्योजात॥विहृतमूत्रोभवति रोद्रभयानकोभवति भुवनसंसारेपतति.सर्वमग

व्याघात
श्रुत ५
परिघ २०
व्यतिपा ८
विष्णुभ ९
गण ९८
अतिगंड ३
वज्र ८
वैधती ९४

शतः
९६

लानामध्ये अमिष्टकारी. तत्पुरुषेण कपिलदृष्टिर्भवति. जलनाग्निनेत्रमुद्रहति। तेनाग्नेन सर्वमंगलामपि दृष्टमानं करोति. तथा च विवाहप्रथमेश्वरे सीम-
ने कर्णवेधेन। तथा न प्राशनं चैव वा ज्वरं परिद्वर्जयेत्॥ पतिनया तितो ब्रह्मा पातेन तितो हरिः॥ पातेन वतितो रुद्र इतस्मात्पातेन कारयेत्॥ १॥ अथा-
न्यथातस्का गीलः॥ मानमायमिधुमया। हल्लोकदोः॥ सूर्यधात्रिदेवयसि च भवति गः॥ तस्मात्पचमहधोलाटो नामा विनिर्दिष्टः॥ ॥ तत्र
तुथोः कुवोरो यो वयो व्याघात उच्यते॥ विक्षोभस्तपुनः षष्ठो वेधते दशमेततः॥ ॥ सूर्यधात्र्यनक्षत्रात् यत्र स्थाने पित्रिदेवं मघा भवति तत्र स्थाने ग-
हं स्थाप्य मघात्परं पंचस्थाने त्रिना भवति॥ तत्र स्थाने लाटु स्थाप्य॥ विनाशमतिव्रतुर्धे स्थाने यात्रा नुरा स्थितः॥ तत्र कुवस्थाप्यः अनुराधात्परः॥ षष्ठं स्थान-
ने यत्र श्रवणा स्थितं तत्रा घात स्थाप्य॥ श्रवणात्परं षष्ठं स्थाने यत्र रेवति स्थितं तत्र विष्णोः स्थाप्य॥ अक्षमस्तः॥ रेवत्यात्परं दशमस्थाने यत्र स्थितं तत्र वैध तिस्था-
प्य॥ तथा च सूर्यादिस्थापयेद्देवा अश्विनादि विलो विदयेत्॥ यत्र गंडादियोगस्य ध्रुवतस्य दिवर्जयेत्॥ ॥ चित्रा मंत्रा हरि युक्ता शुक्लामघरवतीः॥
उत्तरी दानक्षत्रा उभकस्तो विवर्जयेत्॥ ॥ अथ यथा योगावधिका वर्जनीयास्तानुपजात्याह॥ ॥ व्याघात लाटो घटिका च तत्र सवीपनिष्ठा कुव वैध-
तो च॥ विक्षोभ गंडो च मुहूर्तमेकं वैवाहिके पात विधि विधित्याः॥ ॥ सूर्यहृत्वादिस्थाप्य अश्विनादि स्थाने॥ उभकस्तो दय यदि नक्षत्रपातः स्थानपतति क-
लं व्याघात लाटु रतु भयवतस्तु घटीका आद्यं वर्जनीय॥ कुव वैध ति पाते सर्वेषां घटिका वर्जनीया॥ विक्षोभ गंडो अनयो पात मुहूर्तं कश्चाद्य घ-
टिकादय रवर्जनीया॥ स्ववैवाहिक पात विधिः विधित्या जानियात्॥ तथा च मुदिमत॥ लातो बालक देशे यातो गौड समावरो॥ एका गलंतु का सिंरे वेध-
सर्वत्र वर्जयेत्॥ लाते दशिदुःख दुःख पाते वेधे च वेध्या युति भव पुच्छली॥ जामित्र दोषो वनु यत्ताव पाणिग्रहं च मस्तु न दोषात्॥ ॥ लात पात युतिश्च-
व वेधया मित्रकं तथा॥ पंचपाणि ग्रह दोषा वर्जनीया प्रयत्नतः॥ ॥ पातेन पति तो ब्रह्मा इति प्रवोक्त॥ ॥ अथ॥ ॥ इति श्री महात्म्य ल विरचिता ज्योतिषर-
त्नमाला नाम टीकावतौ योगप्रकरणं अर्थोऽध्यायः॥ ॥ ॥ अथ करण प्रकरणं व्याख्यायते॥ ॥ तिथ्यर्क भोगे करण मान त्रिंशत् ३० घटिका तत्रादौ सप्त-
संख्या चल करणानि तामुपजात्याह॥ ॥ ववा ह्यं बालव कोल वारं यत तो भवतै तिल नाम धेयं॥ गरु निधान वणिजा च विष्टि मित्या हुरायां करणानि सप्त॥ १॥
आहुः कथयंति॥ कैराचोयी आचोयी ज्योतिर्विदः॥ एतां अपि करणानि त्यक्तं ववा ह्यं मानं पूर्वोच्यते॥ कल्पितानि॥ ववा ह्यं प्रयत्नवव सज्ञा द्विती यवा-
बालव॥ तृतीये कोलव॥ तै तिलं चतुर्थं॥ गरः पंचमं॥ षष्ठं वणिजः॥ सप्तमो विष्टि दाय यत्र भद्रास्तत्र विष्टी करणो भवति॥ ॥ अथ वत्सार स्थिर करण सं-

यंगरु कर्मः॥ कर्षणं कृतिः॥ अथवा वीजं सहितानां कृतं दानं एतत्कर्म कार्यं॥ वाणिज्यकरणे वाणिज्यं क्रयविक्रयः स्थैर्यं स्थिरारंभः चित्रकर्मः॥ इवम्
भीस्थायनादिः गुरुविवाहादिः॥ एतत्कर्म कार्यं विष्टिं संज्ञे यत्कर्म कृता तासु सिद्धिर्न भवति॥ विष्टिदानादिः॥ अरिशत्रुव्यापादितादिः॥ एवं क्रमेण विष्टि
भद्रायां सिद्धिर्भवति॥ तथा च मासे कर्मभद्रावापनामल्लोक्तं॥ ॥ करालीने दनी रौद्री सुमुखी दुर्मुखी स्यात्॥ त्रिहिंसा वैष्णवी हसी अष्टावैते स्तुवि
ष्टयः॥ ॥ अथ विष्टिं संज्ञाकरणे त्रिंशत् घटिकां विभागं मुख्याद्यावत्सततिलकयाह॥ ॥ नाग्रस्तं पंचवदनं गलकस्तथैकावक्षौ दशैकसहितानि
यतंचतस्रः॥ नाभिः कटिः षडतपुः कूलतावती स्त्री विष्टेर्बुधैरभिहितोऽङ्गविभागः॥ ॥ बुधे पाण्डितैः अभिहितैः कथितः विष्टेः भद्रायां अंगविभा
गः॥ नाग्रस्तं पंचवदनं पंचवदनं पंच घटिका आद्यवदनं गलकं घटिका दशकं सहितां एकादश घटिकावक्षद्वयः॥ नियतं निश्चितं॥ च
तस्रः घटिका नाभिः॥ घटिकाद्या षडतपुः घटिका पुच्छं लतती स्त्री नियतं॥ ॥ अथाङ्गविभागवदनादिफलतत्तत्तद्विष्टिं गणयह॥ ॥ मुखे कार्यं
वृत्तिर्भवति मरणं वायु गलके धने हानिर्वक्ष्यथ कटिते बुधिविलयः॥ कलिना भौदेशे विजयपुच्छे च जगदुःशरीरे भद्रायां पृथगिति फलं पूर्व
मुनयः॥ ॥ पूर्वामुनीश्वरेण पृथक् पृथक् अंगफलं कथति॥ वदनस्थे पंच घटिका कार्यं कर्तुः कार्यं धृति कार्यं विनाशयति॥ मरणं वायु गलके
॥ अथ गले क घटिका कार्यं कर्तुं मरणं॥ कस्त्रार्थे धनं हानिर्वक्षः एकदश घटिका यद्वक्षते तेषां कार्यं कर्तुं धनं हानि॥ कटितले बुद्धिविलयः॥ कटिस्थि
ते षष्ट्य घटिका बुद्धिभ्रंशः॥ नाभिस्थिते चतस्र घटिका कलिः कलप्रहारादिः॥ विजयति पुच्छे॥ पुच्छस्थितानि त्रीणि घटिका विजयकरः कस्य जगतं संसारः
तथा चलत्तः॥ कालप्राप्तं मुखं विद्यात्कालोदयं मुखं स्थितं॥ पादयोः कर्तृता ह्या विष्टिपुच्छे कर्वाजयः॥ ॥ अथ चतुर्थ्यादिपुतिथिषु विष्टेयस्मिन्मास्यस्य
स्यादिशि मुखं भवति तन्मा लिन्याह॥ ॥ जलशिरिशशिरक्षः सर्वकीनाशवायुः त्रिदशपतिकं कस्य प्रोक्तमास्ये हि विष्टेः॥ नियतं मणिभिरासां शरव्यामैः क्रमे
ण स्फुटमिह परिहार्यं संगलेषु वदेवः॥ ॥ प्रोक्तः कथितः॥ अग्निभिः विष्टे भद्रायां आस्यं मुखं ककुक्षदिशा ज्ञेयाः यामः प्रहरं संख्या॥ अक्षि चतुर्थ्यां मुखं
द्विप्रथमप्रहरे जलसंघपश्चिमाभिमुखं अष्टमी पूर्वाद्धे द्वितीयप्रहरे शिखि आग्नेयाभिमुखं॥ एकादशि मुखं त्रितीयप्रहरे शशि मुखं चतुर्थ्यां मुखं
पञ्चमाशि चतुर्थप्रहरे नैऋतिभिमुखं इति श्रुत्वा पक्षः॥ अथ हस्तपक्षः॥ हस्ती तृतीया मुखं त्रितीयप्रहरे शश्याभिमुखं॥ सर्वे ज्ञानः॥ हस्ती स
प्तमी पूर्वाद्धे द्वितीयप्रहरे ईश्वरीनाशः दक्षिणाभिमुखं॥ दशमी उत्तराद्धे तृतीयप्रहरे वायुयाभिमुखं॥ चतुर्दशि पूर्वाद्धे चतुर्थप्रहरे तदशपति

पूर्वास्यादिशिः नियतं निश्चितं ॥ आशा यामः प्रहरे संख्या संख्या यस्यां दिशि विधि सा स्यात् ॥ तदिदिशि मंगलं परिहार्यं स्फुटं निश्चयं ॥ तथा च ॥ मनुब्रह्मसुनितिथि
 युगदशदिशिवगुणसंख्या सतिथिः पूर्वाद्याः ॥ आयाति विधिरेषा येषु भद्रा पुरस्तु भद्रा ॥ मनुसंख्या वतुर्दश भद्रा पूर्वस्यां दिशि ॥ ब्रह्मसंख्या अष्टमी भद्रा या आ
 मये दिशि ॥ मुनिसंख्या सप्तमी भद्रा यमदिशि ॥ तिथिसंख्या षोडशमासी भद्रा नैऋत्यदिशि ॥ युगसंख्या चतुर्दशी भद्रा यश्चि मदिशि ॥ दशसंख्या दशमी भ
 द्रा वायव्यदिशि ॥ शिवसंख्या एकदशी भद्रा उत्तरदिशि ॥ गुणसंख्या तृतीया भद्रा उत्तरदिशि ॥ सातिथि कर्मेण पूर्वाद्याः येषु भद्रा पूर्व भद्रा यश्चि मदि
 शि भद्रा उत्तरदिशि पुरस्तु भद्रा ॥ सत्सुखे अशुभदा ॥ ९० ॥ ॥ अथ विधि स्वरूपं प्रहर्षिणाह ॥ ॥ उद्धृष्टोद्धृष्टतरपिण्डी कान्ति कृष्णा दंष्ट्रा ग्राह्युहनुगण्डी दीर्घ
 नासा ॥ कार्यं चिह्नं हुतवह लक्ष्मि मुद्रिरंति विद्यातयतिसमंततोऽविधिः ॥ ९० ॥ ॥ उद्धृष्टो अशिक्षिलाः उरस्थूला उद्धृष्टोद्धृष्टापिण्डी कायस्य भयानका अति
 कृष्णा अतिशयासा दंष्ट्रा ग्राह्युहंता येषु हनु विल्लीर्णा विपिटु हनुः ॥ गंडस्थूल दीर्घनासिका कार्यं धीः कार्यविनाशकारी हुतवह लक्षं प्रभृताग्निः
 ॥ मुद्रिरंति मुद्रंति ॥ विश्वसंसारे आशादिशा यतति तावज्जयेदिति संबंधः ॥ स्व अत्र विधिः ॥ ॥ तथा च ॥ कराली नंदी नीति ॥ ॥ घुजाटेणिसिते रक्षे गह्वी ज
 ठ सिते तरे ॥ अक्षरैः स्थितयो भद्रा स्वरे स्तु प्रह्लादिशः ॥ ९० ॥ ॥ अथ या विधि रूपात्ता तस्या दूलमाह ॥ ॥ दैत्यैः स मरे स्तरे पुविजि शी शक्र धाट्ट वान् स्तत्कोप
 किल निर्गता खरमुखी लागुली नीव त्रिपातः ॥ हृष्टि सप्रभू जात गेनु गल का क्षा मोद रिषेत का दैत्या धी मुदितैः स्तरे स्त करणा प्राप्ते न युक्ता सदा ॥ ९१ ॥ ॥
 अमरा देवता समूहे विजिते के समये संग्राम समये ॥ कैः दैत्ये नृयो युद्ध समये ॥ इशः कुर्द्धः महादेव क्रोध दृष्टिः ॥ तस्य कोप किल इत्याग मे निर्गता का
 सो विधि भद्रा खरमुखी गार्धवमुखी लागुली निपुच्छ युक्ता त्रिपात्रिपाद युक्ता सप्रभू जास प्रवाहुः स गेनु सिंह तत्समान गल का कट सिंह वत् क्षा
 मोद रिषेत शो दर्शी प्रेतगा प्रेवाहिनी दैत्या धी दा नवेनाशिनी मुदितः हर्षितः सर देवता कारणा प्राप्ते अत्र युक्ता लभ्यकरा सदा सर्वदा ॥ ९१ ॥ ॥ अ
 थ सकुन्यादयश्च त्वारिस्थिर करणं कृत्य वसंत तिलक याह ॥ ॥ मंत्रौषधानि शकु नीच सयौषिकानि गोविप्रराज्य पितृ कर्म चतुष्टय देषु ॥ शोभा
 यदा रूपादि शिष्ट कर्म नागै किं स्तु ध्रुवान्नि शुभ यौषिक मंगला नि ॥ ९२ ॥ ॥ मंत्र मंत्र शुद्धिः ॥ ३० ॥ ॥ अथ यत्कृत्या ॥ यौषिकानि
 यौषिक कर्म सहितानि ॥ रतत्कर्म शकु निनाम करणे कार्यं गो कर्म पशुकर्म विप्र ब्राह्मण राज्यः नरपतिः ॥ परिसर्वे पितृ कर्म ॥ रतत्कर्म

चतुष्पदकणे कार्ये ॥ सोमाग्न्याति करणं मे त्रादयः ॥ दारुणदुष्टजनभयानकरणं कुर्वकर्मः ॥ चिरकर्मः ॥ नागकरणे एतत्कर्म कार्यं ॥ शुभं रोमनकर्मः ॥
 धिकं शांत्यादि ॥ मंगलान्नप्राशनादि किंस्तु श्रीकरणे एतत्कर्म कार्यं विदध्यात्कृतं ॥ ॥ अथ करणयोर्नो अनुबुभयाह ॥ ॥ सिंहो व्याघ्रो वराहश्च
 गर्दवो गजमेव च ॥ एष मसारमेयश्च करणानां तु योनयः ॥ ॥ ववकरणे सिंहयोनिः ॥ बालवे व्याघ्रयोनिः ॥ कोलवे वराहश्च करणयोनिः ॥ तैति लेगद्भयो
 निः ॥ गरे गजहस्ति योनिः ॥ बाणि ज्येष्ठः गवयोनिः ॥ बधि - - - इति करणयानो नथाच परपावभा इस्वर्ग मन्त्रे पातालोक्तं ॥ ॥ मेघकामवृषकर्कट
 स्वर्गं कन्या तुलामीनधननागे ॥ मकरकुंभमलिकेसरिमर्कविचरति भद्रा त्रिमुवनरोडे ॥ ॥ अथ सूर्यदेवासेरविष्टयत्र स्थित परपाटेनोक्तं ॥ ॥ रविभ
 भिवशेदुद्रा सोमे भद्रावकाष्टजे ॥ भामे रनूलमध्ये तु बुधे च नगरं वसेत् ॥ गुरुचगुरु मध्यं शुक्रे च सागरं वसेत् ॥ शनिभद्रा भवे यथा द्विमिति
 भद्रा प्रकीर्तिता ॥ ॥ इति भद्रोत्पलैर्विरविताया ज्योतिषरत्नमाला नामठीका हनोकरणाः प्रकरणानां संपंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥ अथ न
 क्षत्रप्रकरणं व्याख्यायते ॥ तत्रावेव साभिजित्सहस्रष्टा विंशति संख्या पूर्वाचार्यैः कल्पितानि ॥ तत्र नक्षत्राणां ईशास्वामीनोक्तं शार्दूलविक्रितेनाह
 ॥ ॥ भेशादश्रयमाग्निधातुशशिनः सर्वोदितिर्वाक्यतिः कडुजापितरो भगो यमखीलव्याहृणामाहृतः ॥ शाक्राग्नेत्वयमिन्द्र इन्द्रनिहृतिस्त्रोयं च विष्ट
 विष्टिः गोविंदो वसवो नुवाजचरणहिर्बुध्या पूषा विधाः ॥ १ ॥ अभिधाकथिता भेशा नक्षत्रे ईशास्वामिनो भवती ॥ अश्विन्यादस्त्रिकुमारस्वामिभरणायम
 अत्यकः ॥ कृतिकायां अग्निर्देहकः ॥ रोहिण्यां धातुवस्ताः ॥ सप्तसिरशशिवं नृमाः ॥ अरश्यां सर्व ईश्वरः ॥ पुनर्वसुशो अदिति देवताः ॥ पुष्ये वाक्यतिरहस्यतिः ॥ अ
 श्लेषा कडुजसर्पः ॥ मघायां पितरदेवतेषु ॥ पूर्वफाल्गुन्या भगः सूर्यभेदः ॥ उत्तरफाल्गुण्या अयमः सूर्यभेदः ॥ रविहस्तरादित्यः ॥ चित्रायां त्वाष्ट्रि विश्वक
 माः ॥ स्वातो मातृतवायुः ॥ इन्द्राग्निदिशे देवेषु विशाखायां ॥ अनुराधायां मित्रसूर्यभेदः ॥ ज्येष्ठायां शक्ररवः ॥ मूले निहृतिराक्षनक्तं चरः ॥ पूर्वाषाढायां तो
 यजलसंज्ञा ॥ उत्तराषाढायां विश्वविष्टे देवाः ॥ अभिजित् विष्टिर्ब्रह्मा ॥ अवरो गोविन्दः ॥ धनिष्ठायां वसवः ॥ शतभिषायां अमुवरुणाः ॥ पूर्वभा
 दपदायां अजचरणरुद्राणामन्यतमः ॥ उत्तरभाद्रपदायां अहिर्बुध्या रुद्रभेदः ॥ रेवत्यां प्रह्मपुषा सूर्यभेदः ॥ १ ॥ ॥ अथाश्विन्यादिनायां विमुत्यतिशा
 र्दुलेनाह ॥ अश्वे भाजकणिदयं च वृषभूकमेघोतयो मुष्टिकः साधुगोक्रमशः सतोपिमहीषी व्याघ्रः पुनः सौरिभिः ॥ व्याघ्रो मंगमेडलोकधिरथो

वभुदयं वानरः सिंहश्चो मृगश्च पशुश्च करीयो निस्तुभात्मा सिद्धं ॥ २॥ ॥ अथो अश्विनो अश्वस्तु रगयो निरुत्पतिः मरणां इमः हस्ति यो निरुत्पतिः । हस्ति
 को यो अश्वः मेष यो निरुत्पतिः । से हि शी मृग शिरो सार्प यो नोत्पतिः । आर श्वः श्वान यो निरुत्पतिः । पुनर्वसु वषभु क विजाल यो नोत्पतिः । पुष्य तेष का ग यो
 न्योत्पतिः । अश्लेषा उत्तरः उद विजाल यो नीः । मघा मूष क यो न्योत्पतिः । पूर्व फाल्गु न्योत्पतिः । मूष क यो न्योत्पतिः । उत्तर फाल्गु न्योत्पतिः । पशु व यो न्योत्पतिः
 ॥ हस्त महि शि यो न्योत्पतिः । चित्रा व्याघ्र यो न्योत्पतिः । स्वाति पुनः सौरि भा माहि व यो न्योत्पतिः । विशा षा व्याघ्र यो न्योत्पतिः । अनुरा धा रा गो रु रि गा यो नि
 । ज्येष्ठा यो पुनः मृग हरि रा यो निः । मूल मंडली क स्वान यो निः ॥ पूर्वा षा हा का पे वानर यो न्योत्पतिः । उत्तरा षा हा अभि जि द न यो न कु ल यो न्योत्पतिः । आ
 वला वानर म कं ट यो न्योत्पतिः । धनिष्ठा सिंह के शरि यो न्योत्पतिः । शतभिषा अश्व स्तर ग यो न्योत्पतिः । पूर्व भाद्र मृग रा द सिंह यो न्योत्पतिः । उत्तर भाद्र प
 ग व यो न्योत्पतिः । रेवत्या करी रु स्ति यो न्योत्पतिः ॥ इति भानि नक्षत्राणां इदं यो न्योत्पतिः ॥ ॥ तथा च उक्तं या त ले ॥ ॥ को ग ले ह स्ति का पु ष्यो येन गे मृ ग
 रोहिणी - मूला इ सार मे यश्च मूष के भ ग पि त्रि भं ॥ सार्पा दि श्वे च मा ज्जी रो व्या घ्रे चित्रा विशा षयोः । गवा मार्य म हि बु धो श क्र मे त्र तथा मृ गो ॥ ह
 स्त स्वाती च माहि शो तुर गे च शिवा रु गो ॥ मर्क टो वि ह्व तो य र्क्षे या म्य पो ह न म त ग जौ ॥ सिंहो ज पा द व स्त भो न कु लो भि जि वि श्व भौ ॥ २ ॥ ॥ अथा स्र व
 र प्र योज नो शा र्दू ले नाह ॥ ॥ गो व्या घ्र गज सिंह अश्व म हि षी त्वेण च व भूर गं वै रं वानर मेष कं च मृ ग म ह न द द्वि जौ लो दुरं ॥ लो का नां च व हार तो न्य च जा
 त्वा ज य ता दि ते दं प न्यो न्य मृ त यो रा यि स दा व यं शुभ स्यार्थिभिः ॥ ३ ॥ येन शुभ स्यार्थिभिः शुभ स्यार्थिभिः तेन व र्ज्यं त्वा ज्यं । लो का नां च व हारः लो क
 च व हारः ॥ येन ज्ञा त्वा ज्ञा ना भ वं ति ॥ तेना दि प्र य त्वं वि चार्य दं प त्पो स्त्री पुरु ष योः ॥ नृ पः मृ त योः प्र भू स व क योः ॥ अपि निश्च यं व र्ज्यं ॥ येन शुभा
 र्थिभिः ॥ गो व्या घ्र उत्तर फाल्गु नीः अश्लेषाः श्वे ग व यो निः ॥ चित्रा विशा षा रा वं व्या घ्र अन यो वै ॥ मरणां रे व ती गजः ॥ धनिष्ठा अज पा दः सिंहः ॥ अन

वृषभ	गज	अश्व	श्वान	नकुल	वानर	विश्व	विश्व	सिंह	माहि	हस्ति	रुद्र	सर्प	मेष	मूष	मर्क	मृग	मूल	मज्जी	या	वैरं	श्विनी	सतभि
२३ उत्रा	२३ उत्रा	१३	१३	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा
२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा	२३ उत्रा

राम

अथ महि सिंह गजः सव्यः नकुल भागोर अनयोवैरं॥ सुलादीः स्वानाः ज्येष्ठा अनुराधा हरिणः अनयोवैरं पुनर्वसु अश्लेषा माज्जारः मघा पूर्वफाल्गुणि
षकः अनयोसुमहद्वैरं॥ ३॥ ॥ अथ प्रतीजानत्रलयासलोक्तं॥ अथ स्य कुरु प्रीतिमहिषादगवात्रिये॥ सिंह
मर्क गेरुः काष्ठा मूषक कुंग मृग श्वान योचोमियो प्रीति तथैव गजमुखयोः॥ ३॥ ॥ अथ गः कागयो प्रीति नकुलैव मृग प्रीयो॥ माज्जारामे प्रीति दंयत्रो स्वा
मिभृत्याः॥ ३॥ ॥ अथ अधोमुखनक्षत्रयावत्कर्म कथा तत्सादृशेनाह॥ ॥ मुलाग्नेयमद्यादिदेव भरणीसा
सार्धं पिपूर्वात्रयं ज्योतिर्विद्वि अधोमुख नक्षत्रयावत्कर्म कथा तत्सादृशेनाह॥ ॥ मुलाग्नेयमद्यादिदेव भरणीसा
१०३ १३५ २३६ २४७ २५८ २६९ २७० २८१ २९२ ३०३ ३१४ ३२५ ३३६ ३४७ ३५८ ३६९ ३७० ३८१ ३९२ ४०३ ४१४ ४२५ ४३६ ४४७ ४५८ ४६९ ४७० ४८१ ४९२ ५०३ ५१४ ५२५ ५३६ ५४७ ५५८ ५६९ ५७० ५८१ ५९२ ६०३ ६१४ ६२५ ६३६ ६४७ ६५८ ६६९ ६७० ६८१ ६९२ ७०३ ७१४ ७२५ ७३६ ७४७ ७५८ ७६९ ७७० ७८१ ७९२ ८०३ ८१४ ८२५ ८३६ ८४७ ८५८ ८६९ ८७० ८८१ ८९२ ९०३ ९१४ ९२५ ९३६ ९४७ ९५८ ९६९ ९७० ९८१ ९९२ १००३ १०१४ १०२५ १०३६ १०४७ १०५८ १०६९ १०७० १०८१ १०९२ ११०३ १११४ ११२५ ११३६ ११४७ ११५८ ११६९ ११७० ११८१ ११९२ १२०३ १२१४ १२२५ १२३६ १२४७ १२५८ १२६९ १२७० १२८१ १२९२ १३०३ १३१४ १३२५ १३३६ १३४७ १३५८ १३६९ १३७० १३८१ १३९२ १४०३ १४१४ १४२५ १४३६ १४४७ १४५८ १४६९ १४७० १४८१ १४९२ १५०३ १५१४ १५२५ १५३६ १५४७ १५५८ १५६९ १५७० १५८१ १५९२ १६०३ १६१४ १६२५ १६३६ १६४७ १६५८ १६६९ १६७० १६८१ १६९२ १७०३ १७१४ १७२५ १७३६ १७४७ १७५८ १७६९ १७७० १७८१ १७९२ १८०३ १८१४ १८२५ १८३६ १८४७ १८५८ १८६९ १८७० १८८१ १८९२ १९०३ १९१४ १९२५ १९३६ १९४७ १९५८ १९६९ १९७० १९८१ १९९२ २००३ २०१४ २०२५ २०३६ २०४७ २०५८ २०६९ २०७० २०८१ २०९२ २१०३ २११४ २१२५ २१३६ २१४७ २१५८ २१६९ २१७० २१८१ २१९२ २२०३ २२१४ २२२५ २२३६ २२४७ २२५८ २२६९ २२७० २२८१ २२९२ २३०३ २३१४ २३२५ २३३६ २३४७ २३५८ २३६९ २३७० २३८१ २३९२ २४०३ २४१४ २४२५ २४३६ २४४७ २४५८ २४६९ २४७० २४८१ २४९२ २५०३ २५१४ २५२५ २५३६ २५४७ २५५८ २५६९ २५७० २५८१ २५९२ २६०३ २६१४ २६२५ २६३६ २६४७ २६५८ २६६९ २६७० २६८१ २६९२ २७०३ २७१४ २७२५ २७३६ २७४७ २७५८ २७६९ २७७० २७८१ २७९२ २८०३ २८१४ २८२५ २८३६ २८४७ २८५८ २८६९ २८७० २८८१ २८९२ २९०३ २९१४ २९२५ २९३६ २९४७ २९५८ २९६९ २९७० २९८१ २९९२ ३००३ ३०१४ ३०२५ ३०३६ ३०४७ ३०५८ ३०६९ ३०७० ३०८१ ३०९२ ३१०३ ३११४ ३१२५ ३१३६ ३१४७ ३१५८ ३१६९ ३१७० ३१८१ ३१९२ ३२०३ ३२१४ ३२२५ ३२३६ ३२४७ ३२५८ ३२६९ ३२७० ३२८१ ३२९२ ३३०३ ३३१४ ३३२५ ३३३६ ३३४७ ३३५८ ३३६९ ३३७० ३३८१ ३३९२ ३४०३ ३४१४ ३४२५ ३४३६ ३४४७ ३४५८ ३४६९ ३४७० ३४८१ ३४९२ ३५०३ ३५१४ ३५२५ ३५३६ ३५४७ ३५५८ ३५६९ ३५७० ३५८१ ३५९२ ३६०३ ३६१४ ३६२५ ३६३६ ३६४७ ३६५८ ३६६९ ३६७० ३६८१ ३६९२ ३७०३ ३७१४ ३७२५ ३७३६ ३७४७ ३७५८ ३७६९ ३७७० ३७८१ ३७९२ ३८०३ ३८१४ ३८२५ ३८३६ ३८४७ ३८५८ ३८६९ ३८७० ३८८१ ३८९२ ३९०३ ३९१४ ३९२५ ३९३६ ३९४७ ३९५८ ३९६९ ३९७० ३९८१ ३९९२ ४००३ ४०१४ ४०२५ ४०३६ ४०४७ ४०५८ ४०६९ ४०७० ४०८१ ४०९२ ४१०३ ४११४ ४१२५ ४१३६ ४१४७ ४१५८ ४१६९ ४१७० ४१८१ ४१९२ ४२०३ ४२१४ ४२२५ ४२३६ ४२४७ ४२५८ ४२६९ ४२७० ४२८१ ४२९२ ४३०३ ४३१४ ४३२५ ४३३६ ४३४७ ४३५८ ४३६९ ४३७० ४३८१ ४३९२ ४४०३ ४४१४ ४४२५ ४४३६ ४४४७ ४४५८ ४४६९ ४४७० ४४८१ ४४९२ ४५०३ ४५१४ ४५२५ ४५३६ ४५४७ ४५५८ ४५६९ ४५७० ४५८१ ४५९२ ४६०३ ४६१४ ४६२५ ४६३६ ४६४७ ४६५८ ४६६९ ४६७० ४६८१ ४६९२ ४७०३ ४७१४ ४७२५ ४७३६ ४७४७ ४७५८ ४७६९ ४७७० ४७८१ ४७९२ ४८०३ ४८१४ ४८२५ ४८३६ ४८४७ ४८५८ ४८६९ ४८७० ४८८१ ४८९२ ४९०३ ४९१४ ४९२५ ४९३६ ४९४७ ४९५८ ४९६९ ४९७० ४९८१ ४९९२ ५००३ ५०१४ ५०२५ ५०३६ ५०४७ ५०५८ ५०६९ ५०७० ५०८१ ५०९२ ५१०३ ५११४ ५१२५ ५१३६ ५१४७ ५१५८ ५१६९ ५१७० ५१८१ ५१९२ ५२०३ ५२१४ ५२२५ ५२३६ ५२४७ ५२५८ ५२६९ ५२७० ५२८१ ५२९२ ५३०३ ५३१४ ५३२५ ५३३६ ५३४७ ५३५८ ५३६९ ५३७० ५३८१ ५३९२ ५४०३ ५४१४ ५४२५ ५४३६ ५४४७ ५४५८ ५४६९ ५४७० ५४८१ ५४९२ ५५०३ ५५१४ ५५२५ ५५३६ ५५४७ ५५५८ ५५६९ ५५७० ५५८१ ५५९२ ५६०३ ५६१४ ५६२५ ५६३६ ५६४७ ५६५८ ५६६९ ५६७० ५६८१ ५६९२ ५७०३ ५७१४ ५७२५ ५७३६ ५७४७ ५७५८ ५७६९ ५७७० ५७८१ ५७९२ ५८०३ ५८१४ ५८२५ ५८३६ ५८४७ ५८५८ ५८६९ ५८७० ५८८१ ५८९२ ५९०३ ५९१४ ५९२५ ५९३६ ५९४७ ५९५८ ५९६९ ५९७० ५९८१ ५९९२ ६००३ ६०१४ ६०२५ ६०३६ ६०४७ ६०५८ ६०६९ ६०७० ६०८१ ६०९२ ६१०३ ६११४ ६१२५ ६१३६ ६१४७ ६१५८ ६१६९ ६१७० ६१८१ ६१९२ ६२०३ ६२१४ ६२२५ ६२३६ ६२४७ ६२५८ ६२६९ ६२७० ६२८१ ६२९२ ६३०३ ६३१४ ६३२५ ६३३६ ६३४७ ६३५८ ६३६९ ६३७० ६३८१ ६३९२ ६४०३ ६४१४ ६४२५ ६४३६ ६४४७ ६४५८ ६४६९ ६४७० ६४८१ ६४९२ ६५०३ ६५१४ ६५२५ ६५३६ ६५४७ ६५५८ ६५६९ ६५७० ६५८१ ६५९२ ६६०३ ६६१४ ६६२५ ६६३६ ६६४७ ६६५८ ६६६९ ६६७० ६६८१ ६६९२ ६७०३ ६७१४ ६७२५ ६७३६ ६७४७ ६७५८ ६७६९ ६७७० ६७८१ ६७९२ ६८०३ ६८१४ ६८२५ ६८३६ ६८४७ ६८५८ ६८६९ ६८७० ६८८१ ६८९२ ६९०३ ६९१४ ६९२५ ६९३६ ६९४७ ६९५८ ६९६९ ६९७० ६९८१ ६९९२ ७००३ ७०१४ ७०२५ ७०३६ ७०४७ ७०५८ ७०६९ ७०७० ७०८१ ७०९२ ७१०३ ७११४ ७१२५ ७१३६ ७१४७ ७१५८ ७१६९ ७१७० ७१८१ ७१९२ ७२०३ ७२१४ ७२२५ ७२३६ ७२४७ ७२५८ ७२६९ ७२७० ७२८१ ७२९२ ७३०३ ७३१४ ७३२५ ७३३६ ७३४७ ७३५८ ७३६९ ७३७० ७३८१ ७३९२ ७४०३ ७४१४ ७४२५ ७४३६ ७४४७ ७४५८ ७४६९ ७४७० ७४८१ ७४९२ ७५०३ ७५१४ ७५२५ ७५३६ ७५४७ ७५५८ ७५६९ ७५७० ७५८१ ७५९२ ७६०३ ७६१४ ७६२५ ७६३६ ७६४७ ७६५८ ७६६९ ७६७० ७६८१ ७६९२ ७७०३ ७७१४ ७७२५ ७७३६ ७७४७ ७७५८ ७७६९ ७७७० ७७८१ ७७९२ ७८०३ ७८१४ ७८२५ ७८३६ ७८४७ ७८५८ ७८६९ ७८७० ७८८१ ७८९२ ७९०३ ७९१४ ७९२५ ७९३६ ७९४७ ७९५८ ७९६९ ७९७० ७९८१ ७९९२ ८००३ ८०१४ ८०२५ ८०३६ ८०४७ ८०५८ ८०६९ ८०७० ८०८१ ८०९२ ८१०३ ८११४ ८१२५ ८१३६ ८१४७ ८१५८ ८१६९ ८१७० ८१८१ ८१९२ ८२०३ ८२१४ ८२२५ ८२३६ ८२४७ ८२५८ ८२६९ ८२७० ८२८१ ८२९२ ८३०३ ८३१४ ८३२५ ८३३६ ८३४७ ८३५८ ८३६९ ८३७० ८३८१ ८३९२ ८४०३ ८४१४ ८४२५ ८४३६ ८४४७ ८४५८ ८४६९ ८४७० ८४८१ ८४९२ ८५०३ ८५१४ ८५२५ ८५३६ ८५४७ ८५५८ ८५६९ ८५७० ८५८१ ८५९२ ८६०३ ८६१४ ८६२५ ८६३६ ८६४७ ८६५८ ८६६९ ८६७० ८६८१ ८६९२ ८७०३ ८७१४ ८७२५ ८७३६ ८७४७ ८७५८ ८७६९ ८७७० ८७८१ ८७९२ ८८०३ ८८१४ ८८२५ ८८३६ ८८४७ ८८५८ ८८६९ ८८७० ८८८१ ८८९२ ८९०३ ८९१४ ८९२५ ८९३६ ८९४७ ८९५८ ८९६९ ८९७० ८९८१ ८९९२ ९००३ ९०१४ ९०२५ ९०३६ ९०४७ ९०५८ ९०६९ ९०७० ९०८१ ९०९२ ९१०३ ९११४ ९१२५ ९१३६ ९१४७ ९१५८ ९१६९ ९१७० ९१८१ ९१९२ ९२०३ ९२१४ ९२२५ ९२३६ ९२४७ ९२५८ ९२६९ ९२७० ९२८१ ९२९२ ९३०३ ९३१४ ९३२५ ९३३६ ९३४७ ९३५८ ९३६९ ९३७० ९३८१ ९३९२ ९४०३ ९४१४ ९४२५ ९४३६ ९४४७ ९४५८ ९४६९ ९४७० ९४८१ ९४९२ ९५०३ ९५१४ ९५२५ ९५३६ ९५४७ ९५५८ ९५६९ ९५७० ९५८१ ९५९२ ९६०३ ९६१४ ९६२५ ९६३६ ९६४७ ९६५८ ९६६९ ९६७० ९६८१ ९६९२ ९७०३ ९७१४ ९७२५ ९७३६ ९७४७ ९७५८ ९७६९ ९७७० ९७८१ ९७९२ ९८०३ ९८१४ ९८२५ ९८३६ ९८४७ ९८५८ ९८६९ ९८७० ९८८१ ९८९२ ९९०३ ९९१४ ९९२५ ९९३६ ९९४७ ९९५८ ९९६९ ९९७० ९९८१ ९९९२ १००३ १०१४ १०२५ १०३६ १०४७ १०५८ १०६९ १०७० १०८१ १०९२ ११०३ १११४ ११२५ ११३६ ११४७ ११५८ ११६९ ११७० ११८१ ११९२ १२०३ १२१४ १२२५ १२३६ १२४७ १२५८ १२६९ १२७० १२८१ १२९२ १३०३ १३१४ १३२५ १३३६ १३४७ १३५८ १३६९ १३७० १३८१ १३९२ १४०३ १४१४ १४२५ १४३६ १४४७ १४५८ १४६९ १४७० १४८१ १४९२ १५०३ १५१४ १५२५ १५३६ १५४७ १५५८ १५६९ १५७० १५८१ १५९२ १६०३ १६१४ १६२५ १६३६ १६४७ १६५८ १६६९ १६७० १६८१ १६९२ १७०३ १७१४ १७२५ १७३६ १७४७ १७५८ १७६९ १७७० १७८१ १७९२ १८०३ १८१४ १८२५ १८३६ १८४७ १८५८ १८६९ १८७० १८८१ १८९२ १९०३ १९१४ १९२५ १९३६ १९४७ १९५८ १९६९ १९७० १९८१ १९९२ २००३ २०१४ २०२५ २०३६ २०४७ २०५८ २०६९ २०७० २०८१ २०९२ २१०३ २११४ २१२५ २१३६ २१४७ २१५८ २१६९ २१७० २१८१ २१९२ २२०३ २२१४ २२२५ २२३६ २२४७ २२५८ २२६९ २२७० २२८१ २२९२ २३०३ २३१४ २३२५ २३३६ २३४७ २३५८ २३६९ २३७० २३८१ २३९२ २४०३ २४१४ २४२५ २४३६ २४४७ २४५८ २४६९ २४७० २४८१ २४९२ २५०३ २५१४ २५२५ २५३६ २५४७ २५५८ २५६९ २५७० २५८१ २५९२ २६०३ २६१४ २६२५ २६३६ २६४७ २६५८ २६६९ २६७० २६८१ २६९२ २७०३ २७१४ २७२५ २७३६ २७४७ २७५८ २७६९ २७७० २७८१ २७९२ २८०३ २८१४ २८२५ २८३६ २८४७ २८५८ २८६९ २८७० २८८१ २८९२ २९०३ २९१४ २९२५ २९३६ २९४७ २९५८ २९६९ २९७० २९८१ २९९२ ३००३ ३०१४ ३०२५ ३०३६ ३०४७ ३०५८ ३०६९ ३०७० ३०८१ ३०९२ ३१०३ ३११४ ३१२५ ३१३६ ३१४७ ३१५८ ३१६९ ३१७० ३१८१ ३१९२ ३२०३ ३२१४ ३२२५ ३२३६ ३२४७ ३२५८ ३२६९ ३२७० ३२८१ ३२९२ ३३०३ ३३१४ ३३२५ ३३३६ ३३४७ ३३५८ ३३६९ ३३७० ३३८१ ३३९२ ३४०३ ३४१४ ३४२५ ३४३६ ३४४७ ३४५८ ३४६९ ३४७० ३४८१ ३४९२ ३५०३ ३५१४ ३५२५ ३५३६ ३५४७ ३५५८ ३५६९ ३५७० ३५८१ ३५९२ ३६०३ ३६१४ ३६२५ ३६३६ ३६४७ ३६५८ ३६६९ ३६७० ३६८१ ३६९२ ३७०३ ३७१४ ३७२५ ३७३६ ३७४७ ३७५८ ३७६९ ३७७० ३७८१ ३७९२ ३८०३ ३८१४ ३८२५ ३८३६ ३८४७ ३८५८ ३८६९ ३८७० ३८८१ ३८९२ ३९०३ ३९१४ ३९२५ ३९३६ ३९४७ ३९५८ ३९६९ ३९७० ३९८१ ३९९२ ४००३ ४०१४ ४०२५ ४०३६ ४०४७ ४०५८ ४०६९ ४०७० ४०८१ ४०९२ ४१०३ ४११४ ४१२५ ४१३६ ४१४७ ४१५८ ४१६९ ४१७० ४१८१ ४१९२ ४२०३ ४२१४ ४२२५ ४२३६ ४२४७ ४२५८ ४२६९ ४२७० ४२८१ ४२९२ ४३०३ ४३१४ ४३२५ ४३३६ ४३४७ ४३५८ ४३६९ ४३७० ४३८१ ४३९२ ४४०३ ४४१४ ४४२५ ४४३६ ४४४७ ४४५८ ४४६९ ४४७० ४४८१ ४४९२ ४५०३ ४५१४ ४५२५ ४५३६ ४५४७ ४५५८ ४५६९ ४५७० ४५८१ ४५९२ ४६०३ ४६१४ ४६२५ ४६३६ ४६४७ ४६५८ ४६६९ ४६७० ४६८१ ४६९२ ४७०३

हलप्रवारुषयमसांगलरघुयुक्तादि॥ गमनाः प्रयाणः॥ एतन्नक्षत्रं एतत्कर्म प्रसिद्धं प्रशस्तं भवति॥ ५॥ ॥ अथाहं सुरवृन्दक्षत्राणि यावत्कर्तव्यं
 न्यशादुल्लेखः॥ ॥ पुष्यर्क्षः अवरोत्तराः रातभिषाः वास्यः सुविष्टाः कृष्णानुद्धाः स्यान्निनयोदितानि मुनिभिः विष्णो न्यथेत्येवमेतानि॥ आसादधजहम
 वासागिरुः प्राकासं तोरणोद्धायागमायेधितो नयतेः यद्यभिषेकादिवा॥ धाउदितानि कथितानि मुनिभिः॥ नवविष्णोति नवनक्षत्राणि
 उद्गमवानि पुष्यप्रसिद्धाः॥ आशः॥ श्रवणः॥ उत्तरात्रयः॥ उत्तरफाल्गुनी॥ उत्तराषाढा॥ उत्तरभाद्र॥ एतन्नेष्टुं प्रवृत्तं जा॥ मुनिष्यैः कीर्तयन्ति॥
 विजयपत्तं॥ अथावाः अतस्तान् हर्म्यगृहाभः॥ नगराभिषेकतो गृहगवेशः॥ नगरप्रवेशनं॥ आरामवाटिपेनां॥ अतिग्रहलोमदानादि वि
 वाहादि॥ अपां यत्किं कर्म एतन्नक्षत्रं हितः प्रशस्तं शुभं॥ ६॥ अथमदुसंज्ञानक्षत्रयावत्कर्मोक्तेरथोक्तयाह॥ ॥ त्वाष्ट्रमित्रशशिपुष्यदेवता
 त्यामनेति मुनयो मदेथान्य॥ मित्रकार्येति भूषणाख्ये गितमंगलविधानमेषु नु॥ ॥ मुनयश्चा मनेति॥ कथयन्ति॥ के मदुसंज्ञा॥ त्वाष्ट्रमित्रा॥
 मित्रमनुराधाः॥ शशि मंगसिरः॥ पुष्यदेवरेवति॥ एतन्नक्षत्रं मदुसंज्ञा॥ मित्रकार्ये मन्त्रे करणं॥ रत्नादि अलंकरणं॥ अश्वरोदिनं वा वसुधौतामरादि
 परिधानं॥ गीत उद्गीत गायनं॥ मंगलविवाहकरणं॥ एतद्विधानं एतन्नक्षत्रप्रशस्तं॥ ७॥ ॥ अथ लघुसंज्ञानक्षत्रयावत्कर्मोक्तेरथोक्तयाह॥ ॥ अथ
 नी गुरुभमर्कदेवताभिजित्वा घुचतुष्यं मतं॥ पराभरणकला लतेष्वंज्ञानरित्यगमनेषु सिद्धितं॥ ८॥ ॥ अश्विनी॥ गुरुभपुष्या॥ अर्कदेवता
 हस्तः॥ साभिची॥ अभिचि॥ एतन्नक्षत्रं वतुर्थं लघुसंज्ञा॥ परापोवाणिज्यः॥ भूषणं अलंकरणं॥ कला दासप्रति॥ ९॥ पूर्ववधवासरे कथ्यते
 रत्नकोशोक्तेन रतिमं भोगः॥ अथवाज्ञानज्ञानाभ्यासः॥ शील्यबुद्धिरचनादिज्ञानं॥ गमनेषु प्रयानं॥ एतन्नक्षत्रं एतत्कर्म प्रसिद्धं प्रशस्तं॥ १०॥
 ॥ ॥ अथ तीक्षासंज्ञानक्षत्रं एतत्कर्मोदिते रथोक्तयाह॥ ॥ मूलशक्रशिवसार्वदेवता तुल्यं पत्न्यथवतीक्षासंज्ञया॥ भुतयक्षनिधि संज्ञा
 धतोभेदवधवधकर्मचात्रतु॥ ११॥ ॥ उत्तरपत्तिः कथयन्ति॥ के तीक्षासंज्ञा॥ मूलशक्रज्येष्ठा॥ शिव आरश॥ सार्वदेवतश्च श्लेषा॥ एतन्नतीक्षा
 संज्ञानक्षत्रं भूतवतालयक्षगुह्यकः॥ अनया विधिः॥ निधित्यापनं॥ मंत्रसाधनं॥ वधवधनं॥ वधलाडनं॥ पापशुद्धवधनं॥ एतद्व
 क्षं एतत्कर्म कार्यं॥ १२॥ ॥ चरसंज्ञानक्षत्रं येषां कर्म उदितं रथोक्तयाह॥ ॥ वैष्णवत्रययुतं पुनर्वसु मारुतं च चरणं च कान्चिदंदि

ति वाजिकरभोऽसवाहनारामयानविधिषु प्रशस्यते ॥ १० ॥ वैष्णवादित्रयं ॥ अवलम्बयति ॥ सतभिषा ॥ पुनर्वसु ॥ मारुतस्वाति ॥ स ते पंच नत्रं व
रसंज्ञा ॥ इति हस्ति ॥ वाजितुरंग ॥ करभोऽउषुः ॥ उक्षो हृषभः वाहनारथा दयोदसनं ॥ आरामहृषविंशटिका राघवं ॥ स तदृक्षं सतो विधिषु प्र
शस्यते कथ्यते प्रशस्तं ॥ ११ ॥ अथोयसंज्ञानक्षत्रं यत्कर्माक्षरयोर्द्वे तयाह ॥ ॥ पूर्विकात्रितयमत्र के मधे सुग्रयचकसिदं जगुर्वधः ॥
शाघनाशविषघातवधनोत्सादशस्त्रदहनोदिषु स्मृतं ॥ १२ ॥ पूर्विकात्रितयं पूर्वफालगुणी पूर्वाषाढा पूर्वभाद्रपदत्रिणि पूर्वा ॥ अत्र
के भराणी ॥ मधे मघाः ॥ स तत्पन्नक्षत्रमत्युग्रउग्रसंज्ञा बुधापंडिता जगुर्गायति ॥ कथयति ॥ शाघधूतनं ॥ विषदानं घातं ॥ मारुतं ॥ वधनं ॥ उत्सा
दयोऽष्टादशं ॥ शस्त्रकार्यादि ॥ आयुधादिदहनज्वलनादि आदिग्रहनास्मृतं कथितं ॥ १३ ॥ अथ मित्रसंज्ञानक्षत्रं यत्कर्माक्षरयोर्द्वे तयाह ॥
हृषवाहवयुतं द्विदैवतं मिश्रसंज्ञमभिमिश्रकर्मसंज्ञा ॥ स्वाभिधानसमकर्मसाधने कीर्तितानि शकलानि सूरिभिः ॥ १४ ॥ सकलानि सर्वाणि सूरिभिः पंडि
तेः कीर्तितानि कथितानि ॥ हृषवाहवः कृत्तिकायां ॥ द्विदैवतं विशाखा ॥ अत्र योनक्षत्रमिश्रसंज्ञा ॥ पुनर्मिश्रकर्मकार्यं ॥ स्वाभिधानसमसाधने ॥ स्व
कीयनामादेकर्मसाधने करणं ॥ कुवनक्षत्रं स्थिरकर्म ॥ मृदुनक्षत्रं मैत्रकर्म ॥ लगुनक्षत्रं यात्रादिकर्म ॥ तीक्ष्णानक्षत्रं यक्षादिकर्म ॥ चरनक्षत्रं रथकुजरा
दिकर्म ॥ उग्रनक्षत्रं शत्रुमुत्सादनादिकर्म ॥ मिश्रनक्षत्रं शुभाशुभादिकर्म ॥ १५ ॥ अथ चरः कूरदाक्षः स्थिरः मैत्रः क्षिप्रः साधारण इति नामास्तु
पजात्याह ॥ चरं चलं कूरमुशंति वोगं कूरं स्थिरं दारुणं भयतीक्ष्णं ॥ क्षिप्रं लघुं मृदुं मैत्रं संज्ञा साधारणं मिश्रमिति बुवंति ॥ १६ ॥ चरं चलं
यत्र क्षत्रं चरं चलमुक्तं ॥ यत्र क्षत्रं उग्रं कूरमुशंति कथयति ॥ यत्र क्षत्रं कूरं तं स्थिरं ॥ यत्र क्षत्रं तीक्ष्णं तं दारुणं ॥ यत्र क्षत्रं लघुं तं क्षिप्रं ॥
॥ यत्र क्षत्रं मृदुं तं मैत्रं संज्ञा ॥ यत्र क्षत्रं मिश्रः साधारणं पुनर्नैकं कथयति ॥ यत्र क्षत्रं कूरं तं स्थिरं ॥ १७ ॥ अथ नवनक्षत्रं देवगणोक्तं पुनः
नवनक्षत्रमनुष्यगणोक्तं तस्यंदाक्रातमाह ॥ ॥ हस्तस्वातिश्रुतिमृगशिरः पुष्यमैश्वर्यानि पौष्णादित्रयं जगुरिह बुधादेव संज्ञानि भानि ॥
पूर्वातिश्रुतिवभराणी रोहिणी तु तैराश्रपाहर्मत्याहं मृदुगणानूनमेतत्सुनीत्राः ॥ १८ ॥ हस्तः स्वाती ॥ श्रुतिः अवलम्बः ॥ मृगशिरः ॥ पुष्यः ॥ मैत्रः
मनुराधा ॥ श्रुतिः ॥ पौष्णः ॥ रोहिणी ॥ आदित्ये पुनर्वसुः ॥ स तत्र क्षत्रे बुधापंडिता जगुर्गायति ॥ उग्रं नक्षत्रं नूनं निश्चितं ॥ कदैव संज्ञाः देवगणाः ॥

अथगार्गसंभवेपुसवनकर्मःपुरुषनामनक्षत्रधृष्टसंख्यावेतालियनाह॥ ॥स्नवरासकरपुनर्वसुनिज्जतेभवसतिष्यकोमृगः॥रवि
भसितजीववासरोकथितपुसवनादिकर्मसु॥१८॥अवराः॥सकरहस्तसहितःपुनर्वसुः॥निज्जतेभवसतिष्यकोमृगः॥सपु
ष्यःमोमृगः॥मृगसिरःएतदक्षरविस्तर्यवारःरविभस्तुतजीववासराः॥भस्तुतभोवासराः॥स्नत्रक्षत्रेवद्वारपुसवनादिक
र्मनः॥येनपुपुरुषगर्भकेन॥अतुकालादिअधातुकर्मः॥१९॥अथदसनक्षत्रकर्णवेधकर्मस्वागतयाह॥॥पौष्मे
वैष्णवेकराश्विनित्रिंशोपुष्यवारुणपुनर्वसुसैत्रेः॥सैत्रेवैःअवरावेधःविधानंदिशतिमुनयोहिशिशुनो॥२०॥निहि
सन्निकययंति॥मुनयःहिनिश्चयं॥॥सीशुकानांवालाकानांअवरावेधकर्णवेधः॥पौष्मेरेवति॥वेधमवश्रवणः॥कराहस्त
अश्विनी॥वित्र॥पुष्य॥वारुणसतभिषा॥पुनर्वसु॥सैत्रासुराधा॥शेनूवमृगसिराः॥॥एतन्नक्षत्रकर्णवेधकार्यं॥२०॥अ
थशेषोन्नंशाशनंवाचवानंभक्षणंशसंख्यामृक्षरयाद्धतयाह॥रेवतिअतिपुनर्वसुहस्तब्रह्मपथगपिदितयेव॥
अुत्ररेवगदितंपृथुकानांशानाहिशानवांनविधानं॥२१॥गदितंकथितं॥पृथुकानांवालकानां॥शानमनत्रासत
हिनिश्चयं॥अथवानवानभक्षणं॥रेवति॥अतिअवराः॥पुनर्वसु॥हस्तः॥वाह्यद्वयरोहिणीमृगसिरः॥अुत्ररेव
त्रये॥एतन्नक्षत्राशनसिषु॥२२॥अथदूदशभेषुक्षोरकार्येषुवारान्तिरहितेतत्सालिन्याह॥॥पुष्यपौष्मेसैत्रे
वाश्विनीचशाक्रेहस्तादित्रयेत्यम्यदित्य॥क्षोरकार्यवेधवादित्रयेवचक्राभोमादिअधातान्यवारान्॥२२॥पुष्यतीक्ष्ण
पौष्मेरेवत्यः॥शेनूवमृगसिराः॥वाश्विनिअश्विनी॥आत्रेजेष्टा॥हस्तादित्रये॥हस्तः॥वित्राः॥स्वातिः॥धदित्र्यापुनर्वसो॥र
तन्नक्षत्रक्षोरकार्येहिनिश्चयं॥अतःत्यज्जकावर्जनिष्य॥केकेः॥अदित्यारविवासरेःभोमवासराःपातुंगारातेशुवावासरा
तित्यक्ता॥पूर्ववारुणकरा॥आयूहानेकथयतिभानुमासेत्यादि॥हूननिश्चितं॥२३॥॥यैपुभेषुयन्नत्रअथनरवदंतजनाएकीकृतनक्षत्रात

र. सु. टी.

२२

ख

मनुष्यमवाह॥ ॥ येषु भेषु प्रशंसति करकर्ममहर्षयः॥ इत्युते भेषु तेष्वेव नखदन्तादिलेखणं॥ २२॥ ॥ येषु भेषु यज्ञशत्रुं प्रशंसति॥ प्रशंस्य पूर्वोक्तैः॥
उशति॥ कथयति॥ पूर्वोक्तैः कथयति॥ क्षौरकर्मणामहर्षयः कथयति॥ उशति॥ तं नक्षत्रं इत्युते॥ प्रशंसति॥ तं भेषु नखदन्तादिलेखणं॥ नखदन्तं
जनं॥ अथवा हस्तपादलेखनं चित्रकरणं॥ पुष्पाद्योक्तैः इत्यादि क्षौरक्षेत्रं॥ २३॥ ॥ अक्षौरकार्यं यत्कर्म यस्याननिखिन्तं दुष्प्रजात्याह॥ ॥ नस्त्रातम्
कोत्कटभूषितानामभ्यागयात्रासमरोत्सुखानां॥ क्षौरं विदध्यात्रिशिष्यं यथाश्रीजीविषुणानवमेव चारुः॥ २४॥ ॥ नस्त्रातः विनास्त्रातेश्च
रनकार्यं॥ अत्राप्रसादसमये क्षौरं न कुर्यात्॥ विना नभूते क्षौरं न कार्यं॥ उत्कटे पाषाणोपविष्टे क्षौरं न कार्यं॥ भूषितमलेकरणे क्षौरं
न कार्यं॥ अत्रागतैलाभ्यगे कृते सति क्षौरं न कार्यं॥ यात्राप्रयाणसमये क्षौरं न कुर्यात्॥ समये संग्रामसमये क्षौरं न कार्यं॥ निशिरात्रोशध्योर्वीच
नयोद्वयोसंध्याप्रातःदिनांतःजीजीविषुनाम्॥ येन जीवमिद्वितार्थे न चिरजीवितार्थे नातेषां क्षौरं न कुर्यात्॥ न कत्रयमिति॥ नवमेव चारुः॥
नवमेदिवसे क्षौरं जीवितनाशाय न भवति॥ ॥ लक्ष्यं॥ नस्त्रातमात्रागमोत्कटभूषितानामत्यकरणा काले निशाननात्॥ संध्यानिशाकुजयमात्रे
दिने नरिक्तो क्षौरं हितं न नवमेहि नवापि विष्या॥ २५॥ ॥ अथ सर्वेक्षवासरश्च ज्ञानमुपेव ज्ञमाह॥ ॥ आज्ञायानरपतेर्द्विजसनादारकस्मृतसूतके
षु च॥ बंधमोक्षमूदीक्षणे षष्ठि क्षौरं सिद्धमखिलेषु चोदुषु॥ २५॥ ॥ आज्ञायानरपतेः॥ यदानरपतिराजा आज्ञाभवति॥ राजवचने॥ अथवा द्विज
ब्राह्मण आज्ञाः ब्राह्मणावचने॥ दारकस्म॥ अग्निहोत्रकर्मः॥ मृतसूतके पित्रिगुर्वदिवि योगे॥ बंधमोक्षः॥ यदि बंधिमुक्ते सति॥ मखयज्ञसम
ये॥ दीक्षणे दीक्षायाद्युते सत्रासादि॥ अपि निश्चये॥ क्षौरं दुष्टं शुभं भवति॥ सर्वे नक्षत्रा अखिले अशुभे नक्षत्रे दिने वा क्षौरकर्म दोषो नास्ति॥ त
थाच परपाठः॥ अग्निहोत्रे पितृश्राद्धे स्ववेशे हितदक्षयः॥ क्षौरकर्म प्रकुर्वीत यन्ममासेयजन्मभे॥ २५॥ ॥ अथ राज्ञो क्षौरं दिने मुष्टिगाह॥ ॥ स्म
रकर्म पंचमेहि भूभूतो॥ क्षौरं भेषवोदिते निन्द्यतारकानवेत्॥ २६॥ ॥ भूभूतारानां॥ पंचमेव च दिवसे स्मरकर्मः गुचकर्मः॥ पंचमेदिवसे
स्मरक्षौरं॥ अथवोदितो यदि निन्द्यावोसरं भवति रविभौमशानि॥ तदा उदिते होरासौम्ये कार्यं॥ होरावाशरप्रकरणं कथिता॥ वारपुष्टे चोदिका
दिनिघ्ना इति॥ निन्द्यतारकानवेत्॥ ये तारानिन्द्याते न कार्यं॥ तथा च निन्द्यतारस्याजसतारया मृत्युपुनीशस्त्रितीयया॥ मृत्युः पंचमताराया

रामः

२२

मनुः सप्तमतारयागारदा अथ यत्र क्षत्रं पावत्संख्या क्षौरवर्षे कस्तुमानमुपेव जमाह ॥ षट्कृतिकाः पंचमघात्रिमेजोवास्त्वष्टकोयाचतुरुत्तर
राश्व ॥ क्षौरिवर्षवत्तराननोपिनः प्राणतीतिः प्रकटः प्रवादः ॥ २७ ॥ ॥ षट्कृतिकाः षट् संख्या कृतिकाक्षौरं ॥ पंचमघाक्षौरं ॥ त्रिमेजोत्रिसंख्यातुराध
क्षौरं ॥ वास्त्वष्टकं अष्ट संख्याक्षौरं वास्त्वष्टो हिरण्यं ॥ चतुः संख्याक्षौरं त्रिण्यत्राः ॥ क्षौरं क्षौरी कृता येन ॥ चतुराननोपि ॥ यस्मै चतुर्मुखा ॥ त्रिस्तु स दृशो
पि ॥ आपिनि अयं ॥ वर्षमधेसः प्राणनाशो भवति ॥ कथं प्रकटः प्रवादः निश्चयं ॥ तथा च पंचमघास्त्रनुराधाः ॥ प्रजापत्याष्टकः षडाग्नेया ॥ चतुरोत्तरान
नोपि त्रिस्तुयापिन जीवति क्षौरं ॥ २८ ॥ ॥ अथ जतबंधः प्रशस्तनक्षत्रं तत्सालिन्याह ॥ ॥ सोमेषो ह्येवैस्मै वासवार्ये हस्तस्वाति त्वाष्टीति ध्यायेत् ॥ दृक्ष
दिता मेघला वंधमोक्षो संस्मर्येते नूनमाचार्यवर्ज्यः ॥ २९ ॥ ॥ सोमेष मगशिरः ॥ यो ह्ये रेवती ॥ वैष्मवे अवाः ॥ वासवार्ये धौनेवाः ॥ हस्त ॥ स्वाति ॥ त्वाष्टी चित्रा ॥
॥ तिष्य ॥ आश्विनी ॥ आदिन्या पुनर्वसुः ॥ सते हक्षेत्रं दश संख्या मेघला वंधः जतबंधः कार्याः ॥ मोक्षो अथ वासव्यासः ॥ कार्यः ॥ संस्मर्यते कथ्यते ॥ इति दश
रनक्षत्राचार्यवर्ज्यः नूननिश्चितं ॥ तथा च ॥ चित्रा ॥ श्री अवावा इव ॥ पुष्यो ह्ये मेजो नृति मकिरणादिति देवतानि ॥ वास्त्वष्टमगे स्वशतदेवनिष्कृत्य भाति
यं ॥ विरेक्तु भेजतवंधने स्यात् ॥ २८ ॥ ॥ अथ विवाहप्रशस्तनक्षत्रं एकादशाष्टमूलेति रथोदृतमाह ॥ ॥ मूलमंत्रमगशिराहिराणीकरैः पौष्ममारुतमघात्रा
नितैः ॥ निषधानिरुदुभिर्मगी हृशा पाणिपिडनविधिर्विधीयते ॥ २९ ॥ ॥ मूलमंत्रमनुराधा ॥ मगशिरः ॥ रोहिणी ॥ करैः हस्त ॥ पौष्मरेवती ॥ मारुतस्वाती ॥
मघात्रा ॥ उत्तराश्विनी ॥ स्वयं नक्षत्रा ॥ निषधो ॥ पंचमघाकाचक्रवेधदुष्टग्रहवेधविरहिताः ॥ उदुनक्षत्रनिधः मगी दृशा यस्या सोमगदशाह ॥ धिः मगनयनीकं
न्यातथा पाणिपीडनं करग्रहणं विधिः विधीयते ॥ कीयते ॥ तथा च वराह ॥ मगशिराशिमघायां हस्तमंत्रोत्तरासुस्वशननिष्कृतिपूषाविधा त्रिदेवेषु जोडा ॥
वहुतसुषकीर्तिर्विजसो भाग्यशुक्लाजनयति परितोषं कन्यकावोधकां ॥ २९ ॥ ॥ पाणिग्रहणानंतरं अग्निपरिग्रहनक्षत्रं वा ह्ये स्यादिति सालिन्याह ॥ ॥
प्राजापत्ये पूषभे सद्दिदेवेषु ज्येष्ठा सैंदवे कृतिकास्तु ॥ आग्न्या धनं उत्तराणां त्रये च अष्ट प्रोक्तं प्रागुक्तं विप्रसुर्यो ॥ ३० ॥ ॥ प्रागुक्तैः पूर्वतनुः ये विप्रा पूर्वा
द्यास्थिताः ते उक्ताः ॥ के ॥ अग्न्या धातं ॥ प्राजापत्ये रोहिणी ॥ पूषभे रेवती ॥ सद्दिदेवे विशाखा ॥ पुष्ये ॥ ज्येष्ठा ॥ सैंदवे मगशिरः ॥ कृतिकास्तु ॥ उत्तरात्रयं ॥ सतदशनक्ष
त्रं अग्न्या धातं अग्निस्यापनं श्रेष्ठं विप्रोक्तं ॥ ३० ॥ अथ चतुर्दशनक्षत्रं विचारं भोक्ता मुपजात्याह ॥ ॥ मगादिपंचस्वयिनेषु मूले हस्तादिके च त्रितयः

श्रुतीषु॥पूर्वात्रयेऽवर्णोऽविद्यासमारंभमुशंति सिद्धौ॥३१॥॥उशंति कथयंति॥किंतद्विद्यारंभं मृगादिपंचमृगसिरः॥आरडा॥पुनर्वसु॥पुष्यः॥अ
 स्त्रेषापर्यंतः॥मूले॥हस्तादित्रये॥हस्तः॥वित्रा॥स्वाती॥अश्विनी॥पूर्वात्रये॥अवर्णा॥एतन्नक्षत्रं द्वितिकेवलं विद्यारंभः कार्यं स्वपिभेषु अपि निश्चयं एवं
 भेषु नक्षत्रेषु॥विद्यारंभनक्षत्रं देववल्लभं॥हस्तात्रये पंचकसोम्यचादौम्यचादौमूलात्रिपूर्वाअवर्णाश्विन इति अथौषधीयेषु नक्षत्रं उपचरोग
 हरं भवति॥३२॥॥त्रयोदशर्षमुपेयं वज्रपाह॥॥पौष्णादुयेचादिति भाद्वये च हस्तात्रये च अवर्णात्रये च॥मैत्रेचमूले च सस्तभेषजकर्म प्रवदंति म
 त्तं॥३३॥॥सत्तसोभनाचार्यः॥विद्वांसः प्रवदंति कथयंति॥कै॥भेषज्यकर्म वैद्यकर्मः॥शस्त्रशुभनक्षत्रे॥पौष्णादुयं॥रेवती॥अश्विनी॥आदिति भाद्वये
 चापुनर्वसु॥पुष्य॥हस्तात्रये च॥हस्तः॥वित्रा॥स्वाती॥अवर्णात्रये च॥अवर्णाः॥धनीष्ठा॥रातभिषा॥मैत्रेचमनुराधा॥मूले॥मृगशिरः॥एतेन स्वत्रभौज्यकर्म
 वैद्यकर्मः॥सस्तं शुभं भवति॥येन रोच्याध्यमुत्पन्नः॥तेषां मुपकर्मैरेणाः॥उषधयोज्यं॥ज्वराभिभूतः॥उहर्व्यतीतविषकृदोषः॥कृतलंघनादिविरासरोगा
 न्॥अविसारशूलविशुचिकाहिकाश्वासाग्नप्रभृति सद्यस्वौषधयुज्यते॥३४॥॥अथ शुभनक्षत्रकृतकृपाप्रचुरादको भवति दशनक्षत्रं शालिन्दा
 ह॥॥हस्तपुष्यं वासवं वाहूना च मैत्रं पित्रं त्रिणि वैवोत्तराणि॥प्राजापत्ये चापि नक्षत्रमाहुः॥कूपारंभं श्रेष्ठं माघा मुनीनाः॥३५॥॥आहु कथयन्ति॥
 श्रेष्ठं माघा मुनीनाः॥ये श्रेष्ठं पूर्वं ऋषिभूता ते आहुः॥कै॥कूपारंभं॥हस्तः॥पुष्यं॥वासवं धनिष्ठा॥वाहूना सतभिषा॥मैत्रेचमनुराधा॥पैत्रं न घात्री पुनरा॥
 प्राजापत्य रोहिणी॥एतन्नक्षत्रं अपि निश्चयः॥कूपारंभः॥कूपधननारंभः॥कार्यं॥३६॥॥अथ लतौषधीषु विटपरोपरां चतुर्दश संख्या प्रशस्तनक्ष
 त्रमुपजात्याह॥॥सा वित्रतिष्याश्विनी वारुणा निमूलं विशाखा च मृदु क्रवाणि॥लतौषधिया तपरोपराणि शुभानि भानि प्रतिपादितानि॥३७॥सा
 वित्रहस्तः॥तिष्या॥अश्विनी॥वारुणा निशतभिषा॥मूलं॥विशाखा॥मृदु वित्रानुराधा॥मृगसिरः॥रेवती इति मृदुः॥क्रवाणी॥रोहिणी॥उत्तरात्रये सते
 वः॥एतद्विष्टं लतावलि रोपनं॥उषधी रोपनं॥पादपक्षरोपनं॥एतद्वाणि विटपरोपनादि शुभानि॥प्रतिपादितानि॥पूर्वाचार्यः॥कथितानि॥३८॥
 ॥॥अथ यः पिष्टं अथ दानं स्थापितं चौरित कलं नरं नलभ्यते तद्विरुद्धं पंचदशमुपजात्याह॥॥साधारणं ग्रंथं वदो रूपाक्षं॥प्रेक्ष्य यदत्र
 इविण प्रयुक्तं॥दत्तं च विन्यस्य मुशः॥पुनश्च नलभ्यते तं नियतं कदाचित्॥३९॥॥साधारणं मिश्रनक्षत्रं॥कृत्रिका विशाखा॥उग्रः॥पूर्वात्रये॥भरणी

मघाशुभं। ऊदरोहिणीउत्तरात्रयं। इति कुर्वन्। दारुणोतीक्ष्णमूलज्येष्ठाआरद्राअश्लेषाश्रुतिदारुणा। सतद्विष्णुः। इत्येवंप्रयुक्तं बलं तं रं दत्तं उद्धारकदत्तं।
विन्यस्तं भूमिस्थापितं वा पराहुरक्षणां वा। हतं हरितं। प्रनष्टं वीरितं। तद्व्यं न लभ्यते। नियतं मिश्रयं। कदाचिदापासर्वं सुदुचरलघु सतदनेलभ्यते॥
३५॥ ॥ अथ यन्त्रक्षत्रगजकार्यं मुक्तं उपजात्याह॥ ॥ हस्तं च वित्राचतया श्विनीपुष्यातौ च पुष्ये च पुनर्वसौ च॥ अष्टादि। भिक्षालोकं जराणां कर्मा
णि गणाः प्रसुरेः स्मृतानि॥ ३६॥ ॥ गणाः प्रसुरेः गणादिमुनेश्वरैः स्मृतानि कथितानि। हस्तं च। वित्रा। अश्विनी। स्वातो। पुष्या। पुनर्वसो। सतद्विष्णुं कुंजर
हस्तिकर्माणि अष्टः प्रसृतानि उभांनि॥ ३६॥ ॥ अथ नवनक्षत्रतुरंगकायाणि उपजात्याह॥ ॥ पुष्याश्रुतिश्विनीसौम्यभेषु योत्तानीलादिन्यर्कराहयेषु॥
सवाहगाक्षौ पुष्यः स्मृतानि सर्वाणि कायाणि तुरंगमाता॥ ३७॥ ॥ पुष्याश्रुतिश्विनीसौम्यभेषु योत्तानीलादिन्यर्कराहयेषु॥
वायुस्वाति। अदित्रपुनर्वसुः। कराहयहस्तः। सतनेषु वाहगासतभिषा। सहितेषु पुष्येः पाणिनेः स्मृतानि कथितानि। तुरंगमा अन्नाता। सर्वकायं क
र्तव्यं ति। तुरंगभरणादि सर्वकाये॥ ३७॥ ॥ अथ सूरभिकार्यं नक्षत्रं नवकरयोद्भूतयाह॥ ॥ शात्रवासवकरे पुनुराश्रुतिश्विनीपुष्यावाहगापुनर्वसुभेषु॥ अश्विनी
पुष्यभेषु पुष्ये च वित्राचतया च यत्र विधिः सूरभिना॥ ३८॥ ॥ शात्रज्येष्ठावासवधानिष्ठा। करहस्तः। अनुराधा। पुष्यावाहगाश्रुतिश्विनी। पुनर्वसु। अश्विनी।
पुष्यभेषु पुष्ये च वित्राचतया च यत्र विधिः सूरभिना। गाना विधिः। विधेयकायः। प्रसक्तं कार्यः॥ ३८॥ ॥ अथ यन्त्रक्षत्रं याति धिप
उकार्यदोषे मुपजात्याह॥ ॥ वित्रोत्तरावेस्मवरोहिणीपुचतुर्दशदिनाष्टमिषु॥ स्थानं प्रवेशनं विदध्याद्वीमात् स्थानं कदाचिदेव॥ ३९॥
वित्रोचित्रा। उत्तरात्रयं वैष्णवश्रवणा॥ रोहिणी। येतद्विष्णुः। चतुर्दशी। दशमावस्था॥ अष्टमी। सततिथौ प्रसक्तो स्थानं प्रवेशनं विदध्यान्त्रकुर्या
त्। पञ्चगमनं न कार्यं। धीमान् पुरुषाणां पञ्चतुष्यदनं देवानदत्ता कदाचिदपि॥ ॥ तथा च चतुर्दशीं सिनीवालि अष्टम्याश्रवणातथा। मूलाश्रुति
श्रुतिचित्राभरणां चोत्तरात्रयं॥ सप्तयोगेन कर्तव्यं प्रवेशे निगमे तथा॥ गवाश्रुतिगोत्रं रयतिरेवा न्यपूर्वसंचिता॥ ४०॥ ॥ अथ प्रेतदोहृत्तृणाकाशासंग्रह
श्रुत्यकारवितापि दोषनक्षत्रं च केयान्याशागमनं दोषे स्वागतयाह॥ ॥ वासवोत्तमः। रदलादिपंचकेयान्यादिगमनं गेहगोपनं॥ प्रेतदोहृत्तृणा
काशसंग्रहं शहकाविततं न तं वर्जयेत्॥ ४०॥ वाशवेधनिष्ठा। उत्तरदत्तं। त्रैशद्वाटिका अपरभागः पंचकेयचनक्षत्रं। धनिष्ठा। उदराभिषा

पूरमाह उन्नरमाह रेवतीपयनरतनक्षत्रं यास्य दक्षिणागमनं न कार्यं गोपगोहगोयाज्ञानकार्यं ॥ प्रेतदाहः ॥ मृतकं न दद्यात् नैतृणाकाष्टसंग्रहनकार्यं
 ॥ तृतीयं न दद्यात् ॥ शोचकारणवित्तं शोचानविस्मरितं ॥ षड्मातृलोदिति ॥ तत्रपुशां गात्रे तदाहोपुक्तं ॥ आदौ रुक्ताधनिष्ठो मेतन्नक्षत्रपंचकं रेवती
 ॥ द्वादशं सुभं सर्वदा भवेत् ॥ दहस्तत्र न कर्तव्यो विवाहः सर्वजातिषु ॥ न जलदीयते नेषु अशुभं जाय भृशं ॥ पंचकानंतरं कार्यं कर्तव्यं सर्वमन्यथा
 ॥ गणो विष्णो तस्मात् संतपोपुपजोयते ॥ गुरुहो निभवेत्युच्यते ॥ अथवा नक्षत्रयोर्मधो दाहस्तु विधिपूर्वकं ॥ शिवस्तु तृतीयं नक्षत्रं
 प्रथमं सततः ॥ दधमेयाश्च चत्वारिंशो क्षामं श्रीमं श्रीमं ॥ तातो हास्य प्रेतस्य ध्यातं अयुक्तं लेखः ॥ सतकांतं दापुत्रैः कायाशः तं कपोपि
 ॥ पंचकं पुनः तोषो सो न गतः लभ्यते नरः ॥ तिलानि गोहिरं न्येत तस्योद्देशो मृतो देदेत् ॥ विप्राणां दीयते दानं सर्वविधं विनाशनं ॥ सतकांतं च यत्पुत्रे सद्यो तोल
 भते गतिः ॥ कुं दक्षिणा नो गुरुगोपनश्च विज्ञानं शोचादहनं मृतश्च ॥ तावन्तं गोदक्षिणां दद्यात् वक्तुं शीतिं ॥ इति कुंभमीने ॥ ४० ॥ अथ येन क्षत्राद्यहल
 प्रवाहः ॥ स्यात्को न विंशतिमुपेव वज्रमाह ॥ मदध्रुवक्षिप्रचरेषु नूले मद्याविशेषा सहितेषु भेषु ॥ हलप्रवाहं प्रथमं विदध्या त्रिरोगमुक्तां चित्तसौरभयो
 ॥ ४१ ॥ मदचित्रा ॥ अनुराधा ॥ मृगशिरः ॥ रेवती ॥ कुं वारोहिणी ॥ उत्तराश्रयः ॥ शिषः ॥ अश्विनी ॥ तिष्ठा ॥ हस्ता ॥ अभिवि ॥ चरेषु अवाणा ॥ चनिष्ठा ॥ शतभिषा ॥ पुनर्व
 स्वाती ॥ मूल ॥ मघा ॥ विशाखा ॥ एते भेषु नक्षत्रेषु ॥ प्रथमं हलप्रवाहं कार्यं विदध्या कुर्यात् ॥ निरोगमुक्तां रोगहीनैरर्चि नैः ॥ कैः सौरभेयोः ॥ सूरभि
 पति ॥ सौरभेयः विषमः ॥ तस्य रोगविमुक्तैः ॥ विदध्या कुर्यात् ॥ तथा वराजमात्राह ॥ पूर्वाश्रिया मय फलि चित्रविनाभे परिक्ता घनी विगतचत्रादि
 धिविहायः ॥ ध्रुवः ॥ लिगो समुपये वि कुं जाकं वारं शस्तं ॥ योगकिरणेषु हलप्रवाहः ॥ ४२ ॥ अथ लो गलवक्त्रे हलप्रवाहं शस्तकरणं यं दृष्टं नो
 ॥ ॥ अर्कां क्रान्तं गता गतान्ते नु दुहा नाशमान्य ग्रतो वृद्धं भ्रितयततं अर्कं धिक् द्याता यमूलत्रये ॥ धिष्ण्यानां तव कतं देतर गते स्यात् ॥ अथ येन पंचकं
 यद्वा न्येदितयं तदत्र कथितं चक्रं उभे लो गले ॥ ४३ ॥ अर्कां क्रान्तं यं नक्षत्रसूर्यस्थितः ॥ गता यत्र नक्षत्रसूर्ययो मुक्ता ॥ आगता यत्र नक्षत्रसूर्ययाते ॥ सतत्रय
 नक्षत्रे ॥ अत दुहा नाशा यद्वधभाशनं ॥ परतत्रि विस्म हलमुर्द्धि स्थिता ॥ दृष्टैरत्र हृदि भवति ॥ परतः त्रयमूलयुप हलाये ॥ तत्र हृदि विनाशयः केषि विना
 शनं ॥ स्वासिमयं ॥ तस्मात्तरं श्रीहरणं ॥ तस्यांतरं दशनक्षत्रं श्रीस्यात् ॥ लक्ष्मी भवति ॥ वृद्धाति ॥ ये चान्येदितयं ॥ हलोदरे द्यां अभाये तिलो गलवक्त्रे ॥ तथा च

नरपतिविजयचर्या॥ लो गले दंडिका युपयो कृद्वयसमन्विते॥ दण्डिका निलिखे द्वा निगणो गणो सा कर्त्तृ भा दितः॥ दण्डिका हल यूपानां द्वि द्वि स्थाने
 त्रिकं त्रिकं॥ यो क्रयोः पंच के ना स गणानां च त्रलंगले॥ दण्डिका दित गवा हानि यूपे स्थे स्वा स्थे स्वामिनो भये॥ लक्ष्मी लो गल यो कृ के क्षेत्रा रं भा दिन
 क्षणे॥ ४३॥ ॥ अथ यन्नक्षत्र विजे प्रशस्त नक्षत्रं संख्या पच दशमुपे वृज्ज माह॥ ॥ हे स्ता श्वि पुष्योत्तर रोहिणी पुचित्रा नुरा धाम ग रे वतिषु॥ स्वाती ध
 निष्ठा स मघा स मूले विजो प्रिरुह फल प्रदिष्टा॥ ४३॥ हस्तः श्विने॥ पुष्यः उत्तरा त्रयं रोहिणी॥ चित्राः अनुरा धा॥ मृगशिरः रोहिणी स्वाती॥ धनेष्टा॥ मघा॥ मूले॥ एत
 त्रक्षत्र बीज वपेत्॥ फणि चक्र विमुक्ते॥ उत्कृष्ट फल॥ अभिष्ट फल प्रदिष्टा कथिता॥ तथा च॥ विशेषार्थः॥ रेवती रोहिणी द्वाग्नि हस्त मैत्रोत्तरा त्रयं॥ बीज प्रवापयेद्दीप्ता
 न्यदी के ता स्य संपदा॥ ४३॥ ॥ अथ बीजो प्रिनक्षत्राणी फणि चक्र विमुक्ते शा दं ले नाह॥ ॥ मूर्द्धि त्रीणि गल त्रयं च जटरे धिष्ण्या निव द्वा दशे स्यात्पुके च चतुष्टयं वाहिर
 थो भानो स्थितं पंचकं॥ रेवा उ कं जे म न्न वृद्धि रधिकानि स दुलं तु क्रमात् स्या दी ति प्रभव भयं च फणि भा दी जो प्रिकाले स्फुटं॥ ४४॥ मूर्द्धि त्रीणि शिर त्रयं॥ गल त्रयं॥ जटरे धि
 ष्या निव द्वा दशे नक्षत्रं स्यात् भवेत्॥ पुके चतुष्टयं॥ चत्वारि पुके॥ भाना मिदं पंचकं पंच नक्षं भाना॥ मूर्द्धि त्रयं रेवा उ कं न्न रे वती भवति॥ गल त्रये क जलः॥ अंश
 रकः॥ द्वा दशोदरे अन्न वृद्धिः॥ अधिका प्रचारा न्नं भवति स्यात्तरे॥ पुके चतुर्थे ति स्मरु दुला तं दु लही न॥ क्रमात् क्रमेण स्यात् दिति प्रभव भयं च॥ अपरं प्रति॥ भाना प
 चके भयं भवति स्यात्॥ बीजो प्रिकाले बीज काले॥ स्फुटं निश्चयं भयः शं द्यो र्थः॥ तथा च॥ अति वृष्टि रारा वृष्टिः सख का इ ला का शु का॥ स्वचक्रं पर चक्रं क
 स प्रै ते भीत यः स्रु ताः॥ इति भाना फलं॥ ४४॥ ॥ अथ यधि क्षे सयं दशे न जी वित तत्स प्रो य जा न्याह॥ ॥ यः रुत्रिका मूल मघा विशा खा सार्या तः का र्डी स्रु मुजे
 गदंष्ट्रः॥ सवेन ते ये न रु रक्षितो पि प्रा प्रो ति मत्सु र्व द नं मनुष्यः॥ ४५॥ रुत्रिकाः॥ मूलः॥ मघा॥ विशा खा॥ सार्या॥ अश्लेषा अंत क भरणी॥ आरद्रा॥ एषु तक्षत्रे
 पु य स्या तानु वस्य॥ भूजं गदंष्ट्र सयं दंष्ट्रः॥ सवेन ते यः गरुडो रक्षितो यदा॥ अपि निश्चयं मत्सु प्रा प्रो ति॥ न जी वति ते मा नुषा व दन कथनं॥ ४५॥ ॥ अथ अन्नक्षत्रे रोगो
 न्नं अपि मत्सु प्रा प्रस त्र सा प्रै लि न्याह॥ ॥ स्वात्य श्लेषो रौद्र आरद्रा॥ पूर्वा त्रयं॥ शा क्रो ज्येष्ठा॥ एतद्वि ष्ये य स्य पुंसां पुरुषाणां॥ रोगो न्न नि जाय ते॥ तत्र भैषज्य वि किंत्सा तत्र प्रवृत्ते॥ निः प्रयत्नः
 फलारंभः दग्धा वं दुग्धा क्षी र स मुच्ये॥ मयने लभ्यते का सो ध न्न र्ना पि वि किंत्सा न जी वति न्यति स्य यो इति॥ ४६॥ ॥ अथ यन्नक्षत्रं रोगो न्न न्न या वत्ता ले

निवर्तते तत्सालिन्वाह श्लोकत्रयं ॥ व्याधुत्पत्तिर्यस्य पौष्टे स मे त्रे प्राणात्राणां जायते तस्य हृच्छात ॥ वैश्वे सोम्ये रोगमुक्तिस्तु मासान् चिंशत्यास्याद्वा स गणां स
 घास ॥ ४१ ॥ पश्चादुस्ते वा सवे स हि देवे मूलाश्चिन्यो रग्निधिं स्तेनवाहात ॥ याम्ये त्वाष्टे वैष्णवे स हि वारुणो च नैरुज्यं स्यान्न मेका दशाहात ॥ ४२ ॥ अहिर्बुध्नो
 तिष्य स शेयमारुषा प्राजापत्ये दित्ययो स प्ररात्रान् ॥ रोगान्मुक्तिं ज्ञायते मानवानां निःसंदिग्धं जल्पितं न मेका दशाहात ॥ ४३ ॥ अहिर्बुध्नो गर्गसुखे ॥ ४४ ॥
 व्याधुत्पत्तिर्यस्य पुरुषस्य पौष्टे रवती मे त्रानुशधा यस्य रोगो ज्ञाति रोगो ज्ञो भवति प्राणात्राणां जायते सकृदुन विक्लिप्तमो नो जिवति त्राणां गते
 यस्य हृच्छात्कृच्छात् ॥ वैश्वे सोम्ये रोगमुक्तिस्तु मासान् दिशु उक्तरा पाछा सोम्य मगद्वारः ॥ यदि कष्टमुत्पत्तिं भवति माशे कत्रिंशदिवस्य योगमुक्ति ॥ वि
 शत्यास्याद्वा शराणां स घास ॥ मघा हृच्छाद्विराति वासर विंशदिवसाद्वा रोगमुक्तिः ॥ पश्चादुस्ते वा सवे स हि देवे रुस्ते धनिष्ठा वा सवे हि देवे विशाखा एतन्न
 क्षत्रं यदि कष्टोत्पत्ति ॥ तदा पश्चात्पंचदशदिवसे रोगमुक्तिः ॥ मूल ॥ अश्विनी ॥ अग्निहोत्रिका रोगोत्पत्तिं न वाहात ॥ अरुः शश्वदिवसः ॥ नवदिनः रोगमुक्ति
 ॥ याम्ये भरणी त्वाष्टे चित्रा ॥ वैष्णवे अवगा ॥ वारुणे सतभिषा एतन्नक्षत्रं कष्ट एका दशाहात ॥ एक दशदिवसे निरुजं रोगमुक्ति ॥ अहिर्बुध्नो उत्तरभा
 द तिष्य अयं उत्तरफाल्गुनि ॥ आजापत्यो रोहिणी अदिति पुनर्वसु एतन्नक्षत्रं कष्टे स प्ररात्रापरिमुच्यते ॥ अ० भ० ११ क० र० १० म० ३० आ० पु० ७ ति० अ० ११ २०
 पू० ३० रु० १५ चि० ११ स्वा० वि० १५ अ० प्राणात्राणां दिन २० ज्ये० म० १५ पू० ३३० अ० ११ ध० १५ शत ११ पू० ३३० र० १० प्राणात्राणां इति उदाहरण ॥ रोगान्मुक्तिं केशमुक्तिं ॥ जा
 यते रोगोत्पत्तिर्वादि ॥ मानवानां मनुष्याणां निःसंदिग्धं देहनिश्रयं ॥ जल्पितं कथितं गर्गसुखे गर्गादिमुनिश्रय ॥ ४५ ॥ ॥ अथ यत्र त्रस्मानं रोगोत्पत्तिं तत्र शा
 न्याह ॥ ॥ रौवोरे भार्गव च ऊवेषु सार्या दित्य स्वाति युक्तेषु भेषु ॥ पित्रे वा त्रे चैव कुर्यात्कदाचित्त्रैव स्नानं रोगनिमुक्तं जतोः ॥ ४६ ॥ एतद्विद्वत्संस्नानं कृताः जंतोः
 प्राणिनां रोगोत्पत्तिः कुर्यात् ॥ कदाचित्त्रैव स्नानं न कुर्यात्कथं भूतैः ॥ ३ रौवोरे सोमवारे भार्गवेषु क्रवासरैः ऊवेषु कुर्वन्क्षत्रे रोहिणी उत्तरात्रयं सार्यं अ
 स्नेषा अदित्या पुनर्वसु ॥ स्वाती ॥ पित्रे मघा अत भरणी ॥ एतद्विद्वत्संस्नानं नैव ॥ स्नानं न कुर्यात् ॥ जन्तो प्राणिनां रोगो जायते ॥ ४७ ॥ ॥ अथोचरे
 दये पापग्रहा बलोकी तेषां वासरैरिक्ता चंद्रवलय विहीना स्नानं सुभ फलमुपजात्याह ॥ ॥ लग्ने चरे सौरिक जातं चोरे रिक्रान्तिथौ चंद्रवले विहीने ॥ के
 द्रत्रिकोणारिगते अथ ये स्नानं हितं रोगविमुक्तं जन्तोः ॥ ४८ ॥ ॥ लग्ने चरे चर लग्ने सौरिक जातं चोरे रिक्रान्तिथौ चतुर्थि नवमि चतु

स्त्रीप्रियोमवति. यंत्रक्षत्रं मध्ययोगिनी. सास्त्रीणां नारीपुर्वाष्टादं पत्योः परस्परप्रीतिः प्रेमप्रीतिर्नृनेति श्रुतं भवति ॥५५॥ ॥ अथ बृहत्सूक्तजघन्यसमज्ञानेवी
 जकाले उकाले उपेदेव जमाह ॥ ॥ रौद्राहियास्थानिले वारुणो वान्याहुजघन्या नितता वरुत्रि ॥ ऊवादिदेवादि नितनृने समानि शोषाणि पुनर्मुनिद्राः ॥
 ५६ ॥ रौद्ररशः अहिः अस्त्रेषाः यामाभरणीः अनिलस्वातीः वारुणसताभिषाः इन्द्रज्येष्ठाः आद्रकथयन्ति ॥ एतद्विद्वजघन्या निजघनतामानि. परतवृह
 स्तु. के. के. ऊवरोहिणी त्रात्रये. द्विदेवविशाखा. अदिति पुनर्वसुः ॥ एते भानि वरुः सुशोषाणि समसंज्ञानि. अश्विनी हस्त्रिका ये वसुगपुष्य. मघा. भग. र
 स्तु. वित्रा नुराधा च मूललोपं च वैष्णवः ॥ धनिष्ठा जयदा पूषा समसंज्ञानि मिति ऊवा ॥ ५६ ॥ ॥ अथ बृहत्सूक्तजघनसमवीजोत्पत्तिमुपेदेव जमाह ॥ ॥ बृहत्सू
 धान्यकुरुते समर्प्य जघन्य धिष्ण्याभ्युदितो मधहर्षः ॥ समेषु धिष्ण्येषु समं हि मां सुर्वदेति संदिग्धमिदं महातः ॥ ५७ ॥ ॥ बृहत्सूक्तनक्षत्रेषु प्रभृतधान्यं भवति
 ॥ नवस्वलोचनप्रचुरं वदन्ति. कथयन्ति ॥ असंदिग्धं मुनिमहोतं ॥ ५७ ॥ ॥ अथाधमंदमध्यसूक्तलोचनतक्षत्रयोदुतमाह ॥ ॥ अधकं तदनुमंदलोचनं स
 तः सूक्तलोचनं ॥ रोहिणी प्रभृतिभंचतुर्विधं नूनमात्रगणयेत् पुनः पुनः ॥ ५८ ॥ अधकं. मंदलोचनं के. कर. मध्यलोचनं विपिटनेत्रं. सूक्तलोचनं. शोभनलोच
 नेति. रोहिणी प्रभृतीया वत्संख्यं हस्त्रिकात्रया वत् पुनः पुनः गणयेत् ॥ नूनं निश्चीतं. रोहिणी अधकं. मृगशिर मंदलोचनं. आरद्रा मध्यलोचनं. पुनर्वसु
 सूक्तलोचनं. पुनः पुष्ये अधकं. शोभादिगणयेत् ॥ ५८ ॥ ॥ अथाधमंदमध्यसूक्तलोचनश्चोरितार्थं लालाभप्रहर्षिणह ॥ ॥ लाभोधकेनिकटमेव हतश्च
 चोरोद्वयसलक्षिरिह के. करभे प्रयत्नान् ॥ दूरस्मृते विपिटभेन चतुर्नामिना प्राप्तिरुत्तमविलोचने भेकदा चित् ॥ ५९ ॥ लाभोधके. अधकतक्षत्रे चो
 रितं दुव्ये लाभो भवति ॥ निकटमेव चोरो भवति ॥ दुव्यसलक्षिरिह के. करभे. के. करमंदलोचने ध्वे चोरितार्थं दुव्यं सलक्ष्मी प्राप्तिः ॥ नवातिदुरिता
 चोरः ॥ दूरस्मृते विपटभे मध्यलोचनतक्षत्रे चोरितार्थं दूरतः ॥ स्मृता कथिताः ॥ न प्राप्तिरुत्तमविलोचने भेकदा चित् ॥ सूक्तलोचनतक्षत्रे चोरितं दु
 व्यनः प्राप्तिः ॥ नलतिः ॥ कदाचित्कालपर्यंतः ॥ ५९ ॥ ॥ अथ तिथिनक्षत्रवारयोः संगद्योगत्रिपुष्करज्ञानं ए आह ॥ ॥ विषमचरणधिष्ण्याभ
 डातिथिर्थादि जायेदिनकरसंनिधमा पुत्राणां कथंचन वासरे ॥ मुनिभिरुदितः सोयं योगस्त्रिपुष्करसंज्ञकः त्रिगुणफलदो वृद्धो नष्टस्तेषां
 ॥ ६० ॥ विषमचरणधिष्ण्यात्रियादनक्षत्रं हस्त्रिका. पुनर्वसुः उत्तरफाल्गुणी. विशाखा. उत्तराषाढा पूर्वभाद्र. एते विषमपादनक्षत्रं. भद्रातिथिः द्वि

अयेन॥ तथा च जातक ग्रंथा॥ कुलीरसीतालिगृह्यसधिवर्दंतिगंडांतमितिप्रसिद्धाः॥ सिराजवन्नेनगृह्यमुक्तेप्राणायहारिदितथोडसद्या॥ यवनोक्तेः जा
 तोनजीवतिनमातरपथोभवेत्स्वकुलहंत॥ यदिजीवतिगंडांतं बहुगजतुरगोभवेद्दूषः॥ ६३॥ अथ ज्येष्ठा मूलांतरयोः प्रसवजातंतस्यफलप्राप्तालिकमाह॥ ॥ अमृ
 क्कमूलसंभवंपरित्यजेकवालकं॥ समाष्टकंपितार्थवानतत्सुरं विलोकयेत्॥ ६४॥ अमृक्कमूलसंभवं येप्रसवकालानमृक्कमूलक्षजातंजातं॥ सवालकंसः प्र
 सवापरित्यजेत्॥ त्यक्त्वा कतिसंख्यात्यक्त्वा समाष्टके पिताथवा समसदेवर्षे नोच्यते॥ अष्टकं अष्टवर्षपर्यंततः तद्वालकं परित्यक्त्वा पितानतत्सुरं विलो
 कयेत्॥ पिततद्वालकं न दर्शयेत्॥ ६४॥ ॥ अथमूलजातस्यपादेष्टथकपृथक्फलप्रमाणांकमाह॥ ॥ तदाद्यपादकेपिताद्विपद्यतेजनन्यपी॥ धनक्षयस्त्रि
 तीयगे अतुर्थगे शुभावहः॥ ६५॥ तदाद्यपादकेपिता तदाद्यपादमूलप्रसवंजातंपिताविपद्यते॥ मूलद्वितीयपादजातंजननिमातुरपीडयति॥ धनक्षयस्त्रितीय
 गेमूलतृतीयपादप्रसवजातेधनहानिकरोति॥ अर्क्षयं॥ चतुर्थपादतंसुभावहोभवति॥ अथमूलकरभुवननरभुवनयामातृजातं परपाटेचोक्तं॥ ॥ ज्येष्ठेनभो
 कार्तिकमागशीर्षेपाताललोकेवसतेचमूलं॥ एतेषुजातः खलुतेनभूक्तौनतत्रदोषोभवति द्विजेन्द्रः॥ ॥ आवाणोफालुणोवैववैत्रेपोषेतथैवच॥ स्वर्गलोकवसे
 मूलंमर्त्यलोकंनदुष्यति॥ ॥ आषाढेचाम्रिनेचैवमाघेचैवतुमौधवे॥ मर्त्यलोकवसेमूलं सर्वनाशोकरिष्यति॥ ॥ तथाच परपाटे मूलरक्षय्यथकरं करं क
 दाः श्वरगजदिगंधुसरषट्कडवस्तथा॥ मूलेनमूलयातस्यास्तंभेहानिधनक्षयं॥ त्वचायांभातनाशायशाखायांमातृशाखीः॥ पत्रेणपरिवारसंपुष्पेणमंत्रि
 णोन्मथः॥ फलेनलभतेराज्यंशिष्यायांमल्यजीवनं॥ ॥ तथाच मूलपूर्वेषांगविभागपृथक्फलपरपाटेनोक्तं॥ ॥ मस्तकेघटीकोपचवदनेपंचसंस्थि
 ते॥ स्कंधेचत्वारिवत्वारिबाहुभ्यांमष्टमस्तथा॥ नाभौद्वयस्तथातिर्यक्स्कंधेवयोदशमादिशेत्॥ रुकेकंरुस्तयोस्थाप्य हृदयेमष्टमस्तथा॥ तृणीतृणीचजानु
 भ्यांपादयोश्चत्रिकंत्रिकं॥ मानुरव्याकृतिमालिरव्यमूलपूर्वफलंस्फुटं॥ मस्तकेधारयत्तेकुचं वदनेमातृद्यातकः॥ स्कंधेचस्कंधिनोवालो बाहुभ्याम
 थरूपवान्॥ ब्रह्मरुत्याकरेपाणवासेमातुलघातकः॥ हृदयेराज्यलोभायनाभौसतस्यजीवति॥ सुप्रजातुधनधान्यंरुद्रस्यैवसखिभवेत्॥ नजीवो
 वामजंघेतुदक्षिणेतुमहाधनी॥ वामेजीवथवाकुष्ठिभवेत्तेनात्रसंसयः॥ पुनधनसमृद्धमूलपूर्वफलंकुर्वे॥ ६५॥ ॥ अथमूलजातफलप्रमाणांकमाह॥
 ॥ ॥ प्रतिपमंत्यपादतः फलतदेवसायंभे॥ तदुक्तदोषशांतये विधेयमत्रशांतिकं॥ ६६॥ सायंभे अश्लेषानक्षत्रेप्रतिपेविपरितं॥ अश्लेषाचतुर्थपा
 दपिताविपद्यः॥ तृतीयापादेजननिमातुविपद्यः॥ द्वितीयेधनीः॥ प्रथमे शुभः॥ तदुक्तदोषशांतये मूलरस्त्रेयोर्दोषः॥ शांतेयेशान्निकार्यः॥ मंत्रविधि

दशर्चः॥ शत होमः॥ पश्चाद्ब्रह्मक्षत्रयोर्होमः॥ मूलाश्लेषयोरष्टोत्तरशतं होमकृत्वा पश्चात्कलशोदकेन जननीपितृवालकस्त्रापदीत्वा अभिषेकं
 कुर्यात्॥ तत्रोपरि ब्राह्मणादक्षिणादानं॥ स्वर्णरजतमौक्तिकताम्ररिरिकांशादिअन्नवस्त्रगोमहीषाश्च यथासंख्यं दक्षिणादत्वा स्वर्णवारजतं
 ताम्रलाकारं कृतानरः॥ स्नानहोमजपश्चात्तादेयान्मुलप्रशाम्यति॥ ॥ अथ गंडशान्तिः॥ ॥ कांशापात्रं प्रकुर्वीत पलैः षोडश संयुता॥ अष्टभिर्वाचतुर्भि
 र्वाह्याभ्यां वा शोभनास्मृताः॥ ॥ तं मध्ये स्थापयेच्छंखं नवनीते प्रचरिते॥ राजतचक्रमर्चतु सितपुष्पैः सहस्रकैः॥ देवतः सोपवासश्च सुक्ता वरधरः शु
 चिः॥ दद्यात् ब्राह्मणा होमं तिगंडोषोपशाम्यतिः॥ ॥ ६७॥ अथ पुष्पप्रशंसापुष्पिताग्रयारु॥ ॥ परहृतमखिलं निहंति पुष्पानखलु हिनस्ति परस्मिन् पु
 ष्पदोषेषु॥ ऊवमस्तुत करेण मेघिपुष्पो विहितमुपैति सदैव कर्मसिद्धिः॥ ६८॥ परहृतमखिलं निहंति ग्रहवासरतिथियोगकृतदोषं परअखिलं पर
 त्र्यदोषपुष्पहन्ति॥ पुष्पहृतदोषपरअत्रोषां हन्यसमर्थो नास्ति॥ खलु निश्चयेन अस्तुत करणी च नृमा॥ यद्यमष्टो भवति तदा पुष्पो विहति पुष्पकथितं
 तदा सर्वदा सिद्धिर्भवति॥ ऊवनिश्चये॥ ६८॥ ॥ अथ पुष्पप्रशंसापुष्पिताग्रयारु॥ ॥ सिंहो यथासंभवतुष्पदानां तथैव पुष्पो बलवानुद्भूतः॥
 यत्रैविरुद्धे पथगोचरे पिसिध्यंति कार्याणि कृतानि पुष्पे॥ ६९॥ यथावतुष्पदानां मध्ये सिंहो वली चतुर्विरुद्धे वा गोचरविरुद्धे वा अथवा एकविरुद्धे वा पु
 ष्पकृता कार्ये॥ अपि निश्चये सिद्धिर्भवति॥ तथावतुष्पदानां मृगराट् यथावली तथाभवत्क्रस्य गुरोर्भूमिजित॥ अथ पुष्पं मिदावशुभे चरे गोचरे पुष्पे ह
 तं कार्यमुशंति शोभने॥ ६९॥ ॥ अथ पुष्पप्रशंसापुष्पिताग्रयारु॥ ॥ ग्रहेन विद्रोप्य शुभान्वितोपि विरुद्धतारोपि विलोमगोपि॥ करोत्यवश्यं
 सकलार्थसिद्धिं विहाय पाणि ग्रहमेव पुष्पे॥ ७०॥ ग्रहेन विद्रुः॥ पंचसलाकसप्तसलाके वा दुष्टग्रहवधै धोपा शुभान्वितोपायग्रहयुतदृष्टो वा विरु
 द्धतारो जन्मत्रिसप्तपंचपरते यदि ताराविरुद्ध अपिशुद्धदृष्टने धूमितोपि विलोमगोपि वा वक्रग्रहगामी सहितोपि॥ सर्वकार्येषु पश्य
 करं॥ समस्तार्थसिद्धिं करः॥ विहाय पाणि ग्रहो वपुष्पे पाणि ग्रहो पुष्पे विवर्ज्यते च न्येत सा काष्ठे पुष्पविवर्जिते अन्ये कार्यपुष्पसर्वार्थसि
 द्धिं करः॥ ७०॥ तथाच पुष्पप्रशंसा सविष्टी भौमार्क्ष शनैश्चरे वा ग्रहो तत्र कथि स्थितो वा विरामयुक्तोप्यथ रामयुक्तस्तथैव तिष्ठे सकलार्थसि
 द्धिदः॥ ७१॥ अथाश्विन्यादिद्वादशक्षत्रस्वरूपं मालिन्याह॥ ॥ तुरगमुखसहस्रं योनिरूपं क्षरामं शकटसममथै न स्यात्तमागे न तु

उरु ६

लं॥ मणि॥ गुरुशरवक्राद्वानिशालोपमाभंसयनशदसमन्वेष्टापिपर्यंकनूपे॥ २२॥ तुरगसुरवः अश्विनी तुरगः अश्वसुरवाकारः भरणी योनिरूपः भगाकारः
क्रत्रिका दुराकारः रोहिणी शक्रसमः काष्ठसदृशः॥ २३॥ मृगशिरः सतस्योत्तमो गजोत्तमो गजशिरः॥ रश्मिहरिणशिरवतः॥ आरद्रामनिरुत्तशदृशः पु
नर्वसो गुरुसदृशः पुष्यसरसदृशः शक्राकारः॥ अश्लेषा वक्राकारः॥ मघाभानिशालोपमाभं॥ रुमिशालासदृशः पूर्वफालुनी रायनसदृशः शक्राकारः
उत्तरफालुनी पर्यंकनूपेष्टागसदृशः॥ २४॥ अश्वरुक्तादिदशनक्षत्रं चतुर्षु पञ्चाङ्गुलकेनाह॥ ॥ रुक्ताकारमतश्चमौक्तिकसमंचान्यं सुमालोपमेधि
स्य तोरणवस्थितनलिनिभंसकुंडलाभं परं॥ क्रुधकेशरिविक्रमेण सदृशं शोभा समानं परंचान्येदं त्रिविलासवस्थितमतः शृगाटकव्यक्तिव॥ २५॥ रुक्ता
काररुक्तेः चित्रामौक्तिकनूपेसमः स्वाती प्रमालविटुमसदृशः॥ विशाखा तोरणवस्थितः॥ अनुराधानलिनिभंकमलाकारः॥ ज्येष्ठासकुंडलाभं शोभनकुंडला
कारः॥ मूलकुधकेसरिविक्रमेण सदृशः॥ केशरिसिंहक्रोधयुक्तविक्रमभयानकारिकौतावत्सदृशः॥ पूर्वाषाढा शोभा समानं॥ उत्तराषाढा त्रिविलासवत्॥ अ
भिषिङ्ग गाढकत्रिकोणावत्॥ २६॥ अथ अवगादिषट् नक्षत्रस्वरूपं बोधयामाह॥ ॥ त्रिविक्रमाभं च स्रदंगनूपेष्टं तंतो न्यद्यमलद्वयाभं॥ पर्यंक
तुल्यं मुरजोनुकारं मित्येव मञ्चादिभिवक्रनूपे॥ २७॥ विक्रमाभं विलुप्तसदृशं अवगाः धनेष्टा स्रदंगमद्वलनूपे॥ सतभिषावत्तंतुलाकारः॥ पूर्वभाद्रपदमला
द्वयाभं॥ उत्तरभाद्रपदं पर्यंकतुल्यं षड्मासदृशं रेवती मुरजोनुकारं जंघाकारं॥ मित्येव मञ्चादि अश्वसुरादि अश्विनी नक्षत्रादिवक्रनूपेन द्वात्रयमिति॥ २८॥
॥ अथ यत्र त्रयं वत्संख्याता रावसंततिलकेनाह॥ ॥ बह्विचिरित्विषुगुणो नुक्तताग्निभूतः वाणाग्निनेत्रशरभूकुयुगाधिरामा॥ रुद्राक्षिरामगुणवे
दशतद्वियुग्मादत्रावधैतिगदिताक्रमेशोभतारोः॥ २९॥ ॥ तथा च ज्ञप्ति सिद्धांतः॥ ॥ अथ वक्रांते भक्षेयाः॥ सोमादशार्कविषया यामासदृशं भवारसा
म्याः॥ रवं सप्तदक्षिणा रवं सोम्या सूर्यसुयोदशकाः॥ याम्या रुद्रादितयं सप्तस्त्रिंशदृशं शका सोम्यः॥ ॥ अथार्द्धत्रिवत्कार्येन वसस्य त्रिंशद्विषयरा
॥ सोम्या द्वात्रिंशद्विषयः॥ त्रिंशद्विषयः॥ अथ दशोत्तरजिनाष्टद्विंशत्तं वराण्यशाः॥ अथ दशयोगतारा विक्षेपाशोः कुलात्रिघने हिनेः॥ ॥
आग्नेयस्य कलानामेकोनत्रिंशता हिनेः॥ ॥ अश्विन्या बह्विजिता राशद्वादशः॥ विक्षेपाशोः नूत्रो विक्षिप्ता॥ भरण्या त्रिंशद्वादशः॥ विक्षेपाशोः उत्तरतः॥ क
त्रिकायां अरिहता रापंचभिर्विक्षेपाशोः॥ नूत्ररस्तिष्ठति॥ रोहिणी इषु पंचतारा पंचभिर्विक्षेपाः॥ दक्षिणा॥ मृगशिरगुणत्रिशतारा दश॥ विक्षेपादक्षिणाः॥

अरदाइह १ तारा १२ पक्षविशेषदक्षिणाः पुनर्वसु कृतचत्वार ४ तारे कादश ११ विशेष्यैः उत्तरस्थः ॥ पुष्य अश्वि त्रितारा ३ विशेष्यैः परहितं खमयेति षट्ति ॥ अ
 श्लेषा भूतपंचतारा सप्त ७ विशेष्यैः दक्षिणाः ॥ मघा वाण पंचतारा ५ विशेष्यैः परहितं खमयेति ॥ पूर्वाश्वि द्वयं तारा द्वादश १२ विशेष्यैः उत्तरतः ॥ उत्तराश्वि
 द्वयं तारा त्रयोदश १३ विशेष्यैः उत्तरतः ॥ हस्त शरपंचतारा ५ कादश ११ विशेष्यैः दक्षिणाः ॥ --- स्थातिकुं
 क १ तारा सप्त ७ त्रिंशति ३ विशेष्यैः उत्तरतः ॥ विशाखा युगचत्वारो ४ तारा कादश ११ विशेष्यैः दक्षिणाः ॥ अनुराधा अश्वि चतु ४ तारा त्रि ३ विशेष्यैः दक्षि
 णाः ॥ ज्येष्ठा रामा त्रितारा त्रय ३ विशेष्यैः दक्षिणाः ॥ मूलरूद्र कादश ११ तारा द्वादश १२ विशेष्यैः दक्षिणाः ॥ पूर्वाषाढा अश्वि चतु ४ तारा विशेष्यैः पंच
 पक्षैः दक्षिणाः ॥ उत्तराषाढा रामा त्रितारा षट् ६ विशेष्यैः उत्तरतः ॥ अभिजी त्रितारा द्वा षष्टि ६ विशेष्यैः उत्तरतः ॥ अवगा त्रितारा ३ तूर त्रिंशति २८ विशेष्यैः
 रौतुत्तरतः ॥ चनिष्ठा वेदचतु ४ तारा द्वादश १२ रौतु विशेष्यैः उत्तरतः ॥ सतभिषा १०० तारा विशेष्यैः परहितं खमयेति ॥ पूर्वभाद्रपदा याद्वि २ तारा चतुर्विंश
 ति २४ विशेष्यैः उत्तरतः ॥ उत्तरभाद्रपदा युगमद्वि २ तारा षड्विंशति २६ विशेष्यैः उत्तरतः ॥ रेवती द्वा त्रिंशति ३२ तारा विशेष्यैः परहितं खमयेति षट्ति ॥ सरस्वती
 का प्रमाणं प्रकटयदु म तै वैद वेदोत्तवेत्तसु तु श्रीलिंगा गत्या नुतिवरणा नति श्रीमहादेवनामा ॥ तस्योक्तेरत्नमाला रूचिरविवरणी है ह पञ्चशका व्यभ्रा
 तया स्नायुद्वे प्रकरा मगमः षष्ठमक्षयं य ॥ ॥ तथा वनक्षत्रविषकला ॥ ॥ पौष्माग्निदित्यमघा त्रिंशतसार्पदग्निविंशोपि मूलभगवित्रसविश्व
 देव ॥ विवुधतो यभरणी हयचक्रदिग्निः मैत्र अतौ ज्ञचराणि मिः वासवार्कः ॥ वारुणमुयमध ते खराश्विनीषु अष्टापि विंशतिधिको गुह्यनामभेदु ॥ स
 म्ये विशाखमरुते इमनोषवेदाधातु कुयुगमकररूद्रभूजंगदंष्ट्रः ॥ अश्विन्यादयनक्षत्रं स्वारा विषदृकमिति ॥ ॥ अथ विषकला रूद्रा हरणी ॥ ॥ अथ ५० भू ४ क्ष
 ३० गो ४० म ५४ आ २९ पु ३० ति २८ अ ३ म ३० प २० उ १८ ह २९ वि २० स्वा १४ वि १४ अ १० ज्येष्ठा १४ म २० पू २४ उ २० अ १० ध १६ श १८ पू १० उ २४ रे ३० इति विषकला चत्वार ४
 टिका वर्जनीयाः ॥ ॥ अथ तात्कालचक्षत्रं ॥ ॥ मुक्तेनाप्राह तं धिष्ये षष्टि भागा त्रयो योः ॥ अश्विन्यादिदुभुक्तेन युते तात्कालचक्षत्रं ॥ ७६ ॥ ॥ नक्षत्रघटिका विहंस
 प्रविंशतिमुपरि २२ गुणयेत् ॥ षष्टि ६० विभज्य यत्नं तत्र मध्ये अश्विन्यादियत्र क्षत्रं यत्कर्मो उदितं ते तात्कालनक्षत्रं प्रकुर्यात् ॥ ७६ ॥ ॥ इति श्रीमहोत्पलविरचिता याज्ञो
 तिषरत्नमाला नाम टीका द्वितीया नक्षत्रप्रकरणाः षष्ठोऽध्यायः ॥ ॥ ॥ अथ रूद्रप्रकरणा व्याख्यायते ॥ ॥ त्रिंशतिरूद्रप्रहोरात्रे --- वाचार्थे लिखितं निदिधितिकारे

कमुहूतोभवति॥ ॥ तत्र दौदिनमुहूर्तानक्षत्रभमानदेवतानां रातिलकेनाह॥ ॥ रुद्राहिमित्रपितरोवसुवारिविश्वमेधाविधिसतसरवपुरुहूतवह्निः॥ नक्तं च स्य वनूणाये
 मयो नयश्च प्रोक्तादिने दशचपंच तथा मुहूर्ताः॥ १॥ प्रोक्ता कथिताः॥ दिनेदिनमुहूर्ताः कति संख्या दशपंचापंचदश १५ संख्याः॥ प्रथमो त्रैद्वितीयो अहिश्च श्लेषा
 २ तृतीयो मित्रसुनुराधा ३ चतुर्थो पितरोमघ ४ पंचमो वसुधति ५ षष्ठो वारिपूर्वाषाढा ६ सप्तमो विश्वउत्तराषाढा ७ अष्टमो मेधा अभिबीट नवमो विधिरोहिणी ८ दश
 मो शतसरव १० ज्येष्ठा राका दशो मुहूर्तः पुरुहूतवह्निविशाखा ११ द्वादशो नक्तं चरोमूल १२ त्रयोदशो वैरुणा शतभिषा चतुर्दशो अर्यमउत्तरफाल्गुनी पंचद
 शो १५ योनयः भरणी सतदि दश मुहूर्ताः॥ १॥ ॥ अथ निशिसंज्ञा मुहूर्ता पंचदशोपजात्याह॥ ॥ निशा मुहूर्ता गिरिजा जपादाहिर्बुधपूषाश्रियमागतयश्च॥
 विधात च द्वादिति जीवविष्णुस्तिग्मद्वितित्वाष्टिसतीराश्च॥ २॥ तथा तेनैव प्रकारेण निशिसंज्ञा मुहूर्ता प्रोक्ताः॥ प्रथमो गिरिशो आरद्रा १ द्वितीयो जपादपूर्वभाद्रपद
 तियो अहिर्बुध उत्तरभाद्रपद चतुर्थो पूषा रेवती ४ पंचमो अश्वि अश्विनी ५ षष्ठो यम भरणी ६ सप्तमो अग्नीकृत्तिका ७ अष्टमो विधात रोहिणी ८ नवमो वरुण मृगशिरः
 दशमो अदिति पुनर्वसु १० राका दशो जीवपुष्य ११ द्वादशो विष्णु अर्वा १२ त्रयोदशो तिग्मकर द्वितीरुस्त १३ चतुर्दशो त्वाष्टि चित्रा १४ पंचदशो सतीराश्च १५ इ
 ति निशिसंज्ञा क्षणाः॥ २॥ ॥ अथ मुहूर्तप्रमाणं नक्षत्रकृत्यावत्कार्योपजात्याह॥ ॥ दिनस्य यः पंचदशो विभागो रात्रेस्तथा द्विमुहूर्तमानं॥ नक्षत्रनाथः प्रमेतुह
 मुहूर्तिका तत्समकर्मचाहः॥ ३॥ ॥ पूर्वोत्तरप्रकारेण दिनमानज्ञानीयः॥ दिनगतघटिका द्विभक्तालज्जमुहूर्ता ज्ञेयाः॥ दिनक्षयः पंचदशमुहूर्ता दिवसः॥ रात्रेस्था
 पंचदशमुहूर्ता रात्रिज्ञेयाः॥ त्रिंशतिमुहूर्ता अहोरात्रिमानः॥ यन्नक्षत्रसंज्ञा स्वाति तमुहूर्तं नक्षत्रयावत्कर्मकार्यं सूर्यवेलायां नक्षत्रकथिते कर्मकार्यं नक्षत्र
 त्या पूर्वोक्तेन चाहुः कथयन्ति॥ तथा च परपाठः॥ यद्दृक्षं यत्कार्यं तदेव ते तिथिषु तत्कार्यं करणक्षणे षडित सिद्धि कर देवता शदशस्य॥ ॥ अथ अममुहूर्तविधा
 संज्ञादिशि अभिघूरथोद्धतयाह॥ ॥ अष्टमो षडभिजी दाहयः क्षणो दक्षिणाभिमुखं नमत्ररात्॥ कीर्तितो परक कुप्फरिभिः यायिनामभिमत र्यसिद्धिदः
 ॥ ४॥ ॥ अष्टमा अभिजी संज्ञा क्षणः मुहूर्तः दक्षिणाभिमुखं नमत्ररात्॥ दक्षिणादिगामन नयात्॥ अपरं शेषक कुप्फदिशा पश्चिमोत्तर पूर्वदिग्यातं अभिन
 तसिद्धि प्राप्नोति॥ अभिभुमः सूरिभिः पंडितैः कीर्तितो कथितः॥ तथा चलल्लः यद्वाष्टमो मुहूर्तो विरंचिनामाभिजिह्व निर्दिष्टः॥ तस्मिन्पत्कायाम्यो मन्यत्र
 गतस्य जलजि॥ यात्रानपाभिषेको उद्वाहो न्यवसर्वमंगल्यं॥ सर्वमुभदो वशय कृतमुहूर्तं भिजित्सजे॥ ४॥ ॥ अथ यस्मिन्वासे रेये मुहूर्तो वर्ज्यास्मा संदाज्ञात

र. सु. टी.

३०

रिति

याहा ॥ अथ्योर्केवैस्तुहितकिराणाशशशास्त्रसंज्ञोपि आग्नेयोक्षितिसुतदिनेचत्रपुत्रेभिजिह्व ॥ पित्रावास्त्रेणामगुस्तदिनेडाँसौपोतजीवेभोजंगेसे
 सवित्रितनयेवर्जनीयोमूर्त्तौ ॥ ५ ॥ अर्कादित्यवारे अर्थम१४ मूर्त्तौवर्जनीयाः ॥ त्वेतिनकिराणाशवारे सधनस१२ आस्त्रसंज्ञो सतद्वैमूर्त्तौवर्जनीयाः ॥
 क्षितिसुतभोमवासरे पित्रा४ अग्नेयोनात्रिसुहृत् २ सतद्वैमूर्त्तौत्याज्यः ॥ चंद्रपुत्रबुधवासरे अभिचिद्वर्जनीयः ॥ मगुस्तअक्रवासरे पित्रा४ आस्त्रो
 २ सतद्वैमूर्त्तौवर्जनीयः ॥ गुरुवासरे राक्षस१२ सौर्य२ सतद्वैमूर्त्तौवर्जनीयः ॥ शनिवासरे भोजंगे सार्धं २ सवित्रितनये शनिवासरे सतन्मुहूर्त्तौवर्जनीय
 ॥ ५ ॥ अथपुराणोक्तामुहूर्त्तसंज्ञादिनस्यपंचदशोपजात्याह्यागतामाह ॥ पौराणिका रौद्रसितारव्यमैत्राक्षणास्मृताश्चारभटश्चतुर्थः ॥ सावित्रिवैराज
 कसंज्ञतौचगांधर्वनामाभिजिदष्टमं ॥ ६ ॥ रोहिण्यह्यदलोविजयो न्योनैः अतिः शतमखोवर्त्तने ॥ अन्यमश्वभगसज्ञकमुक्तो योष्टमः सचभवेकु
 तवारव्यः ॥ ७ ॥ क्षणामुहूर्त्तः स्मृताः कथिताः कथंभूताः पौराणिकाः पुराणैः कथिताः पंचदशसंख्यादिनमुहूर्त्तः ॥ प्रथमोरौद्र १ सितारव्य द्वितीयः
 मैत्रतृतीयः ३ आरभटः चतुर्थः ४ सावित्रः पंचमः ५ वैराजकषष्टमः ६ गांधर्वसप्तमः ७ अभिजीअष्टमः ८ रोहिण्यनवमः ९ वलदशमः १० विजयकादश ११
 निजतिद्वादश १२ शतमखोवर्त्तने योदश १३ वरुणचतुर्दश १४ अश्वपंचदशोभग १५ योष्टमोभिजित्सकुते पारव्यनामः ३६ कथितः ॥ तथाच आर्द्र
 ज्योतिषवित्राणिकर्करीमधुसैन्धवः ॥ अथैत्रोणिषवित्राणि दौहित्रोक्तवस्तिला ॥ मध्याह्नसमयेकुतपः संज्ञाभवति ॥ ६ ॥ ७ ॥ अथपौराणोक्तेन
 निशिपक्षपंचदशस्वाधरमाह ॥ रोद्रो गंधर्वनामाद्विणपरिहृत् स्वारिणो वारग्निरक्षोधाताथसौम्यस्तदनुकमलयोवाक्यतिपोष्टनामा ॥ वैकुं
 ठोन्यसमीरो निर्ऋतिनिशाचारिणोमीमुहूर्त्तः प्रोक्ताः स्त्रीपंचसंख्या मुनिभिरिहपुराणार्थवित्प्रार्थयैः ॥ ८ ॥ अथनिशिमुहूर्त्तसंज्ञा प्रमोरौद्र १ भग
 धर्वद्वितीय २ विणपरिहृत् कुवेरस्तृतीय ३ स्वारिणो देवविशेषचतुर्थ ४ वायुपंचम ५ अग्निषष्टम ६ रक्षः सप्तम ७ अष्टमा धातु ८ स्नातनवमो सो
 म्य ९ कमलयो बस्तादशम १० वाक्यतिरेकादश ११ पोष्टनामा द्वादश १२ वैकुंठो विष्णुस्त्रयोदश १३ समीरो वायुचतुर्दश १४ निर्ऋति मूलपंचदश १५
 इति निशायात्रीमुहूर्त्तः ॥ वारीणो दिनं नात्रोमूर्त्तः परिवर्त्तः प्रोक्ताः कथिताः ॥ कतिसंख्यात्रिपंचः पंचदशसंख्याः ॥ मुनिभिः प्रोक्ताः एवंपुराणा

रामः

३०

र्थः चिन्ता जानीयात् प्रवीणोः देवज्ञैस्त्रेति ॥ ८ ॥ ॥ अथैषा मुहूर्तस्य प्रधाना मुपेन्द्रवज्रमाह ॥ वैराजनामा विजयः सितारव्यः सावित्रि मैत्रावमिजि
 हला ॥ सर्वार्थसिद्धौ कथिता मुहूर्तमुहूर्तं कैरत्रपुराणविद्विः ॥ ९ ॥ वैराजसंज्ञा विजयः सितारव्यः सावित्रि मैत्रः ॥ अभिविद्यं अभिविद्वो
 हिण्यः ॥ एते मुहूर्तस्यार्थसिद्धिकराः ॥ पुराणविद्विः कथिताः ॥ ९ ॥ ॥ अथदिग्गुलपरिघषपिनक्षत्रवर्द्धी चार्थशालिन्याह ॥ यस्मिन्निक्षेत्रे
 यच्च केर्मपदिष्टे ते देवते तन्मुहूर्तं पिकार्थं ॥ दिग्गुलाद्यं चिन्तनीयं समुहं तद्वदुः पारिघश्चक्षणे तु ॥ १० ॥ यस्मिन्निक्षेत्रे यत्कर्म श्रेष्ठं तेषां देवतसं
 संज्ञा तन्मुहूर्तं तत्कर्म श्रेष्ठं ॥ दिग्गुलाद्यं सर्वे नोष्टु शक्रः ॥ दक्षिणे अजपाद ॥ पश्चिमे रोहिणी वृश्चा ॥ उत्तरे अर्धम ॥ इति पश्चात् प्राप्य करणोक्तं वि
 त्तनीयं जानीयं ॥ दिग्गुलं न यायात् ॥ यावदिग्गुलमुहूर्तं स्थितः तावदुपर्यतः ॥ पारिघे पूर्वादिप्रशस्ते सन्निका घरसप्तपूर्वणमद्याद्यासप्तदक्षिणे
 ॥ अनुराधा सप्तवारुणा ॥ चनिष्ठाद्यसप्तमोत्तरे इति ॥ ११ ॥ अथ प्रथमादिपंचदशपर्यंतं मुहूर्तफलपरपाठानोक्तं ॥ ॥ क्षय १ धन २ सख ३ भोग ४
 पूजा ५ कालो ६ दुष्टा ७ आसु ८ श्री ९ मृग १० कालो दया ११ त्वर १२ लिष्टो १३ आनन्दा १४ नन्दा १५ परमानंद १६ इति ॥ इष्टं नोदोद्दिगुणितं वेदेनैव वि
 भाजितं ॥ क्षणादिक्षणा लभ्येत क्षणात्रिशम हो निशि ॥ ॥ ॥ इति श्रीमहोत्पलविरंचितायां ज्योतिषरत्नमाला नाम टीका वृत्तौ मुहूर्तः
 प्रकरणाः सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ ॥ अथोपग्रहप्रकरणं व्याख्यायते ॥ ॥ मितो ववत्सरतिथिवारयोगकरणक्षत्रमुहूर्तगणानभिधायते
 ॥ तत्रादौ यादुह्यसूर्यस्थितः शुक्राश्रीतेषु ये दोषा तत्प्रग्वरवसंततिल्लकेनाह ॥ भूकंपसप्तमं भवति सवित्रिभातं वमेविद्युत्पुलाशूल
 श्वेवाधसरवे शनिरिति दशमे केतुरष्टादशे च ॥ दंडस्त्रिपंचसंख्ये शनवदशमिते नूनमूल्काप्रदिष्टाधिष्ण्ये हि सप्तसंख्ये सुनीभिरभिहितावात्र नि
 र्घातपातः ॥ १ ॥ भादेकविंशमिता कथितास्तमेहनिर्घातकं पकुलिशापरिवेषयुक्ताः ॥ सृष्टिदुर्गेषु नेशु भवन्तु कर्मकार्यसिद्धिं पुयाति दहनास्त्रविषा
 दसाद्यं मृ ॥ सवित्रिभातसूर्यनक्षतात्पुनति सप्तमो भूकंपः स्थपिः ॥ सूर्यदोषे च मेविद्युत्स्थपिः ॥ अष्टमं सलस्थाप्यः ॥ सति दशमिस्थाप्यः अष्टादशे के
 तुः स्त्रिपंचपंचदशे दंडस्थाप्यः ॥ सनवदशमिते एकौ नविंशित उल्कास्थाप्यः ॥ दिसप्तचतुर्दशस्थाने निघातस्थाप्यः ॥ एकविंशत्ये मोहस्थाप्यः ॥ द्वविंश

निघातस्थाः ॥ त्रयोविंशो कं यस्थाः ॥ चतुर्विंशो कुलिशव ज्ञस्थाः ॥ पंचविंशो परिदेष स्थाः ॥ एवं नक्षत्रे यदि वृत्ता भवति तदा सर्वे शुभकर्मान् प्रश
स्तमित्यर्थः ॥ खलु निश्चयेन दहनान्निकर्मः विघादयः ॥ आद्यादयः सिद्धिं भवति ॥ ॥ अश्विनोदयोगायेत ॥ ॥ अत्रोदाहरणं निघातपातस्थः ॥ १॥ ॥

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	अथघात	
०	०	०	०	विष	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	घातः शा

दल विंक्ति। विनेनायो ध्वेवक्रमशो शिवा द्वागनया शीतां शुनां अयुते ॥ विस्मैतावतिते पतये वितते वडी शचण्डयुध ॥ २॥ तस्मिन्नामहितेष्मिन्निजहि
कार्येन कार्यं बुधैः ॥ २॥ ॥ यत्र नक्षत्रं सूर्यस्थितं तस्मादितः यत्र नक्षत्रं गच्छेत् तत्र विहं कार्यं पुनः मघाचिहं कार्यं पितृशब्दं त्वाष्ट्रं चित्राय त्रस्थिता
तत्र चिहं मैत्रानुराधा चिहं अतिअवणचिहं यो धनरेवती चिहं असौवक्र अश्विन्या दौ गगानीय शिता सुवर्देत दिवसे चण्डिशो महादेवतस्या युधः
त्रिमुलः येनात्मसुभिदुतेन तद्विवसे शुभकर्मादिनकार्यं ॥ निजहितकथिते बुधैः पंडितैः ॥ तथा च चित्रामैत्रा हरियुक्ता रत्नमघरेवती ॥ षडेते दीर्घनक्ष
क्षात्रा शुभकर्माणि वर्जयेत् ॥ त्याजेत्सुहृन्नेधितरो वपुषा चतुः कला स्थाप्य अतिः सवित्रा ॥ सर्वाणि निषेधे खलु मैत्रसायं शुभेषु कार्येषु विवर्जनीयाः ॥
२॥ ॥ अथा कीदिवारे यत्र नक्षत्रानंदयोगात् द्वयंततिलकेनाह ॥ सूर्यो अश्विभानु द्विनरो विषि सोम धिष्ण्या साय्या च भूमितनये च बुधे च रुक्मात ॥ मैत्रादुरो भ
गुस्ते खलु वैश्वदेवा ह्यायासते वरुणा भाक्कमशस्करेते ॥ ३॥ ॥ सूर्यो रविवासेरे अश्विभादश्विनी आनंदयोगः ॥ तद्विनरो विषि सोमवारे सोम्यः मृगशिर
दयो आदीनयोगः ॥ भूमितनयो भौमवारे सायं अश्वेषादयो आनंदयोगः ॥ वधवा सोहस्तनक्षत्रे आनंदयोगः ॥ गुरुवा सोमैत्रानुराधादयो आनंदयोगः
॥ भगुस्ते शुक्रसो वैश्वदेवा ह्यायासते वरुणा भाक्कमशस्करेते ॥ ३॥ ॥ सूर्यो रविवासेरे अश्विभादश्विनी आनंदयोगः ॥ तद्विनरो विषि सोमवारे सोम्यः मृगशिर
॥ ३॥ आनंदयोगादयो ह्यविंशति संस्था योगा मार्यात्रयेणाह ॥ ॥ आनंदः काले गंधर्वा व्याध प्रजापतिः सोम्यः ॥ धाक्षो धृजना माधव श्रीवत्सो वज्र
मुद्रो ह्यत्र ॥ मित्रो मानसमाना पद्मा व्याध लंबकस्तथोत्पातः ॥ मत्स्यः कारा सिद्धि शुभा मत्तो मुशालमद मथगदा एव ॥ मातंगराक्षसवरा योगा स्थि
रवर्मानकोवेति ॥ अथा विंशति संस्था निज संज्ञा सदसफलदायुः ॥ पूर्वसोकेनोक्ते रविवा अश्विनी आनंदयोगः ॥ रविवा भगानी कालादंय

गः॥ रबीवारे रुद्रिका धृन्मरव्ययोगः॥ रोहिणी प्रजापतियोगः॥ मंगशिरसौम्ययोगः॥ आरद्रांक्षयोगः॥ पुनर्वसु धृजनामयोगः॥ तिष्य श्रीवत्सयोगः॥
श्रु श्लेषावज्रयोगः॥ मघा सुद्धरयोगः॥ पूर्वाक्षत्रयोगः॥ उत्तरा मेत्रयोगः॥ हेस्तमानसयोगः॥ चित्राव द्याव्ययोगः॥ स्वाती लुंवकयोगः॥ विशाखा उत्पातयो
गः॥ अनुराधामृत्युयोगः॥ ज्येष्ठा काणयोगः॥ मूलसिद्धियोगः॥ पूर्वाषाढा शुभयोगः॥ उत्तराषाढा अमृतयोगः॥ अभिजित् शुभलयोगः॥ अवगा गदा
रव्ययोगः॥ धनिष्ठा मातंगयोगः॥ सतेभिषा राक्षसयोगः॥ पूर्वाभाद्रपदचरयोगः॥ उत्तरभाद्रपदस्थिरयोगः॥ रविवारे रेवती वर्द्धमानयोगः॥ एवं श्रु
ष्टा विंशति शरव्या आनंदादियोगः॥ चंद्रवारे मंगशिरादि रोहिणी पर्यंतः॥ साभिजित्सहः॥ तथा च अश्विनादि चतवारं शासो मेवारं मंगशिरा
यदः॥ श्रु श्लेषां गारवोर काद्ये पुरुस्ताद्या बुधवासरे॥ अनुराधा गुरुदिने शुक्रे चोत्तराषाढाद्योः॥ सौरीशतभिषाद्या अश्वानुद्वादिक्रमेणा तु इति सं
ज्ञासं हस्य फलदाः॥ नामतुल्य फलदाश्चेति॥ अनंदा प्रजापतिः॥ सौम्यः॥ धृजः॥ श्रीवत्सः॥ छत्रः॥ मेत्रः॥ मानसः॥ पद्मारव्यः॥ सिद्धिः॥ शुभः॥ अमृतः॥ स्थिरः
वर्द्धमानश्चेति शुभः॥ वज्रः॥ कालदंडः॥ धाक्षः॥ सुद्धरः॥ उत्पातः॥ मृत्युः॥ काणः॥ राक्षसश्चेति स्थित्यनिष्टः॥ धृन्मरव्यः॥ लुम्बकः॥ मुशलः॥ गदारव्यः॥ मातंगश्चेति म
ध्यमः॥ अथ विरुद्धयोगाद्यप्याम्यनिष्ठा ज्ञानमनुबुभयाह॥ ॥ उत्पातेयमद्युटे च काणोचक्रकचेतया॥ दिनदश्वे च पाते च द्याग्यामं परिबर्जयेत्
॥ ॥ उत्पातः॥ काणयोगः॥ यमघंटः॥ क्रकचः॥ दध्वादिन पाते॥ एवं योगे आद्ययामं पूर्वप्रहरे वर्जनीयाः॥ परतः शुभः॥ तथा च परपाठः॥ अयोगे यत्क
तं कार्यतत्सर्वनिःफलं भवेत्॥ भयभाद्रपदयोगद्यत् संवयोगे क्षणाद्येव विनश्यत्॥ ॥ विरुद्धसंज्ञानि शि कर्म कुर्यात्॥ ॥ अथामृतसिद्धियोग
नवसंततिलकेनाह॥ ॥ हस्तरेवोशशधरे च मंगोत्रमांगभौमाश्विनी बुधदिने वतथानुराधा॥ तिष्ये गुरो मंगुसुते पितृपौ ह्यविष्णो रोहिण्यथा
र्कतनये मृतसिद्धियोगः॥ ॥ रवोरविवारं हस्तरमृतसिद्धियोगः॥ सिद्धिकारि॥ अमिषु कार्यकर्तुः संवथा कार्यसिद्धिः॥ सशधरे च चतुर्वासरे मंगो
त्रमांगोः॥ उत्तरमांगो मंगशिरः॥ चंद्रवारे मृतसिद्धिः॥ भौमाश्विनी कुजवासरे अश्विनीरमृतसिद्धिः॥ बुधवारे अनुराधा अमृतसिद्धिः॥ तिष्ये गुरु
वारे अमृतसिद्धिः॥ मंगुसुते अक्रवारे पौष्करे वत्या मृतसिद्धिः॥ रोहिण्ये अर्कतनयशने श्वरवारे अमृतसिद्धिः॥ तथा च सिद्धेयां

प्रकुर्वीत अमृतं तेन गृहादिकं ॥ अभिषेकायै दुव को तो वोर विधिः कृया ॥ ॥ अथ मत्स्य संज्ञा योगांशालि न्याह ॥ ॥ त्वज रवी मनु राधा वै श्वेदे वं च सोमे
 सतभिषमपि भौमे च नृजे चाश्विनीषु ॥ मृगशिरसि सुरे जे ना ग देव च शुक्रै रविस्तमपि हस्त मत्स्य योगा भवति ॥ ॥ त्वजः शब्दं बर्जनीयं रवि मनु रा
 धा रवि वारे अनु राधा मत्स्य योगः ॥ वैश्वदेवो त्रशषा का सोम वारे मत्स्य योगः ॥ भौम वारे शतभिषा मत्स्य योगः ॥ चतुर्जे बुध वारे अश्विनी मत्स्य योगः ॥ मृगशि
 रसरे ज्य वारे हस्त स्थिति वारे मत्स्य योगः ॥ नाग देव अश्लेषा शुक्र वारे मत्स्य योगः ॥ रविस्तम शनैश्चर वारे हस्त मत्स्य योगः ॥ सते मत्स्य योगः ॥ शुभ कर्म ता
 ज्याः ॥ ॥ तथा च यथु यशः ॥ विशाखा त्रय मादि पूर्वाषाढा त्रयं शशी ॥ धनेष्वा त्रितयं भौम बुधे वैरे वती त्रयं ॥ रोहिणी त्रितयं जीव पुष्य त्रयं व भागवः ॥ अ
 र्मा त्रितयं शोरी उतातः मत्स्य कारा गः ॥ ॥ अथ तिथि वार त्रयो दश यदि संयुक्त कच या गां स्ते मुपे दमाह ॥ ॥ तिथि श्व वार युते त्र संख्या त्रयो दश सु
 मिलिने कृते सति ॥ मत्स्य योग कच चाभिधान गोविद बर्जनीयः शुभ कर्म सु कुवं ॥ ॥ कुवं ति श्व येति ॥ दग्धा दन तथा च द्वादश दह ते भातु श
 शि एका दशि दहः ॥ दश मि दह ते भौमः नवमी च बुधे पुनः ॥ अष्टमी दह ते जीव सप्तमी भागवस्त या ॥ षष्ठी च सूर्य पुत्रे ण दहो का कच वस्त ताः ॥ ॥
 अथ नन्दा भद्रा जयारि का पूर्णा तिथी वारे सिद्धि योगांशालि न्याह ॥ ॥ नन्दा शुक्रै सोम पुत्रे च भद्रा रि का मं दे लोहितां गे जयारवा ॥ वाचा पत्ति र्या च
 पूर्णा विभिधानां सर्वारं भेदे व सिद्धा तिथि स्यात् ॥ ॥ शुक्र वारे नंदा तिथि प्रतिपदा षष्ठि रेका दशि सिद्धा ॥ सोम पुत्रे च भद्रा बुध वारे भद्रा तिथि द्वि
 तिया सप्तमी द्वादशी रवे सिद्धा ॥ लोहितां गे जयारवा भौम वारे जया तिथि तृतीया अष्टमी त्रयो दशी सिद्धा ॥ रि का मं दे शनैश्चर वासरे रि का ति
 थि चतुर्थि नवमी चतुर्दशी सिद्धा ॥ वाचा पत्ति र्हर स्थिति वारे पूर्णा तिथि सिद्धा ॥ योग रुषः ॥ अभिधा कथिताः ॥ सर्वारं भे सर्व कार्ये दिधि ति
 तथा च ॥ शुक्रै नदा बुधे भद्रा शनै रि का कुजे न या गुरो पूर्णा च स युक्ता त्रै लोकां सा धये दुवं ॥ ॥ अथ संवत्स योग निंदित फला प्रहृषिणाह ॥ ॥ स प्र
 म्यां दिन कर वासरो यदि स्याद्द्वार श्वेत्प्रतिपदि चैदु नंदन स्त्वं ॥ सवर्त्त मुनि निरुदितः ॥ सोय योगः संत्याज्यः शुभ कां क्षिभिः प्रयजात ॥ ॥ स प्रमी सित हस्त
 पि दिन कर वि वासरे संवत्स योगः ॥ इंदु नदनो बुध वासरे प्रतिपदा सित हस्त वासवर्त्त योगः ॥ सवर्त्तः प्रलय हरि त्वर्थ ॥ मुनी निरुदित कथितः संयोगः

रत्नाज्यवर्जनीयः। ये पुरुषाः सुमफलकांश्चापुमफलेकृयाः ते योगास्त्राज्येति सते समस्तयेति दियोगायेषु दशो बुनीशैरिव द्वास्तातुपजात्पारु॥ ॥ विरु
दुयोगासिधिवारजातानक्षत्रवारग्वभवाख्ययत्र॥ हणेषु वंगेषु परवशेषु वज्रोदशेषु देशेषु मते निरिव द्वाः॥ ॥ ये योगाविरुद्धासंज्ञातिथिवारताककचति
थिवारसंज्ञासंवत्त्रे॥ नक्षत्रवारजाताउत्पातमनुकाणकालदंडवरराक्षशक्राक्षवज्रलुम्बकपुद्गरायासाद्यकुलिकः यमघंटाः॥ कंठकादयो सते
निघायोगाः॥ हणदेशः वंगालदेशः खदेशः सते देशे वज्रो अन्यदेशे अतिनिरिव द्वा तथा च मघाविशाखावाडावमूलमक्षवह्नि कारोहिणीरुस्तइत्ये
यमघंटाक्रसाडवे॥ ॥ पंचवेद४ गुण३ युग्म२ रूपा१ पर्वता१ शरपवेद४ कंठकाः॥ कालवाष्टगुण४ षष्ठ्युगा४ सप्तयुग्ममिति निर्दितादुया॥ ॥ इति श्री
भट्टोत्पलविरचितायां ज्योतिषरत्नमाला टीकावर्तौ उपग्रहप्रकरणमष्टमः॥ ॥ ॐ ॥ अथ संक्रांतिप्रकरणं व्याख्याते॥ तत्रादौ न ग्रहक्षंभवशुभाशुभा
दिबुधसिधिवुवत॥ हरिपदीषडशितिपुराणकलाकैसृष्टजागतिचलनावहप्रकाराः॥ तत्रादौ यस्मिं वा शरे यासंज्ञासंक्रांतौ सुपेदवज्रमाह॥ घोरारवो
धंक्षिमतद्वितौ च संक्रांतिगरे महोदरी स्यात्तमे द्वाकिनी जेचगुरोचनं दामिभगौराक्षसिचार्कपुत्रे॥ १॥ रविवारसंक्रांतिघोना नाम अमताद्वितीवनुवासे
रधांक्षिनाम आरोभोमवाशरे संक्रांतिर्महोदरी नाम स्यात्तमे द्वाकिनी नाम गुरोर्जीववासुरेनं दानाम भगो अक्रवासे मिश्राणा
म अर्कपुत्रेशने श्रवाशरे राक्षसी नाम॥ १॥ अथ नक्षत्रसंभवे घोरादिसंज्ञामनुष्ठुभमाह॥ उग्रः क्षिप्रः चरैः मैत्रैः क्रवः मिश्राक्षं दारुणो॥ हृक्षे संक्रां
तिरर्कस्य घोराद्याक्रमशो भवेत्॥ उग्रः उग्रनक्षत्रे संक्रांतिघोना नाम नक्षत्रे पूर्व नक्षत्राध्यायोक्तं॥ क्षिप्रलघुनक्षत्रे धांक्षी संज्ञा चरैः चरनक्षत्रे महोदरिसंज्ञा
मैत्रैः सुदुनक्षत्रे महोदरी संज्ञा क्रव नक्षत्रे नदा संज्ञा मिश्रनक्षत्रे मिश्रा संज्ञा दारुणातिथानक्षत्रे राक्षसी संज्ञा यथाकीदिघोरा तथाग्रादिघोनाश्चेति॥
तथावके शब्दव्यवहारे॥ घोरार्कसुग्रनक्षत्रे धांक्षी वृक्षालघुक्षजे महोदरी चरैर्भौमे मैत्रैर्महोदरी बुधैर्नदा गुरोर्भुवैर्विष्य मिश्रा मिश्रा उभिभगो
राक्षसी दारुणो महोदरी विसंक्रांत्यनुक्रमात्॥ ३॥ अथ ये संक्रांतौ येषां हितकारीणीस्तां सदाक्रांत्याह॥ धांक्षी वरुणाक्षरवयति महोदर्जलचौरसाथी
न घोनासु दानधनरपतिर्मेव महोदरी च॥ नन्दारव्यावहिजवरगां मिश्रकारव्यायकृत् चंडालानपरकृतिमखिला राक्षसि संज्ञताव॥ २॥ धांक्षी संक्रां
तीतन्मासे वैशाखे खयति वैश्वसुखं प्राप्नोति महादर्जलां महोदरिसंक्रांतौ चौरसाथी न तस्करसौख्यकारी घोरसुडो घोरसंक्रांतौ सुखासौख्यका

र.मु.म.

33

[illegible]

रामः

33

लोके व्युत्क्रमे चारामं न वेत्त ॥ अथ संक्रांतिपुण्यकलाज्ञानं रथोद्धतमाह ॥ पूर्वातोपि परतोपि संक्रमात् पुण्यकालघटीकास्तथाऽशः ॥ अर्जुन
त्रिसप्तथा दनंतरं संक्रमोपरदिनं हि पुण्यदं ॥ संक्रांतिकलापूर्वका अपरे वा संक्रांतिकलासमिषोऽशकलापूर्वत्रमे पुण्यकालः ॥ षोडशकलादप
परं पुण्यकालः ॥ तथा च ब्रह्मसिद्धांतः ॥ सवदशगुणितैरिषादिरविस्फुटभुक्तिर्भवत् ११ गुणित्वा नरेवै २० विभज्या यत्नं चैरविमानः ॥ तथा च
सूर्यसिद्धांतः ॥ षष्टिर्ब्रह्मविवाहं भजे ज्ञेयं भुक्तिर्संक्रांतिना ज्योतिषलक्ष्मणैः ॥ रवेस्तत्तापुण्यं तस्मात्तत्र संक्रांतिगोमिश्रफलं विधत्ते ॥ रवि
मानं अर्जुन इत्याताः षष्टिर्ब्रह्मः ६० रविस्फुटभुक्तिर्विभज्यं ॥ लब्धं कलासंक्रांतिकलामध्ये शोधः सामयुषविरणय संक्रांतिकलाः या संक्रांतिकलासा
रथकला ॥ तानाहुर्भुक्तिरुता संक्रांतिकलामध्ये योज्याः सा सूर्यसंक्रांतिकला भवति ॥ अत्रोदाहरणम् ॥ रविभुक्तिरुषः ५५ भवगुणित्वा विंशतिलब्धा
स्वं रविमानः ३२ स्वबाहु १५ षष्टिगुणितैरविभुक्तिर्विभाजितः स्वं पुण्यकलालब्धः १६ चषा ४९ स्वं पुण्यकला संक्रांतिकलामध्ये सो ध्या मयुष
संक्रांतिकला संक्रांतिकलायेति ४५ अत्र मध्ये शोधः २९ स्वं मयुष संक्रांतिकलामध्ये न किमपि ४५ सारथकलादपरे योज्या ६९ स्वं मयुषं
ग्रहिवशे संक्रांतिकलायां ति ४५ सः पुण्यकालः ॥ तथा च परपाठः ॥ मयुषसंक्रमे ह्यज्ञानं जपहोमं रथागमे ॥ दानं च सूर्यसंक्रांते त्रिधा संक्रांतिलक्षणं
॥ संक्रांतिफलसहास्रे ॥ संक्रांतौ यानि दत्तानि हव्यकव्यानि भारथा ॥ अपामिव समुद्रस्य तस्य संख्या न विद्यते ॥ तदा संक्रांतिकला ४५ अत्रोपरि
भवति ॥ तदा यदि वसे पुण्यकर्म ह्यज्ञानं दानादिकर्तव्यः ॥ सत इने सात वसपुण्यकर्मणि कर्तव्यं चेति ॥ अथ विशेषपुण्यकलाज्ञानं नृपु
माह ॥ यद्यहं राह् स्वं स्यात्सं पूर्णं संक्रमो रेवौ ॥ तदा दिनद्वयं पुण्यस्नानदोनादिकर्मसु ॥ यद्यहं रात्रिसमये पुण्यकाला स्याद्भवति ॥ तदा
द्वयं दिवसे पुण्यकर्म कर्तव्यं स्नानदोनादि तथा च संक्रांतिपुण्यकालो यत्नं नारिकादितदिगुणितैः स्नानहोमदोनादिकोत्रधर्मो विशिष्ट
फलं ॥ अथ संक्रांतिनामज्ञानविलेवितेनाह ॥ हरिपदे स्थिरभेरे विसंक्रमाद्विततुभेऽष्टांशं मूलं भवत् ॥ उदगवागयने मृगकर्कशो
रुयतुला वरयो विषुवं स्मृतं ॥ स्थिरभेः स्थिरराशिगतं सूर्यसंक्रांतौ हरिपदिनामः ॥ वर्षसिंहरश्चिकुंभं सभिरिपदं तामाद्विततुभेऽष्टां
स्वमावरासे षडंशं ति मुखं मिथुनकं न्याधनुमीनस्थे षडंशं ति मुखं वदेत् कथयेत् ॥ मकरगते उदगयने कर्कटगते दक्षिणायने अनयो

मयूषकि
रिगिहो
सूर्यस्य य
मेव-

मृगकर्कटयोः अयनीजेयः। हयोमेघः तूल अनयोर्विषुवतिर्नामः॥ स्मृतः कथितः॥ ॥ अथ विषदिषडाशीतिमुरवायनी विषुवते पुराणपूर्वापरज्ञानमुपजात्याह॥ ॥ यान्यायने विष्णुपदेतया दौदानाद्यनंतविषुवे च मध्ये॥ वदत्यतीतेषु शितिवक्त्रे मरुषयः खल्वयने च सोम्य॥ ॥ यान्यायने दक्षिणा यनविष्णुपदिः सिंहश्चिकः। एवं पूर्वपुण्यकालः। षोडशकला दूनं विषुवती मध्ये मेघतलयो मध्यस्थसंज्ञतेषु शितिवक्त्रे उत्तरायणो मीनमिथुनयोः अपरे अत्र भागे पुण्यकालादि षोडशकलात्परतः॥ एवं खल्वनिश्चयेन वदंतिकथयंति के मरुषयः॥ ॥ अथ संक्रांतिभौगे उत्तरदक्षिणागमनंतदुतविलंबितेनाह॥ ॥ मकरकर्कटगादिगतस्य वेदुवतिवोत्तराशिषसंक्रमेण॥ कथितरादिषु संक्रमेण तदा हरिपदादुदितं बमरुषिभिः॥ ॥ मकरादिगतसूर्ये षट्सु उत्तरायणं। कर्कटादिसूर्यगतं षट्सु याम्यदक्षिणायणं। दिहुरिपदी द्विषडशीतिसु कायनी लेकविषुवतिसु ते उत्तरायेते दक्षिणाः। शुदितं कथितं के परमोषभिः। तथा चलनः। कन्याजे मीनकर्कटीणि संक्रांतौ वर्षाणं कदाचित्स्यात्॥ क्षेमं सुभिक्षमनुलंभूपास्वरथा सुखं च॥ घटसिंहमिथुनधनीषु संक्रांतौ वर्षाणं यदि च उमरगदसु सरपीशवृष्टिर्नेमेत्सहर्षत्वं। वषतुला रश्मिकमकरो वृष्टिस्थाद्यपि वसंक्रांतौ विस्फोटमराणां स्फुरयिषाशस्यामहर्षत्वं॥ ॥ रविमदारवारं पुयदा संक्रमणारविः॥ तस्मिन्नासे भयं विद्यादुर्भिक्षा वृष्टिस्तस्करः॥ ॥ भग्वितुगुप्तसौम्यस्तु यदा संक्रमणारविः॥ सुभिक्षं क्षेममारोग्यं सुखं वृष्टिश्च विनिर्दिशेत्॥ ॥ अथोत्तरायण्ये च्युतिविष्णुपदादयो मुपज्यात्याह॥ ॥ यावद्विराडोरयनच्युतिस्त्यात् तदो गकालेन दिवा करस्यात्॥ च्युतिर्भवेद्विष्णुपदादिकानां रस्य हस्यमेतं मुनिभिः प्रदिष्टं॥ ॥ यावद्विराडोरयनच्युतिस्त्यात् धनुषरासिस्थे सूर्ये अष्टादशदिनानि आष्टादशदिनं गतानि अयनच्युतिस्त्यात् भवति॥ दिवा करं सूर्ये तावदेकायनच्युतिमुत्तरायणः स्यात् तावदेकायनमुत्तरायण्यो पुनस्तत्रैव च्युतिचलणं अन्यायनः। विष्णुपदाद्ये अथ विचारः अहस्यमेतं मुनिभिः प्रदिष्टं कथितं। तथा च रात्रौ स्नानं न कर्तव्यं दानं शौचविशेषं च॥ नेमि त्रिकं च कर्तव्यं नंदानं च रात्रिषु॥ ग्रहणाद्वाहसंक्रांता वावस्मप्रवेशनं। स्नानं दानां च दोषस्यात्ता वावपित दीक्षते॥ ॥ अथा धिमाससंभवंदुतविलंबितेनाह॥ ॥ सवित्रिमण्डलमेतियदा सशितदनु संक्रमण कुन्तरे विः॥ मखमहोत्सवना सकरस्तदा मुनिवरे कथितो धिक्माशकः॥ ॥ सवित्रिमंडलः त

॥ भस्मि सं ५ ले दिवाकरः संक्रमनं करोति । तदा धिमासः कथितो विरं नावी हा यया जा अभक दूषकः ॥ तथा वस्यसिद्धांतः ॥ अ४

प्याच किं त्वद्ये शकुनीयावत् सतं मंडलसूर्यसूर्य कं ग्रहणं वा धिमासस्तु भवे मंडलमेदतः ॥ चत्वारि स्थिर करणो मंडलः कृष्णि चतुर्दशं तेशकुनि
चतुष्टयं नागकिस्तु ध्वंश्चति मंडलं सते मंडलेश शिवाति चतुर्दशैक क्रोतिर्यदि ॥ तत्र मध्यो रवि संक्रमो भवति तस्मात्सं अधिकं जेयं मखयसः
महोत्सव दिवाहादि तेषां नाशकरः ॥ वर्जनीय मुनीवरैः कथितः सरधिमाशः ॥ अमावास्या द्ययं यत्र मासे कत्र प्र जायते ॥ मासो मलि लु चो जयो स
र्वकर्मवहिः ॥ यदा श शिवाति गे संक्रांति मासो धिमासः स्फुट स्यादिसंक्रांति मासः क्षयरवाह कदाचित् ॥ क्षयः कार्तिकादि जयेना न्यत स्यात्तदा व
र्ष मध्यो धिमासः द्ययं स्यात् ॥ तथा च राजा विजयः ॥ षड्मासे मलिन वसकै यत्र कुत्रा त्रस्थ स्यात्कास्तस्का सकथयति माहिमा संर्धं विशेषः सूर्या
वंदो रथगतम होमण्डलं चापि वेदः पूर्व शुभ्रः कथितः मनयः निगमो वा धिमासः ॥ ॥ तुलादि पंचमे मासे स्थितं बु स्नाक मंडलं ॥ मल तत्र न कुर्वित
मीनादि सप्रके वधिक ॥ ॥ भीम पराक्रम ॥ ॥ गजान्धिनं दै २२ र हितः शकैर् न दे न्दुर्भी भाजित शेष संकैः ॥ त्रिहृदषष्टाधि शराश्च वि श्वे चैत्रा
दय सप्रये दा धिमासान् ॥ शक न्यपति काल मध्यो २२ रते शो ध्या भाग १९ शो ध्या त्रि शो ध्यै चैत्रं मल मासः रुद्र १९ वैशाखः ज्येष्ठः ॥ अष्टा र आषा
ढः ॥ इष्टि १६ आषाढः शरा पभा इष्टि १६ विष्टे १३ आश्विनः ॥ एते द्दे षा वैत्रा दयो धिमा संजानीयात् ॥ तथा च वर्ष द्ययं च मासा द्यो दिना निषोड शा
नि च ॥ मासो मलि लु चो जयोग ह द सर्वकर्मसु ॥ तथा च मासि मासि कुहू गोय क्रमं किं कलं किं पि योग के ॥ हव्य कव्य क्रतु कोटि पूर्वकं नि
र्गमो षधिक मासि मोरथ ॥ ॥ इति भविष्यो त्तरे ॥ तत्र दत्तं न दत्तं स्यात् हतं च न हतं तथा ॥ स जोष्य मप्य जायं वा तो य वा स कृतं भवत् ॥ नित्यं नै सिद्धि
के शु र्या त्पय त्सम मलि लु चो तीर्थ स्नानं गजे छाया येन आर्क तथै व वै ॥ अस्ति त्रया द शो मा अन पुंसक म उच्यते ॥ असौ च भूमसौ रस्यो नास्ति सौ रो म
यो दशः ॥ फलं स्त्रो त्तं ॥ ॥ आयसो न शुभः सौ न्य ज्येष्ठा षाढा श्रवणं ॥ मध्यमो चैत्र वैशाख वधिको नद्रु मिथ कृत ॥ ॥ तथा च मल स चं धुराः ॥ ॥
अतुलो म विलो म स्या अति यो प्र ति लो म कै म गुरु चतुर्थ स्यात् अ स चत्सर स्यात् ॥ षष्ठ मासान् प्रोक्तं सप्तमो त्रि दिनः सप्तमः ॥ अष्ट मा इन्द्र शि
राश्च नवमो के तु दर्शन ॥ एतानि मुनि शार्दूल मल भेदा अमी पुनः ॥ ॥ अथ च बुबले न संक्रांति वलार थो र्द्धत म् ॥ ॥ याद रो न हि म र शि म माहि
ना संक्रमो भवति तिग्म रो चि घः ॥ तादृशं फल मवा पुया न्नरः सा धु सा धु पि व शे न शी त गोः ॥ ॥ तिग्म रो चि घः सूर्य संक्रमे दिव से य दा हि म र डि म मा

लिना वदुःखीः वदुःखो वरशुद्धे तन्ना संसा वदुःखं ॥ यदि वंदुःखं तु प्याष्ट सदा दशो भवति तदा असा धूरु भुमः ॥ अपि निश्चयं केन शीत गो वदुःखेन का
 सौनरः मानुषः ॥ लल्लोक्तं ॥ यादृशेन शशां केन ग्रह चरते नृणां ॥ तादृशं फलमाप्नोति शुभं वा यदि वा शुभं ॥ ॥ अथान्यस्मादित्यतारा वदुःखे
 उपेदु वज्रमाह ॥ ॥ तारा वलादिंदुरथे दुर्वीर्या दिवाकरः संक्रममाण उक्तः ॥ ग्रहाश्च सर्वे विवलनं न भानो वंदं त्यशस्ता अपि सुप्रशस्ता ॥ ॥ ता
 रा वले सति चंद्रे शुभोऽपि शुभः ॥ स्यात्तु चंद्रो गौचरेण शुभे संक्रांतितः सूर्योऽपि शुभः ॥ सूर्येन कुले भौमादयो सर्वे ग्रहा अनुकूला भवति तारा वले पुरतो
 वक्षति यदि सूर्यो सस्तः ॥ तदा सर्वे ग्रहा शस्ताः ॥ सूर्ये शुभे तदा सर्वे ग्रहा अपि शुभप्रशस्ता शुभाः ॥ तथा च भारथोक्तं ॥ एकते शुभे ग्रहा सर्वे मेकत शुदि
 वाकरः ॥ एकतः कोरवा सर्वे एकतश्च धनं जयः ॥ ॥ अथ धनुषरासिस्त्यक्रां केमिन करे गतस्यामपि पुराण कालज्ञान मनुष्यु भमाह ॥ ॥ कार्मुकं तु परि
 त्यज्य मृगेयाति यदारवि ॥ घटो बोवा दुर्वा तदा भोग परेहनि ॥ ॥ द्वात्रिंशद्युटिका पूर्वोदक्षिणो लघुने शुभा ॥ तदेव कथिता पुराण सुत्रेण सुत्रेण
 यने ॥ लल्लोक्तं ॥ कार्मुक धनुषरासि सूर्योऽपि मृगे मकरं याति दिवाकरः सूर्यः ॥ यदि संक्रांतिकला प्रदोषे रात्रि मुखः स प्राविशति २० कलां स्यात्
 रिर्भवति तदा भोगः अपरे अग्रदिने पुण्य कलाः ॥ अन्यमाशाः अत्रोपरि संक्रांतिकला भवति तदा यदि वसे भोगः ॥ मकरे सूर्ये २० अत्रोपरि अ
 ग्रदिवशे उन्नयना ॥ ॥ इति श्रीमहोत्पल विरचिता याज्ञोति षरत्न माला नाम टीका हस्त संक्रांति प्रकरणं नवमोऽध्यायः ॥ ॥
 अथ गोचर प्रकरणमारभ्यते ॥ ॥ तत्रादौ जन्मराशौ योगो यावदुशी स्थितः शुभो भवति तं शाहू लेनाह ॥ ॥ सर्वे लाभगृहस्थिता त्रिषारि पुष्वर्के
 सृगार्के विषट् प्रोक्षोऽपि पुमन्मथारि पुशशी रवास्तारि वज्रं भृगुः ॥ धीधर्मस्तधनेषु वाक्यतिररिः स्वाष्टास्वरवस्थो वधः श्रेष्ठो जन्महासि
 दिगोचरविधौ विदुः न चेत्स्याद्गुरुः ॥ सर्वे ग्रहा लाभएकादश ११ स्थाना जन्मराश्या अभूतिः सर्वे सुभफलदाः ॥ त्रिंशत् १० रिपु ६ सतेषु कोऽपि
 त्यः शुभः ॥ असृगाभौमः ॥ अर्किशाने सुरत्रिंशत् ६ दानि भौमो शुभाः ॥ प्राप्नोत् १० त्रिंशत् आदिषु १ ममथ ७ रिपु ६ सतेषु शशी श्रेष्ठमा शुभो रवास्तारि
 रव १० अस्त ७ अरि ६ सते स्थान विवर्ज्य शोषाद्यादि त्रिचतुष्टयं वाष्टन वेकादश द्वादश स्थाने शुभं क्रः शुभः ॥ धीधर्म २ अस्त ७ धनेषु २ सते स्थाने वा
 क्यतिर्हस्यति शुभप्रदः ॥ अरि ६ स्वर २ अष्टा पञ्चसु ४ रवस्था १० सते स्थाने वधः शुभः ॥ सते अष्ट मभीष्टः जन्मागृहादि जन्मराश्यादि विधौ वज्ररा

इयादी गोचरः यदि अस्मिन् सप्तदशे न शुभः यदि वेदि द्वौ भवति ॥ १ ॥ अथ सूर्यश्रेष्ठत्वं च वेद्यो दूतमाह ॥ लाभविक्रमखशत्रुस्थितः शोभनो नि
गदितो दिवाकरः ॥ खेचरैः सुतयोजलात्यगैर्वाकिभिः यदि न न विध्यते तदा ॥ २ ॥ लाभविक्रमखशत्रुस्थितः शोभनो नि
शस्तः ॥ निगदित शुभः कथितः ॥ खेचरान् ग्रहैः सुतयोजलात्यगैः १२ यदि अकिंभिः निविध्यते शनैः अखज्जिते तदा शोभनैव ॥ अथरविवाप्तवेधस्यः
॥ ॥ अथ वदुष्यश्रेष्ठत्वं वेधं चरथो दूतमाह ॥ घनजन्मरिपुलाभखत्रिगश्रुमा शुभफलप्रदस्तदा ॥ स्वात्मजां त्यमतिबंधुधर्मगैर्विध्यते न विबुधै
यदि ग्रहैः ॥ ॥ घनजन्म १ रिपु ६ लाभ ११ ख १० त्रिग ३ सते वदुष्य शुभफलदः ॥ स्वार आत्मज ५ अथ १२ मति ८ वं ४ धर्मगैः ८ सते विबुधैर्बुधरहितैः ॥ अ
न्यग्रहाविध्यो शोभनेति ॥ यदि द्वादशचतुषष्टमस्थाने बुधवर्जिते ॥ अन्यग्रहस्थितो यदि भवति ॥ तदा द्वादशचतुषष्टचतुर्वत्फलं ददाति ॥ अथ तव
देरका दशवत्फलं ददाति ॥ सर्वमपि सवैजानियात् ॥ ॥ अथ भोमशतिश्रेष्ठत्वं चरथो दूतमाह ॥ विक्रमाय रिपुगः ५ भः कुजः स्यात्तदां त्यसक्त
धर्मगैः खगैः ॥ चेन्न विदुरनसु नरयसौ किंतु धर्मघ्निना न विध्यते ॥ ॥ विक्रम ३ आय ११ रिपुगः ६ सतस्थाने कुजभोमशुभः ॥ रनसु नु सूर्यसक्त
शनैः अखरतश्रेष्ठ शुभः ॥ स्याद्वति ॥ अथवा १२ सक्त ५ धर्मगैः ८ सते स्थाने ग्रहस्थितैः धर्मघ्निना सूर्यविद्वर्जितैः खगैः ॥ अन्यैर्ग्रहैर्विद्वेशोभनत्रिला
भषष्टवत्फलं शनिभोमं ददाति ॥ ॥ अथ बुधश्रेष्ठत्वं वेधं चरथो दूतमाह ॥ स्वात्मशत्रुमतिरवायगः शुभो जस्तदा नखलु विध्यते तदा ॥ आत्मज
त्रितपमाद्यनैधनैः प्रात्यगैः पि विविधभिर्नभश्चरैः ॥ ॥ स्वर अथ ४ शत्रु ६ मति ८ ख १० आय ११ सते जवुधो शुभो भवति ॥ कथं खलु निश्चयैः के
न भश्चरैः अन्यग्रहैः ॥ आत्मज ५ त्रितप ८ आय ११ नैधन ८ आत्मगैः १२ अपिनी शयं विबुधैर्वर्जितः ॥ अन्यग्रहवीद्वेशोभनफलं ददाति ॥
॥ ॥ अथ जीवश्रेष्ठत्वं वेधं चरथो दूतमाह ॥ स्वायधर्मतेन यद्युनस्थितो नाकनायकपुरोहितः शुभः ॥ रिपुं रं ५ ख जलारिगैः रं दविध्यते गगन
चारिभिर्न हि ॥ ॥ स्वर आय ११ धर्म ८ तनय ५ घन २ सतजन्मरास्योदिनाकः खगः नायको इन्द्रः जयो पुरोहितः जीवसतस्थाने शुभः ॥ रिपु १२ रं ५
ख १० जल ४ अरि ६ सतास्थाने गगनचारिविध्यो जीवस्य सर्वग्रहाविद्वेशोभनैव ॥ ॥ अथ शुक्रश्रेष्ठत्वं वेधं चरथो दूतमाह ॥ आसताषमतपो
व्यायाय गोविदुः आसुजिदशोभनस्ततः ॥ नैधनास्ततनु कर्मधर्मधीला भवैरिसहजस्तखेचरैः ॥ ॥ आवै अवधीस्तपयंत १२ १३ ४ ५ ॥

जो १०

र. मुटी ०

३६

मदतपोरवायपद आयायो ११ स्तेस्थानेचास्फुजिक्कुशुक्रः शोभनः स्मृतः कथितः नैधनद्वयस्त २ तनुकर्म १० धर्मधीपलामववेरिद्धसहज
खचरैः सर्वे ग्रहाविधातेतदाशुक्रशोभनफलददाति ॥ अतः शान्तिवामवेधभौमवत ॥ ॥ अथ सर्वे ग्रहाशुभमशुभवारथोदुतमाह ॥ ॥ खचरः
खचरः ग्रहावामवेधः यदि वामवेधनजानीयातदासत्फलशोभनग्रहसत्फलददाति सत्फलं शुभफलं ददाति वामवेधविधियो जानी
यात ॥ सः शोभनः अशोभनं फलं अपि निश्चयं शुभफलं ददाति शुभफलं ददाति यथा पुरुषस्य जन्मराशौ सौरसकादशस्थानस्थितो
रविपंचमो भवति सः सौरशुभो भवति यदि रविस्थितः जीववुधभौमः शुक्रयोपवमो भवति तदा शुभफलं पंचमसौरसकादशवत्फलं ददाति ॥
ये वामवेधनजानंति न ह्यरथोदुतमाह ॥ ॥ ये वदंति खचरः व्यधाः क्रमं तो ग्रहः क्रमविदो हि गोचरे ॥ ते मेषावचनभाषिणो जना याति हास्यभाषि
कीर्तिलोचिता ॥ ॥ ये पुरुषावदंति कः गोचरे कयः क्रमेण न भवति खचरग्रहः क्रमेण वेधः ॥ वामवेधं ज्ञात्वा ते जना मेषाभिषिक्तो भवति
। यात्रि किं तहास्या ॥ किं विशिष्टा कीर्तिलोचिता कीर्तिरिति भवति ॥ ॥ अथ वेधप्रसंशारथोदुतमाह ॥ ॥ यो वशिष्ठयवनादिस्मृतिभिर्भाषितः
खचरः गोचरे व्यधः ॥ गोपतिपरिहृदेववेदिनीप्रस्फुटं सवमया प्रकाशिते ॥ ॥ यवशिष्टः यमुनास्त्रे कयातया तयोरादिस्मृतिः ॥ यो वशिष्ठः सवभा
षिता कथिताः खचरः हे ग्रहः गोचरे वेधं न जानंति देववितो ज्योतिषा गोपनीयः कथं भूतं प्रस्फुटं प्रकाशितं ॥ तथोचललः ॥ मम्मो गोशल्यं हि
कटकवेधो न जानाति न भवति यात्रासिद्धिश्च दुष्टे विस्तृतं ॥ ॥ अथ वेधविनाग्रहशोभनेति हरिणाह ॥ ॥ रविरुपचरं यो लुसाद्य
स्मरेषु कर्तव्यं जो विदशस्मरगुनं न स्वायत्रिको गृहस्थितः ॥ स्मरिषु विद्युदयो शुक्रो बुधो व्ययवर्जिते वृद्धिपमगृहस्थायोक्तः शुभर
लुगोचरे ॥ रवि सूर्यरूपवयस्थाने शुभः ॥ उपचयसंज्ञा खल्या ज्ञात केनोक्तं त्रिषु देवकादश १० सिध्यपचयस्थाने रविः शुभम
॥ इंदुवदुमाद्योऽस्मरेषु २ उपचयसहः ३६ ॥ १० ॥ ये ते स्थानेषु इंदुवदु शुभः ॥ कुजार्कजो कुजो भौमः ॥ अर्कजः सौर
विदशदशवर्जितः सेषादुपचय ३६ ॥ १० ॥ ११ ॥ स्तेस्थानेषु भौमसौरशुभदसुरगुरुग्रहस्य ते पुनः खचरः अथ ११ ॥

रम

३६

कोण रापयते स्थाने जीव शुभः ॥ स्मर ७ रिपुद्वीयद १० एते वर्ज्योऽपि स्थाने शुक्र शुभः ॥ बुधवार्य १२ वर्ज्योऽपि स्थाने अविषमसंस्थाने धः शुभः
२१ ४१ ६१ ८१ १०० एते स्थाने बुध शुभः ॥ निम्नोऽपि विषमसंस्थाने एकादश ११ बुधः शुभः ॥ शेषविषमसंस्थाने बुधो निम्नः ॥ उक्तकथितः ॥ गोचर शुभः ॥ कथं रत्न
निश्चयेन ॥ ॥ अथ पूर्वोक्तविधिसौम्यापापरस्य दृष्टिफलज्ञातमुजात्पाह ॥ ॥ असफलः सौम्यतिरिक्षितश्च शुभः प्रदद्यात् शुभे क्षित
श्च ॥ तौ निःफलो द्वावपि खेचरे द्वौ यः राज्ञाणां च नतिरिक्षितश्च ॥ ॥ योग्रहो गोचर असफलः शुभफलदो ज्ञेयः ॥ तद्गृहसौम्य शुभग्रह
तिरिक्षितदृष्टे तदा शुभः प्रदः ॥ दृष्टिलघुजातकोक्तं देशमततीयेन वपे वसेव तु र्थाष्टमे कलत्रं च ॥ पश्यंति पादद्वया फलानि वव प्रयच्छंति
श्चेति ॥ ॥ पूर्णपश्यति रजः तृतीयदशमं त्रिकोणमपि जीवः ॥ चतुरश्रं भूमिस्तं बुधसितार्कं हिमकराकलत्रये ॥ ॥ अथ निश्चयेऽभग्रहं पाप
दृष्टे सः असफलः शुभफलः ॥ खेचरे द्वाग्रहोऽनुसूर्यवशाद्वा असंगो दृष्टे तद्वा द्वौ शुभपापौ अनिष्टः निफलः फलं नास्ति ॥ अनुसंज्ञाहृजात
कोक्तं ॥ अनुसन्दसितौ इत्यादि श्लोकद्वौ ॥ ॥ अथ ति वशांनु असफलवृथा प्राप्ताणि कथाह ॥ ॥ स्वनीचगोस्तगोपिवारिपोषणं हस्थितोपि वा ॥ इथा
फलप्रकीर्तितं समस्तमेव सूरिभिः ॥ ॥ यदि सौम्यग्रहे वा स्वनीच आत्मनीचस्थे ॥ अथ वास्तमिते स्वयं वशात् ॥ अथ वारिपोर्गृहशत्रुगृहे सतत्समस्तं फलं
शुभं ॥ शुभं वृथा फलं समस्तसूरिभिः ॥ ॥ यदि सौम्यग्रहे वा स्वनीच आत्मनि वस्थे ॥ अथ वा अस्तमिते सूर्यवशात् ॥ अथ वारिपोर्गृहशत्रुगृहे सतत्सम
स्तं फलं शुभं ॥ शुभं वृथा फलं समस्तसूरिभिः ॥ यदि तौ कीर्तितं कथितं ॥ नीचजातकग्रंथे नोक्तं ॥ मेघो वषो मृगः कं न्या कं की मी न तुलाः क्रमात् ॥
आदित्यादिग्रहे उच्चानीचा सप्रमगः क्रमात् ॥ ॥ अथ विरुद्धाग्रहेषु यदा जावर्त्यतदंशस्थे नाह ॥ ॥ विकालचर्या मृगया वसाह संसदुरयानं गजवाती
वाहनं ॥ गृहपरेषां गमनं च वर्ज्यं यद्गृहेषु राजा विषमस्तस्थितोऽपि ॥ ॥ यदि ग्रहा असौ भना भवति तदा एते कर्मनकार्यं विकालचर्या नाकालगमनं
रात्री भ्रमणं हेमं ते हिमालं वेयानं ॥ ॥ मृगया वसाह संसदुरयानं दूरगमनं गजवाजिवाहनं हस्ति करंग
सेवारं परेषां गृहं शत्रुगृहयानं एते गमनविवर्ज्यं यदा ग्रहानि द्वा भवति राजानां विवर्ज्यं पितृ सते विषमाह ॥ ॥ अथ यद्द्वन्द्वधारणोत्पि भवं
तितत्कालिन्याह ॥ ॥ धार्यं तुष्टं विदुसं भौमभानो रौप्यं शुक्रं दोशहं मेढु जम्ब ॥ तुलासुरैर्हो ह मकोत्तमजश्च राजा वर्ज्यः कीर्तितः शेषयोश्च ॥ ॥

भौमभायोः विदुमप्रमालं धार्यतुष्टिर्भवति गेयं रजतं दुश्चक्रुः कथायेतुष्टिर्भवति हरेरुस्यतो मुक्ता धार्यतुष्टिर्भवति ॥ मर्कात्मजः शनैश्चरे लोहकार्ये तुष्टिर्भवति ॥ शेषयोगाह ॥ केतयोरजावर्तः पद्मरागः रावयो मणि धार्यतुष्टिर्भवति ॥ सुवकीर्तनः कथितः ॥ ॥ अथ सुखितामपिन वयस्करनिर्मितककाकरधारणां शादूले नारु ॥ ॥ माणिक्यंतराणामुजात्मसमलं मुक्ताफलं शीतगोमाहेयस्य च विदुमं सरकतं सोम्यस्य गारुत्परे ॥ देवेयस्य च पुष्परागमस्य रासायस्य च ज्ञाने नीर्मले निर्मलसन्धयो अगदितं गोमेदवे डूर्यकैः ॥ ॥ तराणोसूर्येयं कुम्भस्थितेयं ये माणि कां धार्यं शुभं भवति ॥ सोम्यवधस्य गारुत्मतं गारुडोद्वमणि धार्यतुष्टिर्भवति दिवे जगुरो पुष्पराग धार्यं ॥ मेषनिष्ठं विदुमप्रमालं धार्यं शुभं भवति ॥ सोम्यवधस्य गारुत्मतं गारुडोद्वमणि धार्यं तुष्टिर्भवति ॥ देवेयगुरो पुष्पराग धार्यं ॥ अस्य रासायस्यो कुम्भवज्रहीरकं धार्यं ॥ शनैः निर्मलं धार्यं ॥ अनयोराहुकेतवो राहुस्य गोमेदो मणि धार्यं ॥ केतुस्य वेडूर्यमणि धार्यं ॥ सतद्गदितं कथितं ॥ रत्नभिः प्रसिद्धान्ये वा तनुसप्रग्रहाणां शुभाशुभफलमुक्तादिनामासवर्षाधिपत्येषामेवोक्तं ॥ कथं राहुकेतुग्रहलं गोमेदवेडूर्यधारणाराजावर्तं रावः प्रीत्यर्थं मुक्तं ॥ ततोऽत्रिकुल्लकथनादुच्यते ॥ राहुकेतोपरिग्रहत्वेप्येव ॥ तयोश्च दिनाधिपत्या तावन्नोदाहरणं ॥ यन्नक्षत्रे ग्रहाणं स्यात्तत्रैव षड्मासान् राहुरिति ॥ केतुश्च यत्र दृश्यते ॥ तत्रैव तत्रैव षड्मासान् त्रिति ॥ यथा चोक्तं ॥ यत्रैव धिस्ते ग्रहाणं रविंदोः तत्रैव षण्मासं मुञ्चति राहुः ॥ केतुश्च यस्मिन् दयं प्रयादिशुभेषु कार्येषु हितं द्विवर्षं ॥ शान्तिं केवैव तपोसमीक्षादधिष्ठायाश्च वक्षति ॥ ॥ अथ विषमस्थे रवौ सौम्येन शुभे तद्वंशस्थे नारु ॥ ॥ मनःशिले लास्य दारुकं कुम्भे न शिरजे यो मधुपयः कान्तिः ॥ सताम्रपुष्पे विषमस्थे रवौ सौम्येन स्नानमुदाहृतं बुधैः ॥ ॥ मनःशिले लास्य दारु देवदारुः ॥ कुकुमः उशीरः शोणः मरुपयः ॥ तास्रलोहितपुष्पः ॥ रवौ सूर्ये विषमस्थे भवति ॥ तदो सतद्दोषकलशमधोजलमरुवैरीकमंत्रैश्चाप्यित्वा ॥ ग्रहपूजावरविवाहे कुर्यात्तदा सूर्यशुभावहं भवति ॥ बुधैः पाण्डितैः मुदाहृतं कथितः ॥ ॥ अथ चंद्रविषमस्थे स्नानशुभावहं रथोद्धतमाह ॥ ॥ पंचगव्यं गजदानं विमिश्रैः शंखमुक्तिकुमुदैस्फुटिकैश्च ॥ शीतरस्मि कृतं दोषनिहंति स्नानमेव दुरितं तपतीनाम् ॥ ॥ निहंति कोसौ शीतरस्मि चंद्रदोषः ॥ किं कृत्वा स्नानः दुरितरिष्टं निहंति केष्वा नृपतिराज्ञानां ॥ पंचगव्यं गजदानं हतिभदः ॥ शंखसौक्तिकं ॥ कुमुदैरात्रिविकसः स्फुटिकैः ॥ सतस्नानचंद्रवारं यो र्निमांति यो च त्रदोषप्रसाम्यति ॥ ॥ अथ भौमवारे विरुद्धं स्नानं स्वागतमाह ॥ ॥

विल्वचंदनवल्गुपुष्पैः हिंगुलकफलिनीर्वकुलैश्च ॥ ह्मानमद्विरहमंसियुताभिः भौमदोषैश्च विणिवारणमाहुः ॥ आहुः कथयति भौमदोषं भौमारिष्टवि
नाशनः स्नानेन विल्वचंदनरक्तचंदनवल्गुबलुः अरुणालोहितपुष्पैः हिंगुलैः ये हिंगुलवित्रकर्मप्रसिद्धः फलीनीपुष्पगुर्वकुलैर्वकुली ॥ मांसि मूत्रमा
सि संयुक्ते भौमवारवैदिकमंत्रे स्नानदाने भौमदोषः प्रशम्यति ॥ अथ जलविषमस्थाने रथोद्धतमाह ॥ गोमयाक्षतफलैः सरोवनेः शौड्युक्तिः ॥
फलमूलहेमभिः स्नानमुक्तमिदमत्र भूभतावो धनाशुभविनाशनं बुधैः ॥ भूभताराजावोधनावधनावधस्य शुभदोषविनाशनं बुधैः पौड्येना क्तैः ॥
गोमया गोविष्टाः शुक्षतफलैर्विजपूरकः सरोवने गौरोवना संयुक्ताः शौड्यमधुः कुक्षिसौत्रिकः फलजातीफलतथापि नारिगः मूलैः हेमस्वदाः स्नाने बु
धवासरे ह्मानदाने वैदिकमंत्रेण वधदोषः प्रशम्यति ॥ अथ जीवे विषमस्थाने रथोद्धतमाह ॥ मालतीकुसुमशुभशर्षपैः पल्लवैश्च सद्योति कोट्टवैः ॥ मि
श्रमसुमधुकेतुसुफुटवैहते गुच्छतं निहंतती ॥ सुफुटनिश्चयेति गुणजीवदोषं निहंतती न भवति मालतीकुसुमजातिपुष्पः शुभशर्षपैः श्वेतसर्षपाः सदा
इति पल्लवैः विचकिलपत्रैः मधुकंजोष्मधुः स्नाने दोषचक्षुः अतुर्जलमिश्रितं सुफुटनिश्चयेति वैदिकमंत्रेण गुच्छवासरे स्नाने गुच्छदोषं न भवति ॥ अथ बु
धैर्विषमस्थाने रथोद्धतमाह ॥ सलया वशीलया समन्वितैः वारिभिः सफलमूलकुंकुमैः स्नानतो भूगुक्तोपपादितो दुर्बमेति विलयं न संशयः ॥ सल
याः अलैंचीः शीलया मनशीलः समन्वितैः वारिभिः जलमिश्रितैः फलमूलवीजपुष्पाः कुंकुमः स्नाने दोषधस्नाने शुक्रवासरे वैदिकमंत्रेण भूगुक्तशुक्र
पदादितो दोषः तद्दोषं विलयंति विनासयति न संशयः ॥ अथ शौरे विषमस्थाने भ्रमरविलसितेनाह ॥ अश्रिततिलाज नलोध्रवलाभिः शतकुशु
मैर्धूनलाजयुताभिः रवितनये कथितं विषमस्थे दुरितहृता प्रवने मुनिमुखैः ॥ असिततिलाः अन्नसैविशं जने रोधलोधः वला हिंगुः शतकुशुमा
शतपुष्पाः घनमुस्तलाजसुफुटितधान्याविहिधान्याः स्नाने दोषधस्नाने रवितनये शनैश्चरविषमस्थे शुभस्थे दुरितनद्यातनैराणाः तथा स्नानदानेन
ग्रहपिडा विनाशनं मुनिमुखैः अधिनोक्तैः ॥ अथ नाहं केतुस्नाने भास्करात् रोधगर्भतिलपत्रमुस्ताहस्तिदानमगनाभिपयोभिः स्नानमद्विरहम
संयुक्तिनाहोसाजमुत्रमपसंयुक्तिकेतोः ॥ अथास्नाने ग्रहयश्चेपशमनमुक्तं तस्य दृष्टान्तमुपेयवज्रमाह ॥ स दोषधैर्यातिगदा विनाशं यथा यथा दुष्ट
भयानि मंत्रैः यशोदितस्नानविधानतोपि ग्रहाशुभनाशमुपैति वश्यं ॥ स दोषधैः प्रधानोषधैः गदाविनासं पिडा नाशं यथा यथा दुष्टभया यथा
शोभा असाध्यविनाशंति निमंत्रैश्च दुष्टप्रदिष्टैः तथा दितकथितः स्नानविधानतो अपि निश्चये ग्रहा सर्वे शुभं नाशयति वश्यं भवति ॥ अथ

र.मु.टी.

३८

सूर्यादियग्रहानुकूलार्थनानावृद्धोद्वाःसमिधाशान्तिकहोमोपयोगिनीशार्दूलक्रीतेनाह॥ अक्षाद्वात्ममहीनूहात्तद्विरतोपामार्गतोपिप्यलाद्वाडोदुवर
शारिवनोपयशमिदुर्वाकुशेभ्यःक्रमात्सूर्यादियोग्रहेसमिधाकार्यवृद्धैःपठितैःहामायंजुह्यात्॥ कसमयेग्रहमंडलशान्तिकहोमसमयेऋस्तिग्वाशो
भनाश्रुतिस्निग्धाशरलाप्राजजात्वचानिपीडितात्वचासहिता प्रादेशमात्रादशंगुला आदित्यस्य अर्कात् अंकसमिधा वडस्य वा सपा लाशसमि
धा महीनूहात्तद्विरभौमस्य बृहत्तद्विरसमिधा यामार्गतोवृद्धस्य अपामार्गसमिधा पिप्यलस्य स्वस्थजीवस्य समीधा उंदरोऽश्रुस्य समिधा शशि
नीसौरस्य समिधा अथवाशमिधा अथवाशमीशमिधा शौरस्य दुर्वा नाहवे समिधा केतवे कुशेभ्यः समिधा क्रमाक्रमेण सूर्यादयाग्रहसमिधा ॥
॥ अथशान्तिकेयस्यग्रहस्य दक्षिणास्नामंदाक्रान्त्याह ॥ धेनुसंखेनूरावृद्धिषकोचनपीतवस्त्राश्चेतश्चाश्रुकरभिरसिता कृष्णलोहमाहाजः
॥ सूर्यादिनामुनिरुदिता दक्षिणास्तु ग्रहाणां स्नाने दूतैः हवनवलिभिस्तचतुष्पतियस्मात् ॥ मुनिभिर्रुदिता कथिता दक्षिणासु दिग्रहेण स्नाने प
र्वोक्त एव दानः ॥ हवनवलिभिः अग्निजुह्यात् सचतुष्पतिः गस्मात् यस्य ग्रहस्य दुष्टः स्तेवतुष्पतिः अर्कादिशस्य धेनुः न प्रसूतारको गो वडस्य
शरव भौमस्य अन्नस्योहितवृषभशूचः वृद्धस्य कोचनसूराणां बृहस्पतेरपीतवस्त्रात् पीतांबरः श्वेताश्वः अक्रयधवलस्करगः अथवा रौप्यश्च शनै
श्चरस्य सूरभिरसिता कृष्णवर्णाः कृष्णलोहं कृष्णधारणं राहवे पहाजः स्थूल ह्यग केतवे एवं सूर्यादयो ग्रहाणां दक्षिणा दाने अविप्रोक्ता
ग्रहास्तु ष्यति पीता भवन्ति ॥ अथ यथाग्रहपीडानकुर्वन्ति तत्तद्वाहलेनाह ॥ देवैश्चास्नातवन्दनादुन्मूलवत्संयादतप्रत्यहं साधूनामपि भाषणोऽश्र
तिरवः श्रेयस्कथा कथिता ॥ होमादधुरदर्शना कुचिमनोभावाज्जपादानतो नैकुर्वन्ति कदाचिदेव पुरुषः सर्वग्रहापिडानं ॥ ग्रहस्य पीडानो कुर्वन्ति क
स्य सवकस्य दोषं देवतो ब्रह्मण विप्रः वदनं गुरुः नमस्कारे प्रत्यहं दिनं प्रति संयादनं अपि निश्चयं साधूनाभावात् ॥ अतिरवो देवधनिः
दानरतः एतत्कृतग्रहानपीडयन्ति तथा च सुरार्चनेन साधूना संगमेषु व - अश्रुपयाचविर्षणां मलमृत्तुर्विनश्यति ॥ ॥ इति श्रीभट्टोत्प
लविरचितायां ज्योतिषरत्नमाला नाम टिका वृत्तौ गोचरप्रकरणे दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥ ॥ अथ तारावलप्रकरणे व्याख्यायते ॥ जन्मनक्षत्रा प्रभ

रामः

३८

तिनवतारात्रिपरिवर्त्तनं पूर्वाचार्यैः कल्पितानि पूर्वतावत्सर्वे ग्रहाश्च बलादलिनसिते। पुनरसिते च नृस्य ताराबलादल्यवानियुक्तं॥ तत्रादावेवस्य सर्वकर्म
प्राधान्यं वक्ष्यते॥ शेषाणां ग्रहाराणां च येषु कर्मसु वे सवलत्वं तत्प्रथमाह॥ ॥ रवेर्न पतिलोकेनेस्सरगुरुर्विवाहोत्सवेरणोधरणिनन्दनो भूगुस्त प्रयाणे वा
ली॥ शनिश्चरुव लुदीक्षणो निखिलशास्त्र बोधे बुधाशशी सकलकर्म सुभ्रवं मुदा हृतः स्मरिभिः॥ १॥ ॥ रवेर्न पतिलोकेने। यो यस्य स्वामी सः नृपः तस्य विलो
केने रविर्वा रणो चराच्च अथवा काल हो रा लग्ने वा वल बा ज्ञेयः। राज दर्शने विलोकेने। स्सरगुरु विवाहोत्सवे स्सरगुरु दृष्टे स्पते अनेक विवाहोत्सवा दिव
ल बा ज्ञेयः। रणो धरणि नंदनो रण संग्राम समये धरणि नन्दनो भो भवल वान्नि धेयः भू गुस्तः शुक्र प्रयाणे यात्रा समये वलो ज्ञेयः। दीक्षा समये शनि
र्वल बा न्कु र्यात्। रव लु निश्चयेति। अखिल शास्त्र ज्ञाने बुध वल बा ज्ञेयः। शशी सर्वकर्म सु। चन्द्र सकल कार्य से पत्नी विधौ सर्वत्र गमेत्यति। एषा वारेषु
वा काल हो रा दो अ तु कुल कार्या सिद्धि रीति। क्रवं निश्चयेति। स्मरिभिः पंडितै रुदा हृतः कथितः। तथा च परपाठः। गुरुर्विवाहे गमने च शुक्ले यजेदिधौ
दीक्षा गणेषु शोरी॥ युष्मद्देव्युभो मो न पदर्शने के सर्व पुकार्येषु वली शशकः। उपनयनं गोदानं परिषायन गृह प्रवेश गमनानि। अस्तमितेषु न कु
र्यात् स्सरगुरु भूगुप्त चंद्रेषु॥ ॥ रविशुद्धो गृह करणोर विगुरु शुद्धौ ब्रतो दा हे॥ क्षौरंतारा शुद्धिः सर्वेशु द्वा शा शां के षु॥ १॥ ॥ अथ शुक्ल पक्षस्थ
चन्द्रे गोचरे शुभे शुभं कृष्ण पक्षादि स्थो अशुभे शुभं कृष्ण पक्षादि जात्याह॥ ॥ वलक्ष पक्षादि गते हि मा शौ शुभाशुभं पक्षमुदाहरति॥ सिते तदादावसुभे शु
भं वक्ष्वा वनिष्ठौ भवतो भवतो न्यथातो॥ २॥ वलक्ष पक्षसु क्लृप्ताः पक्षः आदि गते प्रतिपदादि वसे हि मा सु अनु मा गोवर प्रसंत दात तपक्षं शुभं मुदा हरति कथ
यन्ति। असिते कृष्ण पक्षे आद्यं यदि सुभं तदा तपक्षं शुभं भवति॥ यदि अन्यथा भवति शुक्ल प्रतिपदाद्ये शुभाः। तद्वोपक्षो अनिष्टो भवति। तथा च प
रपाठः। सितपक्षादौ चन्द्रः शुभे शुभं पक्षसु शुभे व। गोचरे कृष्ण शुभं दो न शुभं पक्षो शुभमतो न्यत॥ २॥ ॥ अथ शुक्ल पक्षस्थ चन्द्र गोवर फले विशेषेणार्थो
द्वतमाह॥ ॥ गोचरेण नवमो द्वितीयगः पंचमो पि शुभं निशाकरः॥ वर्द्धमानतनु रिष्यते बुधैर्देव मंत्रिसदृशः फलेन सः॥ ३॥ बुधैर्पंडितैः इष्यते कथ्यते वर्द्ध
मानतनु रद्विपक्ष शुक्ल पक्ष शुभोचरस्थे चन्द्रे द्वितीये पंचमे नवमे शुक्ल पक्षे प्रशस्तः॥ निशाकरश्च देव मंत्री रहस्यतितफलै न सः। कृष्ण पक्षे अध
मः। तथा च शुक्ल पक्षे द्वितीयासु पंचमो नवमो स्तथा। शुभदः सर्वकार्येषु विज्ञेयो गुरु वत्प्रासी॥ ३॥ ॥ अथ जन्म क्षात्प्रभृति नव संख्या तारानामानुपजा
त्याह॥ ॥ जन्माहु यसे पदतो विषयक्षेमा च पापा च शुभावकाः॥ मैत्राति मैत्रेति तवेति तारास्युज्जन्म भाद्रि परिवर्त्तनेषु॥ ४॥ जन्माहु यजन्म नक्षत्रोदयजन्म

र.सु.३३.

३२

रा

ताराद्वितीये संपदा. तृतीये विषय. चतुर्थि क्षेमारे गपः। पंचमे पाषाण्युभा. सप्तमी कषा. अष्टमी मैत्रा. नवमी अति मैत्रा. पुनरेव दशमी जन्माह्वये सारवं
जन्मनक्षत्रादि त्रिवारं परिवर्तनं. जन्मताराक्षौरयात्रावर्ज्यं। अन्य सर्वत्र भुं। तथा च देवज्ञलक्ष्मे. हित्वा क्षौरं तथा यात्रा जन्मतारा न्यतु भुं। लल्लोक्तं स
विस्तरमुक्तं तज्जन्मनये स्मिन्नुच्यते भवती. जन्मसत्यानाः तस्माद्दशमं कर्माधानं वैको नाम विंशत्यात्। संपत्करं द्वितीये विंशति वैकादशं खरं जेयं.
द्वादशसंस्थितं विपत्करं वैकं विंशति। क्षेमकरं चतुत्रयोदशद्वाविंशतिवाद्यात्। पाषाण्युभा चतुर्दशत्रयोविंशति। अष्टमसंस्थितं विंशति पंचदशसाध
कं परिज्ञेयः। षोडशसंस्थितं नैधनमिति पंचविंशति। अष्टमसंस्थितं पंचदशविंशति वैकं मैत्रं नक्षत्रं। अष्टादशं नवमं संपत् प्राविशति मैत्रं च। तथा च प
रपाठः। तस्मिन् जन्मतारा द्वितीयास्तु चतुर्थी पश्चिरेव च। अष्टमी नवमिता राषट्ति तारा भुभावहाः। त्रिपंचसप्तमी तारा एतैः त्र्योपरिवर्जयेत्। तथा च प
थुर्थशोः। तृतीये लवणं दद्याद्द्वान्ये दद्यात्सु पंचम। सप्तमि कणकं दद्यात्तारा दुर्लभं दक्षिणा। तथा च लल्ल। रिक्षदं विंशति थोरिक्का चंद्रश्चष्टमगस्तथा।
तत्सर्वं वापयेत्तत्पदं चतुर्थी नवद्वयं नैधनं धनं जन्मक्षेत्रं त्रयोविपत्करं यस्य व्याधिसमुत्पन्नो क्लेशाय मरणाय च। तारा स्वपिशोषा व्याधिविनाशो
भवति जातास्तु व्याधिवदवदोद्भव्या सर्वारभाश्च तारास्तु॥४॥ ॥ अथ तारावलं कृपक्षे वि लोकमित्यर्थं मालिन्याह॥ ॥ त्रवलुबहुलपक्षे शीतरस्मि प्रभावः क
थितमिह तारावीर्यमायैः प्रधानं॥ अतिवीकलसरीरे प्रयसी प्रोषितोपिन भवति खलुकर्तुं सर्वकर्मणि योषा॥५॥ ॥ खलु यस्मात्कारणात् बहूलपक्षे स
ह्यपक्षे शीतरस्मि शृङ्गो चरप्रभावो नास्ति। असितपक्षे तारावीर्यमायैः। तारावलवान्. ताराप्रधानं कृष्णपक्षे अति। यथा अंगारः अतिवि कलसरीरे।
जरांगसे बद्धत्वे प्रयसी। यथान्धवधिरप्रोषितप्रदाससमर्थो नास्ति। यथा जरांगसे योषिता स्त्री प्रयस्यो नास्ति। तथा कृष्णपक्षे चतुर्गोचरफलदातु समर्थो नास्ति.
शुक्लाष्टम्यार्द्धमुपरि कृष्णाष्टम्यार्द्धमावतु लपक्षः। कृष्णाष्टम्यार्द्धमुपरि शुक्लाष्टम्यार्द्धमावतु कृष्णपक्षश्चेति॥५॥ ॥ अथ शुक्लपक्षे कथं न तारावलमि
त्याशंखे शालिन्याह॥ ॥ शुक्लपक्षे शीतरस्मि वलीयात्रा प्रधानं तारकायास्तु तत्र॥ शक्रायुक्ते विद्यमाने वकांते न स्वातंत्र्यं योषितः कापि दृष्टं॥६॥ शु
क्लपक्षे सितरस्मि वलीयात्रा तारकायास्तु तत्र। तत्र शुक्लपक्षे तारका प्रधानं नास्ति। पूर्णोपमालंकारः कांते पतिशक्तो भवति. योषिता असमर्थेति. स्त्री स्वातंत्र्यं स
समर्थो न भवति। तथा शुक्लपक्षे तारावलफलदातु समर्थो नास्ति॥६॥ ॥ अथ राशौ शौमेष्वादयो द्वादश अवस्था चतुस्य संज्ञा समानफलशालिन्याह॥ ॥

रामः

३२

राशौ राशौ द्वादशोदोरवस्था प्रोक्ता केचि स्फुरिभिः प्रोषिताद्या ॥ यात्रो द्वादशेषु कार्येषु तु न संज्ञा तुल्यं तत्फलं चितनियं ॥ १ ॥ राशौ राशौ राशिस्थे द्वादश संज्ञारवस्था
भवति कस्य इदं श्रद्धा मसि स्फुरिभिः पंडितैः प्रोक्ता कथिता प्रोषिता प्रवासाद्याः ॥ यात्राया न समये उद्वाहो विवाहान्नप्रशानादि नूनं तिश्चीते संज्ञा तुल्यं तानु
त्यफलं चितनियं जातीयं तथा चरवस्था गयानं परपाटेनोक्तं यद्वा शौक्यवस्था तद्वा शौभ्र कनादिका स्थाप्य ॥ तत्सर्वेषु हितं वा रागागर संभाजिता
रफुटावस्था यस्या राशिस्थे रवस्था कर्तुं मिदुति तद्वा शिस्थे भुक्तं घटिका स्थाप्या तत्कलाषष्ट्या ६० संगुण्य वागागर सं ६० भाग हारेण यस्त्र च स्वयं
कार्यं चतुस्य प्रवासादि स्फुटावस्था लभ्यते एक रासिस्थे भुक्तं कलाश्चेति १३५ प्रवासादि घटिका ११ वष १५ प्रधाशादि द्वादशवस्था भागः ॥ १ ॥
॥ अथ चतुस्य द्वादश नामास्तु पजात्याह ॥ प्रवासनष्टारव्यमता जयारवा हास्यारतिः क्रीडितसु प्रकोभे ॥ ज्वरादुया कं पितसु स्थिरे वद्विषदु संख्या
हिमगोरवस्था ॥ ८ ॥ प्रथम प्रवास प्रोषितावस्था द्वितीया नष्टवस्था तृतीया मतावस्था चतुर्थि जयावस्था पंचमो लोसावस्था षष्ठो रत्नावस्था सप्त
मो क्रीडितावस्था अष्टमो सुप्तावस्था नवमो भुक्तावस्था दशमो भुक्तावस्था ॥ ज्वरावस्था एका दश कं पितावस्था द्वादश सुस्थितावस्था द्विषदु
संख्या द्वादश हिमगो द्वादशवस्था तथा च तिलकव्यवहारे ॥ मेघतु प्रोषितं विद्यादुषेन घं विनिदिशेत् ॥ मिथुन तु न तो जेय जयं कर्किणि निदिशेत् हास्य
सिंहे विजानिया रव्यवस्था वकनु गौ क्रीडावस्था तुला जेय सुप्तावस्था हस्ति के तथा ॥ भुक्तावस्था चतुष्वे जाते अत्र प्रथमं तः ॥ ज्वरिता मकरे जा
कं पिता कुं भएव च जेया सुवस्थि रा मिने द्वादशी वस्थि कं फल स्वयं ज्ञा सदं प्रोक्तं सर्व कार्येषु स्फुरिभिः ॥ ८ ॥ ॥ इति श्री भट्टोत्पल विरचिताया
जोतिषरत्नमाला नाम श्री काया ह त्रौ तारा बल प्रकरणाः एका दशमः ॥ १ ॥ ॥ एवदितमा व मुहुर्हो दीना फल भ मि धायः ॥ अथ लग्न प्रकरणमा
भ्यते ॥ मेघो दये द्वादश संख्या राशिनां नक्षत्र मश्विन्या दयो न वक्ष्यं वरणां पूर्वार्थः कल्पितानि ॥ अथ मेघाल म ह्न्या मनुषु ममाह ॥ विरोध आभिषेकं
च राजा साहच कर्म च ॥ धात्वा करादि संबंधो मेघल ग्ने विधियते ॥ १ ॥ ॥ विराध कलहः अभिषेकं राजानु यः पदाभिषेकः साहस स क्य कर्मः ॥ धा
त्वा धातु वादादि ताम्रादि घटनं वा आकर संबंधं रत्न कादि संबंधं तेषा मारं भ मेघल ग्ने कुर्यात् ॥ आदिग्रहणात् विजयादिकर्म कूट कर्माणि
॥ १ ॥ ॥ अथ लग्न लग्न कर्मा मनुषु ममाह ॥ ॥ एषो दये विवाहश्च कुर्वे श्म प्रवेशनं ॥ कुमारि वरणां दानं क्षेत्रा रं भादि वे रयते ॥ २ ॥ एषो दये
म ल ग्ने एव कर्म ॥ विह क्तं स्थिर कर्म ॥ वे श्म प्रवेशः कुमारि वरणां कन्या वरणां दानं क्षेत्रा रं भादि वे रयते ॥ ३ ॥ कृषि कर्मः आदिग्रहणात्

२.३.टी.

४०

शुक्रमादि विद्यते कथ्यते वृषलगत कृत्येति ॥ २ ॥ अथ मिथुनलग्न कृत्या वृषलग्नोदितं मनः पुनमाह ॥ कलाविज्ञानसंबंधं वृषलग्नोदितं च
यत् ॥ विभूषणादिकं कर्म कर्तव्यं मिथुनोदये ॥ ३ ॥ कला इति दासप्रति २ पूर्वोक्ता वारप्रकरणां बुधवारकृतं नोक्ता ॥ विज्ञानशिल्पसूत्रधार
णकर्मः ॥ संबंधस्त्रीयुं सो विवाहमैत्रीकरणं आदिग्रहणात् वृषलग्नोदितं विवाहं गुरुप्रवेशस्थिरकर्मः ॥ कन्यावरणं दानं ॥ कृष्यादिकर्म ॥ इति वृषल
ग्नोदितं ॥ विभूषणादिकर्म ॥ आभूषणादिकर्मः ॥ सतत्कर्म मिथुनोदये मिथुनलग्नोदितं ॥ ३ ॥ अकंकटलग्न कृत्या मनुष्यममाह ॥ पापिकुपत
डागादिवारिवधनमोक्षणं ॥ पौष्टिकं कर्म यत्किं कर्म विसर्गसिध्दति कर्कशी ॥ ४ ॥ वापि वापीकरणं कृषकृषखननं तडागादिपुष्परीकरणं वारि
वधनमोक्षणं दौषयसाध्यं पौष्टिकं कर्म ॥ अन्नप्राशनादि यत्किंचित्सर्वकर्मणि कंकटलग्न सतत्कर्म प्रसिध्दति ॥ ४ ॥ अथ सिंहलग्न
रतत्कृत्या मनुष्यममाह ॥ वणिक्कथादिकं पाण्यं कर्मणं नृपसेवनं ॥ परयोगादिमेषोक्तं यत्तु केठिरवेहितं ॥ ५ ॥ वणिकवाणिज्यं यथाहं पाण्यं
सारिका जवा आरा कर्षणी कृषिकर्मः ॥ नृपसेवनं स्वामिसेवनं परयोगाश्च मेषोक्तं ॥ अदिग्रहणात् मेषलग्नं यत्कर्मोदितं कलहाराज्ञाग्नभिषे
कं ॥ साहससंग्रामं धात्वादि करवित्रादि संबंध आकररत्नसंबंधः सतत्कर्म केठिरवेसिंहलग्नं प्रसिध्दति ॥ ५ ॥ अथ कन्यालग्न कृत्या मनुष्यममाह ॥
॥ ३ ॥ अथ धंशिल्यविज्ञानं भूषणादिचरं स्थिरं ॥ कर्तव्यापौष्टिकारं भाकन्यालग्नं प्रसिद्धं ॥ ६ ॥ ३ ॥ अथ धंशिल्यविज्ञानं भूषणादिचरं स्थिरं ॥ कर्तव्यापौष्टिकारं भाकन्यालग्नं प्रसिद्धं ॥ ६ ॥
नारभः भूषणादिभूषणकर्मः ॥ चरस्थिरं चरकर्म गमनादि स्थिरं गुरुप्रवेशादिकर्तव्यापौष्टिकारं भाः ॥ अन्नप्राशनवृडाकरणं विवाहनामकरणं क्षी
रादि ॥ सतत्कर्म कन्यालग्नं प्रसिध्दति ॥ ६ ॥ अथ तुलालग्न कृत्या मनुष्यममाह ॥ कृषिकर्म वणिकसेवायात्राकर्म तूलोदये ॥ प्रसिध्दति हि स
र्वानितुलाभा आश्रितानि च ॥ ७ ॥ कृषीकर्म वणिकवाणिज्यः सेवास्वाम्याश्रयं यात्राकर्म गमनयानं तुलाभागाश्रयाणि ॥ यानितौ धातवः सुगंधय
रिमलादिद्वयावा ॥ अदिग्रहणात् वित्रकर्मः ॥ यात्रा तुलाभागाश्रितानि नीचसेवा नृपतिमियोगाः ॥ ७ ॥ अथ हस्तिकलग्न कृत्या मनुष्यममाह ॥ सा
हसं दारुणाग्रं वराजसेवाभिषेचनं ॥ वौर्यकर्म स्थिरारं भाकर्तव्याहस्तिकोदये ॥ ८ ॥ साहसं साहसकर्म ॥ दारुणाभयानकर्म ॥ उग्रं उच्चाटनं
राजसेवा नृपतिमाश्रयं अभिषेचनं टीकरणं वौर्यकर्म चकारात् सिंहाविष अनल शस्त्रादि क्षुद्रकर्म स्थिरारं भाः हस्तिकलग्नं

शमः

४०

एतत्कर्मप्रसिध्तिः॥८॥ ॥अथ वनद्वारलगत्य मनुषु भमाह॥ ॥प्रस्थानं योषि कोट्टाह संवाहनपरिग्रहं च पलने विवेया कस्तुचरकर्म प्र
सिध्तिः॥ ९॥ प्रस्थानं यात्रा योषिक रत्नप्राशनादि उद्वाह विवाह संवाहनं अश्वगजैरथादि परिग्रह केवलां चापमे विवेया धनुष पलने का
याः। एतत्कर्म आदि ग्रहाणां चरकर्म प्रविष्टये यात्रादि॥ १०॥ अथ मकरलग्न रुत्य मनुषु भमाह॥ ॥क्षेत्रा श्रयणि यात्रा च वंधमौ क्षौरवारि
णां दासी वतुष दोष्ट दीर्घा मकरोदये॥ १०॥ ॥क्षेत्रा श्रयण दृष्टिकर्मः अथ वा क्षेत्रा श्रयण यात्रा जल मध्ये गमनं वंधमौ क्षौरवारि धली वंधनं जल वध
नं दासी चेद क संग्रहं तु तेषां दोष्टादयः गोमहिष्या स्तर गज रवर उष्टादि वतुषा येति तेषु च भोज पाखण्ड कपट वंधन नीचा मुभं वंधनं च यात्रा च
स्ते होपयोग वंधं मोक्षश्चरकर्म सकलंच उष्टु वतुषा दादा सी क्षेत्रा श्रयण कर्म अपि कुर्यात् अन्यत्र दायि जल समाश्रय मखिलं मकरोदये कुर्यात् म
कर लग्ने एतत्कर्म प्रसिध्तिः॥ १०॥ ॥अथ कुंभलग्न रुत्य मनुषु भमाह॥ ॥नौ चर्ये दक्या न च कर्म क्रूव चरं स्थथा बीज संग्रहणो पिच कर्त्त
व्या कलशोदये॥ ११॥ नौ चर्यः विज्ञेयाः सञ्जीकरणं उदक दानं नदी पोतो दिनौ परिवर्त्यो क्रूव कर्म स्थिरकर्म चरंतथा च कारात्री च कर्म भेदः भग्नु
तादि बीज संग्रहणं बीज वपनं अथ वा महिला या अतु दानं कर्त्तव्या कलशोदये कुंभ लग्ने एतत्कर्त्तव्याः॥ ११॥ ॥अथ मीनलग्न रुत्य मनुषु
भमाह॥ ॥विद्या लंकार शिल्पादि कृष्यन्तु पुष्प कर्म च॥ यात्रोद्वाहाभिषेका र्थं कालार्थं मीनोदये बुधैः॥ १२॥ ॥विद्या विद्यारंभः अलंकृत अलंका
रः शिल्पा बुद्धिरचनादि कृषि आकषिणां अश्व जल वंधनादि अथ वा जल मोक्ष येति पर्यकर्म यशूनं गमनादि यात्रापशूनां उद्वाहे विवा
हः अभिषेक राज्ञा नो मीनोदये मिन लग्ने एतत्कर्म प्रशस्ता येति बुधैः पंडिते नोक्तैः॥ १२॥ ॥अथैवाल ग्ना नां विवेष रुत्य मुपै नृव ज्ञ माह॥
उष्टेषु मेघा दुदयेषु कार्येणै ता नि सिध्ति यथो दिता नि॥ क्रूर ग्रहा लोक नयो गदुष्टे ष्वेतेषु कर्मे दित मुग्र मेव॥ १३॥ ॥उष्टेषु केवलेषु
थ भग्रह युक्ते दृष्टेषु मेघा दयो मि नयं ते षु एतानि सिध्ति लगे यो दिता नि कथिता नि विरो धमभिषेकं च इत्यादि एतानि अनु कूल
कर्म प्रसिध्तिः क्रूर ग्रहार विभौ मशनि राहु येति क्रूर ग्रहा आ लोक नंद ह्ये वायु के तदा तेषु लग्ने मुग्र कर्मः शक्रा जी ला दनादि कर्मः उग्र
स्तः तथा च सौम्य ग्रह युक्ते लग्ने सौम्य ग्रह निरीक्षिते योगानामुन्नमो योगः सर्व कार्यार्थ साधकः॥ १३॥ ॥अथ षड्वर्गादि सौम्य ग्रह विवे

र.सु.१०.

४०

षमनुष्टुभमाह ॥ विलग्नहोरादेष्काणनवोशद्वादशांशक ॥ तंशोशकश्चेतिषड्वर्गःससौम्यग्रहजशुभः ॥ १४ ॥ ॥ विलग्नग्रहहोनालग्नार्दुः ॥
देष्काणात्रिभागः नवोशकः द्वादशांशकः त्रिंशोशकश्चेतिषड्वर्गःससौम्यग्रहजशुभः ॥ सौम्यग्रहयुतदृष्टेवावर्गेतत्रशुभश्चेति ॥ १४ ॥ अथसौ
म्यग्रहषड्वर्गेशादकर्मसिध्यति ॥ पापग्रहाषड्वर्गसादकर्मसिध्यति ॥ तुदुपजात्याह ॥ ॥ वर्गेशुभेलग्नगतेयसौम्यसौम्यौष्टिकंकर्मबुधैः प्रदृष्टं ॥
लग्नप्रपन्नैपुनरुग्रवर्गस्यात्कर्मणः कूरततश्चसिद्धिं ॥ १५ ॥ वर्गेशुभेलग्ननवाशोलग्नगतेचसौम्यसौम्यौष्टिकंकर्मबुधैः प्रदृष्टं ॥
यौष्टिकंअत्रप्राशनादिकंकर्मबुधैः पंडितैः प्रदिष्टं कथितं ॥ पुनः किंविशिष्टोलग्नः प्रपन्नैपुनरुग्रवर्गे ॥ पापग्रहनवोशकप्राप्तेः स्यात्तत्तत्तत्
उग्ररतेः उग्रकर्मप्रसिद्धति ॥ तथाच सौम्यस्यवर्गः शुभदोविलग्नस्वेवेक्षितः सौम्ययुतेक्षितेषां ॥ विवाहयात्राशुभकर्मकालेकरोतिसौरव्यानि
वह्निकर्तुं ॥ ॥ अथबुधगुरुशुक्रपूर्णाचंद्रसौम्यत्वं रविशनिभौमक्षीणचंद्रपापत्वत्संबंधीराशीनांचपापत्वंमालिङ्गाह ॥ ॥ धरमिथुनकुली
धन्विगोमीनकन्याइहशुभभवतस्याद्वादशयःशसौम्या ॥ अलिघटमृगमिहाजाशुपायाः प्रदत्तामुभिरभिहितास्तेराशयक्रूरभावाः ॥ १६ ॥
॥ ॥ धरतलः मिथुनः कुलीरकर्कटः धन्वीधनुषः गोसंहरुषभौर्गोमीनः ॥ कन्याएतेसंप्रराशयोशुभभवता ॥ अलिहृश्चिकः घटकुम्भः मृगमक
रः सिंहः अजाशुमेघः ॥ एतेपंचराशयः पापप्रदत्तामुनिभिः ॥ ज्येष्ठिभिः अभिहितः कथिताः ॥ क्रूरराशयोक्रूरभावाः शुभराशयोसौम्यभावाः ॥ तप ॥
अथशुभराशीनांचपापग्रहयुतदृष्टपापत्वंपापराशिनांसौम्यग्रहयुतदृष्टसौम्यत्वमुपेक्ष्यवज्रमाह ॥ ॥ सौम्योग्रतेषांनखलुप्रहृत्यायोगेनसा
सादितरः ग्रहाणां ॥ क्रूरौषिसौम्यारशुभाश्चित्तसौम्यापिपाश्चित्तमुग्रमेव ॥ १७ ॥ ॥ सौम्यः शुभः ग्रहः उग्रतरः पापवर्गसंस्थिते योगवशे
नासासौम्यशुभफलः ॥ क्रूरपापग्रहः सौम्यराशिस्थितरशुभाः ॥ कथंखलुनिश्चयेति ॥ इतरग्रहाणां सासाः पापवर्गेपापसौम्याश्चितेपापः ॥ सौम्य
वर्गेसौम्यपापश्चितेसौम्यफलश्चेति ॥ तथाचललः ॥ सौम्यांशगतः क्रूरौनशुभंदातुक्षमः प्रशक्तोपि नहिचंद्रक्रांतसायसूर्याकरालीश्चितअव
ति ॥ १७ ॥ ॥ अथग्रहयुतदृष्टेराशिभवनवर्त्तमानमनुष्टुभमाह ॥ ॥ ग्रहासंचावलोक्यस्वभावांशोर्भावोनुवर्त्तते ॥ ग्रहास्तद्विहीनोसौ
स्वभावमुपसर्थाति ॥ १८ ॥ ॥ ग्रहाग्रहसंयुक्तेवा अवलोक्यदृष्टेवाशोभावेफलं ददति ॥ ललः नवर्त्तते ॥ यथासाविरोधमाभिषेकश्च

तेट

रामः

४०

इति राशिभावः यदि ग्रहयुतद्वये विहिते तथा स्वभावमुपसर्पति राशिभावस्वभावफलं ददाति ललः ग्रहदर्शनासनाभ्यां राशे भावो न वर्तते
 ग्रहजः ॥ ग्रहजः ॥ ग्रहदर्शितरहितो भ्यां राशि स्वभावमुद्धति ॥ १८ ॥ ॥ अ पूर्णवलमधेवलः धमवलं मुपजात्याह ॥ ॥ आदौ हि सं पूर्णः फलः
 पुदस्यान्मधे पुनर्मधे फलं विलेने ॥ अतिवतु रु फलमस्य चांते विनश्च योजं विदुषामभिष्टः ॥ १९ ॥ आदौ दशांशपर्यन्तं संपूर्ण फलः पुदः
 स्वात् भवेत्तमधे पुनर्मधे फलं दशांशस्योपरि विंशशयावन्मधे फलं अने विंशतिरशोस्योपरि त्रिंशयावत् अतीवतु रु स्वल्प फलं
 एवं विधेयं ॥ अपि निश्चयं ॥ अभिष्ट प्रीति कारि ॥ केषां विदुषां पंडितानां ॥ २० ॥ ॥ अथ वास्तुतिवेशलाग्न अद्विरयोदुतमाह ॥ ॥ अदुः सौम्यग्रहः केदुल्लग्नचतुर्थदश
 मसप्तमस्थितः ॥ निधनाष्टमे स्थाने एता स्थाने ण पग्रहा विरहितेषु ॥ स्थिरोदये स्थिरलग्ने वृषसिंह वृश्चिक कुंभश्चेति स्थिरः ॥ सौम्यवर्गः शुभधनुः
 मनुजोदये मनुष्यराशौ ॥ मिथुन तूला कुंभः केन्या पूर्वा द्वे धनुश्चेति मनुष्यराशौ अपि निश्चयं ॥ एवं विधेयं ॥ सत्तिवेशलाग्ननां वास्तु निवेशः ॥
 शिलान्यासकार्यः ॥ कथं पुनः सुरिभिः पणितैः ॥ चरलग्ने मेष कर्कट तुलामकरे न कुर्यादिति ॥ ललः ॥ अदुवतुष्टयनिधने सौम्यग्रहमाग राशिलग्नै च स्थि
 रपुंसोदयलग्ने वास्तु निवेशो न राशौ ॥ २० ॥ ॥ अथ पण्यलग्न अद्विरयोदुतमाह ॥ ॥ कुंभराशि मयहाय साधुषु द्वय कर्म भवन्ति वृत्तिषु ॥ अथ
 येष्ट शुभदाय मुद्रमे भार्गवे पि विपणिरिदु संयुते ॥ २१ ॥ कुंभराशि मयहाय कुंभराशिलग्नं विना ॥ अन्यलग्ने सर्वे शुभः ॥ इयद्वयः कर्मदशम भवएका
 दश सूरितिलग्न एते स्थाने साधु सौम्यग्रह स्थितेषु ॥ अथ राषु शुभः ॥ असुभायाय ग्रहाः ॥ अथ ये ययवर्जितेषु ॥ दाययेषां लक्ष्मिभिः ॥ भार्गव अक्रु
 नुवश्च नु ॥ मुद्रमेलग्न गते ॥ एवं विधेयं ॥ दशमे च भौमे चौर्यस्य कालः कथितो मुनिभिः ॥ २२ ॥ ॥ अथ इयद्वय रौर्य गमन लग्न
 मुपजात्याह ॥ ॥ अदुष्टेषु धर्मात्मजनै धने धुचरे विलग्नै इ विणा प्रयोग ॥ बुधे विले ग्ने दशमे च भौमे चौर्यस्य कालः कथितो मुनिभिः ॥ २२ ॥ ॥
 अदुष्टे सौम्यग्रहे धर्मन धमः ॥ आत्मजः पंचमः ॥ नैधनाष्टमः ॥ एते स्थाने ण पग्रहा विरहिते ॥ चरे विलग्नै मेष कर्कटः ॥ तुलः मकर एवं चरले

ग्ने। इविणः प्रयोगः। इव्यहारक एष लगेतः। लगेतु चेः। दशमे भौमः। दौर्गम्यकालः। दौर्गम्यगमनः। कार्यः॥ २२॥ ॥ अथ विद्यारंभायुक्तवसखा
 निसवार्थलगतमुपजात्याह॥ ॥ शुभे विलगने दशमायगे चरवौ कुजे वाथ वसेन योनौ॥ विद्यापुधाया सरतेन कार्यः समाश्रयस्वामिसेवके
 ॥ २३॥ ॥ शुभे विलगने दशमे स्थे शुभग्रह विद्यारंभकार्यः। दशमे रवौ आयुधारंभः कार्यः। आयसकादशे कुजे सरतः स्त्रीसेवनं कार्यं नाथव
 सेमे विलगने भौमनाथतद्वशे सौम्यस्त्रयं स्वामिनां सेवा कार्यः। अथवा लगेतौ सौम्यग्रहे दशमे रवौ एकादशे कुजे नाथवशे लग्ने लग्नाधिपवलव
 त्रैवा एवं विलगने विद्या आयुधा सुरुधा तस्त्री स्वामिसेवा कार्यः। योनौ पूर्वोक्ते॥ गो व्याघ्रं गजं सिंहमिति॥ पूर्वोक्तविचारः। कथयेद्यं कुर्वसेवकेन
 समाश्रयस्वाम्याश्रयं॥ २३॥ ॥ अथ कृत्वां सेवारक्षालग्नमनुपुममारु॥ शुभग्रहो दये शुद्धे नैधने स्वर्क्षयोनिषु। रक्षावृद्धि कृत्वा सस्तापशूनं सुर
 तिभिस्तताः॥ २४॥ ॥ शुभग्रहो दये लग्नस्थिते शुभग्रहे निधनाष्टमे पापग्रहविरहिते स्वर्क्षयोनिषु। अश्वे भाजफणिद्वयं बह्वधुकर इति पूर्वा
 क्तं व्याघ्रयोनिनक्षत्रविरहिते॥ चित्रा विशाखा धनिष्ठा पूर्वभाद्र एवं विधे लग्ने यशु कर्म कार्यं रक्षाभवति वृद्धिर्भवति यशुनां कर्मप्रशस्तः। वि
 हलगतवजीतः॥ मुनिभिः ऋषिभिः स्मृता कथिताः॥ २४॥ ॥ अर्थधारणं लग्नस्वागतमाह॥ ॥ विर्यभाजिसगुरौ भृगुपुत्रौ दुर्बलेषु च परेषु निय
 तातं॥ पुं प्रकृतिकथितोऽपि च काले कामये स्त्रीयतमां तनयार्थि॥ २५॥ वीर्यभाजिवलावा न्यकेषां गुरौ हहस्यते। भृगुपुत्रे अक्रः। अपरे पापग्रहे दु
 र्वले वलहिने नितांते। शयनं शोहाः काले सये पुं प्रकृतिः क्रतुसमये। चतुर्थदिने युग्मा शुचिलमनुष्णाणि शुभानि॥ अयं। पयतमां स्त्रीयां का
 मयेत। कस्यायेन तनयार्थि। पुत्रजातमिदुः॥ २५॥ ॥ अथान्यायाधनलगां स्वागतमाह॥ ॥ लग्नधर्मसुतगशिमुबते वा ग्यतो हतु राजगुरौ
 वा॥ पुत्रकामवदये वणिजे वा प्रेयसि प्रमुदितः समुपेयात॥ २६॥ ॥ लग्नस्त्रुस्थे धर्मनवमः सुतपंचमः सतस्थाने वा क्यति हहस्यति
 र्वा अनुराजगुरौ शुक्रे वा उदये वणिजे तुल लग्ने। पुत्रकामः॥ प्रेयसी स्त्रीणां कामयेत। प्रमुदितः हर्षितः समुपेयात॥ २६॥ ॥ अ
 थमदितमवधिषोडशदिनपर्यंतं क्रतुर्भवति। महिलातां शुक्रे गुरौ सवले स्वक्षेत्रमीत्रौ च स्थे अथ वा शुभग्रहदृष्टे वा स्थानवत्तं च न

अक्रमं साराशिषु पूर्णवर्णं स्थानवले लग्ने जीववृद्धे दशमेः सूर्यभौमे सप्तमे शनिः श्रुत्येव बुधः क्रौं दिग्वले रविचन्द्रो मकररादिषु द्वे अन्ये वरुतः
 अनवलेः शुक्रगुरुश्च द्वे दिवशोचनभौमे शनिवाररात्रौ बुधस्य सर्वकालं लग्नादयो सर्वग्रहाः शुभाः पापकृष्णपक्षे वले सति तिष्ठन् शुभग्रहाः शुक्र
 पक्षवले सति तिष्ठन् विवादीर्घायुत्वं तथा च भास्करः पुत्राभिलाषी गुरुश्च योर्वले परेषां सबलस्त्रियं भवेत् भगो विलस्ये पथवाणिजोद
 ये गुरुदये वात्मजन्मभेदा तथा च रक्ताधिके भवेत्तारीनरः शुक्राधिके भवेत्तानपुंसकसमैर्द्वैः त्रिविधं पिंडलक्षणं दक्षिणाकुक्षौ पुरुषौ वामे नारीवि
 जानीयात् यदुदरमध्यगतैर्नपुंसकं तन्निबोध्यात् तथा च परपाठः स्नानं चतुर्थदिवसेषु लग्ने पुत्रपुत्रलाभनक्षत्रे शशिनि विषमर्धे याने तरुणी मथकास्ये
 सकूरे स्युः अथ आधाननक्षत्रपूर्वोक्तं अथ गणसकरपुनर्वसु निष्कृते भवसतिषा को मृगः रविभूक्ततजिववाशरं कथितपुंसवनादिकर्मसु ॥ एतेषु
 दूषतामनक्षत्रं स्त्रीणां मृतुदानप्रशस्तं पुत्रपुत्रविते पुरुषः स्त्रीजितास्त्रियः स्त्रीपुरुषसमानपुंसकश्चेति ॥ २५ ॥ अथ गृहप्रवेशलग्नं राशौ
 दूतमाह ॥ सद्गुरुर्हि वृकलग्नगे वले नोदितैः पुनरशो भवनग्रहैः अष्टमे ग्रहविजिते स्थिरे ग्रामने नवग्रहप्रवेशनां ॥ ॥ सद्गुरुः शुभग्रहः हि वृक
 चतुर्थः लग्नगेः वलवद्विः पुनः कथं भूतैः शुभो भनग्रहैः पापग्रहैः उक्तिरैस्तैः हि वृकलग्नस्थैः अष्टमे स्थिते पापघाते स्थिरग्रामभेषकुं भूतद्विल
 ग्ने अथ वा ग्रामराशिनवांशके नवग्रहप्रवेशानं नवमंदिरप्रवेशकार्यः तथा च लग्नः निधनचतुष्टययुद्धो ग्रामे लग्ने तथा तवलग्नैवा भवनप्रवे
 शकाशो विबुधे गुरुस्तु लग्नैवा ॥ ॥ अथाधमारंभः मंगलानुचारा तु शुभमाह ॥ हि वृके के गुरौ लग्ने धमारंभो रवेर्दिने ॥ मंगल्यमभिचारश्च एषे
 सूर्ये गृह्ये ॥ २६ ॥ हि वृके के चतुर्थे अर्के आदित्ये गुरुजीवलग्ने तनुस्थः रघांच विलग्नैरविचारं धमारंभः कार्यः ॥ स्वस्थे सूर्योदयारवौ गुरुदये ल
 ग्ने जीवै रघालग्नैः मंगलमभिचार उच्चाटनं कार्यं ॥ २७ ॥ अथ राजाभिषायस्य तिलग्नं शालिग्राह ॥ पूर्णचंद्रे वृश्चिके मकरस्थे जीवेलग्नैवा क्यतो वा
 सरे च ॥ श्रीमन्नायुख्याणि कार्याणि कुर्यात् दुतस्तस्मिन्नेव राजाभिषेकं ॥ २८ ॥ पूर्णचंद्रे शुक्लपक्षे शुक्लदेशमी प्रभृति कृष्णपंचमियावत् पूर्णचंद्र
 चतुर्थे स्थानस्थिते अर्के आदित्ये अश्वरस्थे दशमे जीवलग्ने लग्नस्थे गुरुवाक्यतिष्ठहस्यतिवासरे एभिर्विलग्नैः राजाभिषेकः कथं कार्यः श्री
 लक्ष्मीसहस्रं भवति अन्याशुष्यश्चिवायुर्भवति उक्तं कथितं ॥ २९ ॥ अथोद्यानवाटिकारससं ग्रहविजवपनवाप्यदयश्च लग्नं शुभं जीवाह ॥

रमु.धि.

४३

चन्द्रोदयेतद्विषयेऽसुरेज्येचतुष्टयस्थिरसंज्ञाहेत्याह॥ उद्यानसस्योपि तडागवाग्नीसेवादिकार्यस्य च सिद्धिरुक्ता॥ ३०॥ चन्द्रोदये लग्नस्थे चन्द्रे न द्विव
शेषवाचनवासरः सरेज्ये गुरौ चतुष्टयकेऽस्यैव विधे लग्ने एतत्कर्म सिद्धिरुक्ता कथिता॥ ३०॥ ॥ अथ दीक्षालग्नं शालिन्याह॥ ॥ देवाचार्य
कर्मभावप्रपञ्चे पापैः धर्मास्थानगैर्दीर्घहीनैः॥ योगोऽवज्याहूयेषु स्थिरे च कार्यं सत्तत्र दीक्षा मुमोक्षौ॥ ३१॥ देवाचार्यैरुहस्यतिः कर्मभावद
शमस्थिते पापैः पापग्रहेः धर्मस्थानवलहिनः॥ एवं विधे लग्ने प्रवृज्या योगः एवं विधे लग्ने स्थिरे वा स्थिरकर्म कार्यं पुनः कथं भूतौ तस्मिन् लग्ने दीक्षा
मोक्षदीक्षा कार्यं॥ ३१॥ ॥ अथ कृतिस्मृतिपुराणाश्च धर्मारंभलग्नं मनुष्यममाह॥ ॥ कृतिस्मृतिपुराणानि प्रोक्तानां धर्मकर्माणां॥ गुरुज लग्नवर्गेषु
प्रारभतद्वले सति॥ इत्युक्तिसंवेदेः॥ स्मृतिश्च दशपूराणां सर्वेः क्तं॥ पूर्वोक्तं कथादिकर्म॥ गुरुज बुधः॥ अनयो लग्नं धनमीनमिधुनकं न्यावर्गेषु
अथवातेषां षडूर्गस्तयोर्व्यो वले सति॥ बुधगुरुवले सति॥ एवं विधे लग्ने कृत्यादिधर्मारंभः कार्यं॥ ३२॥ ॥ अथ विद्यारंभलग्नं मनुष्यममाह॥ ॥
लग्नकर्मगते सोम्य जीवे वामतदीधितौ॥ तयोर्वर्गः स्थिते शिल्पविद्यारंभः प्रशस्यते॥ ३३॥ ॥ लग्नस्थे सोम्य बुधः कर्मदशमे जीवेऽथवा अस्ततद्वि
तीयचन्द्रमसि॥ तयोर्वर्गः बुधजीवयोगहादिवर्ग लग्नं धनमीनमिधुनकं न्या अनयोः षडूर्ग लग्नं एवं विधे लग्ने शिल्पबुद्धिरवतं विद्यारंभः प्रस
स्यते॥ शस्तभदति॥ लल्लोक्तं॥ सोम्य लग्नापगतैर्दशमे चंद्रात्मजो गुरौ वासि॥ विद्यासिल्यारंभाज्जिवेन्दुजवर्गे जेवन्दे॥ ३३॥ ॥ अथ ज्ञानारंभलग्नं म
नुष्यममाह॥ ॥ शीतांशो बुधराशिस्थे शुभे बुधदयवर्त्तिषु॥ ज्ञानसंग्रहणं कार्यं हित्वा पापग्रहोदयं॥ ३४॥ शीतांशुश्चन्द्रमसि॥ बुधराशिस्थे मिधुनकन्या
स्थि॥ शुभेषु सोम्य ग्रहेषु॥ बुधगुरुशुक्रादयवर्त्तिषु लग्नस्थितेषु एवं विधे लग्ने ज्ञानसंग्रहणं कार्यं॥ ज्ञानारंभः कार्यः॥ हित्वा वज्रै इत्वा के पापग्र
होदयं॥ रविभौमशानिराहु उदयं लग्नं हित्वा विवर्जिता॥ ३४॥ ॥ अनाद्यारंभलग्नं मनुष्यममाह॥ ॥ बुधे विलग्नं चन्द्रश्च जराशो गुरुविक्षिते
॥ हिबुकस्थे शुभे नाथप्रारंभः सद्भि रित्यते॥ ३५॥ बुधे विलग्नं लग्नस्थिते चन्द्रजराशो मिधुनकं न्या स्थिते गुरुविक्षिते जीवदृष्टे विबुकश्चतुर्थ
शुभैः बुधगुरुशुक्रैः एवं विधे लग्ने नाथः नरिनी नानाद्यारंभः कार्यः॥ प्रारंभः आरंभः सद्भि शोभनोभिः इत्यते कथ्यते॥ ३५॥ ॥ अथ विक्रय
लग्नं मनुष्यममाह॥ ॥ दशमे कादशे लग्ने वित्तकेत्रत्रिकोरागैः॥ शुभैः पापस्य कर्मोक्तं वज्रै इत्वा धरोदयं॥ ३६॥ लग्नास्य भूतिदशमं १० रका

रामः

४३

दशलगेन विदितं दयं केन्द्रं त्रिकोणं नवरात्रं च मध्यस्थे स्थाने शुभे शुभग्रहस्थिते परयो वणिज्यः कार्यः घटो दयं वज्रं धित्वा कुंभलग्नविरहितं
। अन्यलग्नं सर्वप्रशस्तं ॥३३॥ ॥ अथ तोयोद्यानलग्नं शालिन्याह ॥ लग्ने जीवे जेथवा दुर्बलेश्चक्रैः कुके चापि मेघूरणस्य ॥ आप्ये च नृसर्वतोयाश्रया
नां मारं भास्यः सिद्धये निर्विकल्पं ॥३४॥ ॥ लग्ने जीवे लग्ने स्थे गुरोः सः ॥ दुर्बलेश्चक्रैः दुर्बलैव लहीनैः कुके अपि मेघूरणं दशमस्थे निश्चयं ॥ अथ च
जेजलराशिस्थे जलराशे सूक्ष्मजातोक्तं मकरो वास्तथा मीनकुंभाद्धे च तथैव च जलराशिस्तु विज्ञेया चतुर्थे चोत्तरैव ली ॥ एवं विधे लग्ने तोयोद्यान
मारं भः जलारं भः कार्यः ॥ सिद्धये निर्विकल्पं ॥ तथा च भास्करः ॥ लग्ने गुरो वा क्रूरे च वलेषु भार्गवरवस्ते ॥ आप्यगते हि मरुतो सर्वतोयाश्रया साध्यः
॥३७॥ ॥ अथोषधलग्नं स्वागतमाह ॥ धूमशक्रति धनव्ययशुद्धौ सद्गुरुभुनितरां वलवत्सरां आयुं हितकारिण्योगे कीर्तिता नियतमोषधे
वा ३८ ॥ धूमसप्रमः शत्रुघ्नमः ॥ निधनाष्टमः ॥ व्ययद्वादशस्थे स्थाने पापग्रहविवर्जिते ॥ सद्गुरुशोभनग्रहे इतरा वलवत्सरा ॥ कस्य स्रष्टा आयुषस्थ
हितः ॥ जीवितार्थं तेषां मोषधः प्रसिद्धः ॥ एवं विधे योगे ॥ अथ धरसायनं वाजीकरणादिति कुर्यात् ॥ जोतकोक्तस्य रिष्टयोगान्वर्जयेदित्यर्थः ॥३९॥ ॥
अथ यादृशी लग्ने संधिस्तु खेति श्लो भवति तत्शालिन्याह ॥ भागे मैत्रे शीतरश्मौ संपुष्पोद्वादश्यां वा शुक्रदृष्टे चलते ॥ अथ म्यां वा तै तिल
ख्ये प्रदिष्टा पूर्वाचार्यै रत्नसंधानसिद्धिः ॥४०॥ ॥ भागे पूर्वफाल्गुणी मैत्रा मतुरा धा शीतरश्मौ मृगशिरः ॥ पुष्यो पुष्यः ॥ द्वादश्यां वा तिल अथ म्यां
शुक्रदृष्टि लग्ने तै तिल करणे पूर्वाचार्यैः प्रदिष्टाः कथिताः ॥ सन्धानसिद्धिर्भवति ॥ तथा च भास्करव्यवहारः ॥ मैत्रे भागे पुष्ये द्वादश्यां वा सिते
निरिक्षिते लग्ने तै तिल करणे म्यां चात्र संधानसिद्धिः स्यात् ॥४१॥ ॥ अथ वेतालसिद्धि मनुष्यमाह ॥ पित्रेश्याम्यमूलं दोभेषु शु
द्धेषु मेघुच ॥ वेतालसिद्धि पाताले भगो जे घर लग्नगे ॥४२॥ ॥ पित्रे मद्या याम्यभरणी मूलं मूलः ॥ इन्द्रो ज्येष्ठा भेषु नक्षत्रेषु अष्टमे पापग्र
हहीने पाताले चतुर्थे कुके कुंभलग्ने ॥ लग्नस्थे वधे एवं विधे योगे वेतालपिशाचादिकः कर्मसर्वेषां मपि कुर्यात्तदिति ॥४३॥ ॥ अथाभिचार
लग्नं कृत्य मनुष्यमाह ॥ सक्रूरैः क्रूरवर्गास्थे च देवलिनिबोधने ॥ रिष्टयोगे पिकनव्यो ह्यभिचारौ रौर्धने ॥४४॥ ॥ सक्रूरैः क्रूरवर्गेषां पापग्रह
क्रूरवर्गेषां पापराशिस्थिते च देवपापग्रहसहिते क्रूरराशिस्थे बुधे वलिनि सवलषु एवं विधे रिष्टयोगेषु जातकोक्तेषु सत्क्रूरानुल्लग्नमाह

घमेलने अभिचोपिरो यवणिदिवा उच्चाटने विधेयं ॥४१॥ ॥ अथ सात्तात्वे सवत्रलग्नकृत्तमनुष्ठुममाह ॥ व्ययने धनसंशुद्धौ संदृष्टो पचयोदये ॥
 सर्वारंभेषु संसिद्धिचक्रोपचयस्थिते ॥४२॥ व्ययसादशः नैधनाष्टमः उपचयः त्रिषड्कादशदशो जन्मराशिलग्नो भुगुरुदृष्टे चन्द्रे दुपचयस्थिते त्रिषड्काद
 शदशमा उपचयभवान्येति एवं विधेलग्नसर्वारंभे सिद्धांतित्यर्थः ॥४२॥ ॥ अथ कर्षणं भलं गुरोः कृतमाह ॥ शक्तिशाली निमित्ते यशीतगो दुर्बलैरसितभौमभा
 स्करो ॥ अत्रितेशाशिनिवारिवोदये लग्नसंस्थे वृत्तिनिगुरोः कृषिक्रिया ॥४३॥ शक्तिर्वलिष्टः शालिनी भूमौ सिते उक्रः सितगुश्चतुर्मा शक्तिर्वलवान् दुर्बले वल
 हीने के असितज्ञानेश्वरः भौमभास्करसूर्यः उपचयो प्रशस्तो रवग्रहाः आश्रितेशाशिनि वनूः वारिवोदये जलराशिस्थे जलराशौ लघुजाकोक्तं मकरो वास्तथा
 मीनकुभाद्धं चतथैव च जलराशिस्थ विज्ञेयमिति मकरमीनकुभाद्धं अपरभाग ॥ एवं जलराशिस्थे चंद्रे लग्नगते गुरोः एवं विधेलग्नैः कृषिकर्मकार्यं तथा च
 भास्करः प्रमात्य इन्द्रो भोगानंदनश्च भौमा कर्म देषु च दुर्बलेषु वारिप्रसूतो दरगेशाशौ के लग्नैः वज्रिवे कृषिरिच्छेत् ॥ यस्यां प्रकृतिदिशि प्राप्ते उक्रः स्यात् तस्यां
 दिशि हलप्रवाहं न कार्यं ॥४३॥ ॥ अथ सोमग्रहा पापग्रहान्शुभेषु स्थानेषु रास्ता सर्वकार्यमपि वसंततिलके नाह ॥ प्रायः शुभानि शुभदानि धनययस्था धर्मा अपि
 निधनके नृगदा अणपाः ॥ सर्वार्थसिद्धिपुत्राः शीनशुभो विलग्नौ ॥४४॥ प्रायोवाहल्येन शुभासौम्यग्रहान् शुभदा भवन्ति किं विदिष्टाः ॥ निधनान्मं च व्ययद्वा द
 शमं १२ पुनः कथं भूताः पापग्रहा धर्मनवमं ॥ अथ द्वादशमं १२ धी पंचमं धनिधना अष्टमं च वै १॥४१॥ १० एते स्थानेषु पापग्रहान् रास्ताः सर्वकार्ये पिश्रीवचुमान् शुभो
 न्यर्थः ॥ कथं भूतो विलग्नस्थिते निधनाष्टमे एवं सोम्योपापा विरहीते वहभिः प्रकारं सर्वमैव तं यं तथा च अंत्याष्टगाः पापाः विवर्जयेन्मैधुनं विलग्नं च केचु वृत्तिध
 नस्थं सर्वारंभः प्रयोगेषु ॥४४॥ ॥ अथ चंद्रे प्रशस्तो मुपजात्याह ॥ सुर्वत्रलग्नं प्रथमं विवलयं कर्त्तुं वलं चांद्रमसंततो न्यत्र ॥ वलोपपन्ने सशिशितरस्मौ भवं
 तिरवे वलिनी ग्रहेडा ॥४५॥ सर्वकार्येषु सिद्धिंति लग्नैः कुर्यात्कर्तुं जन्मशेषवृत्तं गोचरेण तत्कालं च वलं प्रथमं प्रकल्पयेत् ॥ यदि चंद्रे वलेश
 ति तदा न्यग्रहे नृसर्वे ग्रहा वलिनी भवन्ति अन्यग्रहवल्नूतत्वे पिसति तदा चन्द्रे गोचरके वलेन सिद्धिस्त्यात् ॥४५॥ ॥ नुनं किं मर्थं चंद्रे वलं प्राधान्ये इत्यासं
 क्यमुपेव वज्रमाह ॥ आधारमिन्द्रो वलमुक्तं सार्यं राधेयमन्यद्रुजं विवर्यं ॥ आधारशक्ती परिधिष्ठिताया माधेयवल्नूतद्विरीर्यवन्ति ॥४६॥ ॥ च
 द्रे वलं आधारवलं उक्तं कथितं आधार्यः यदि चंद्रे वलवान् तदा स न्यग्रहं सर्वे ग्रहा विवर्जयन्ति यदि चन्द्रे आधारशक्ती भवति तदा सर्वे ग्रहान्
 हि वीर्यवन्ति चंद्रधारश्च शक्ती तदा सर्वे ग्रहा फलदातु समर्थो नास्ति तथा च लला आधारचंद्रे वलं पंचमं च ग्रहवलं परं वमाधेयं आधारवलं न वलस्या

॥ सोम्यान्धितोपि निधने न शिवाय लग्ने ॥

न्यायेन च वलमौ नवलवन्ति तथा च राजमार्तेऽवदं प्रथमं विद्यादन्त्यफलमयं विद्यापुखेन च फलं नास्ति तस्माच्च उवलवत् ॥ ४३ ॥ अथ पूर्वोक्तवन्नस्यष्टा
यत्वे सहस्रान्नं पालिन्याह ॥ ४४ ॥ अमृतकिरणविद्यादीर्यमाश्रीत्य सर्वे ददति हि फलमेतेरेव रासाधसाधू ॥ निजनिजविषयेषु व्याप्रियन्ते यथानुफलमिह मनसैवाधिष्ठि
तानि द्रियाणि ॥ ४५ ॥ यदि अमृतकिरणं नृणां वीर्यावलम्बनं तदा सर्वे ग्रहावलिनः ॥ तदा सर्वे ग्रहाफलदातुः ॥ साधुभूतफलः ॥ आसाधुः अशुभफलः ॥ यथानिजनिज
विषयेषु स्वकीयस्वकीयं इदं येषु व्याप्रियन्तवर्त्यन्ते ॥ उपतः आत्मानमनसा संयुज्यन्ते ॥ मन इदं येषां इदं स्वः ॥ स्वविषयेन शब्दादिना इति ॥ प्राप्य कोरिणो मते वा अत्राय कारिणा
मते ॥ मयि मनो धीष्टितं सौद्रियं कार्यकरं भवति ॥ तारावलादिदुर्बीयादिभिरुक्तमिव तस्माच्च उवलवत् ॥ इति ॥ यथेन्द्रियाणां मन इति ॥ तथा च वराह ॥ अथ त्वं नृस्य वलावला
निग्रहाप्रयच्छन्ति शुभाशुभानि ॥ मनः समेतानि यथेन्द्रियाणिकर्मण्यतां याति न केवलानि ॥ ४६ ॥ अथ लग्नं भावस्थितौ ग्रहो यादशपूर्णवलो भवति तच्छालिन्या
ह ॥ ४७ ॥ ऐशालग्न्ये सोदितातेषु तिष्ठन्ने लगेत् फलं चरेत् ॥ योतिः कांतस्तभवेत्सद्वितियः शेषस्थानेषु वसेत्प्रकल्पं ॥ ४८ ॥ लग्नस्य रास्यं शककलो विकला
रूपस्य ऐशालगतास्तसमस्या ग्रहो यथोक्तफलं करोति ॥ ये ग्रहा लग्नां तुलं धिता स द्वितीयभावफलं ददाति ॥ यदि ग्रहो लग्नाभ्यां नूनं संग्रहः पूर्वभावफलं ददाति ॥ र
षमन्यभावेषु धनसहजसूक्ष्मतादिद्वादशभावपर्यन्तं विचार्य ॥ लक्ष्मीकं ॥ ४९ ॥ लग्नस्य ऐशालग्नौ तिष्ठेत्तु ग्रहो यस्तु स्थितौ लग्नफलं सधनो यस्तानतितः स भवेद्विती
यस्थानेषु शेषेषु विविच्यमेतत् ॥ ५० ॥ अथ ग्रहादिषु दुर्गवलयमुपजात्याह ॥ ५१ ॥ ग्रहगृहाद्वैतयात्रिभागे नवो शकश्च द्विरसंशकश्च ॥ त्रिंशं शकश्चेति जग
दवर्गवर्गोत्तलं तस्य यथोत्तरं च ॥ ५२ ॥ ग्रहं लगेत् ग्रहाद्वैतं होरा ॥ त्रिभागे देकाणां नवो शकः ॥ द्विरसंशकः ॥ द्वादशभागः ॥ त्रिंशं शकश्चेति ॥ सतत्त्वर्गो दुर्गः ॥ तस्य यथोत्तरं
वलं च ॥ ग्रहाधिको होरावली ॥ देकाणाधिकं नवो शको वली ॥ नवो र्मकाधिकं त्रिंशं शकवली इति ॥ ५३ ॥ अथ गुणदोषसंवाये गुणाधिकं लग्नं ब्रह्माहं मिति द्रष्टव्यं
थिक्ताह ॥ ५४ ॥ समस्तगुणसंपदं नखलुरत्यैर्दिनैर्गुणप्रचुरता ततो बहुमतात्यदोषो ल्यता ॥ नभूरिगुणसवये प्रभवती ह दोषो ल्यको ह्युदविषिहता शनैश्चालि
लविंदुरेका यथा ॥ ५५ ॥ यस्मिं दिवसे अवायस्मिं लगे समस्तगुणसंपदं ॥ लतायातविष्पावे धजामित्रादिकदोषविवर्त्य ॥ तद्विवसे सतस्तगुणसंपदं
तेस्मिं दिवसे अलदोषो न दुष्ट इति ॥ कषरवल्लु निश्चयेति ॥ कथं भूता गुणप्रचुरता ॥ बहुगुणा दिवसे अल्यदोषं न ग्रह्यमिति ॥ भूरिगुणं बहुगुणः
अल्यदोषो प्रशस्तः यदा ह्युदविषिहता शनैः ॥ द्रुतासनवेस्वानरे जा ज्वल्यमानः ॥ सलि विंदुर्बकं पतति ॥ न तह दग्निं न निर्माणः ॥ तथा अल्यदोषं प्रचु
रदोषं योजयत्संगमेषु ॥ प्रभवति न हि दोषो भूरिगुणमिति ॥ अल्यदोषो ह्यथा भवति ॥ तथा च वाराह ॥ न सकलगुणसंपदं लभ्यते ल्ये रहो भिर्वहु

र.मु.टी.

[illegible]

रामः

४५

५८

शुक्रशोणिते समिधे नृते तस्याधिपतौ शुक्रः द्वितीये मासे घनकाठिन्यं भवति तस्यामाशस्याधिपतौ भौमः तृतीयासे कुराहसपादयो जाताः तस्यामासस्याधिपतौ
जीवः चतुर्थे मासे अस्ति भूता तस्यामाशस्याधिपतौ सूर्यः पंचमे मासे चर्म भवति तस्यामाशस्याधिपतौ चंद्रः षष्ठे मासे शङ्खो माजायते तस्यामाशस्याधिपतौ शनिः सप्तमे मासे श्वेतनता
भवति तस्यामाशस्याधिपतौ बुधः अष्टमे मासे मात्रा भुक्ता यांतरसादितस्य लग्ने नालेन शंक्रमते तस्यामाशस्याधिपतौ शनिः नवमे मासे श्वेतनता भवति तस्यामाशस्याधिपतौ
बुधः अष्टमे मासे मात्रा भुक्ता यांतरसादितस्य लग्ने नालेन शंक्रमते तस्यामाशस्याधिपतौ आधानलग्नस्वामी नवमे मासे गर्भो द्वे गो भवति तस्यामाशस्याधिपतौ चंद्रः दश
मे मासे गर्भप्रतन भवति तस्यामाशस्याधिपतौ सूर्यश्चेति षष्ठे माश्याधिपतिः सौरः अष्टमे मासाधिपतिः आधानलग्न्याधिपतिः मासाधिपतिर्वलयुक्ते चंद्रे वलयुक्ते इष्टे
उभयग्रहद्वये नतामभवने पुरुषनाम लग्ने मेषमिथुनसिंहतुल्यधन्यकुंभरते पुमान् पुरुषलग्नः पुंलग्नभावे गेपुरुषनवांशके धीयंचमधर्मानारयं नवमचतुष्टयके
इत्युगुरोः पापग्रहे धीधर्माख्यचतुष्टयवर्जिते मृत्युष्टमद्वा दशपापग्रहविरहिते एवं विधे लग्ने सीमंतविधिः पापत्रिषट्कलाभेषु प्रशस्ताः तत्राचपरपाठः ॥
मासि षष्ठे मेवापि सितपक्षे शुभे दिने श्रीवराहमते ज्ञात्वा कुर्यात्सुखं सवनं सखिः नैदाभश भवेत्सुखं सिद्धीषु पूर्णा जया तथा रिक्तानपुंशके प्रोक्ता तस्मात्परिवर्जयेत् ॥
भार्गवे पुत्रहानि बुधे गर्भो विनश्यति शनौ गर्भविपत्तिं स्याच्चंद्रे गर्भविनाशनं अवगाशकरपुनर्वसु निश्रुते संचशतिरव्ययाम्गः रवीभूत जीववा सरा कथिता
पुंशवनादिकर्मसु इति पूर्वोक्तं मीनदृष्टिकं भेन वापगो मीनके नया युक्तं पुंशवने कर्मकर्तुः पुत्रस्य वा हया मेषवर्कटतुल्यो मकरे मिथुने तथा गर्भ
स्य वलयपतनं स्त्रीनामपि जायते मृत्युः कर्कटविरहितं रिक्ता तिथि बुधचंद्रं शुक्रदोषं रत्या ज्या ॥ ब्राह्मणानि मंत्रीणो गर्भो अस्याधिना विवस्वानादित्ये अजीजनो
हितियस्तु यस्तु हं ममभिषेकं यथाशक्ति भिद्ये नंदद्यात् ॥ ३॥ इति सप्तमोऽध्यायः ॥ अथ जातके कर्मनामधेय लग्नमुपजात्याह ॥ मृदु कुवक्षि प्रव
रुभेषु सुनोर्विधेयं स्वलुजातकर्मः ॥ गुरो भूगोवापि चतुष्टयस्य संतः पुंशं संति हि नामधेयं ॥ २॥ मृदु नक्षत्रं त्राष्ट्रि चित्रा शिपुष्यदेवतमिति मृदु
वा रोहिणी अत्र रात्रयमिति ध्रुवाः क्षिप्रं लघु अश्विनी गुरुभमर्के देवतं साभिजिह्वं पुष्येति चरे वृश्चिकत्रययुतं पुनर्वसु माहृतं चेति चरः शुभेषु नक्षत्रेषु
विधेयं नामधेयं नामकरणं कार्यं संतः सोभनाचार्याः प्रशंसति कथयति कथयति कथं खलु निश्रयेन गुरो हहस्यति भूगो शुक्र एवं चतुष्टये के नृस्ये
१४१७१९० एवं विधे लग्ने नामकरणं कार्यं तथा च परपाठः नवमे कादशे रात्रि सौम्यवारे शुभे तिथौ शिरसा नामधेयं च मुनीः प्रोक्ते अथ प्रोक्ते नः ॥ त

रसुटी.

४६

याचनुजवल्गुमाग्रहयेकादशेनामचतुर्थेमासिनिषमःषष्ठेनप्राशनंकार्यंचूडाकार्यायथाकूलंविष्णुपुराणे।शर्मेतिब्राह्मणस्योक्तंवर्मेतिक्षत्रीयस्यतु।गुप्ता
दासामकंनामप्रयत्नंवेत्यश्वत्थयोः।आचार्यगोत्रिनोमौक्तायेनमापितुमनेच्छतिसनामंकार्यं॥इतिजातकस्मिन्नामधेयविधिः॥२॥॥अथान्नप्राशन
अद्विज्ञानंशालिन्याह॥॥षष्ठेमासिप्राशनंदारकानोकन्यानांचपंचमेसद्विरुक्तं॥प्रोक्तेष्वेवासावेसद्विरुक्तांदरारिक्तावर्ज्यइत्यातिथिंच॥३॥षष्ठेमासिदारका
णांपुरुषाणांअन्नप्राशनंकन्यानांचपंचमेमासेअन्नप्राशनं।सद्विःशोभनाचार्यःउक्तंकथितं।तथाच।पुंसोन्नप्राशनंकार्यंमासिषष्ठेपुमेवुधः।स्त्रीणांचपंचमेसाशिव
राहप्रजगोमुनिः॥प्रोक्तेपूर्वोक्तनक्षत्रे॥रेवतिश्रुतिपुनर्वसुहस्तःब्राह्मणःपृथगविहितयेव।अनरेचगदितंपृथुमानांप्राशनं।हिनवनन्नविधोनंश्रुतिनक्षत्रं।स
ग्रहाणांवासरःचंद्रवृक्षजीवउक्तवासरेःदर्शमावास्या।रिक्ताचतुर्दशीचतुर्थेनवम्यांएवंतिथिवर्ज्येदिति।तथाचपरपाठः॥षष्ठेमासेवादरासेवमासेसंवत्सरे
वादीनसंप्रविश्यः।पक्षेसितेव्याग्नविश्रुद्धवाजीवालान्नअद्विरुक्तंकथितोमुनिंदे॥॥तथाचभास्करः॥एकादश्यांचसप्तम्यांद्वादश्यांचपंचम्यां।वलमायुर्यशोहेन्या
द्विरुक्तनामन्नभक्षणं॥॥वाचालोवलवादिनेदिनपतिरत्यंतदिप्रातलोदेहीहीनहताशनःशिशिरगोकौजेरुजापीडितः।वोधेभोगस्वरुःपृथःप्रथमभुक्
जीवेचिरायुःस्वरुवीश्रुक्तेवातिबलान्वितोतिमदनोमंदैवमदानलः॥अत्ररत्नमालावासरैःसद्विरुक्तमिति।शीणोदुवासरविषयेभौमवासरेनिदितः।तथाच।दुर्गा
वान्प्रथमभुक्प्रथमविलग्नमंदानलोद्यत९९तुला७लिटकुलीर४धेपुस्यातैवासनोमग९०प्रगापविपकामुके९७मीनाङ्गुलिभुन३गो२पुवरान्नभा
जी॥३॥॥अथान्नप्राशनलग्नग्रहाणांफलशिरिणाह॥॥रवौलग्नकृष्णधरणीतनयेपितृगदवाकरानोवातव्याधिः।कृशशानिभिश्चाटनरतः॥बुधेजानीभोगीहृ
शनसिचिरायुःस्वरुगुरोविधौपूर्णेयज्वाभवतिवनरशत्रुद्वैह॥४॥लग्नस्थे।रवौअन्नप्राशनंकर्त्तव्यं।वालकुष्टीभवति।धरणीतनयेभौमलग्नस्थोपिन्नगदभाकपि
तरोग॥प्रपिडितः।शनेलग्नस्थेवातव्याधिभवति।कृशशीशनी।शीणचंचुलग्नस्थोभिश्चाटनोभिश्चाभ्रमनोभवति।बुलेलग्नस्थेजानिभवति।उशनः।शुक्लेलग्नस्थेभौ
मीभोगयुक्तोभवति।स्वरुगुरोहृस्यतौलग्नस्थेचिरायुभवति।दीर्घजीवी।विधौपूर्णेयज्वा।विधूधनूः।पूर्णाचंद्रोलग्नस्थेयजनशीलजयोभवति।शत्रुदाताभवति
॥४॥॥अथतुल्यफलकेन्द्रत्रिकोणाव्यायेषुपिरयोद्धातमाह॥॥कंठकाचनिधनशुक्रोणाकास्तफलंददति।यत्तनावमी।षष्ठेइंदुरशुभस्तथाष्टमकेन्द्रको
णागतयेनिरन्नहृत्॥५॥कंठककेन्द्र१।४।७।९०अन्य१२निधानाष्टमकेन्द्रत्रिकोणंनवपंचमं१।५एतेपायविशुक्ते।मौम्यःशुभग्रहसकलंअष्टफलंददति।

राम

४६

षष्ठः इत्युक्तं कार्यं अत्रुभं पायग्राहः अष्टमं न कार्यं केन वा हाशरं कोणारापयते स्थाने शनिश्चरं न कार्यं सतस्थाने शनिश्चरं अत्रुभं दूतं अत्रुभं नाशोदारिद्र्यकरं वातका
धिकरश्चेति मार्तण्डः लाभत्रिषष्टदशमो यगता अथापासोम्यग्रहानवपंचमकंठकस्था ॥ लग्ने पुदैत्यशचिवजहृहस्यतिनामन्नोपभोगकरणो विविधोपभोक्ता
तथा च षष्ठे मासि निशाकरे शुभकरे रिच्ये तरे वा तिथौ सोम्यादित्यसितेन्दुजीवदिवसे पक्षे च ह्येतरे ॥ प्राज्ञेशादिति यो ह्येवो ह्यचयुते हस्मादिशघ्नो तरे रन्त्रप्राश
नमादिशंति मुनयस्त्वारोग्यसौख्यप्रदं ॥ ताराचंद्रविश्रुते स्याद्गोचरे वा विलग्नः ॥ करणं नगरं विष्टिरन्त्रः प्राशनवज्जि ॥ इति न्नप्राशनविधिः ॥ ५॥ ॥ अथ शो
रकर्मविधिसंभवे मंदाकात्रमाह ॥ शौरक्षे पुस्वकुलविधिना चौरमाहुर्मुनिं शकेंद्रयाते गुरुभृगुबुधैस्तत्र सूर्ये ज्वरश्च ॥ रास्त्रा न्नाशो धरणीतनये यं वता जा
कं पुत्रे शीतज्योतिश्च पयति तनौ निश्चितं नाशमेति ॥ ६॥ शौरक्षे पुः शौरकथित नक्षत्रेषु पुष्ये पौष्णे सौंदवे वा निश्चितं नाशमेति ॥ ७॥ शौरकार्यं
वैष्णवादित्रये च त्यक्त्वा भौमादित्यपातं हि वारं ॥ सते शौरनक्षत्रा ध्यायं पूर्वोक्तं स्वकुलविधिना स्वकुलाचारेण आत्मा कुलाचारेण प्रथमे वर्षे वा त्रितीये वर्षे
वा गौत्रदेविसंनिधौ च कार्यं ॥ ८॥ इति शकृत्करणं अथोपरिशौरविधिः ॥ गुरुजीवभृगुशुक्रबुधैः बुधकेंद्रस्थे कार्यं रवौ केंद्रस्थे ज्वराया भवति धरणीतनये भो
मकेन्द्रे स्थे शस्त्रविनाशो भवति अर्कपुत्रेशने शूरकेंद्रस्थे पंचत्वं मृत्युं करोति शीतज्योतिश्च पयति तनौ शीतज्योतिश्च द्रक्ष्यति तनौ कल्पक्षस्थो ल
ग्नस्थे चंद्रो निशुयं नाशयेति चूडाशुभाचकेन्द्रस्थो शनिकेन्द्रे च पंगुलं पापाक्षौरे विलग्नैव केंद्रस्था हर्जयेदिति ॥ ९॥ इति दैवज्ञ बल्लभे तत्र राजमार्तं
रा ॥ उत्तरवत्सनि सचित्ररीचूडा करणां शुभं जगु यवनाया चैत्रिहिवाया पग्रहदिवसे नरास्तद्वरमपि जन्ममासं ॥ १०॥ अथान्यस्थानगतानामपि यानां फले
प्रमाणिकयाह ॥ धनव्ययत्रिकोणगैरसद्रुहस्तत्तदपि ॥ शूरकयानशोभना शुभैस्तदुष्टि कारिणी ॥ ११॥ धनद्वितीया व्ययद्वादश त्रिकोणकेः नवपंचमो येत
स्थनरसद्रुहः अपि निश्चयं अशोभना श्रुतिशुभग्रहापुष्टि कारिणी वलवान् ॥ एवं विधेः लग्ने शूरकर्म कार्यं ॥ तथा च पर्याह ॥ माघादिमासद्वेषु शौरमाघप्र
शस्यते ॥ तारादित्यशरां केषु प्रशसेषु त गोचरे ॥ ज्येष्ठे मासि तथामार्गशौरपरिणयं व्रतं ज्येष्ठपुत्रदूहित्या वा यत्ने न परिवर्जयेत् ॥ षष्ठे च द्वादशे मासि चत
र्थे दशमे पि वा ॥ द्वितीया वाष्टमे शौरं न कुर्यात्पुष्यमेदिनीशोः ॥ प्रतिपदशुक्ले परिक्लासंध्या निशा सुखा प्रभासेरनकाले च शूरकर्म विवर्जयेत् भाद्रमासं शूर
पयति एवोक्तं ॥ शौरं तु मेषे ज्वरपित्तपिशाचेषु च शुद्धिर्निश्चुते वविद्या रोगफलं कर्कचंद्रवर्णादिदंगोददाति प्राणाभिघानं भवते वसिंह कन्या तु भोगो वले

रुद्रि

४७

पुष्टिमेधा तुलातुभोगान् विविधां करति। यस्मात्तयं बुद्धिबलोपहानि मंदाग्निकोपे च अलिः करोति॥ मेधाधन्वनिधने सकोरसोरव्यातिधनत्वाभां कुंभेवल्लभ
 दृष्टिमीने बुद्धिचपुष्टिच॥ तथा च भास्करा॥ यो ह्यपि सुतिष्ठत्वा सव वासु देववार्ता क्वचं इव रुणादिति विप्रमेषा। वारेषु सौम्य बुधभागा ववा गतिना क्षौरं हितं
 शुभफलं शुभतारकास्त॥ त्रिपंचसप्तमी जन्म इति तारा विवर्जयेत्॥ नभा इमासे न च चैत्रयोषे क्षौरं विवाहो न च कर्ण वेधः विवाह वर्ज्यं न च जन्म मासे यात्रा पिने
 ह्ये फलं तिसत्यः। न ह्यतनुको इति पूर्वोक्तं। नित्यक्षौर विधिनक्षत्रा ध्यायेकथितं॥ इति क्षौर चडा करणा विधिः॥ १॥ ॥ अथ जातकस्य कर्णवेधलग्नसुपजा
 त्याह॥ ॥ लाभे हृती ये व शुभेः समेते करे विहिने शुभराशिलग्नौ। वेधोत्कर्णो विदये जलने तिष्ठे बु वित्रा हरिरेवा तीषु॥ ८॥ लाभका दश ११ त्रितीय ३ शुभग्र
 रुयते सते। पापग्रह विरहिते लग्नौ शुभराशिलग्नौ धटमिथुन कुली रा धन्वि गोमी न कन्या इति शुभराशिलग्नौ॥ एवं विधे लग्नै कर्णवेध कार्यः तिष्ठे तिष्ठे॥ इदं
 मृगशिरः। चित्रा हरिप्रवाण यो ह्यरेव ती सतं नक्षत्रं तथा च भोजः। तारा चंद्रानुकूले हि शस्त्रो ग स्वति वा गतौ। अयुग्मवत्सरे प्राहुः कर्ण वेध विधिं बुधा न ज
 न्म मासे न च चैत्रयोषे न भाद्र संज्ञे न हरिप्रसक्तौ तिथौ न रिक्ते न च विष्टि दुष्टे कर्णस्य वेधसु न यो वदंति॥ ॥ लल्लः। शश्विपुन वं सु चित्र करं व सु वि ह्यु ह
 हस्यति वा त युतां भगरो हि रा पुन रत्रिणि युतं॥ इति कर्णवेध विधिः शुभन के॥ मूले चाश्विनी धात्रि चित्रा श्रुति हस्ता त्रिहस्ता त्रिपूर्वोत्तरा च चै पुष्य पुन वं
 सो शतभिषा वारे तिथौ शुभे न। लग्नौ शुभे युते यवा स्थिर गृहे पक्षौ सिते पंचतः के नुं शुक्र वृहस्पती शुभकरो कर्णस्य वेधो विधी॥ ८॥ इति मुनिमतं॥ ॥ अ
 थ कर्णवेध वयक्रम बुद्धि मं नु शुभमाह॥ ॥ शशोर जा स दंतस्य मातुरुत्तसं गवर्तिनः॥ तुलो ह्या वेधये कर्णौ स च्यादि गुण सत्रयः॥ ९॥ शिशो बालकस्य यदि
 दंतो अजातः दुग्ध दंतो यदि न गच्छति तदा मातुरुत्तसं गवर्तिन मातरे उत्तसं गच्छा दमिति सुला ह्या शुभन लो हेन स च्यायां कर्णौ छिद्रः क्रीयते स च्याधिक छि
 गुणं स चै कर्णौ धार्ये तथा च त्रिषडे कादरोरन्ये गताः पापग्रहा यदि अक्रजौ वीवके नु स्थौ कर्णवेधो शुभप्रदा॥ मार्तंड न पः॥ ॥ कर्णवेधो विनिर्दष्टो विलस्यो
 ह हस्यतिः तदा भावे जि कोणस्थ के इस्थो तदभावतः॥ इति कर्णवेध विधिः॥ ९॥ ॥ अथ कुतवेध लग्न विवक्षः विप्रक्षत्रिये विशां यस्मिं वर्षे जतवं धश सत्ता
 लिन्याह॥ ॥ गर्भाधाना दष्टमे जन्मतो बामौ जीवंधः शस्यते दाह्यगानां॥ राजन्यानां नूनमेकादशा द्वे बंश्यानां च द्वाद विद्विः॥ गर्भाधाना दष्टः अष्टमे वर्षे अथ
 वान्नम काले सकासा दष्टमे वर्षे दाह्यगानां सप्तमं प्रशास्तेः राजानां क्षत्रिया अमेकादशमे वर्षे सुपनः शस्तः वैश्यानां गर्भाधाना दष्टः द्वादश

रामः

४७

वर्षमुपनयनं कार्यं कथं नु तं निश्चितं वेदविधिं कार्यं राजमानं ३ ॥ १ ॥ गर्भजन्मा ॥ एमेवाद्ये पंचमेन वसेपिच। कार्यविप्राथराज्ञस्तदशनि द्वादशे विशः ॥ अथ
विशुद्धेयथशोभनेषु दिनेशराजिराजिनिशकरेषु ॥ हरितमातं उद्यपराशराये निदृष्ट इत्यो द्विजमुजवंधः ॥ ॥ माघादिपंचमिमासेः कर्तव्यं मोजिवंधनं यजते
मिहोत्रं वा विवाहो चैत्रवर्जीत ॥ माघे मासि महाधनो धनपतिः प्राज्ञावलः फाल्गुणे सैधा विभवति प्रतोपनियमे चैत्रे च वेदान्वितः ॥ वैशाखे निखिलो यभोग
सुखितो ज्येष्ठे बलियो बुधः स्वाध्याये सहा मखः पुकरा प्राज्ञः प्रतिष्ठो भुवि गुरुप्रवेशः त्रिदशः प्रतिष्ठा इति पूर्वोक्तं ॥ १० ॥ ॥ अथ ये बुधहेतु सवले उमौ जी
वंधकार्यं स्नामनुष्ठुभमाह ॥ ॥ वार्णाधिपे वलोपेते उपनीति कया हिता सर्वेषां वागुरे चंद्रसूर्ये च वलशालिनी ॥ ॥ उपनीति कयाः ॥ उतवंधः हितः अभोभवति वार्णाधिपे
वलोपेते गुरुभुक्तौ विप्राणां विभौ मधुत्रियाणां वैश्यानां चतुः ॥ शनिबुधयोः शुक्राधिपतिः ॥ एवं वार्णाधिपतिः ॥ तथा च भौमराक्रमः ॥ ॥ विप्राणां गुरुमिति योः राजां रवि
भौमयो बलशाली इत्योर्विंशारविन्दुत्रिदशेष्टवलं सत्तं ॥ एवं वार्णाधिपे वलोपेते गुरु बुरुस्पति चंद्रसूर्यः ॥ एवं वलशालिनी ॥ गोचप्रशस्तं ॥ ११ ॥ ॥ अथ शाखाधिपवलेनो
पनयनं वसंतिल केनाह ॥ ॥ शाखाधिपे वलौ केन्दुमुपागते वा वारं सवोपनयने कथितं द्विजानां ॥ नीचस्थितेरि गुरुगे उद्यपराजिते स्याज्जीवे भूगोक्रतिविधिः स्मृति
कर्महितः ॥ १२ ॥ ॥ शाखाधिपतिर्भवति ऋग्वेदाधिपतिगुरुः ययुर्वेदाधिपतिशुक्रः सामवेदाधिपतिभौमः अथर्ववेदाधिपतिबुधः ॥ शाखाधिपति लघुजातके शुक्रः
अथर्वसामयजुषामधिपागुरुसौम्यभौमसिता इति ॥ शाखाधिपति वलवान् कार्यः ॥ अथ वा शाखाधिपतिः केन्द्रकार्यः ॥ अथ वा शाखाधिपतिः वासरो उतवंधकार्यः
द्विजानां कथिषां कथितं यदि शुक्रहस्यतो नीचराशिर्भवति शत्रुगृहो भवति अथवा गुरुयुद्धे विजीते गुरुभुक्तौ भवति क्रतिविधि उतवंधे सति तदा स्मृतिक
र्महीनः आचारहि नो भवति तथा च परपाठः ॥ ॥ ज्ञातो बली कमलवंधुद्विने द्विजन्मा वेदायै पालनपरो उतवंधने स्यात् ॥ चंदे विरं क्रतिगुरोरपि जातजातः कौजे
वते मुपगते न विनाशमायुः ॥ वैधेदियोगरहितो मतिमांशजीवो मिश्री भवद्वनिपैः परिपूजितांशु पाण्डित्यमंडनमुखानि भूगोलभेत वारे क्वं मरणा मेति श
नैश्चरस्य ॥ अनाध्यायेति थौदुःखी दुराचारातिदुर्गातिः ॥ उतारं मे शिमु नित्यमलया युश्चोपजायते ॥ ॥ अष्टमीं हंत्युपाध्यायं शिष्यं हन्ति चतुर्दशी ॥ अमावा
स्याभयं हतिप्रतिपदुद्विनाशिकाती ॥ ॥ सप्तमी चाष्टमी वदुत्रयो दर्शा चतुर्दशी ॥ प्रतीपदा च द्वितीया च गलग्रहप्रदोदत्तं ॥ अष्टका च समाख्यातो सप्तम्यादिति
थी त्रये शाखाणि तत्र नाधीते उतवात्र विवर्जयेत् ॥ शुक्रा वायु दिवा कुरुनामपि त्रयोदश्यादि च चारि सप्तम्यादिति थी त्रयं ॥ चतुर्थरेकतः प्रोक्तं अष्टावते ग

लग्नग्रे॥ तथा च राजभार्तः॥ अन्ते पक्षे शुभस्ये शशिनिति दिनकरे देवपुत्रो वसम्यकवारे भौमो सितसन्निदशपतिगुरौ चोत्रेति गमभानो॥ हस्तविश्वशिवशक्रादि
 तिवस्तुवरुणपेयुष्ये नृपो ह्येत्यातिष्ठं म्याहितास्यः कुवमुपनयनं भाग्ये मुनिवै॥ द्वीपिका॥ जीवाकेंदुविश्वशिवशक्रादि नवहिभागवदोत्रस्थे स्वाध्याये
 वेदवर्णाधिपद्रुमुभदेक्षोरभेनादितौ च॥ अक्राकेंदुयक्षलगेरविमदनतिष्ठिप्रोत्पद्युष्यमेन्दुजीवास्मावादिशकेंदुसितगुरादिने कलत्रुद्धौ उतं स्यात्॥ अत्र
 उनर्वस्तु निषेधो द्विजोपनयनं॥ तथा च मार्तण्डः॥ ताराचन्द्रकुलेषु यत्नदेषु शुभेषु पिउतर्वस्तु कृतो विप्रपुत्रः संकारमर्हति॥ नभरिग्रहभिन्नं भेनया पोत्यात
 षोडिते नरात्रौ नवसंध्यायां नानाध्याये गलग्रहे॥ अक्षौ चयः॥ दशयोगवक्रमुद्धेर्दक्षत्रैः कारयेत्तत्र तारं भौमं केतुमतः सूर्यादि क्षिति तनया रूपेहः पृथुभिः॥
 दशयोगं विवाहसमये यस्यात्॥ कथितं तथा चः॥ पूर्वाषाढहरिं त्रये शक्रगे भेहस्तत्र यैरेव तिज्येष्ठा पुष्यभगे चोत्ररगतौ भातचयक्षेपिते गोमीनः प्रमा
 दाधनुर्वलवरे अक्राकेंदुजीवो धौपेन म्यादशमी त्रये उतमीरुः श्रेष्ठा द्वितीया द्वये॥ कुर्यान्नालवर्षे च उतोपनयनं द्विजः॥ नासंध्यायेन भूकं पेयनिघाते न गलग्रहे
 ॥ पाषादिचतुरो मासां प्रोक्ता वृषिकालजा॥ उतयात्रादिके वात्रवर्जयेत्स प्रवारात्॥ सकरात्रपरित्यज्य कुर्यात्पाणिग्रहं गृहे॥ प्रथाने स प्ररात्रं तत्रिरात्रे उत
 वधने॥ अथ दिवशात्रयमध्यमदुजलपुतने यदा भवति उपातदोषशमनं मेतेषु प्राह राचायाः वृष्टिं करोति दोषं नापदकालसंभवारजः॥ यावन भवति या
 नेन रयति चरणं किता वस्तुधा॥ उताने पूर्वसंध्यादेवारिदोषदिगां ज्ञाति॥ तद्दिने स्यादनाध्यायां उत तत्र विवर्जयेत्॥ ग्रेहरे विन्दोरबानि प्रकं पेयताडुमोल्कायतनादि दो
 षैः॥ उते दशाहानि ददंति तज्ञाः त्रयोदशाहानि तथात्र केचित्॥ सकरात्रपरित्यज्य कुर्यात्पाणिग्रहमिति पूर्वोक्तं॥ तथा चलगतुद्धि॥ मेघे भवति रागात्रे धी
 माना विरोगशोकपरिहीनः॥ गदवान्ममथलगे विधुरो दिनः कुलीरमुः॥ कलीकुलविरिति धनवान् विद्यावान् औ वयोवितिः॥ क्रूरः॥ शुभगः सूरवो प्रभोक्ता तोलीनि
 कीटे विनाशमुपयाति॥ धनुषि धनायः प्रयात्तथा दसि च घटधने परिश्रुतः॥ वदुर्मानिराः स्यान्मीनं धनवान् युवका च॥ १२॥ अथ यस्मिन् गलग्नयत्रस्थः उ
 तवधशस्ततत्सालिन्याह॥ लग्ने जीवे भार्गवदेव त्रिकोणो अक्राशस्थः नवांशके ह्यनूलगमे स्याद्विधौ वेदवेदी॥ सौरांशे सरिलग्नसंक्रुत्रे विद्याशिल
 : प्रोक्तिस्तस्याह तद्यः॥ १३॥ लग्नस्थे जीवे बृहस्पतौ भागीवः अक्रात्रिको रास्थः नवपंचमे विधौ चंद्रे अक्राशस्थः नवांशके ह्यनूलगा गतेः सर्वविधलगे
 उयनितो वास्तगाः वेदवेदी वेदविद्विद्वति वेदव्याख्याताः स्याद्ववति नवांशकमकरकुंभयोः सौरांशकमिति भृगुकुंभांशकसूरिहृहस्य॥ सूत्रैः लग्नस्थे य

दितस्मिन्नास्त्रोविद्याशीलउज्जितः। विवर्जितः कृतघ्नस्यात्। कृतघ्नो भवति ॥ १३ ॥ अथ यस्मिं ग्रहे केन्द्रस्थे यत्फलमौ निबन्धकाले तत्सरमाह ॥ स्वानुष्ठाने रतस्य
 प्रवरमति युतः केन्द्रस्थे सरे ज्ये विद्यासौरवार्थ युक्तो ह्यसनीराशिशिजे ध्यायकश्च प्रदृष्टः ॥ सूर्यराजो यस्य बी भवति धरणिजे शस्त्रवृत्तिर्द्विजन्मा शीतो शो वै
 उपरिर्दिनकरतनये सेवकश्चा ज्ञानो ॥ स्वानुष्ठाने रतः षड्भस्मरतो तथा च अचारतिलकः षड्भस्मरः ॥ ध्यानसंध्या जपं होमं देवतानां च पूजनं ॥ आतिथिदे
 श्च देवचण्डकर्मदिने दिने ॥ प्रवरमि युतः अष्टबुद्धि युक्तः ॥ यदि सरे ज्ये हस्यतो केन्द्रस्थे स्यादुच्यते उशनशिषु क्रु केन्द्रस्थे विद्या युक्तः सौरव्या न्वितः ध
 नाढ्यो भवति शशिजे बुधः केन्द्रस्थे अध्यापकः उपाध्यायो भवति वेदवाषष्कः ॥ सूर्ये केन्द्रस्थे राजो यस्य बी राजसेवको भवति धरणीजे भौमकेन्द्रस्थे सत्सु
 वृत्तिः षड्भस्मरः तपासधनुसरश्चेति युद्धकुशलः शितायुश्च केन्द्रस्थे वैश्यवृत्तिः क्रयविक्रयव्यापारवृत्तिर्भवति दिनकरतनयः शनैश्चरः केन्द्रस्थे अत्यज्ञाना
 सेवकः ॥ हीनजातिनां माराधयति नीचाग्रमस्यात् तथा चलत् ॥ षष्ठे मेशशङ्खे मरणां प्रयाणो जीवे दिवा करस्मिन्ने विगुणो र्थहितः ॥ क्रूरकुजेन मृदु
 ना विगुणो लसन्नसो मे पदुः शुभं यदि तु भृगोर्विकल्पो भृगुगुणानि पुत्रैः केचु से सो न पापैश्च पुशहजगृहाये सूर्यमाहं यमं दे ॥ वृषसुरगत्वा योसि
 रुमीने प्रशस्तं वत करणमिहोक्तं नाष्टमस्ये शशांके ॥ लग्ने शौरि दिवा करावनि स्मृता नाशं वधं वधं वधं विन्न विन्न विनाशमा ॥ १४ ॥ अ
 थयस्य तवांसकं सस्थे लग्ने यत्फलं तदौह ॥ सन्यसे ह्युदयति शुभं तावार्कभागे क्रूरत्वं भवति वयापापि कुजांशो ॥ चंद्रांशो अतीजता बुधे पुटं गुणभ
 गुभागे यो गृहं नति ॥ १५ ॥ मनिनवांसे स्य मूषता भवति ॥ अकृतवांशके दुष्ट बुद्धि ॥ भौमनवांसे पापवृत्ति ॥ चंद्रांसे जडिमा ॥ प्रतयो इति शि कायो ॥ बुधनवां
 पतः गुरुशुक्रं संस्थे लग्ने जज्ञकं नीवती ॥ वृषसिंहवने कीटे धनुमिना सुभाति तं मौजी वं धुसस्तस्य सेवाहीन फल्ना स्मृता ॥ १६ ॥ ॥ वृहस्य ते ग्रह
 तस्य फलमाह ॥ शर्के जीवे नीगुनो विन्नहिनः क्रूरसाने स्यात्पदुः सत्समेत ॥ भानो पुत्रे नालशो नीगुणा स्यात् शुक्रे नु जीववत्सं प्रकल्पं ॥ १६ ॥ ॥ अर्कस
 हीते जीवे यत्र कुत्रा निगुणाश्च अर्थहिन स्यात् ॥ भौमपुत्रे क्रूरगुरौ ॥ क्रूरबुद्धिः बुधयुक्ते गुरौ पंडितः सनि युक्ते गुरौ अलसी नीगुणी चंद्रयुक्ते गुरौ पुत्रवाधनवा
 इत्येयं ॥ भौमभातू जतो वारे नक्षत्रे च प्रतो दिने ॥ ताराचंद्रविशुद्धो स्यात्समावर्तनिका कीया ॥ इति व्रतवध ॥ १६ ॥ ॥ राशौ विलग्ने वचरे घटे वात दंश के वा
 यथावा शशांके ॥ आधातकाले दीप्युगवानां जातोपि निर्वाणपि भुपैति वहि ॥ १७ ॥ अंबुचजलराशि ॥ कर्कसीनो लग्नस्थो ॥ अन्ये राशिषु जलनवांशो वा ॥ अथवाच

इलगत्येवाः दीजपुंगवानां॥दिजश्रेष्ठानां॥आग्याधानकाले जातोपिवह्निः नीर्वानं नासंप्राप्नोतीत्यर्थः॥११॥ अथ शुभलग्नमाह॥ श्रीकोणाकेन्द्रो
पचयेषु सूर्याः बृहस्पतौ सितकरे कुजे वा॥ सेषग्रहेषु च ये स्थितेः धूम्रानां तान् दनमा मनति॥१२॥ श्रीकोणाकेन्द्रोः १४१११० उदये ३६१११
१०० रीतिगुणद्वये ११ भौम १२ अथवार विचन्द्रो भौमपतदेव श्रीकोणाकेन्द्रोः उपचये स्थानेषु॥ सेषग्रहेषु बुधशुक्रशनीषुः उपचये भवन्ती॥ धूम्राणां तान् दन
मा मनतीः अग्नीयनीग्रहकरोति॥१३॥ अथ अष्टमग्रहफलमाहः॥ चतुर्वर्त्ती मनुगे मनुमेतिः क्षीप्रवल्गा ध्यापकदमास्ततेचः॥ भानौ सूनौ देवपुजे रवौ च
रागैर्युक्तौ दृष्टी केतस्योद्दीजे वा॥१४॥ आग्याधानलग्नशेजो अष्टमलग्नचंद्रमाह॥ अग्नीग्रहकर्तृः रविसनीगुरो अष्टमप्राप्नोति॥ सीधुन इति युते॥ अष्टमे
भौमेः अग्निपनीग्रहकर्तृः प्रयेतेः रविराग्नि अष्टमस्थे अग्नीयनीग्रहकर्तृ रोगयुक्तो राग्रस्तो दीर्घरोगी भवेत्॥ बुधशुक्रो अष्टमरासीस्थो ननु भनाप्य शुभ
चकारादिति॥१५॥ असूभेषु धने धने नहि नो धनवान् स हि रयाने विदो विधौ स्यात्॥ उदये स बुधार्क जेयवे द्यौ ज्वलनौ लोककृद्भानसंगमेति॥२०॥ अ
सूभेषु ग्रहे धनस्थे अग्नीयनीग्रहकर्तृ धनहीनो भवति॥ शुभग्रहे द्वितीये धनयुक्तो भवतीः द्वितीये च दे अन्नदाता भवतीः उदये स लग्ना धीयती बुधसनी चंद्र
सही॥ अथवा उदये लग्ने बुधसनी चंद्रसही ते ज्वलन अग्नी होत्राग्नी लोककृद्भानसंगमेतिः कोलिकाग्निसही तो भवति॥२०॥ कुजे बुध जीवौ शी पुरासीं
स्थेः पराजीते नी चण्डो पगेवा॥ अस्मि गते वाग्नीयनी हं ग्रहं वकरोत्येहा स्य विदुषां सयाती॥२१॥ कुजे बुध जीवौः भौमशुक्रः गुरुभीः स्वकीये स शुशशी स्या
पराजीतेः स्वकीयेः नीचस्थी ते वाः॥ सूर्ये वसा दस्मि गते वाः येत देवग्रहयोगे योः पुरुष अग्नित्परिग्रहं करोतिः स विदुषां हास्यजातीः॥२१॥ तस्य अहोरात्रं वि
नसेतीत्यर्थः॥ लग्नस्थे धनुषी गुरावया क्रीये वा भूस्स नौ दशमगेय स प्रमेवा॥ तीर्त्ता सौमह जेष्ठदायेगे विधौ वाजाताग्निर्यजती न संसये द्विजेनु॥२२॥ धनुरासीस्थे
गुरो लग्ने॥ कये स परासीस्थे भौमे यत्र तत्र स्थेः दसमे स प्रमेवा भौमेः तीर्त्ता सौरवौ तीतीये उषट्कदये कादमा ११ चंद्रतीतीये उषट्कदये कादसे ११ वाथे कृदेव यो
गो गहीताग्नि द्विजे द्येः यती जज्ञा भवतीत्यर्थः॥ अग्नीपरिग्रहं कुजगुरुजदीने सवारेषु कार्ये सीति॥२२॥ इति श्रीभट्टोत्पलविरचितायां ज्योतिषरत्नमा
लानामष्टिकावृत्तौ अग्निगाहनं संस्कारप्रकरणं त्रयोदशोऽध्यायः॥१३॥ अथ राजाभीषेकपुराणं व्याख्यायते॥ विलग्नजने दसमाधीनायमा तं उधात्री
तनये वलस्थे गुर्विन्दुशुक्रैस्फुरदं बुजालैः सही पती स भीषेक इष्ट॥१॥ विलग्नेशः जन्मलग्नाधीयाती जन्मे सः जन्मकलीयाग्निनराशौ च बुधसही वर्ततेः तस्य रा

स्थाधीपतिजनेसः दसाधीनाययेस्पग्रहस्पदसावर्ततेसदसाधीपतियेतेषुवल्लयुक्तेषुमार्तडघात्रीतनयेवल्लिष्टेरविभौसोवल्लयुक्तेषुनृचं
 इअक्रेपुष्टोदीतस्त्रीगधविपुनकीरताजाभीषेककर्तव्यः॥१॥ ॥पूर्वोक्तग्रहणासीत्रात्रीकोनादीस्थानस्थीतेनाशुभफलमाह॥ ॥सुहृत्रीकोणस
 गहोवसंस्थाश्रीयंचकीत्रीचदीसंतीषयाः॥ अस्मंगताशत्रुभनिवगास्नेभयायसोकायभवेसराज्ञा॥ २॥ षेराग्रहलग्नाधीयतीजनायतीः दशा
 धीपतिः गुप्तचंद्राः सुहृत्तत्रीकोणसगहोवसंस्थाः मीत्रग्रहस्वग्रहस्वमूलत्रिकोणस्वकीयोवसंस्थाः श्रीयंकीर्तिः लक्ष्मीकिंतीददातिः विसेधे
 नणतेग्रहाः अस्मंगतानीचस्थाः सत्रुरासीस्थाः भयायसोकायराज्ञां करोतीत्यर्थः॥ विशेषेणनदशोलमेसजनेसधितायति॥ २॥ ॥ अभिषेकलग्नंस्त्रो
 कद्वयेनाहः॥ ॥ जन्मभादुपचयेतथास्थीरेलग्नवर्तीनिचमस्तकोदयेः॥ सद्युतोवयत्रीकोणकंटके स्वाष्टमपुरहीतेषुशाधूमीः॥ ३॥ जन्मरासेजानिया
 उपचयेस्थानांती३॥ ६॥ ११॥ १०॥ लग्नानीतथास्थीराशौमस्तकोदयेः मीथुनसीहकंन्यातुलावृश्चिककुंभातांशुभग्रहयुतदृष्टेः॥ पापग्रहयुतदृष्टेवजीत
 येतरारायौ॥ तारकासशभृतोवलेदिनेसद्ग्रहसेवतिथावरिककेः॥ सद्युतोवयत्रीकोणकंटके स्वाष्टमपुरहीतेषुशाधूमीः॥ ४॥ ताराबलेः चन्द्रबलेसुभग्र
 हबलेः अरिक्तातिथौसद्युतोवयत्रीकोणः कंटकेसुभग्रहयुतेद्वादश१२अष्टमचतुस्रंयंचभनेकंडे१४॥ १०॥ येतेषुस्थानेषुपापविवर्जितेपराजामि
 ककर्तव्य॥ ४॥ ॥ कूरग्रहलग्नादीफलमाहः॥ ॥ धनातेस्थैकुरैर्भवतीनीधनोरोगभालगतसंस्थैः चतुर्थ्युनयेवैः च्युतनीजपदः पुत्रगैसौष्यहीननीहृद्योगध
 स्थैः सुभविरहितैर्धर्मैः स्थानरेनुनीरायुमृत्युस्थैः सुषधनयुतः आयसत्रुस्थीतैश्च॥ ६॥ ॥ राजाभीषेकलग्नातः॥ द्वितीयरद्वादश१२गैपायेराज
 नीधनीभवतिः लग्नैस्थेपापेदिचरंगीभवतिः चतुर्थसप्तमस्थेपापेराज्येच्युतिराज्येविहितः पंचमस्थेपापेसौष्यविहितः दशमस्थेपापेउद्योगहीनः
 नवमस्थेपापेसुभविवर्जितः अष्टमस्थैकुरैर्भलायाभुभवतिः त्रीतीयेरुकादराषष्टमस्थैकुरैराजासुषधनयुक्तोभवति॥ ५॥ ॥ राजाभिषेकस्य
 दीनेवीतनीयतेनाह॥ ॥ नीधनरिपुगुरुस्थीसीतगोपापदृष्टेयमनगरमुपैद्वाग्नपसद्गहो॥ वयंमृतीरीपुवर्ज्यसफलदद्युनीष्टाः सकलभ
 वनसंस्थानेषुनीष्टाश्चतेस्प॥ १॥ राजाभिषेकलग्नातः षष्टमचंद्रेपापग्रहदृष्टेसीधूनराजोयमनगरं प्राप्नोतिः सचेतइतिशुभग्रहाद्वादश१२अष्ट
 मदषष्टदलग्नस्थीताः राजासिधुननयते॥ ३॥ ॥ सुभग्रहावयंमृतीरीपुअसीषष्टफलदाताभवतिसकभवतसंस्थाः संपूर्णस्थानस्थीतासोभनफल

॥ ३॥ इदमप्यनीसंभवंः इदमसीतीसः जन्मरासी जन्मलग्नं वाः एका लगे चतुर्थसंज्ञा मेवा भवतिः तदा जी जातु र्यो भवति अथवा शत्रु को जन्म लग्ना जन्मराशि के
पति जो चतुर्थसंज्ञा मे भवतः तथा जी जातु र्यय मे यव अथवा ताभा शत्रो जन्मराशि जन्म लग्ना भा जाति उपपन्न यस्या नानी चतुर्थसंज्ञा मे वा भवतः तदा जी जये येवं
अथवा येः शीर्षे दये रासी सो पी इष्टु भ ग्रह षडु र्ग पी द्वा लगे वा भवतः तथा जी जये वक्रव्यः ॥ ४॥ ॥ चरास्थी रत्न ग्रथात्रा फल माह ॥ ॥ करोति राशि र्ग मनं फ
लं चः चरे विल ग्ने सुभ दृष्टी युक्तः ॥ स्थी रो दय स्या गमन न जातु सुभौ सुभौ दृष्टी युतो ही वा वा ॥ ५॥ ॥ चरन ग्रे एका प्रह्न स्या यात्रा भवतः सुभ ग्रह स्य युत इ
ष्ट जात्रा शत्रु क्षयो भवतिः स्थी रत्न ग्रे एका भवतिः यातु र्ग मनं न भवतिः शिर रासी सुभ युत दृष्टौ सुभं यात्रा भवेती ॥ पाय ग्रह युत दृष्टौ असुभं यात्रा भव
ति ॥ चरास्थी रत्न स्वभाव मे षा दो जातव्य ॥ ५॥ ॥ अथ द्वि स्वभाव फल माह ॥ ॥ द्वि सुक्लि राशा बुद्ध प्रपन्ने क्रूरै ग्रहे युक्त निरिक्षिते चः ॥ प्रयाति येद्य प्यव
धै सदा नीः नीवर्तते सनु जनाभि भूतः ॥ ६॥ ॥ द्वि स्वभाव राशौ प्रह्न लग्न स्थे भवती ॥ पाय ग्रह युत दृष्टौ यात्रा भवति तदा राजा पराजीतो नीवर्तते शत्रु जीतो
॥ ६॥ ॥ प्रह्न चेष्टा फल माह ॥ ॥ मनोरमा भूये दी एका कस्या न्मा गत्य वस्तु कृती दर्शने स्तः ॥ यद्या दरात् एका ति वग्रह जत दा से दस्ति जयः सवेति
॥ ७॥ ॥ एका समये मनोरमा भू उल्लस भू भौ मंगल्य वस्तु एका समये दधि दुर्वा क्षता दी निदृश्यतेः सुयते वा तदा जये वक्रव्य ग्रह जे ॥ जोति वि आ दरं ह्य
एका ति तदा जये येव स्त चरण तलो षां गु घृ हसो न्मा गं अवगा वदत ना सां गु ह्यरं ध्याति भूयः ॥ सस्य ति यदि करा गे गंड क षां सकं वा पुव दति सुभ स
येन वानतः सास्ति सत्र न एका काले च न्मा गे हसते एका सति तत्फलं भवती ॥ ७॥ ॥ अथ यात्रा नक्षत्र फल माहः ॥ ॥ हस्ते नु मेत्र अवगा श्वि पुष्य पौष्ण
श्रविष्ठा श्रव पुनर्व शौ चः ॥ श्रेष्ठा निधि ह्मा निन वप्रया ने न्मा नि पंचा दिवं सप्त तारा ॥ ८॥ ॥ हस्त प्रसिद्धः ॥ इन्द्र मृ ग शिरः मेत्र अनुरा धा अवगा ॥ अश्वि
नी पुष्य तिष्य पौष्ण रेवति श्रविष्ठा धनेष्टा चर पुनर्व सु प्रया ते यात्रा या रा ता निन वन क्षत्रा नि श्रेष्ठा नि उन्नि माति कथि तानि यदि त्रि उप च ५ आ
दि ९ सप्त ७ म तारा न शुभ न भवति सता तारा या ज्यः ॥ ८॥ ॥ यात्रा नक्षत्रा निधि दू नक्षत्र कथ यासी ॥ ॥ बित्रा विशाखा नल यां म्य सार्य वाय पित्रे स्वर देवता
नि ॥ ९॥ ॥ राख निष्ठा न्य परा निभानी स्म ता ने षा निन निदि तानि ॥ ९॥ ॥ बित्रा विशाखा नल केर्तिका याम्य भरणी सार्य अश्लेषा वाय य स्वाति मघा स्वर देव
ताति आरद्रा सतानि अश्लेषा नक्षत्राति यात्रा या निधि दू नानि ॥ अथ तानि भानी मध्यमा नि ॥ रोहिणी पूर्वोत्तर य उत्तरा त्रय मूल ज्येष्ठा सतभिषा मध्यम दशत

र. १५

५९

क्षत्रं ॥ १॥ अथपरिघमाह ॥ काशीनुवाप्रभृतिभातिभवंतिसप्तसप्तक्रमास्तुतश्चीनांककहमामपिहा ॥ वाज्वातुसूक्ष्मनिःककुप्रतिवद्धरेवानी
 र्यस्थितापरिघसवनलंघनीया ॥ १० ॥ काशीनोप्रभृतिः कृत्तिकाप्रभृतिः सप्तनक्षत्राणि यत्र स्थिता ककुभापूर्वादिशाक्रमेण भवन्ति कृत्तिसप्तपूर्व
 स्यात् ॥ मघादिसप्तदक्षिणेः मैत्रादिसप्तदक्षिणमाया ॥ धनेष्टायादोसप्तउत्तरे ॥ वाज्वावायवा ॥ शकुक्षानि आगतयः ककुदिशायावदति ॥ वायव्या ॥ आगदि
 शाया ॥ तिर्यकरायाविन्यसेत् ॥ रुषपरिघनीयाः पूर्वदिशानक्षत्रैः उत्तरदिशानक्षत्रैः पश्चिमदिशानक्षत्रैः ॥ पश्चिमायादिशायादधिनदिशायां नक्ष
 त्रैः पूर्वदिशानक्षत्रैः यरिघनलंघनीया ॥ १० ॥ अथनक्षत्रमूलमाह ॥ नैडिमेनियमदिरिनिगानाजयादेप्रतिचिरोहिण्यधनपतिदिशाया
 लानीषुत्तरास ॥ अलानितिष्विस्फुटमपिहितानेषु जेयातितेषां प्रत्यावृत्तिर्गीगनकुसुमोबोधकालेयदियास्यात् ॥ ११ ॥ नदिमेदिपूर्वदिशायां नक्ष
 त्रैः पश्चिमायां नक्षत्रैः ॥ यमदिरिमियादधिगदिशायां अजयादेपूर्वभाडीयां नक्षत्रैः ॥ प्रतीविपश्चिमदिशायां रोहिणितक्षत्रेन गच्छेत् ॥ धनपतिक
 वेरतस्यदिसायां उत्तरः उत्तरफालानितक्षत्रेन गच्छेत् ॥ अस्फुटमपिसान्येषु ॥ हितिनितं ॥ पुन्यककथितानि रणोऽलुलुज्जज्जो ॥ तेषामनु
 नां प्रत्यावृत्त्यानि ॥ पुनरामननभवति ॥ यदिगतनआकाशकुशुमेवाधनं फलनंतकाले गच्छेत् ॥ जोजातमनुष्यमयते ॥ योआकाशफलहोतौ समतु
 ष्ययलाटेआकाशकु ॥ ११ ॥ ॥ प्रयोजनेष्टा नोदनेपूभृपतिविलेधरेषामपि पारिषुवजैत् ॥ विहायदिककुलसमाहायानुदूनयदिस्वस्यगविउ
 द्दिरिष्यते ॥ १२ ॥ ॥ नपतिआतुरिसिधुकार्यपरिघरेषालंघ्यागच्छेत् ॥ दिककुलीनक्षत्राज्यायदिस्यदि यदि द्वातिकलमेस्फुटिपाप्मराजा
 गच्छेत् ॥ मेघमिहधनुपूर्वावृषकं न्यामकरदक्षिणे ॥ मिथुनतुलाकुम्भपश्चिम ॥ केकटविह्वामिनउत्तरदिद्वानिकलग्ना ॥ १२ ॥ ॥ अथद्विद्वारिनक्ष
 त्रमाह ॥ गायत्युर्वद्वारिकैरग्निकाष्ठायादक्षिणैर्वैवमासानुपूर्व ॥ पुष्यहस्तमैत्रमप्यश्विनीचचक्रायीरुः सर्वदिद्वानिकानि ॥ १३ ॥ पूर्वद्वारि
 कनक्षत्रैः कृत्तिकादिभिर्आगतयगच्छेत् ॥ मघादिसप्तनैः क्रत्या ॥ मैत्रादिवायव्या ॥ धनेष्टादिश्चात्या ॥ पुष्यहस्तमैत्रः अश्विनीवारिदिशा गंतव्यं ॥ १३ ॥
 ॥ पूर्वाहोर्ध्वमिभैतगमंततिक्षौ ॥ तमध्यादिनेष्टानासवासरचलधुभिः मैत्रेनरात्रेनरात्रेमुषउग्रायेनचमधारात्रिसमयेनेष्टं निशांतचरेसवा
 ष्येवकरेद्वेजेहरिभिकालेषुयात्राउभा ॥ १४ ॥ ॥ ऊर्वामित्रनक्षत्रैदिवस्यपथमप्रहरं न गच्छेत् ॥ तिक्षौ मध्यादिनेन गच्छेत् ॥ लघुभिः दिनसा

रामः

५९

त्रिभागेन गच्छेत् ॥ मैत्रैः शत्रुप्रथमे प्रहरेन गच्छेत् ॥ अग्रेः मध्यरात्रौ न गच्छेत् ॥ चरैश्चतुर्थे प्रहरेन गच्छेत् ॥ सर्वकालेषु मृगसिंहा हस्तपुष्पाश्रवणेषु गंतव्यं
कार्यसिद्धिर्भवति ॥ १४ ॥ ॥ चतुर्दशे अयनवशेन यात्राफलयात्रा साह ॥ ॥ तिग्माशुमस्य यनयोरणकुलमाहूयानां प्रसस्तमुभयो रूपय
नुभावे ॥ यायादिवानि शिमसशममन्मथातु यातु भवति बहुधा वधवंधदोषा ॥ १५ ॥ तिग्माशुमस्यः शशिवंशुः दृयोसूर्यः यदि स्वदि चतुयो अन्तु कुल
प्रशस्त्य ॥ ये कानयो ॥ रविचंद्रमकरादिराशिखंडे भवति ॥ उत्तमपूर्वादिनराशौ गच्छेत् ॥ परिसूर्यचंद्रौ ककीदिषे भवति ॥ तदा दक्षिणपश्चिमदिवा नि
संजायां चंद्रमकरादौ राशिखंडे राशौ पूर्वोत्तरं गच्छेत् ॥ यादककीदौ चंद्रे दक्षिणपश्चिमराशौ गच्छेत् ॥ रवौ मकरादित्योषडेदिने पूर्वोत्तरं गच्छेत् ॥ रवौ
करकादिस्थाषडुदिने दक्षिणपश्चिमयायात् ॥ १५ ॥ ॥ अथ यात्रावर्तुवधवंधनं भवति ॥ ॥ अथ वारशूलमाह ॥ ॥ अक्रादित्यदिने न वारुणादि
शानजे कुजे चोत्तरं मंदेदो अदिने न शक्रककुभं यास्यां गुरौ न उजेत् ॥ सुलानिति विलंघ्या जातिमनुजा जे विनसोष्य अथाभ्रष्टा सापुनरापतेतिय दिते सके
रातुल्या अपि ॥ १६ ॥ शुक्रवासरेशिवे वासरे वारुणा पश्चिमा या न गच्छेत् ॥ बुधभौमयो उत्तरं नगरं गच्छेत् ॥ शनिवासरेशो मवारे पूर्वदिशा या न गच्छेत् ॥ या
स्यादिशायां दक्षिणदिशायां गुरुवासरं न गच्छेत् ॥ शीयतिर्धृते न उजेत् ॥ नजे कुजे चोत्तरं न जे बुधवासरेशो उत्तरदिशायां दोषं भवति शुभं न भवति ॥ मो
मवासरेशो मकथयति ॥ अथि न स्थितं मलस्य शुभं नान्यं ता कृत्वा यदि गच्छेत् कार्यं नासः यदि जिवसं सया भवति ॥ यदि शुक्रा मो भवति ॥ १६ ॥ ॥ अथ प्र
तिशुक्रमाह ॥ ॥ उदयतिदिशि जास्यां जातियत्र भ्रष्टा द्वा विसरति च भवके येषु दीगृहभेषु ॥ त्रिबिधमिह सितस्य प्राच्यते स नखचं मृत्तिमीरुदिन
एवं न ज्ञातेन यत्नात् ॥ १७ ॥ ॥ शुक्रस्य उदयं मुनीमि त्रिबिधं कथितं ॥ यस्यादिशि पूर्वः अथवा पश्चिमं उदयति ॥ एकोदया ॥ यस्यादिशि सूर्यावलम्बितं ॥ भ्रम
ति द्वितीयोदाहर्त्तिकादिसप्तनक्षत्रे शुक्रेति पृथिवी पूर्वोदया ॥ मघादिसप्तनक्षत्रे शुक्रेति पृथिवी दक्षिणोदया ॥ दिशि पूर्वपश्चिमं वा उदयति शुक्र ॥ तस्य
दिशराजायत्नेन वजेतः ॥ सूर्यभ्रमंतं दग्धा गैश्च ज्वलितादि गैर्द्रिधूमादिना ॥ चानलदिकप्रभाते ॥ प्रत्येकमेकं प्रहराष्टकेन भूकेदिशाष्टौ सवितारक्रमेण
स्वल्पोपि नानार्थप्रतिशुक्रं जाते जीता सतासिद्धिमुपैति नूनं ॥ कामं उजेद्वा प्रतिशुक्रमसंगतेन जायानजिगीषुरत्र ॥ १८ ॥ ॥ स्वल्पोपि कार्यं समु
खं शुक्रदासिन शुक्रगमने तु कदाचित् दपि कार्यसिद्धिः ॥ अग्नौ तिसर्वकार्यसिद्धिं नानिश्चितं असमितं शुक्रं राजानं शत्रुं गच्छेत् ॥ १८ ॥ ॥ अथ नीचा

रिष्युः कुरु फलमाह ॥ निवर्गग्रहजितेप्रतिलोमेभार्गवेकलुषितेसंगतेवा ॥ प्रस्थितोनरपतिप्रवलोपिद्धिप्रमेवशमेतिरिपुतामा ॥ १९ ॥ निवर्गक
 न्याशिशिष्यशुक्रं नाराजितेग्रह ॥ प्रतिलोमवक्तिः कलुषितेक्षिण ॥ सूर्यवसाह ॥ अस्तमितेवास्येविधेःशुक्रे ॥ नृपतिप्रवलोपिगुरुयराजयप्रोतिनिस्वि
 तंशत्रुवश्यभवति ॥ १९ ॥ ॥ एवंविधीष्यास्युजितेप्रयायादुधयदिस्यादनुकुलवर्ति ॥ प्रतिदुजभूमिपतेगतस्यानायेग्रहास्त्राणाविधोसमर्थ ॥ २० ॥
 आस्युजितेशुक्रं एवंविधेनीवादिस्थेतिगहेतयदिवुधोच्यनुकुलंभवत् ॥ बुधवलुप्रयगहेतुपुनरप्रतिबुधेसन्मुखेबुधराजानगहेतु ॥ दि
 त्पर्य ॥ बुधहृतदोषंअन्येग्रहारक्षाकर्तुनसमर्थ ॥ पूर्वसिंभुदिनेशुक्रेनजायात्पूर्वोत्तरेसिद्धिश्चि ॥ यश्चातभ्युदिनेशुक्रेनजायात्दक्षिणपरे
 दिशि ॥ ॥ येकग्रामेपूरेवापिदुर्भीक्ष्णोर्जविभ्रमे ॥ उवाहतीर्थयात्रायांघटीशुक्रंनविद्यते ॥ २१ ॥ गुधीनीकालश्चैव नवव्याकृत्यमेवच ॥ पादमेकंन
 गच्छातीशुक्रसंमुखदक्षीने ॥ ॥ उपनयेनेगोदानपाणीग्रहनेग्रहाप्रवेशगमनानी ॥ अस्तमीतेषुतकुर्यात्करगुरुभगुपुत्रचंद्रेषु ॥ ॥ पूर्वामुष्णमध्य
 गतेचसूर्येगोधूलिकादक्षिणमभ्येयात्रापश्चात्मुष्णश्चैवतर्द्धरात्रौसूर्योदयेउत्तरयेवयात्रा ॥ ॥ दसाधीपतिमाह ॥ ॥ दीशामधिशास्त्रविशुभोमन
 मोयमोदीजसूर्येस्यातः ॥ ललाटगेणप्रवसेदीर्घागतव्यमस्मीषलुकंठकस्थ ॥ २२ ॥ ॥ दीशामधीशास्त्रास्वामीः रवीशुक्रभौमतमराहयमशतिअर्य
 इन्द्रचंद्रबुधःशरीरहस्यतिःपूर्वादीसामधिपतयेभवेपुःदीर्घदीक्यतो ललाटगेसन्मुखेनप्रवेशंनगहेतुःषलुनिश्चितःअस्मीन्दीवसेअनूकूलगत
 वेकंठकस्थेसष्टशुक्रमःराजमातेदे ॥ लगेकं१०यय१२लाभयो११२गुसूतेकम१०स्थीतेभूमीजेराहोधर्मरेविनाशयोदरवीकृतघने१०री६सूनेधवि
 धोबंधो४सहजार्थ३ ॥ २ ॥ योसूर्यगुरोयेवललाटोद्वेयोगेनारासुपैतिमानवपतिपूर्वादिक्वाष्टगत ॥ २३ ॥ येवललाटादयोर्गपूर्वादिदिशानप
 येगहेतुयात्राकत्रेयायोगेनासमुपैतिःमातवपतिःराजानायात्राकत्रेयातासंकरोतिइत्यर्थ ॥ नारासुपैतिमानवपतिपूर्वादिक्वाष्टा
 ता ॥ २३ ॥ ॥ अथविहृदुल्लग्नमाह ॥ ॥ जननसमयल्लग्नानैधनेजन्मभादानीजरिपुभवाद्वाशत्रुभेल्लग्नयाते ॥ पतिभिरुदितदिपेल
 ग्नगैपाधिबानंगमनमथविषवाभक्तिंतुल्यमेव ॥ २४ ॥ जन्मलग्नान्ः अष्टमराशौजन्माद्वाष्टमराशौयात्रासमयेभवतःअथवाशत्रुलग्नान्ः जन्मरा
 सेवार्षष्टाश्रीयात्रासमयेलग्नस्थोभवति ॥ एवंविधेल्लगेयात्राकरोःतदाविषमहूरोतुल्ययात्राभवति ॥ अथवाआपनीरासीजन्मसमयेकरराशिरीजे

अष्टमसितकरस्वमीयात्रासमये लग्नस्थीवर्तिहोतौविषमहूनंतुल्ययात्राभवतीसंज्ञोत्तमलगात्तत्रोत्तमरासेर्वियेष्योरसिः स्वामीयात्रालग्नभवतीः तदा वि
 षमक्षणांतुल्ययात्राभवतीः ॥२४॥ अथ कुभलग्नमाह ॥ यत्र जन्मनी कुभग्रहाश्रीताः येस्वरशिरीरुवेसिसंज्ञकः ॥ येः स्वरात्रुभवनानेधने लग्नगः सभव नो कु
 भावरु ॥२५॥ समकोलेयेः रासी कुभग्रह संस्थिता सारासीयात्रा संभः रविहते दोसरी रासी विसी संज्ञे कुभः सत्रु के आटवे लग्न कुभाः ॥२५॥ ॥ यात्रापालग्नमा
 ह ॥ मस्तकोदये गृहेषु च स्वदिग्द्वारभेव जीया सतां जयाः ॥ मुनीवर्तीषु हि सं गरां गरां भंगये वमयरेषु च राशिषु ॥२६॥ सीर्षोदये रासीः दिग्द्वारभरासीयात्रां या रा
 जोपयोवक्रवैः ॥ एषोदये रासी मुर्तिवर्ति दिग्द्वारवजीतरासी लग्नस्येतदा न पश्यहानी ॥२६॥ ॥ मीनलग्नफलमाह ॥ ॥ वक्रपंथा मीनलग्नं शक काया
 सीद्धी स्यान्नवृती स्वतंत्रः ॥ नेष्टः कुंभो यदुमो संस्थितो बालग्नो चास्यो सेयतौ जानसीष्ट ॥२७॥ मीनलग्नं मीननवां सकं वा कार्यं सीद्धी गदु तो बा गो वक्रो
 भवतिः मार्गपरिभ्रमे कार्ये स्य असीद्धी नीतसंज्ञो नीर्हनी भवती ॥ कुंभलग्नं कुंभनवां सेवानइष्ट जलग्नसौ जलग्नसि नवां सेनो कायां यात्रा सिद्धी भवती ॥२८॥
 ॥ ॥ मुर्त्यादीभावफलमाह ॥ ॥ मुर्ति १ कोशो २ धं नीतो ३ वाहनानी ४ मंत्र ५ सत्रुधमार्ग ७ आशु ८ मन्त्र ९ व्यापार १० प्राप्ति ११ प्राप्ती १२ रेवं लग्नद्रावा
 द्वादसेत्येपीवीत्या ॥२८॥ लग्नमुर्ती द्वितीये भराशरीतीये धनुर्धरः चतुर्थे वाहनः पंचमसत्रः षष्ठमसत्रुः सप्तममार्गः अष्टमआयुः नवममन्त्र १० दश
 मव्यापारः अः येकादश प्राप्ती धनादी गमनेः द्वादशस्थाने अष्टा प्राप्ती रेवं येवं द्वादसे स्थाने परीचीतयेतः ॥२८॥ ॥ सुभग्रहसंज्ञो गाफलमाह ॥ ॥ द्वा
 तीकूरास्त्राप्तिवर्ज्ये हि भावान् नव्यापारं निघ्नंत सूर्यभौमौ ॥ सौम्या यो हंत ते वहित्वारी भावं कुक्रवा संमत्सु मुर्तितथेष्टा ॥२९॥ त्रीतीय ३ एकादश
 ११ वर्जसेवान् मूर्त्यादि भावान् कुक्रवापग्रहः येति नाशं करोति व्यापारां दशमस्थाने सूर्यभौमौ येष्टाः सौम्यैः सौम्यो कुभग्रहा सर्वाभावाप
 हन्तीः षष्ठभावा वर्जइत्याः ॥ षष्ठे सुभग्रहा सत्रुजयेती पुहन्तीः कुक्रसप्तमवर्ज्यः स्वमन्त्रो नीतयेष्टु मुती लग्नमन्त्रुः अष्टमस्थाने चतुर्मा द्वांतीना सं
 करोति ॥२९॥ ॥ क्रूरग्रहास्त्रा ३ शीद दशा १० ये ११ गता कुभास्फ हृत्वा शनी दशमभावगतां जीयां सौः ॥ मूर्त्यादि भावनिचये सकले पि सौम्या येष्टा
 भूगोतनयमस्तगते विहायः ॥३०॥ क्रूरग्रहापापग्रहाः रवी भौम सौर सते ग्रहास्त्रु तीय ३ श्रीषष्टदशम १० आयुका दशा ११ रुते भावा पापग्रहा यानका
 लेहिताः कुभफलं सुभं भवति अत्र मध्ये सेकं हि त्वा के शनिदशमवस्थे शनिर्दश १० त्यज्य जिया सोये प्राणि नीजिवनार्थं तेशनिर्दशमं तत्का मतीदि

रजुधि-

५३

भावनिचये सकले मूर्तिर्लगादयोऽशकले द्वादशभावे सोम्याशु भग्नहाश्रेष्ठाः। एकं त्वाज्यः। के भग्नतनयः शुक्रः। अस्तगतं समस्तं सभावं शुक्रं विहाय वर्जने शे
 षाशु भग्नहाशु धजीवाशु भाश्च। तथा चलत् ॥ ॥ प्रयोजगुः सहजं शत्रुदयाय गैर्वापाशु भासवित्री जपरिरित्यखस्थः। सर्वत्र गीशु भकले जनयन्ति सोम्याहितास्त्रस्थ
 समरारिगुरुजीगीषोः ॥ ३० ॥ अथ यादृशाग्रहां विकला भवन्ति तान्वसंतिलके नाह ॥ ॥ अस्तगताग्रहयुतारिपुटिष्टदेहानीचस्थिता विरुदयोरिगहंप्रयाता ॥ स
 क्षानवक्रसर्पिस्वफलं विलम्बेदातुश्चापैलुभवंति नवेदरेन्द्राः ॥ ३१ ॥ ॥ खेचरेन्द्राग्रहाः किं विशिष्टाः। अस्तगताः। सूर्यरस्मिप्रविष्टाः। ग्रहजिताः। अन्यग्रहे युताः दक्षि
 णदिग्स्थाः शुक्रोऽन्तरारिपुटिष्टदेहाः। शत्रुग्रिरुदयाः। विरुदयोर्दिप्रिरहिताः। अरिगहं शत्रुरारिगताः रुक्षा अस्मिन्धाः। अतवो अल्पग्रं वाः एवं विधाग्रहाः। स्व
 लं आत्मा फलं दातु समर्थं तसवति यत्रा समये एवं विधाग्रहा स्वकीय फलं दातुः। समर्थो नास्ति। उच्चस्वगहात्रिकोणमित्रस्था शुभः। तथा चरत्त्रकोशः ॥ ॥ नीचस्था
 ग्रहजीतारव्यविभूता विरस्मयो दुस्वाः। भूजगाद्वमत्ररुता भवन्ति कार्यक्षालमे ॥ ३२ ॥ अथ ग्रहाणां फलं युक्तं तस्मादपि योगफलं सहदि तिदष्टांतं वंशस्ये नाह ॥ ॥ य
 थादियोगादमृताय ते विषं विषाय ते मधुपिसर्पिषा युतं ॥ तथा विहाय स्वफलानि घेवरा फलं पुयदुंति हि योगसंभवं ॥ ३३ ॥ हियस्मात्कारणात् विषममृताय
 विषं अमृतो भवति यथा यो दोषधकार्ये विषममिश्रितं सरसं भक्षरो गहरं भवति एवं विषा अमृतं एवं क्रूरग्रहं मपि सयोगवशात् शुभफलं प्रयच्छति पुनः कथं भू
 तं विषाय ते मधुपिसर्पिषा युतं अमृतेन विषं भवति यथा च सर्पिषा घृतं मधुयुक्तं यतद्विषं मधुसर्पिषा घृतं समयुक्तं एतदुपविषं भवति चरको ह स्वात् एताशु भग्नहा
 रयोगवशेन अनिष्टफलं भवति। तथा च वराहमीर ॥ ॥ यद्व्योगवशाद्दुजयं गदंतां द्वौ विषैर्योजितं संगुक्तं मधुना घृतं च विषं तं तुल्यं यथा दृश्यते। तद्व्योगसमुद्भवं प्रकु
 तं हि त्वाग्रहस्वफलं तस्माद्योगसमुद्भवं निगदितो जोगान्विचित्रमिमां ॥ ॥ अन्येषां यस्य योगवत्कार्यं सिद्धिः ॥ यस्य शकुंतं विनिहंष्टं सिद्धिरस्य कानूगुणं सिद्धिः ॥ ३४ ॥ ॥ तद्वं
 स्येताह ॥ महीभूतां योगवशात्फली दये द्विजसना मक्षगुणैश्च जायते ॥ सतस्करा दे शकुनप्रभावतो जनुस्य सेवस्य नृत्तसन्निहः ॥ ३५ ॥ ॥ महीभूता राजानां योगवशा फलाप्रीज
 दये विलम्बे विस्वाफलापि द्विजसनां ब्राह्मणां मक्षगुणैश्च नक्षत्रगुणैश्च जायते ॥ तस्करा वौरास्य शकुने सिद्धिर्भवति इतरजने सेषातां मुहूर्तशक्तिसंभकार
 के सिद्धिश्चेति ॥ तथा च वरह ॥ ॥ यो मे हिंति पाविनिगताः शकुने तस्करवारि नोदयः। नक्षत्रगुणैश्च जायते यः क्षणावीर्यदितरो जने धवा ॥ ३६ ॥ ॥ अथतिथिक्षणाकरणावार
 योगलेखः एते प्रशस्ताराणां सिद्धिरुपजायाह ॥ ॥ तिथौ क्षणे भेदो योगविलम्बे हि मगौ नृपानां ॥ पापेपि यात्रा फलदात्र योगे यतस्ततस्तं कृत्य तोपि पक्षे ॥
 ३७ ॥ तिथौ पुति पदादौ दुष्टेपि पूर्वोपक्षरं धः संक्रांति दोष ॥ तिथौ स्युः ॥ दग्धादौ क्रकवेरिक्ता येति अतावस्या ॥ तथा च ॥ रिक्ता सर्वे तज्जा प्रवाशनवमी प्रवेशनवमी

रामः

५३

वाहमेवाशुक्लेवात्रयोदशसर्वसिद्धिकराः। अभावास्याषष्ठाष्टसीद्वादशिरुतेतिथिविषयः। क्षणेनूहतेरुद्राहिरुद्रादि। तथा च॥ अथ यन्त्रेर्केस्तुल्यमि
 रणेति प्रागुक्तं॥ दिनमूहतीत्रियं वाचनं वसेभुभानिदिशुहतीवतः पंचाष्टनवदशैकादशद्वादशैतिभुभा॥ करणे गरविषयशकुनीवतुष्यदकिस्तुद्योतेत्या
 उप॥ वारे॥ सोमसोम्यागुनुशुक्रवासरासर्वकर्मप्रभवतिसिद्धिदा॥ भानुभौमशनिवाशरघुचक्रमेवखलुकर्मसिद्धिदः॥ इति पूर्वोक्तं॥ भेषाद्येनक्षत्रं॥ चित्राविशा
 वानलयाभ्यषिन्नेसायं वायुवापित्रेभरदेवतानि। यादुस्यशेषुदिशत्यक्तेविरुद्धसंज्ञा इह तेचयोगास्तेषामनिष्टखलुपादमाद्यमिति॥ अथ विलम्बे॥ तथा च॥
 गुरुर्बालग्नगन्धेवसर्वकार्यार्थसाधकः। ददातिभिषिताकासान् अत्यन्तमुर्विनासयेत्॥ सोमग्रहयुते लग्ने सोमग्रह निरिहिते। योगानामुन्नमो योगे सर्वका
 मार्थसाधकः। स्वदुस्येविजितरिपोवलवतिलग्नभिषेहतेः प्रथमः॥ निजितासाधुभौमसमुपैति गुरुसमग्रवलं। तावत्युतिक्षितव्यदावदरे लग्नगेज्जंत्यस्तानी
 चारिप्राप्तेवातदापिरिपुरासिंहंतव्यातिजोहंतसरिरस्थः अकालफलदेनृणां॥ तस्माद्गुरुभवायुलतेजसाधारिभावयेत्। प्रस्थानेदक्षिणे वाहुनेत्रे वास्यदने
 यदि। तदाविनिहतः शत्रुनपतनिविनिर्दिशेत्। दक्षिणापार्श्वे स्यादनमिष्टं हृदये विहाय च। मनश्चगमनमुद्धिस्तोकश्चायमुनिभिरुक्तं॥ तथा च यो
 गयात्रा॥ अरोग्यमक्षेधनदः क्षणेन कार्यस्य सिद्धिस्तथाशुमे। राशूदयेन भवसिद्धिस्तारुः प्रायः शुभानिकरणाः प्रशस्तं॥ ३४॥ अथ यात्रागतसिद्धियोगो
 लंकाररत्नोक्तं प्रमाणिकथाह॥ शशांकसंदभास्करेनभारिमूर्तिवर्तिषु। गतस्य भयतेरण प्रमाणा काजयेच्चिरा॥ ३५॥ शशांकश्चंद्रो नभदशमे मंनूशनैश्चरः
 शिःषष्टे मेः मूर्तिलग्नस्य भारेकरैः सूर्यो एवंविधे लग्ने भूपतिराज्ञानां सग्रा मशुद्धगतस्य यथाप्रमानिकसिंह इंदिरामृगा यथाजयति सिंहवत्। याइक त
 थाचलत्त॥ उदयारिनभस्थ लग्ने दिनकृत्यमसितकरैः॥ नभवत्यरयोभिमुखाहरिणामिव केदारिणा॥ ३५॥ अथ यंच ग्रहभौमादयोगयाने सिद्धिर्भवतदुप
 ज्ञात्वाह॥ यमेतशुक्रेचमहिस्ततेषु त्रिवधूलग्नस्थैस्तरिपुस्थितेषु॥ विलियते वैरिचमूरनाग्रे लाक्षाववह्नौ नृपते गते स्यात्॥ यमशनेश्चरत्तीयः॥ जवुधः वधू
 चतुर्थः॥ शुभे शुक्रः लग्नस्थितः इयं वृहस्पतिः अस्तसप्तमेति महिस्ततोद्धारकः रिपुषष्टे। एवंविधे योगे। राजानां चमूसेना प्रस्थाने गतस्य यथारिसेन्या लाक्षाव
 न यथा लाक्षाववह्नौ तिष्ठिप्यविलीयते तथा यातुत्वारि॥ तथा चलत्त॥ लाभशत्रुसहजेषु यमारोसौम्यशुक्रगुरुर्वोवल युक्ता॥ गच्छतो यदि ततोस्य धरित्री
 सागराम्बरमनावशमेति॥ ३६॥ अथ सर्वग्रहायात्राशिद्धियोगमुल्लिखाम॥ वाक्यतो नूस्थिते विन्नलाभगैः परैः। गच्छतो रिवाहिनीयते तत्कालवम्॥ ३७॥
 वाक्यतो जीवेतनुस्थिते अपरैः शेषाग्रहाज्ज्वलं चक्रजवुधशुक्रसौरावित्तद्वितीय लाभस्य कादशस्थिता एवंविधे लग्ने योगे राजा गच्छते तस्य अरिशत्रु

र. मु. १०

५४

शैल्यां वादिनीयते अंतकालं यं यमगं हंती यते. शत्रुशैल्या यमगं हंती यते. अत्र पर्यायं लंकारः ॥ ३१ ॥ अथ चंद्रवध उक्तेयतद्योगं शशीवदेत्याह ॥ शशिति
चतुर्थे सवधे सिते स्ते। जयति गतो रिह रिह युद्धे ॥ अथ परि वत्तं गता सी हयातु कथयति मित्रा विरायुज मश्री ॥ ३४ ॥ शशिवत्तु चतुर्थे सवधे उ
धसयुक्तः सित उक्तः अस्ते सप्तमे प्रमे. एवं विधे योगे राजागतस्य जयो भवति. केवह रिह रिह विष्णु मित. तथा च देवज्ञवत्त्वं ॥ जे सितेन सहिते स्तगे विधो वंधु गे प्रव
सतामही भुजांसं गमैरिपुगणो वकी र्यते नूलरा शिरि वसातरि स्वता ॥ ३५ ॥ सतामो कालं कारः ॥ यथा सिंहो मृगवत् ॥ यथा विष्णु देव्यान्. यथा शक्रो दानवात्. यथा
सूर्यास्तमासि. यथा अग्नेर्जलः यथा चंद्रो वियोगिणः। यथा दिक मनः। यथा वायुस्य तौलि. यथा सूर्यस्य तार्क्ष. सतामो कालं कारः ॥ ३६ ॥ अथा कंचं देगाति
द्वि योगमनुभुममाह ॥ लगे के सप्तमे चंद्रे विन साम्या अमो नयः ॥ सद्यो रिहति नाहति पूतना मिव केशवः ॥ ३७ ॥ लमगतस्य अर्धे सूर्ये. सप्तमे चंद्रे. विन द्विती
ये सोम्या अमग्रहाः ॥ एवं विधे योगे लगेन पतिराजागतस्य. सद्यो क्षिप्रमेव. अरिशत्रु चितिहंति. विना युद्धेन शत्रुन निवारयति. यथा पूतना राक्षसिकं सावतारे
णा केशवनहंति. तथा शत्रुन विद्रावयति. तथा योगयात्रा ॥ ३८ ॥ अत्र वाक्यनिबुधे धनसंख्येः सप्तमे शशितिलगतगतेरवो ॥ निर्गते दपतिरेति ह्युताथो वैन ते य भ
जगो मिव गच्छ ॥ ३९ ॥ अथ सर्वे ग्रहा योगमुपजात्याह ॥ त्रिकोणा के त्रेषु भवति सोम्या दुश्चि त्वा लाभारि गृहेषु प्राया। यस्य प्रयागे समुपेति रागा द्वि यक्षल
क्ष्मीरभिधारिकेव ॥ सोम्या अमग्रहा के त्रेषु स्थानीव बुध उक्ता ॥ ४० ॥ एक उक्तः सप्तमवर्ग्य पुनः त्रिकोणा स्यात् ॥ ४१ ॥ सताम उभग्रहाः दुश्चि त्वा लाभ ॥ अरि
गृह दसतात्रया पग्रहाः ॥ यस्य नयतेः प्रयागा काले एवं विधे योगे समुपेति गच्छति. तस्या मुनिपत्न लक्ष्मी शत्रु पक्ष लक्ष्मी हस्ता गता ॥ केचित्मे शां लंकारः ॥ अ
थ चंद्रं विना गुरुसूर्ययोगमनुभुमाहो ॥ गुरुलनेरविषष्टे रवेने नृचंद्र गच्छतः ॥ यस्य तस्या रिसेना अखल मैत्रि वन स्थिरा ॥ ४२ ॥ लगे गुरो. रवि. षष्टे. ने नृचंद्रे.
अथ मेन गच्छति न भवति यस्य राजा एवं विधे योगे गच्छते गमन गतस्य तस्या रिसेना पलायणते. यथा खल मैत्री वन स्थिरा. दुष्ट जनस्य मैत्री स्थिरा न भवति.
अत्र पर्यायं लंकारा तथा च वाराह ॥ गुरुदये रिपुरासी गते के यदि निधनेन चशी तमयूषः। भवति गतो वत्त शशिवनरे नो म्पु वृत्तिता मासानां ॥ ४३ ॥
अथ शति भौम बुध गुरु उक्ते योगे मनुभुमाह ॥ आया रिपु यमारी वेदुक्ति भाज उभग्रहा ॥ प्रयागे नयते यस्य हस्तस्य तस्य मेदीनी ॥ ४४ ॥ तृती ३ अया
रिपु द्यया सं भवति रिपु शनैश्चरः। आरा भौम आया रिपु स्थिता. शक्ति भाजी उभग्रहा उच्युत उक्ता शक्ति भा उवलवान्. एवं विधे योगे नयति राजाः प्रयागे या
जागतस्य मेदिनी पृथ्वी गता हस्ता ग। हस्तो परि वरु धा स्यात् ॥ तच्च ज्योतिष वल्लभे ॥ लाभारि दुश्चि क्य गतो यमारी वी र्यां न्विता सोम्या सित व ३ ज्ञा। यस्य प्रया

रामः

५४

रोसमुपैतिरागादिपक्षलक्ष्मीरमिचारिकेव॥अत्रपर्यायो लंकारा॥४२॥अथयात्रायावकीर्णो ग्रहनिवेधो मनुष्यमाह॥नेष्टचतुष्टयेवकीर्तदुर्गोपि विलम्बतः॥क
रोतिबहुधा नांतद्वारोपि जयासतः॥४३॥नष्टनष्टमदीभवति केवकीग्रहचतुष्टयकेन्द्र१४१॥अथवाहोरादिपक्षवर्गोपि विलम्बस्येवकीर्णो ग्रहो॥अथवाहोरादिपक्ष
कीग्रहदिवशोनयनं सर्वविधैलगे योगतस्य तस्य बहु चावहु प्रकारेण ता संभवति येन जीयासतजिवितार्थं तस्य सर्वविधे योगे तव गंतव्यं तथा चलन्त॥एकोपि व
क्रोपगतोनराणां उभाभो वापि चतुष्टये स्थः॥वक्रोपि वारोदयगेववर्गोवहुः प्रकारं कुरुते विनाशं॥न्यूनेषु केन्द्रेषु वले चलने सौम्या ग्रहे विर्यविवर्जितश्च॥दत्ता गय
यमिवजारजातैः पित्रेण पिंडं क्षितिया भ्रमंति॥४३॥अथराजयोगवत्तयो गवाहु ल्यनुपजात्याह॥ये जातकोक्ताः क्षीतिपालयोगैर्महीभुजो यांति रिपून् विजेत्वं॥तेषां
प्रकोपाग्निरूपेति सा त्रिविधो विधोषा अजलै प्रवाहैः॥४४॥योजातकोक्ताः यथा ग्रहजातकेन क्षितिपालयोगैर्महीभुजो राजयोगाः कथितैः महिभूजो राजा योगक्षतिरिपून्
शत्रून् यो मातिशत्रु विजित्वा सर्वविधे योगे गतस्य शत्रुविशवयति विद्वेषि योगा शत्रुस्त्री आनयति॥अजल प्रवाहैः स्तथा स्त्रीयां रोदते नेत्रजल प्रवाहं नेत्रजलेन राजा यो
कोपाग्निरातिर्भवति॥तथा च ग्रहजातके राजयोगे॥वक्रार्कजातके गुरुभिः सकलैः सुभिः स्वेषु घातशून्या इत्यादि श्लोकः॥वर्गातिमयूते लग्ने च देवा वं वृज्जीतैः॥
चतुराष्ट्रे ग्रहे र्दृष्टे न याद्वि शती स्म ताः॥लेखा स्थे के दौ लग्ने भो मे स्वदेवं मे मंदा राप्राप्ते जीवे जरा जाः पुत्रं विद्या भूते नाथे॥सर्वविधे योगे यात्रा कायेः॥४४॥अ
थचतुष्टये नो लग्ने गते गुरोप्य निष्ट फलं दः प्रयातिक्रमाह॥प्रयातिये विलम्बते गुरो मती स्थिते विधौ स्तिते स्तगे सगं स्य रिन्दिव स्थिति र्थया स्मरान्॥४५॥विलम्बते
गुरो जीवेल गतेः मति अष्टमे विधौ वृत्तमसि॥सितः शुक्र अग्रे स प्रते स्थेः सर्वविधे लग्ने प्रयातियोगतस्य तस्य अमिरि सत्रुन् यथा चन्द्रो दिव स्थिति सये चन्द्रो दयोरस्मि न वति
तथारिः शत्रु जयं करोति॥तथा चरत्त कोश॥सोमैश्च मापैव चतुष्टयस्थैः कृद्देन संसि धिकरं मुपैति याति प्रयातियातः प्रतिघातवक्त्रे न दिव धात्री धरकदरेषु॥४५॥अथ
पूर्णा पमलंकारः॥अथ योगाधियोगाणां सौम्य ग्रहेण शालि न्याह॥एके नापि नास्फु जीवा क्य पति ना योग प्रोक्ता केन्द्रधर्मात्मजेषु॥द्वाभ्यां मेधा चाधियोगाभि
धानो नूनं सर्वे रेव योगादियोगः॥४६॥एके नापि यदि एक ग्रहः जः बुधः आस्फु जिव बुधः वा गतिव हस्यति नो योगः प्रोक्तः केन्द्रधर्मात्मजेषु॥द्वाभ्यां मेधा चाधि॥अ
याणां मध्ये एक ग्रहो केन्द्रा १४१॥अथवा धर्मरा आत्म ज प सतिः स योगोक्तः॥योगं कथितः॥द्वाभ्यां ग्रहे केन्द्रधर्मात्मजैः सरधियोगः उक्तः॥सर्वे बुधः गुरु उक्ता
केन्द्रा त्रिकोण गताः॥नूनं निश्चयेति योगाधियोगोक्तः॥तथा वल्लभः॥एकेन वा बुधः वृहस्पति भार्गवाणां योगो भवन्नवपंचमकंठ कस्थाः॥द्वाभ्यां भवति सुनयोगा
माहु॥योगाधियोगमपरे त्रिभिर्ह दिशन्ति॥फलं लल्लोक्तं॥योगे तु यो न पतयोरि पुरं प्रयाति क्षेमे ते गमनमा गगनं व कुरुः॥क्षेमं यशोरिपु विनाशमथाधियोगे

सु. धी.

५५

योगाधिपयोगमनेन जये धरित्री ॥ तस्माद्विवाहयात्रायां प्रधाने वैवर्जन्मनि ॥ ग्रहयोगान्फलं वाच्यं मितिशास्त्रादिति श्रुत्य ॥ ४६ ॥ अथ शकुनादिनां मातृभू
 मरविन्नशितेनाह ॥ शकुने निमित्तमनोभिरतिघोररुदयविसृष्टिरुप्रतिपद्यः ॥ रिपुविषयं प्रतिमाविजीषोऽजनिशमेयचिराद्विजयः ॥ ४७ ॥ विजीषो
 येन जयमिदुतेन शकुने निमित्तेऽभशकुने विहं निमित्तं मनोभिरतिघोरः मनोत्साहैः रुदयविसृष्टिः लग्नगोचरप्रागुक्तशुद्धिः सतकृमेन प्रतिपाद्यः प्राप्यः तदापि
 एविषयं प्रतिः शत्रुशाधनप्रतिविजीगीषोयेन यमीकुः एवं प्रशस्ते जतिः गच्छति विरागुविजयोजयः ॥ श्रीलक्ष्मीः सतं न चिराद्वति तथा च वराहः ॥ लग्नस्य शुद्धिः
 शकुने निमित्ते विज्ञायते जः करणेन संस्यकः अनेन भावो अयसं वतौः कौलिवपुशश्चरितैर्विदेतक्षग्रहलग्नशुद्धितारावसेवद्वमसोवसेवः ॥ ४८ ॥ सदाभीप्सी
 तकार्यं च सिद्धिप्रत्यक्षरूपं शकुनो निमित्तं ॥ ४९ ॥ अथ शकुनानां मध्ये मनः प्रधानं प्रमाणेनाह ॥ निमित्तराशिरेकतो न नो मनस्तथैव ॥ अतो जीया स
 तां वधैः मनोविशुद्धिरिष्यते ॥ ५० ॥ वधैः पंडितैः इष्यते कथ्यते कासो मनोविशुद्धिः निमित्तराशिरेकतो न नो मनस्तथैव ॥ अतो जीया स
 मनः ॥ तदा अशासिद्धिर्भवति जिया सतां येन जीविदुतेन मनशुद्धिः कथ्यते तथा च वराहः ॥ शुभाशुभानि सर्वाणि निमित्तवैकरेकतः ॥ एकतश्च मनोयातु
 तद्विद्विजया वतं ॥ तथा च मुनिमतं ॥ उषाप्रशस्यते गगीशकुने च वरहस्यति ॥ अङ्गिरोक्ते मनोत्साहं लग्नशुद्धिजनादनः ॥ एतद्वाक्यं ॥ ५१ ॥ अथाश्वित्यादिस्वात
 नं यावच्छुक्लं कार्यं सिद्धिमिति शाईलविक्रीतेनाह ॥ कुल्माषातिलस्तंदुलादधितया गव्यं वृषजोगलं मार्गमाङ्गुलीलयमथः प्राप्य ततः प्रायसं वैहंगं पिबि
 तंतिलोदं नमयः द्विषष्टिकात्रक्रमात् दक्षीन्यादुदुषुपयंग्रक्रमयोचितं ज्ञाती फलं ॥ ५२ ॥ कुल्माषातिलस्तंदुलं सिद्धधानं भरणं प्रारानः कृतिकायां दधि
 ॥ ५३ ॥ अथ तस्मात्प्राप्तं न्यायं प्राधानं कायी ॥

रानः

अ	वदुलावाताः	ग	उषाकोमाशु	उ	नउनिघातुः	म	तिलवशी	ह	कागुनुषातुः	वि	जउषातुः	ह	हत्तोकोतो	अ	कन्याशागुषा	ह	वाकाकोमाशु
भ	तिलवाबलः	च	हरितकोमाशु	ति	दधषातुः	प	यामककोषा	चि	मोरकाकुलः	अ	कुसुमविजः	प	पानिपीतुः	ध	वाराहकोमाशु	उ	याशकाकाशु
ह	देहिंगावातु	अ	याशककोरक	अ	दशकोमाशुषा	उ	याशककोवावलः	स्वा	जोइफल	अ	महवीउनिः	उ	शानुवाटिषातु	स	माशुषातु	र	शानुमाशुषा

५५

इनुइनुनक्षत्रमाश्वस्तुषादजानुसिद्धिहोला ॥
 गव्यं प्राशनं रोहिण्यं च गरीकं च गजोगलं मासं भक्षणं च गसिरयमार्गं च गमासं दूरिनमासं प्रारानं च आरुयां च अग्न्याया प्राप्तेन द्वालिभक्षणं

पुनर्वसो विलायनं नवमितं भोज्यं पुष्पोपायं स दुग्धं प्रायं अश्लेषायां वै हंगे पिरितं पक्षिमाशं भोज्यं मघायां तिलोदनं तिलमिश्रीतं मेदः अथ द्विः पूर्वफाल्गुणि
सतद्युक्ते गमनक्षत्रं षष्ठिकान्यं भुज्यं एतावन्मिन्यादधो उदयनक्षत्रं हस्त ए यत्र कगुनी अथ वित्रायां वित्राण्ड स्वातो जातिफलं भुज्यं ॥ ४८ ॥ अथ वीशायां दे
वतो नयावदुक्षं सिद्धिकारिणामुपजात्यह ॥ यावन्कुलत्यामधुवाज्यमित्रं मूलास्तु शक्रं कमलं इषाकां ॥ वराहमांशं पिसितं तथा जंयथेष्टमासान्यथा
शक्रमाषान् ॥ ५० ॥ विशाखायां यवानभक्षणां अनुराधायां कुलत्यां कुशमप्रायं ज्येष्ठायां मधुआज्यं घृतं शमिश्रितं मूले मूलाशक्रं प्राशनं पूर्वाषाढायां
अस्तु जलं कमलं प्राशनं उत्तराषाढायां शक्रभक्षणां श्रवणाशक्रं धनिष्ठायां वराहकरमांसे प्रायं शतभिषायां पिशीतं मांशं भक्षणां पूर्वभाद्र
पदायां अजं ह्यगमां भोज्यं उत्तरभाद्रपदायां यथोष्टमांसे यन्मासं भक्षणां तं मांसे सर्वं इष्टं रेवत्यां शक्रमाषान् ॥ तथानक्षत्रताराविरुद्धा दोषा त्यागार्थं
स्वप्राशनमुक्ते ॥ तथा चलत्वा ॥ अक्षतमाषाश्चिन्या तिलयुक्ता तं दुलादधिगवायुक्रं पृथग्यसितं मगस्यमासं मगशिरये ॥ रुधिरविलायनपायमरुधि
मांसातिपित्रो तिलोदनमधुः षष्ठ्यमधुद्वये परतः ॥ प्राण्याप्रियं गुचित्राण्डजातोत्फलये वा कुशस्थं वज्येष्टायुक्तं घृतमधुमूलास्तु शक्रं वो भुज्यं अथ
नांदद्याकल्मसाकवराहमांशं मगस्य अजं यथेष्टमांशं शक्रवो माषमेमिति यो ह्ये ॥ ५० ॥ अथ दिग्दोहभुज्यं यदययानदोषकैनाह ॥ अज्यति
लोदनमस्य पयोभिः ॥ प्राग्युभति क्रमशः खलु भुक्ता ॥ रुस्तिरथा मृतरैयदिराजायाति तथा स्रजयेत्यरिवक्रं ॥ ५१ ॥ अरिचक्रं येराज्ञा शत्रुगतस्य
सातज्जयेति क्रवेधः ॥ आज्यं घृतप्रायं पूर्वं दक्षिणे तिलोदनं प्रायं पश्चिमे मस्य प्रायं उत्तरे पयोदुग्धप्रायं प्राग्युभतिः पूर्वप्रभृति क्रमसः
क्रमेणः खलु निश्चयं भुक्ता प्राशनं कार्या रुस्ति पूर्वगतस्य गजवाहनं दक्षिणोरथ चलनं पश्चिमे अथ तुरगः रथयानं उत्तरे नरमानुषस्कंदरथयानं
स्वविधेराजा प्रयानं कुर्यात् ॥ ५१ ॥ अथ वारदोहदभुक्तं रथोद्धतमाह ॥ सज्जिकासद्युतपायसे तथा कज्जिकं श्रितपयोदधिक्रमात् ॥ क्षीरमकुपि
तं कंतिलोदनं वारदोहदविधिवुधैः स्मृताः ॥ ५२ ॥ सूर्यवारे मज्जिकासिषणी भुक्ता दधियं मरीचसुत्ना पृष्ठगलीते शयनः घृतसंयुक्ते शुकवाशरे वा इषं सो
मवासरे पायसं दुग्धं भुज्यं भौमवासरे काश्रिकं वालादधी अग्नौ तप्यते स काजिकं पृष्ठदुग्धं वृधवासरे दधिगुरुवाशरे प्रासनं क्षीरमः अग्निरुन्मासि
तदुग्धं शुकवासरे भोजनं तिलोदनं शनिवाशरे प्राशनं कुर्यादिति अत्रापि वारदोहदपूरयित्वा सधेष्वापि वासरेषु गच्छेत् तिथिदोहं रत्नकोशोक्तं ॥ ५३ ॥

दक घृतं दध्ने सुवर्णं यस्मिन् जलं ॥ वीरपूरे कुरु ह्ना च धात्री अष्ट तिलस्तथा ॥ पिष्टं दद्यात् मूलानि शाकं सप्तदलानि च ॥ प्रतिपञ्चकमे भूत्वा तिथि दोहं नयान
 कं ॥ ५२ ॥ ॥ अथ राजा यत्कृत्या प्रयाणं सिद्धि कारित सा लिन्याह ॥ ॥ इत्यादि देवता सा प्रणं म्य अद्यायुक्तं स्वस्ति वा अं द्विजे ज्ञान ॥ ध्यायेना शाधी स्वरं द्विष्ट
 चेता शोणी पालो निर्विलं वं प्रयायात् ॥ ५३ ॥ इत्यादि ॥ अग्नी होमं कृत्वा देवता स्य प्रणं म्य इष्ट देवते प्रणं म्यः ॥ अद्यायुक्तः ॥ विप्रादि शुभ कि भावनां स्व
 स्ति वाच्यं द्विजे ज्ञान द्विजे ज्ञान ह्ना स्त गोभ्यो वेद वाचं स्वस्ति वाच इत्या ॥ ध्यायेना शाधी श्वरां यदि सांगंतं यं तान् आसां दिशो श्वरा ध्याये ॥ ॥ तथा व अं वर को यः
 ॥ ॥ इति व द्विष्टित्री पतिः ने अं तो वरुणो महता कुवेरस्त्री शपतय पूर्व दिना दिशा क्रमात् ॥ ॥ तथा च स्वल्प जात के दिशा स्वाती ग्रहे ॥ ॥ प्राच्यादि शार दिशि त कु
 राहय मे नृ सौम्य वा क्यतयः दने श्वरं ॥ हृष्ट चेताः प्रमुदित मनसः स्व विधेः शोणि पालो राजा निर्विलं वे प्रयायात् अविलं वे रा ग ह्येत ॥ ५३ ॥ अथ राजा
 शजा विषया र्थि नो ह्ना युधादि आद्ये प्रयाणं तदुपजात्याह ॥ ॥ अपेक्ष कार्य स्वयमः प्रयाणो महि भूता निर्गम माहुरा यीः ॥ इत्यादि युधा यं क्रमं स स्वभिष्ट
 प्रचालये है जय कं जयार्थि ॥ ५४ ॥ ॥ अथ यथा ॥ अद्यायुक्तः सुचि स्मान् प्रशन्ने न्यमानः पूजित वं वृवर्गीण प्रस्थान सिद्धि माप्नुयात् ॥ अपेक्ष कार्य स्वयमः
 अपेक्षार्थी निश्चयं कार्य सिद्धार्थी स्वयमात्मना प्रयोगो कर्तुं न स क्यमानो महि भूता राजाना निर्गम प्रस्थाना ॥ आह कथं यंति रायीः पूर्वाचार्यः किं प्रस्थान मित्याहः ॥
 इत्यादि युधाद्याः ॥ षड् षड् धनु प्रभृति क वशनादिना मताभिष्ट प्रचालयेत् यैराश जयार्थि ॥ मुहुर्त साधना प ह्ना धादि प्रस्थान मयेत् ॥ एवं वस्त्रादि प्रस्था कर्तव्यः
 अत्र विशेष रत्न कोशः ॥ गंध पुष्पा न्वितं कुर्यान्निर्गमं पूर्व यात्रिकं ॥ यस्मिन् वा धान विद्यंते कुर्याद्देशगतः कुर्वी ॥ ॥ इति वं दश क्षमाला त्रिक मंडलु जिना स्वरं विप्राना
 उस्तस्त्रं निर्गमे कार्य राधकः ॥ ॥ वस्त्र युग्मे र्थ संपत्ति रवियष्टा धृते नव ॥ इति चरण क यये षड् गो वाण र्थ संपदः ॥ शयनाशनयाने श्वपुस्त कायुध दण्डो निर्ग
 मः शोभने नित्य माभिष्टार्थ साधकः ॥ यान वाहन सन्नाह कार्यापकरणेषु च ॥ निर्गमेषु प्रशस्तेषु पस्याद् इत्यथा सुखं ॥ इत्यमो धधः स्नेह लवणो पान हो ग
 डः ॥ निर्गमेन प्रशंसंति यदा सुपहतं भवेत् ॥ ५५ ॥ अथ यावति प्रवेशे प्रस्थान मुच्यते तदुपजात्याह ॥ ॥ प्रस्थान माह धनुषं शतानि पंचात्र के चिद्धनुष शता ॥
 स्वस्थान तस्याह शभिधनुर्भिर्गतिः स्व लु प्रस्थित स्व मन्यो ॥ ५५ ॥ केचित्प्रस्थानं पंच धनुः शताभिः माहुः कथं यंति ॥ केचित्प्रस्थानं शताद्धनुः पंचाश धनुर्भिर्ग
 तमाह ॥ स्वस्थान गतस्य दशभि धनुः स्वं स्व लु निश्चयं न पति आ युधादि गलं प्रस्थान कं सिद्धि मेव स्वस्थान प्रतिलिपयंते धनु प्रमाण प्र तो लि

राम

५६

पर्यंत चत्वारिंशत्संस्तुतमानं विंशत्या चतुरंगम् ॥ ५५ ॥ ॥ अथ प्रस्थानस्थितो राजा प्रस्थानिकं वास्तव्यावदिना निमूहर्त्तरतारये क्षतेतदुपजात्याह ॥ ॥ व
सन्नवैकत्र दशाक्षितीशो दिनानि नो सप्तभिर्मंडलिकः ॥ यः प्राकृतं सोपिनयं च अत्रान्नभद्रं यात्रापरतः प्रयोज्यो ॥ ५६ ॥ क्षितीशो राजा वसन्नवैकत्र दशः ॥ सकत्र
प्रदेशे दशदिनानि मध्ये गच्छेदित्यर्थः ॥ मंडलीकः सामांतः सप्तदीनादि गच्छेत् ॥ यः प्राकृतं यद्गृहादि प्रस्थानं ॥ सः पंचरात्रातिष्ठेत् ॥ अथ कार्यवशातिष्ठेत् ॥ प्रस्था
निकं स्थापयेत् ॥ तदा भद्रं सप्तमुहूर्त्तनयात्रा कुर्यात् ॥ ५६ ॥ ॥ अथ बहु निप्रयानं त्यति क्रमः ॥ ॥ क्वचित्प्रदेशे वेदेव तिष्ठेत् ॥ तदकतिदिना स्थातव्यानि इ
ति सतांतरे सामान्याह ॥ ॥ जगुरेकस्मिन्नुषिते यात्रामत्रात्रिगौतमादिमना ॥ पंचत्रिसप्तरात्रादयो भद्रं सप्तयोज्या ॥ ५७ ॥ रेकत्र जगुर्विदेशे अत्रि
रिषेकोक्तं रेकत्र प्रदेशे पंचदिने साहर्धमधरे शुभदिने राजस्य यात्रा माह ॥ गौतमास्त्रिभिर्दिवसैः ॥ चर्मनः सप्तभिर्दिवसैः ॥ पंचत्रिसप्तदिनानि यथासंख्यमव
स्थानमाह ॥ भूयो भद्रं सप्तयोज्या ॥ भूयः पुनः भद्रं सप्तमुहूर्त्तनयात्रा सिद्धिर्भवति ॥ ५७ ॥ ॥ अथैतानि वज्रवृत्तानि ज्योतिर्विदानीरवमेतेनोपजात्याह ॥ ॥ अथ
क्रमेण तत्पुतिभाति नूनं होराविदां युक्तिमतां वहुनां ॥ यात्रा समाप्तिरवलुवांछितां फलस्य सिद्धे नित्यं पुदिष्टं ॥ ५८ ॥ अथुक्रमेण तत्पुतिभाति सूर्यं तिस्रकालहोरा
सप्तमुहूर्त्तं फलमे सुसकुने शुभादि ते साराणां स्मरिते ॥ एतास्त्वहमता नियात्राखलुवांछिता सारर्थः फलः नित्यं निश्चितं पुदिष्टं कथितं ॥ ५९ ॥ अथाकालसंभवे वन
यात्रा समस्तयावदिनपर्यंतं तासु ये नूवज्जुमाह ॥ ॥ सौदामिनि वर्षणगर्जितेषु नालयेषु प्रवसेन्नरेव ॥ असप्तरात्रादुत्तमद्वये पुदिष्टं तरिक्षं क्षितीयेषु वैव
॥ ५९ ॥ ॥ आकालेषु वर्षाविना पौषादिचतुरो मासान् अकालविधिः ॥ तथा च व्यवहारोच्यते ॥ ॥ पौषादिचतुरो मासान् प्राक्तावधिरकालजा ॥ तुतयात्रादिक चात्रवर्ज
ये सप्तवासराह ॥ ॥ एकरात्रं परित्यज्य कुर्यात्प्रातिग्रहे ग्रहं ॥ प्रयागे सप्तसैरात्रं तु त्रिरात्रं व्रतवर्जयेत् ॥ ॥ एतद्वकालसंभवेत् ॥ सादामिनि विघ्नद्विषवर्षणे ॥ अ
थराव्योगर्जिते ॥ राजा दयो सर्वेषामपि राजा प्रजान् कुर्यात् ॥ नरेन्द्रादयः सप्तरात्रा मयि निषेधः ॥ तथा दिवांतरिकमुत्थालक्षणा न कुर्यात् ॥ तथा च उत्थातवरा
ह ॥ ॥ दिव्यं ग्रहर्क्षवैवृत्तमुत्कानिर्घातपवरापरिवेषा ॥ गंधर्वपुरपुरंदरवापादियदा त्रिदशं तत् ॥ भौमं चरस्थिरभवं तत्कानिभिराहतं समुपैति इति च का
राह ॥ राजयोगिन्यामपि वर्जयेत् ॥ तथा च लल्ल ॥ शक्रमरुद्यमशं कतवहुराण नलयक्षरक्षसां दिक्षु ॥ तिष्ठति याम्योर्दमोस्तत्र गतो जयति परचक्रं ॥ फलं यथ
स्थो ददाति जयं पुरस्थं पराजयं ददाति राहुः ॥ दक्षिणादिस्थो विजयं पराजयं वामकरसंस्थः ॥ इति मार्कण्डेयः ॥ अथ योगिनी ॥ प्रागुक्तं रात्रिनेह न्यायान्पवाह
रावायवो ॥ रात्र्या च क्रमाद्येव उदयात्पूर्वमामिकः ॥ एवं याजुराहुयोगिनी पृष्टे शुभाः ॥ पुरस्तं शुभाति ॥ ५९ ॥ अथ सकुने ये वामप्रक्षायशास्त्रान् थोद्धत

माह ॥ कुकुकाभवनगोधिकारलापिंगलापिकवधूयुषोतकी ॥ सुकरीपुरुषसंज्ञकाशिवावामतरवलीयासतांशुभा ॥ ६० ॥ कुकुकाः कुकुंदरिभदरा
 गोधिकाः गुरुगोधिकाः घनहृपागोः पिंगलामहरीः रत्नाकलहकारिकाः रत्नालाः पिंगलाभैरवाः पिकवधूकोकिलाः कयोतकीः दुर्वाः धूम्रभक्षीः सुकरीः
 जातिकुर्कुटाः सुपरीतिलोकेः पुरुषसंज्ञकाः ॥ रवंजनहसादयः ॥ शिवाः अगालः ॥ एतेवामतः अथसव्यविभागेशद्विताशुभाः खलुनिश्चयः यात्रासमयका
 लं ॥ ॥ दिग्गहोल्कानिपातश्चलतिचवकधाविद्युच्चैत्रायुधस्येतिर्द्योतोर्वृष्टिरुग्रसत्तिवशानोभास्करंतापिराहुः ॥ मन्त्रुर्वाकुजरस्यध्वजहयपतनंरुत्र
 वसंचरुद्धंयात्रादौयस्यराजः श्रवतिचरुधिरंतस्ययात्रावधार्थी ॥ ॥ इतिदिव्योत्पातः ॥ ६० ॥ ॥ अथयेवदक्षिणादिकस्थानसंज्ञान्यातः ॥ ॥ अक्षो
 भासः क्षिकसेवनश्चशोकदारव्योधिष्यिकाकोरुश्च ॥ यिस्त्रीसजादद्विणास्तेप्रसस्ताश्रोत्रोसर्वेसुरिभीलेप्रयागो ॥ ६१ ॥
 रिक्षोभल्लुकः भासः यक्षिवियेस्त्रीसजाः स्त्रीनामानिचयेसर्वेदक्षिणादिगविभागेप्रशस्तासुभा ॥ श्रोकोकधिताः सुरिभिः व
 डितौ ॥ प्रयागोयात्राकालेः सर्वेवदुबदनानी ॥ ६१ ॥ ॥ अथदर्शनसंज्ञादर्शनसव्यमयसव्यविभागसर्वशस्तं ॥ यदसर्वेनसस्तं वामद
 क्षिणोत्सास्तिन्यातः ॥ ॥ भारद्वाजो नकुलास्त्राधुसजाह्वागोवर्हिहृष्टमात्रंशुभंस्यात् ॥ गोधासर्पराशकोजाहकश्चयानेह
 टः कुकलासोपिनेष्टः ॥ ६२ ॥ ॥ भारद्वाजो घंजरिटपक्षिः ॥ नकुलमुषकारिः ॥ चाबुशंजासुखकः ॥ प्रशिद्धह्वागोमेषः वर्हिमयुरयश
 सेतेहृष्टमात्रंयत्रतत्रस्थाशुभाः ॥ गोधागुहडोः शर्पसासकोः शशीः जाहकश्च ॥ जाहको गत्रशंकोविशति ॥ कुकलाशः रक्तस
 रटः ॥ येतेयातेयात्रासमेहृष्टयत्रतत्रस्थानष्टा ॥ शुभमा इति ॥ ६२ ॥ ॥ अथदर्शननसस्तं नामोच्चारितेसस्तं ॥ पुनः येनामानसस्तं दर्श
 नं तातं यानकालेश्च गतमाह ॥ जाहकाहिशरसूकरगोधाकिर्तितं शुभमुद्धारितमार्ये ॥ नोहृतं नवविलोकवमेवांमंन्यतेथागदि
 नमृक्षकपिनां ॥ ६३ ॥ ॥ जाहकाहिगात्रसंकोचीः शारः शरटः सूकरवाराहः गोधाः गोधायादि ॥ एतेषामानाकिर्तनं पुचरितं शुभं भ
 वति ॥ उदाहृतं ॥ कथितं ॥ माये ॥ आचार्ये ॥ अत्रोषामेषाह्वागः ॥ मृक्षः भल्लुकाः ॥ कपिर्नमृकटानां येतेषां नोहृतं ॥ नामापुचरि

तं सुभं विलोकनं दर्शनं शुभं स्यात् ॥ अथाग्रभागे यानकाले यावद्विलोच्युं भवति तत्सादृशं विचित्रं देहात् ॥ भृंगारजनव
 द्रुमानं मुकुरावदेकपद्ममिषाक्षीरनृधानपुष्पकलशः कुत्रानिशिद्धार्थकाः वीणाकेतनमीनपंकजउधीः क्षौद्राङ्गुली
 रोचनाकन्याशंखसितोक्षवस्त्रसूक्तो विप्राश्चरत्नानि च ॥ ६४ ॥ भृंगारं तात्र कलशः अजनमंगलहेतुः वद्रेमानः सरो
 धकः मुकुरादप्यगाः वद्रेकपद्माः रज्यादिनां वद्रेः ॥ अमिषाक्षीरगादयेमांसः ॥ क्षीरकुटः ॥ क्षीरदुग्धनृधानत्रिधातयः ॥ पुष्प
 कलशः तात्रपरिपूर्जितेन कलसः ॥ कुत्राणिकुत्रं सिद्धार्थकाः शर्षपाश्चेतावीणा आत्मनदी केतनधजा मीनसस्य पंकजः कमलदधिः क्षौद्रमधुः गोरोचना
 पीतांगी ॥ कन्याकुमारिका शंखः सितोक्षश्चेतवधमः ॥ वस्त्रश्चेतधवलानि सूक्तो कुकुमः ॥ विप्राश्चरत्नानि रत्नानि द्रव्याणि रथा विलोकने यात्रासिमाप्रो
 ॥ ६४ ॥ पुनः यात्रानिमित्ते दृष्टेयानसिद्धिर्भवति तत्त्वागतमाह ॥ प्रज्वलः ज्वलनं दंतितुरंगा भद्रपिठगणिकांशुशम्भसा ॥ अक्षतेक्षुफलानि चामरभक्षा
 न्यायुधानि वसुधैभानि भवन्ति ॥ ६५ ॥ प्रज्वलज्वलनः ॥ धूमैर्विनाज्वलिताग्निः ॥ दन्तिरुस्ती ॥ तुरंगाश्च भद्रपीठसिंहासनः ॥ गणिका वीर्यास्त्री कतमत्तना
 चकाराहर्षादयौ मंगलद्रव्याणि ॥ अक्षतेक्षुदुलाः ॥ इक्षुफलयावदक्षफलानि चामरचामरी गवां पुच्छः ॥ भक्षयक्तान् न्यायुधानि ॥ षड्भुक्तधनुः कूरि
 कादि रतेयात्राकाले निरीक्षते शुभावहो कार्यसिद्धिर्भवति ॥ तथा च दंसत्रराजे ॥ गच्छति पृथुपुरतस्तथैव वागिदशी केन चिदुच्यमाना ॥ सर्वसिद्धि
 आतिशयेन ताभ्यन्वित्रस्य युद्धिभयथाय पुंसां ॥ सिद्धेर्विगवाजहिमिंधिद्विस्तवत्यातयः शत्रुवधाद्यतानां ॥ ह्यया समागच्छतथैव मायाप्रयोजनारंभ
 निवारणार्थाः ॥ स्तेयः स्थिरार्थागमनं तथा चार्थवाक्यानि वृत्तिवृत्तिवर्तनाद्येन ॥ लाभं जयं भंगं मंगलं वा बुधैस्ततः तत्प्रतिपादकाद्यन् ॥ आद्याय रि
 कंकलं जयायी यदि प्रजे क्षोपि शत्रुयगेन ॥ पूर्णशमादाय अक्षतं च निवर्तते सौयथा ह्यतार्या पथिकस्तथैकः ॥ तथा च भारस्करः ॥ रिक्तं कु
 भातुकुले च पराणां यप्रयोधितः ॥ विद्यार्थि वीरवाणिज्यं प्रयागेनेति सिद्धिदः ॥ पूर्वमश्वसितः सर्वेयाम्यायस्य कवसस्त ॥ कन्यादध्यापुतिव्या
 गोविप्रामुत्रेशुभदाः ॥ ६५ ॥ अथ यन्मन्त्राय दृष्ट्या यात्राप्रशस्तं तद्वसंतं तत्सततिलकेनाह ॥ भरीमदंगमदुर्मदलसंखविता
 वेदधनी मधुरमंगलमित्तयोषा ॥ पुत्रान्विता वयुर्वती सूरभी सवत्सा धीता वरश्चरजकोभिमुखवप्रशस्ता ॥ ६६ ॥ भेरिदुर्नुनि

शु २

विद्व

पा० १५

र० सु० ४

५८

मृदंगो मुरजाः । मृदमर्दलः स्केधाशक्रमुरजः । शंखः । वीणा वंशानां शब्दः । गीतघोषगीतशब्दः । पुत्रां न्वितायुवति । पुत्रसंयुक्ता रघु । सरभिः वक्रयुक्तां
सरभिर्गौरजकौ धौतावरः । पद्मवरः प्रकृतितः मयवारजकः खलुतौ वस्त्रे रतिलज्जो हस्ताः । रघासर्वशब्दादृष्टा दुर्भावेति नुष्ठु भागः ॥ ६६ ॥ अ
थ यानि पुरतो न शुभास्ति लोपात् ॥ ॥ तृणा तुषफणि वमो गार कर्पासपंकै लवणा गुडवसालिक्विलौषधैश्च ॥ रिपुविडो सित
धान्यव्याधिताभ्यक्तैः पतितजटिलमुंडो मन्त्रवातेन सिद्धिः ॥ ६७ ॥ त्रिणयश्चागः फणिसर्पः । चर्मवर्मः । अंगारः अंग
रः । कर्पाशाः । पंकैः । कृष्णमृत्पुकाः । लवणाः । गुडः । वसामेदः । अस्थिलिक्वोनपुशकः । येन रनलिंगेन भगः सक्रिवः ते लोते
तः । उषधैश्च बोधधमूलैः । मृदुशत्रुविन्दु विष्णुः । पुरिषप्रविष्टा मनुष्या सा विद्वन् असितधातुः । कृष्णधातुः व्याधितो गे
मीः ॥ अभ्यक्तैलाभ्यगृहः । तत्रैव मयितदधिः । मितितो हत्यादिदुषितः । जटिलो जटावान् । मुंडो सिद्धमुंडि । न सिद्धो वि
निर्दिष्टः । उन्मत्ता धातुलान् धिती । माते मद्यादिपाने भुक्तसमजः । सताभ्यां संसुषविलो दने सिद्धिः ॥ सिद्धिर्न भवति । सतादृ
ष्टेन यायात् ॥ ६८ ॥ अथायेयात्रादृष्टवान् स संसुषु भवमाह ॥ विमुक्तकेशकाषायननगेधनविभुक्षितैः । कुञ्जाधवेभ्यः
ध्या रजकै हि दृष्ट्या सिद्धिर्न जायते ॥ ६९ ॥ विमुक्तकेशमुक्ता रोमाः । काषाये । नयेन गतः । रंघुन काष्ठः । भस्मानुलिप्तो गे । कु
क्षादिरोगयुक्तैः । कुञ्जा कुञ्जः । अन्धः नेत्रहीनः । वध्याः । यास्त्रिप्रशवान् जायते । नाप्रसुतिर्भवति सा वध्या रजकै रजस्व
लास्त्रियेने दृष्ट्या न जायते तदसंभक्तम् ॥ ७० ॥ तथा ववसं नराजः । सर्वाणीकृष्णान् सोभनानि गोहस्तिराजादि
जवसुभानि ॥ अन्तानि सर्वाणि सुसोभनानि कर्पासभस्मास्तिकेने र्क्षितानि ॥ अथ वत्सख्याजतानां दृष्ट्या न स संवर्द्धय
ते । रक्कसुद्रा दूयो वैश्यः क्षत्रिणां सप्राश्च वमः । नव नारिन गंतव्यं न गच्छे त्रिणि वा स्नानः ॥ यतः सदितं प्रस्थानमन

रास

५८

यातु ॥ ६८ ॥ अथ यात्रा समये यात्यति विरुद्धा नित्य स्वाह ॥ कुटुंब कलहो गरुज्वलनमार्त्तव्योषितो विडालसमरंश्चरुतं खलितमंवरादे सस्तथा ॥ दुरुक्तमतिकोपता
महीषयो अयुद्धं भवेत्प्रयाणसमये नृणां अभिमतार्थ विक्षिन्नये ॥ ६९ ॥ कुटुंब कलहो स्वगोत्रेभ्यो कलहः ॥ गरुज्वलनं स्वगरुज्वलनो ॥ मार्त्तव्योषितो स्त्रीयाणामनु
॥ भानुर्भावः ॥ विडालसमरं मान्जोरयुद्धं ॥ चरुतं हिंसा ॥ खलितमंवरा ॥ विनास्त्रीयेकंदर्पगलिते स ॥ खलितः ॥ तदंवरे गात्रधार्यते यात्रानेष्टं ॥ दुरुक्तमंगलवाक्यं ॥ मतिको
पता ॥ अतिकोपयुक्तेन महीषयो अयुद्धं ॥ सतप्रयाणसमये विचिंत्या ॥ नृणां मनुष्या ॥ अभिमतार्थसिद्धिं नाशयति ॥ विक्षिन्नये ॥ अथ हिंसा ॥ ॥ दक्षिणानेत्रे कर्णं पृष्ठभा
गेन कुभाया वामनेत्रे अवणविभागे कुभाया तथा च वसंतराजे ॥ ॥ निरिविदुमग्रे क्षतदक्षिणे वामनेत्रे जातं क्षयो दक्षिणा कर्णमूले ॥ तद्वामभागे विजयं जयं च क्षतं
हतायां उभमाददाति ॥ ॥ भोगाय वामः अवणो च पृष्ठे चूर्वासे वामे कथितं जयस्यात् ॥ नष्टार्थलाभाय च वामनेत्रे जातं क्रमस्याक्षतं सोष्टु धैव ॥ ६९ ॥ ॥ अथ यात्रा ल
या यात्रानक्रीयते तान्यार्थमुपेक्षं दके नाह ॥ ॥ उद्वाहमंगलोत्सवकल्याणाभुदयसूतिका अशोचति ॥ असमाप्रेतु यात्रायां कुर्वितजिजीवीषुः पुरुषः ॥ ७० ॥ उद्वा
हो विवाहः ॥ मंगलोपुत्रान्नप्राप्तदिने उत्सवकोत्सदिप्रभृति ॥ कल्याणाभुदये ॥ पुत्रजन्मारे ग्यलंघ्यादि ॥ सूतिका जन्मसूतकी ॥ अशोचं स्वगोत्रमृतसूतके ॥ स
वसमाप्रेतु ॥ जिजीवितमिदृतेषु यात्रानकुर्यात् ॥ कस्य जीवितार्थे पुरुषस्य ॥ ७० ॥ ॥ अथ पथिक गच्छ शकुने वंशस्येनाह ॥ ॥ मगा विहंगाश्च गताः प्रदक्षिणां म
हिभूतां कांक्षितकार्यसिद्धये ॥ मगा ब्रजंतपरमोज संखयानपावलो केशकुतपुयानवर ॥ ७१ ॥ मगो गौरहरिणः ॥ विहंगावक्षिविशेषः ॥ खंदक्षिणा वामा
क्षिणा गतयो भव्या ॥ तदा महीभूतां राजाणां वांक्षितार्थकार्यसिद्धिः स्यात् ॥ यदि मगा ब्रजंतः गच्छंतः कृत्स्नमगा ॥ दक्षिणा यो वामगत भव्या ॥ तदानयेराशकुने
ने शस्त्रं ॥ प्रयाणयात्राकार्त्तनै ॥ तथा च वसंतराजे ॥ ॥ पुण्येन गत्या गतयोरयुग्मा प्रदक्षिणां गौरमगा प्रयाति ॥ समाणा शस्त्रान च वामयात्रा कृत्स्ने विमिश्रा च भव्या
दुष्टा ॥ ॥ प्रदक्षिणे नापि मगे युवासः ॥ मावष्टयत्यक्ति विनाशमेवा ॥ अयुग्म संख्या मपि ह्यश्वारा अ वामयात्रा अपि न प्रशस्ता ॥ ॥ वामे मगं दक्षिणा तश्च यात्रे यात्रादि
कार्येषु भवेदंति ॥ वामा गतं दक्षिणा शस्त्रमेव ग्रामप्रवेशादिसमिहितेषु ॥ ॥ वामे स्वरादक्षिणा गच्छेच्छास्थाने दिशं संश्रयति प्रशान्ता ॥ यस्याभिषेके शकुने कदेवी
सप्तर्षिभौ भवति क्षितीशः ॥ राजाभिषेके यात्रावत शकुने विलोकनिया ॥ ७१ ॥ ॥ अथ विरुद्धे शकुने यत्कार्यं तदपजात्याह ॥ ॥ अथो विरुद्धे शकुने प्रतीक्षणा
णां नयः पंचवषट्च यायात् ॥ अथो द्वितीये गुणकस्तुतीये व्याहृत्तनूनं गरुमभुपेयात् ॥ ७२ ॥ अथो विरुद्धे शकुने पंचवषट्च प्राणात् ॥ प्रतीक्षणां देवः संख

रु. १०

५२

वि. १६

कादशप्राणायामान्तीयेत इत्यर्थः। प्राणः सपत्न्यः सः तया च सूर्यसिद्धांतः। षड्विंशतिप्राणो विनापि द्वीत्या त्रयस्त्रिंशत्प्राणाः इति प्राणोदशभिः शुद्धाश्चैरेविराजिते
सुखं भवति तथा च सौतकः॥ ॥ लघ्वक्षरे स्य चोक्तैः प्राणैः कथितं स विंशतिः। किंतु विरुद्धे शकुने संजाते। करवरणा प्रक्षालनं हृत्वा आचमनं कुर्यात्। तथा
च वसंतराजे॥ ॥ जाते विरुद्धे शकुने धनी नो व्यावृत्तं कृत्वा करपादशौचं॥ आचम्य च कुर्यात् ततः ध्यातिष्ठ न्यशस्ते कुकुनांतराणी॥ २२॥ ॥ अथ या जा फले संजा
ते निगृहे शकुदेशं प्राप्तेन राजायत्कार्यं हरिणारु॥ ॥ नरपतिविषयः प्राप्नो राजा द्विंशत्संजनः इति प्राणः हरिणो धेतः कुर्यात् नवल योपिता॥ विगजतुरगा ज्ञातौ ह
द्व्याभितये नरा सुहा अमुदित मनसे न्यासस्ते क्षणे स्वपुरं विंशतः। नरपतिविषयः प्राप्नो राजा परदेशगतो राजा द्विंशत्संजनः अमुदिता देवता स
जनसाधूजनः। इति प्राणो धेतो न कुर्यात्। द्विंशत्संजन इति प्राणो धेतो न कुर्यात्। नवल कुल योपिता परः। कुलस्त्री पुत्रा विगजतुरगा हस्तिः। अमुदिता हनान् स
पुधादीनि रुन्मात परसेनका। अथ भिता भिषका॥ ॥ केन वाहना बुद्धे। हीना तजिघां सेत ततो शस्ते क्षणे स्वपुरं विंशतः भावे स मरुर्देह ए विंशे स्वपुरं आत्मपुरं विंशे सु
वेशयेत्॥ २३॥ ॥ इति श्री भट्टोत्तल विरचिता याज्योतिषरत्नमाला नाम महीकावतो यात्रा प्रकरणः पंचदशोऽध्यायः॥ ॥ २३॥ ॥ इत्येव राजा विजय यात्रास्य
आनुसाशति पिवासरन कुत्र योगक्षालग्न्याभिविद्यते॥ सा प्रत विवाह प्रकरणांमारभ्यते॥ तत्रादावेव लग्नं शुद्धि विलोके न कारणा वसंतीति लोके नाह॥ ॥
धर्मे गिरु स्य पदतो न परोत्तिकथितं द्युस्मात्स्थितां तदपि योषिति शीलवत्या॥ तस्या शुलग्नवशतः खलु शील लक्षित्या तं प्रवचिन विरेण विलग्नं शुद्धिं॥ १॥ धर्मो गिरु
स्थपदः गिरु स्थिता धर्मपदः पदोदकश्चित् अपरं धर्मनाति केचि धर्मः। योषितां स्त्री यं शीलवत्यां दोष विवर्जितां यस्मात्स्थिता यस्या कन्या भवतां तस्या शुलग्नवसतः सा स्त्री
शोभन लग्ने न वशा कर्षण खलु निश्चयं स्याद्वति प्रविधिः। पूर्व विधेन नु जन्म दिवस लग्ना शिद जातं दशा गोचराष्टकवर्गं दिशु देल ग्नं शुद्धि स्यात्॥ तथा च हरु जातके॥ ॥ या
कस्वामी नित्यं गे सरुह दिवा इति जातकं ग्रंथं दशारिष्ट विचारः। ननु च नारिष्टं योगे स्थानं गतं वलिन इति अथ येषु राशिषु गतः सूर्यो विवाहः प्रशस्तं दस न तिल को नाह॥
॥ ॥ मेघोच्चैः शिक मगानन कुंभ कीटे प्रद्योतने करतल ग्रहा प्रशस्तं॥ गीर्वाण मंत्रिणि मगे नु मधिष्ठितेन मां शोधिकेन त्रिदिन स्यात् शताव मेरा॥ २॥ मेघोच्चैः शिकः। उक्षो वृषभ
ज्येष्ठः वैनि कर्मिथुन आषाढः मगम करसायः कुंभ फाल्गुनः कीटे वृश्चिक मार्गशिरः सतां मां शः प्रद्योतने करतल ग्रहा प्राणि ग्रहा कार्यं तथातः॥ सा घफालु
न दैशा वयं द्वा मां गीर्वाण के ज्येष्ठे त्या घातु मां सेच शुभगा वित्र संयुता इति गीर्वाण इन्द्र मंत्रि वृहस्पती मगे इति सिंह नाधि केन कार्ये विशेष मद्या मक्ष स्थिते गुरे

रामः

५३